Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 209.
Archiwum Baworowskich

728. Materiały do historii Polski XVIII-XIX, K. 196.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська біб-ка ім. УРСР
МБаб-728

409

2010

191 арк.

Повідомлення про ж: і тв-сть
Кеüver
Історика Клювера (нар. 1581, помер 1624)

Промова Понятовського, каноніка краковського
Копія листів польського короля до
турецького султана.
Декларація Петербурзького двору
до кулянських депутатів
Пояснення з приводу зірваних сімів
Лист громадянина до приятеля в
N. Полоцьку.

Статті, виписки про виховання і навчання
дітей.

#

Votum na Piasta od Stanczyka nie moggcego na Sekym
Ziachac do Druku podane A 1733.

Dzyekuy Bogu wszechmoggcemu ze iednosc Sprawił w Sercach
Wm Panow y wszytcy iednym umysłem Zycżenie sobie Za Pana y
Krola miec Piasta Polaka nie Zadnego Cudzoziemca Hoch Ze
Dobroc Boska, ze tak dobre y pożyteczne Zamysły utwierdza y
do Skutku przyprowadza Oco powinnismy Majestat Boski po
kornie błagać, Dożumiem Jescie WPanowie Czytali racye Fonto
wne Olszowskiego, Piaseckiego, Powalskiego Zywe perswaduiące
y obligujące do obrania Polaka, ale bez tego Sama Iuscza experi
encya Za Panowania WAugusta może nas nauczyć rożumu, y
otworzyć oczy. Prawda ze przez ostatne lat Szesnascie, miesmy
przeciw pokoju ale gdis restituet Laurynas, ktore przez lat Dzie
siescia, rzewnie codziennie wylewalismy, patrzyc na takie w
Splondrowanie, Spustoszenie, Wypuszczenie, Klupszynie ze wszy
skich Splendorow Oyczyzny naszey przez owe Woyska Saskie,
Szwedzkie, Moskiewskie Kozackie y innych kantony Polszty Ze Zgro
za na to wspomnieć a ktoż extinctor candelą albo raczey Ko incen
tor tych pożarow tak wiele wsi miast Zamkow, kazdemu Lisado
my. Ergo bądźmy mądrzy po Szkodzie Polacy podczyskujmy Pa
nom Postronnym za te miliony Krowemi chcą nas kupic koro
ne y wolność naszą Powiedzmy im Ito ta Pani ma iasc w Domu
Gpondum Lutum Decies ex millibus, żeby Się darmo nie Zawo
dzili. Juz Tedy w Imie Boże ale Krolewicz Nie Rhodus, Nie Lal
lus Jak wiele tu godnych Zmam koronę ze trudno Gardzic te
dnych nad drugich przenieść, wiem ze wszyscy Zyczymy ale
by to Hoc Labore Detur pulchriori et Digniori ale trzeba
by Pudicum Pandis na Dzcy Zyc gdis est pulchrior et Dignior
bo według Warrona Omnes videmur Bellis et Festis kiedy Prin
ceps Macedonscy Soliy et Duces Bellorum Alexandra wiel
kiego o ktorych Historyk pisze Ze eius virtutis erant
ac venerationis ut Linguas Reges pulsarent. Pytał Się Alexan

dra przed Smiercią kogo by chciał mieć Sukcessorem Monar
chij Swoiey odpowiedział według kurcyusza optimum według
Justina Dignissimum, ale gdy po smierci poyzrzeli po sobie
owi Panowie a widząc się we wszystkim aequales y niemogąc
decydować ktoryby z nich był optimus et Dignissimus, wolelowę
Monarchią rozszarpać między sobą inter ipsos aequalitas discor
diam agebat nemini tantum Caeteros excedens ut ei aliquis sub
mitteretur Sami nawet Apostołowie gdy na mieysce Judasza
chcieli ad Collegium przybrać iednego z uczniow że wybrali
byli dwoch nato Josephum qui Cognominabatur Justus et Ma
thiam niemogli iednak zgadnąć y decydować ktory by z tych był
godnieyszy Apostolskiey godnosci dla tego miserunt Sortes
to iest iako Oycowie Swięci tłomaczą prosili gorąco Pana Bo
ga aby im znakiem iakim obiawił kogoby mieć chciał Apo
stołem y tak sors cecidit Super Mathiam Swiatłość niebieska
pokazała się nad głową iego. Niemożemy takiego albo podo
bnego pretendować w Elekcyi naszey ludu, ale gdyby tak gorą
ce iak Apostołowie przy postach y Jałmużnach czynili mo
dlitwy moglibyśmy się y ludu spodziewać.
Gdy korona Perska wakowała po smierci Kambissessa y po
zgładzeniu Intruza Smerdosa przez dziewięciu Panow prze
dnich każdy z nich po koronę chciał sięgać ale że virtute et
nobilitate erant pares, ut difficilem ex his populo Electio
nem aequaliter faceret (Swiadczy Justinus) tak między sobą
approbante populo uradzili że ktorego by z nich koń dnia na
znaczonego o wschodzie zarżał korony dostąpić, Religioni et for
tunae Judicium committentes bo Persowie na tenczas Słońce ci
dorowali y konie mu konsekrowali y tym sposobem krotem
został Daryusz ktorego koń naprzod zarżał pewnym Forte
lem. Gdy także w Tyryskiey nowo uformowaney ex Servis
Rzptey niemogli się propter aequalitatem zgodzić kogoby obr
z między siebie krotem na to się tylko wszyscy zgodzili iż kto
by z nich pewnego dnia naprzod obaczył wschodzące Sło

ce ten miał bydź krolem kto chce wiedzieć co się potym stało
niech sobie czyta Historyą do naszey materyi to tylko służy
iak cięzka to rzecz ex aequalibus obserać iednego. I u nas w Pol
szcze gdy po krolu alias monarsze Przemysławie wakował
Thron Polski cum nullus inter aequales appareret ambiendi
modus atq finis placuit rem fortunae committere z zgodą wszy
stkich naznaczony był pewny dzień do zawodu koni tarantowatych
z tym Dekretem że ten miał bydź monarchą ktorego
by kon naprzod do mety przybiegł iako o tym Kromer y in
inni Historycy piszą. A Piasta owego iaka była Elektia dum
vana essent Seminum studia et ambitiosi quidam magnas post
se traherent factiones, dumq nemo caederet alteri mowitti
storyk musiał Pan Bog cudem swoim pokazać tego krola, kiedy
cały Seym do kruswicy na Elekcyą zgromadzony przez długie
bardzo Seymowanie zgłodzony mięsem iednego wseprza zawsze
przybywaiącego y beczołką miodu nigdy nieustaiącego uczęsto
wał Piast. Ale pominąwszy dawne dzieie przypominam swie
że co się działo pod czas Elekcyi krola Michała gdzie gdyby
in Electorem populum ciężkie y długie koncertacye niemogąc
trafić do konca Xżę Floryan Czartoryiski Biskup na ten czas
kuiawski a potym Prymas y Fredro kasztelan Lwowski wiel
kiey powagi Senatorowie wnieśli in medium ten sposob aby u
błagawszy krola nad krolmi Postem y Supplikacyami po wszy
stkich kosciołach napisać Imiona kandydatow na kartkach
y włożyć ie w kielich żeby dziecie trzyletnie owę kartkę wyi
mowało y żeby ten był krolem ktorego imię na pierwszey kar
tce było bardzo to dobry y swiątobliwy był sposob ale do sku
tku nie przyszedł bo Pan Bog inszy podał do zgodney Elekcyi.
Teraz zas trudno zażyć tego medium bo na owczas kilku tylko
było cudzoziemcow exkluduiemy to naymniey tysiąc kandy
datow teraz zas kiedy cudzoziemcow exkluduiemy to nay
mniey tysiąc znalazło by się kandydatow bo u mnie to
kandydat z Braci inszych, kto podczciwy, rozumny roz

sądny, porządny Stateczny umiesący Panstwem rządzić a takich
znam bez liczby niewiem ieszcze kto znaszych tey korony ambit
żaden podobno nie śmie się z tym odezwać choc ma się w głowie bo
też to według wszelkiego Polityka y katholika ambitio latebra a
mant et tenebras suas impatiens supremum vitium in eo ja
cet videt omnes sublime sed videri ipsa refugit quid enim sam
gloriam quam gloriae cupidum reprehendi. Dobrze tedy czynią
Panowie nasi iako prosteri Piasta prawdziwi bo lepiey ta
kich brać do korony y do wszelkich Honorow ktorzy choć są
godni nie konkuruią tylko same merita za niemi peroruią
Honor ambientem fugit fugientem sequitur. Tak Piasta y ka
zmierza pierwszego y trzeciego nietylko non ambientes ale re
luctantes na Thron wsadzono, Tak po śmierci Zygmunta Augu
sta chciano wziąć na tenże Thron Pana kostkę WDę Lando
mierskiego o tym całe niemyślącego lubo za ten affekt
podziękował niechcąc się podiąć tego ciężaru dla zamąco
ney na ten czas Rzpltey iako y Drugi podobny kandydat Ja
kub Tęczyński Woiewoda Bełzki kiedy tedy niewidziemy y
nie słyszemy currentes ad hoc Bravium sami ich szukaymy
nie latarni tu trzeba Dyogenesowey ale światła Ducha S. a
żeby między tak wielu godnych y capaces Rządow krolewskich
iednego obrać sine invidia drugich aeque godnych. Gdy P.
Bog dał się nakłonić prozbą Ludu Izraelskiego a żeby mie
li krola iako insze sąsiedzkie narody, obrał na to Saula y
kazał go Samuelowi namascić na to krolestwo ale on chro
niąc się tego Honoru y ciężaru skrył się był a gdy go znale
ziono postawiono między Ludem wszystkim pokazało się iż
był wyższy od wszystkich od ramienia do głowy altior fuit
universo populo ab humero et sursum dopiero rzecze Samue
do Ludu certe videtis quem elegit Dominus, quoniam non sit
similis in omni populo. Było między Izraelitami tak
wiele Panow y Xiążąt rownych w godnosci sposobnosci

do Berta, iako Saul ale że Saul cæteris paribus wzrostem samym wszystkich przechodził tego na Thron Pan Bog wsadzić kazał. Niezwabił ci by podobno oczow y affektow naszych ta wzrosta preeminencya bo też niewidziemy między sobą takiego ktoryby altior esset omni populo ab Humero et Sursum trzeba nam inszey szukac excelencyi. Mowiemy żesmy wszyscy zacni ale niewszyscy znaczni to prawda ale iamo wsię że zacnych y znacznych attributis et qualitatibus Regijs ozdobionych iest tak wiele y darmo ich w tym kłasc na szale podobnoby w tych przymiotach nemo præponderaret bo też omnis comparatio odiosa iednak możemy patrzyc y uważać iezli kto w czym niecelnie upatruie ia w tym iedną rzecz krolowi bardzo potrzebną ktora podobno wszystkich przechodzi co tak wywodzę. Krolowie Polscy aż do Zygmunta Augusta bardzo przedtym byli dostatni bo oprocz Ekonomij Zupp y Celsi: bierali wszystkie Intraty ze Starostw y inszych krolewszczyzn mało co Starostom y administratorom udzieliwszy aż potym August tych części na woysko kwarciane obrocił a trzy części Starostom zostawił a sobie nic y tak większa połowa prowentow krolewskich ubyła że teraz krol niema Intraty roczney tylko Million sześć kroć sto tysięcy ~~sto~~ alez to iest na krola z krolową y całym Dworem większą Intratą maią nietylko lada Xiążęta udzielni w cudzych kraiach ale y Biskupi niektorzy w Niemczech y Hiszpanij. krol Jan piękny w prawdzie trzymał Dwor y krolewską apparencyą y zostawił Synom swoim kilka Millionow w depozycie ale też krom Intrat krolewskich miał insze Dobra dziedziczne trzymał Intratne Starostwa, y gratitudinibus przy konferowaniu Wakansow niegardził alias pro Honore et Decore Majestatis niemagł by był roczną wystarczyc Intratą. Więc takiego nam szukac potrzeba do korony ktory by tenuitatem krolewskich Prowentow mogł swoią supplere Intratą

Ten to będzie cæteris paribus optimus ten to iest pulchrior
ktoremu złote iabko debetur niebędąc egens, a od nas gratis
krolewskie biorąc Honory gratis nam będzie dawał Honor
y ten Splendorem majestatis utrzyma ten egentes sublevabit
temu żaden non invidebit kiedy go videbit w tym samym
altiorem. Teraz tedy WMć Panowie spoyrzycie na się ważąc
się kładąc na szalę Intratę waszę a kto tu przeważy kto
na tey wadze humiliabitur na dół, ten exaltabitur na Thron,
znam iednego między nami ktory wsęm że ma Intraty Mil
lion z okładem a w inszych attrybutach korony godnych zo
wna się z naygodnieyszemi, ieżli zaś kto ma więcey przy tey
godności niech ma więcey krysek ia pierwszy dam mu swoię
dostało mi się słyszeć kiedyś Izow Junak Apostolski bo go
z mieczem maluią Paweł Swięty popisywał się cum æqvali
tate z drugiemi cum præcellentia nad drugich pisząc w pe
wnym liście in quovis audet audeo et ego Hebrei sunt et
ego Izraelitæ sunt et ego semen Abrahæ sunt et ego tota
æqvalitas mous dalej Ministri toti et ego plus ego to pre
cedentia; Takci y moy kandydat może mowić czymkolwiek
Insi Imć popisywać się mogą ia w niwczym nieustąpię au
det quis et ego. Słyszę się Ichmć Insi wysokim
dawnym Starożytnym Izow Jasnie Oświeconych Cesa
rzow y krolow tykaiącym się Urodzeniem y ia też audeo et
ego przyznaię inszym Ichmom rozum dobry rostropność Iu
ditium Maturum Dyspozycyą w Rządach dobrą biegłość wo
ienną odwagę kawalerską moderacyą w Passyach Spra
wiedliwość Ludzkość przezorność ięzykow rożnych umie
iętność ktore to attributa powinny się u krolow znaydować
audeo et ego y mnie w tym wszystkim Dank daią co mnie
dobrze znaią. Jeżeli wspomnieć merita in Rempublicam
iako żaden niemoże się teraz czym znacznym in hoc passu

Popisac nec ego Jezeli Przodkow Swoich Insignibus
meritis zechce Się kto zaszczycać et ego petne Są o tym
Historye Sed quae non fuimus ipsi vixea nostra pato.
Poty aequalitas virtutum et meritorum naygodnieyszych
y podobnieyszych do korony czym tedy Ich distingue
re wczym ktoremu dac preeminencyą ktora by nas deter
minowała do obransa iednego musiemy rekurs czynić
do Substancyi y Intraty roczney iezli million kto In
traty ma plusego wolno curioso et incredulo przeyzrzec
w Inwentarzach wolnosci moich iednak że nie na tym
millionie funduię prawo do korony ale raczey na
Braterskich affektach ktorym y siebie y co mam na
usługę oddaię To on moderate (ut solet mowi) Ja zas
gdybym Się niebał y Imb y Sobie narobic Inwidij mo
wiłbym że same cnoty y qualitates wyżey namienione
exquisitiori cultura w nim Się znayduią y practicantur
Mowiłbym że na kilku będący kampaniach w Woysku
Cesarskim wszelkie odniosł z Heroicznego Serca y Dys
pozycyi woiennych Imię y pochwałę. mowiłbym że na
pewnym niedawnym posedynku pokazał odwagę de
xteritatem et clementiam supra victum mowiłbym że go
nikt niewidział Passyami Jakiemi popędliwosciami
zazdroscią ambicyą uwodzącego Się nikt nieuznał że
by kogo posponował dumnie z iakim postępował z
kim Się uszczypliwie umawiał albo wczym kolwiek So
bie ledko postąpił każdy w nim widzi statek, Mode
racyą przyiemność każdemu należytą oddaie y posza
nowanie a za tym wszystkim przy tak rzadkich cno
tach przy zacnosci y godnosci swoiey rozumiem że o ko
ronie bynaymniey niemysli bo ani od niego same

go ani od nikogo o tym niesłyszałem przysiąc mogę
że ani on ani Drukarnia tego niewie kto Author Pi
sma bo ia bez żadnego Interessu tylko ex amore boni pu
blici życząc dobrze nietak onemu iako Oyczyznie Inim
te podaię reflexye puto enim qd et ego Spiritum Dei ha
beam, gotuiąc się do Grobu w tym zgrzybiałym moim wie
ku, mogę y to do uwagi podać że On niemaiąc krewnych
wiele Bliskich wszystkie Honory y pożytki in bene meri
tos pleno alveo effundet. Ma w prawdzie dwoch Rodzonych
Braci ale ci in ijs zostaią gradibus et meritis że od każde
go możemy Im altiora ominari. Niech mi się godzi y to ie
szcze Im complementum inszych powabow przydać, że P. Bog
dał mu adjutorium simile sibi Consortem tali viro a z nim
dignam Corona, bo uxor bona viri Corona, y wszystkie nasze
Damy Prym iey między sobą daią dla iey grzeczności lu
dzkości przyiemności wspaniałości, y wysokiego rozumu
ktorey Pradziad kostka był częstowany koroną ktorey O
ciec emeritissimus et gloriosus przed odwagą swoią w ro
znych Bataliach przez Panską choyność na Rycerstwo
między ktorych tak wiele wsi swoich rozdał y przez
mocne y stateczne przy tak ciężkich oppozycyach utrzy
mowanie powagi y porządku Rzptey przeciwko preten
syom Fleminga, niewspominaiąc tu innych wielkich czy
now y godności iego że gdy by go był Pan Bog do tych czas
zachował niewątpię żebyśmy mu wszyscy ofiarowali koro
nę słuszna tedy przynaymniey tak zacney Corze Iego
oddać Sacris manibus ejus ten Honor. Lubo zdami się że
tak dobrze tego kandydata odmalowałem że każdy ex
his Incrementis poznać go może ani się pytać quis est
hic et Laudabimus Eligemus Coronabimus eum iednak
nieustydzę się sam Originał wystawić Electoribus

Jest to JOXżę JmC Czartoryski Wda Ruski Generał Gwardyi koronney Tento Millionowy Pan Electus ex millibus tento optimus bo przy zacności y godności y przy inszych cnotach z naygodnieyszemi rownych iest optimus musi bydź nam naznaczony od Boga kiedy iest Bogaty.

Krotka replika pewnego Młodzieniaszka na roszszczony Projekt z kobrynia Staruszka z Wisniżda Cyp. 1733

Umyslites Dobrodzieia Senio iniquitatis ductus pracą Swoią abardziey domesticam Compositionem podać do druku y ogłosić Faworyta Swego za Polskiego krola ale naco ten expens et ut quid hoc perditio kiedy erronea Compositio za ktorą trzeba by naznaczyć WPanu Scholasticam Culpam. Flecte Sen ex Stupide Scriptis Convictus profanis. Wiadomo podobno WMPanu extra Limites Patriae peregrinuiącemu, kiedy Papieżem owego Kardynała obrano nomine Bona Populus Romanus maiąc osobliwszą Aversyą y przez antypatyą nie mogąc widzieć go Oycem Swiętym zaczął wołać Papa Bona non est bona locutio Dopieroż by Oyczyzna nasza z Dawidem obiiaiącym się o same obłoki wołać zaczęła Domine Circumdederunt me vituli multi Tauri Pingues obsederunt me aperuerunt super os suum sicut Leo rapiens et rugiens. Zalecasz WPan Dob: Supremas Dotes, et qualitates Faworyta Swego czynisz expressyą że nie vir plenus Sapientiae, prudentiae, et Doctrinae ale zdami się że ten WPan Sapient boday nieiest podobny do owego kruka Augusta Cesarza ktory Cesarz czyniąc wiazd pro Imperio zbliżywszy się do Miasta obaczy kruka siedzącego na marmurowym Słupie wystawiaiącym od Mieszczan tam

tecznych a tak gdy Cesarz misał tę erigowaną kolumnę odezwał się kruk temi słowy Kiriereyser to iest Witaj Cesarzu. Pytam się tedy WPana ieżeli ten kruk był mądry ze go Suppositum był nauczony a Patribus Conscriptis tego Msasta, a tak Sensa Ceremonia, czy niezgodził by się WPan z moim Sentymentem nec ex natura nec ex Industria recte vivendi Studium concitiari postest vita pellendus aut Sapientibus tradendus est. Wyliczas WMPan niezbro dzone zrzodła Bogactw y Skarbow swego Amorka Czyta tem niedawno Authora napadłem na owę Sentencyą kto ra mi ad rem służyć może. Provocant lucris qui carent virtutibus ale MCPanie si vis tibi omnia Subjicere sub ycie te racioni Zacosz WPan inermem Populum et Cives Respublicae ktorzy ex Sortibus y fortun swoich plus Acinodia virtutum, qm Stipendia erariorum zbieraią ktorzy ani przez Zony ani przez nabycie przewrotne Re gia Solariati gratia, ale od Dziadow y pradziadow swoich grati Successores grata Contenti Successione Fortun Do tego albo to Fałsz że owego Psasta plus placuit popu lo porcus unus Signatus a niżeli Faworyta WMPa z marszczonym czołem iak z Italiati zrobionym umagni fikowała Fatuis ignibus kolacyą a tak Dobrą nie chciey się przyrodzonym bawić podchlebstwem ani na Starość bydź Pater mendaci pomnięc plus nocet Lin gua adulatoris qm gladius persecutoris. Z Inwento wałes WPan Intraty Pana pewnego że ma Million do Roku ale swego kochanka praeferuiesz tripliciter in Oeconomicis Inventionibus y wsększą pokazuiesz Impor tancyą do Skarbu podobno ten WPana Pseudopreten dent do korony assumpsit Formam krola Trzecie go Jana ktory po Smierci swoiey kilka Millionow

krolewiczom Synom Swoim w depozycie zostawił Chcecy
że WP. przestrzec Faworyta Swego aby nie był Huta
ky Brawurą y marnotrawnym Synem bo mi powia
dano że fas credere, że na iednych ustawicznych Debo
szach żyie y wsek Swoy prowadzi może zebrać podług
Starszeństwa Małżenskiego Pieniądze ale bydź kro
lem po tak walecznym Monarsze Ja nie pozwalam bo bys
my Zatoboli wskorali tak iak ow co Ferezyą zgubiła
mażnicę znalazł A WPan niechcieysię gniewać za prawdę
bo veritatem quicunq non credunt oppugnare possunt ex
pugnare non possunt. Czytam in manu Scripto WPana nim
się doczekam Sordidae massae Tippum super magnum etiam
Alexandrum excedentem in arena martis tego WP. Fa
ryta wsesz WP. że potentia Principum ex virtute pen
det et robore o ktorych ia Talentach ani słyszał ani
kroniki dla przysługi WPana wyrażaiący takową Iuna
kieryą nieznalazłem. Niewidzę też w tey kawalera a
by była plena horroris Imago anim żadnego widział
w żałobie po zabitym o pokłotym od Imci Chodzą
cego o posedynku y ia słyszałem pewnym ale taką czy
nili mi Relacyą iak się trafiło onemu P. Brzezie wy
sezdzaiącemu. Pan Brzeza wsiadł na Freza Frez padł
Pan Brzeza pjard y tak skonczyła się kampania.
Dla Boga WP. tego Herkulesa utrzymyway od ta
kich Impetow aby z zapalczywosci wsetkiey nie zgi
nął marnie y niepodlegał Fatali Epitaphio.

Vix et quamvis hic fato perivit
Tamen amaris do sortem acquisivit

Niech ten Rycerz konserwuie zdrowie dla Siebie y Pa
znaydzie się czas in talamo sopitos excitare ignes.

Teraźnieyszego zas czasu ipsa suas vires odił Polona Ju
ventus a zatym wybacz moy Dobrodzieiu znamy się na
krolach lepiey niż WPan pieprzu possumus impositis ca
put exonerare tenebris et lucem spectare novam Pro
mocyą WPana ta by się bardziey przydała przy starości se
go do Rożanca w kruchcie oo Dominikanow niżeli do
Elekcyi krola bo przyznam się w takim tumulcie ani
w karecie ani na koniu lustru dobrego z siebie niepokażesz
acetum in vinum non transit denuo znaydziemy Pana do
Rządow monarchią ad pacificam dispositionem Rzpltey
szey ani go szukac będziemy pod umbram w Gabinecie
vinum bonum non eget Hedera na czym się tedy zasa
dzamy przyznam się WMPanu oportet et cupiditatis re
formari avaros ambitus comprimi facienda provide
ri reddenda distribui desapidatores legum et libere
vocis evacuare na koniec quo ad secretiora sol

Iużes naznaczył dawno krola Boże
Takiego lud twoy obrac sobie może
a ty za piecem siedzący w kożuszku
Niebrydź staruszku

Kopia Listu od Jznego z Dygnitarzow Greckich z Litwy pisan
Jmć Pana Jozefa Marszałka Konfed Toruńskiey de Dni 26.
1767 anni.

Wielorakie przyczyny z rożnych myśli y wieści poruszyły
mi chęć y żądzę do Jaśnie. Wspaniałe interes
wiązące Nas Światu nieprzyiacielow widowiskiem w tych czasach
winna mi umiałość gruntować; podwyższać u niego zaczęte
nowe przepaściste roboty, w ktorąsmy się zaprzęgli, niezmiernie
y zastanowienia się nad dziwnemi wypadkami dzisiejszych wymie
nau Warta iest czułe zwierzania się y do głębokiey uwagi podan
Materyą. Uchylam to na bok że chociaż pod rożnym Jmieniem w
rzecz Dyssydentow zwani iesteśmy, nie zatrwa iednak w wierze
zgodziemy się bo nie Theologa postać chcę przed Jw Panem pre
wać, lecz Szlachcica y Obywatela, y gdyby o rozpiorze y przekon
w Religij chodziło, że przodey byśmy się z Rzymskiemi Katolik
porozumieli. Idzie więc o przetrzebienie Cywilnych okaliczności, zeby
niemi zastanowił, w takie to wdaliśmy się trudności, y co za chwilę
sobie obiecywać.
Zasadziliśmy się nayprzod na zarzutach tych Potencyi, ktore nam
wzięły się bydź podchlebiaiące, a tego my podobno nie przenikaliśmy,
binetow Monarchow dawne te trzymali, y zabiegi uprzątnione, co do
menta Duchowne w istocie mogą dotrzymać; polityki, Interesa, y
cyi, że są prawidła y sprężyny rządzące temi ciały Rządy ze
rzeki Europeyskiey. Liczylismy Jm traktaty pro achille dawne
ciu naszego, a że gdy na rozdrożnienie przyidą wmianow oliwnych
nam Przymoderacyiey zamiast dowodu pokaże się iasnym naszym
konduitom, dopiero pozrzednieiszym Słońca wielkiego w zwiększu ladaiu
chiego postać nieiaka nowa y wieczysta Rządy zakładaiącego pok
bopolne rządanie nasze y zuchwałemi pokaże, albo Jwsan rozum
że Imperatorowa y Król Pruski te dwa w Europia na pospolite w
naszym Phdromina, czyli raczey luminarze, nad ktorych się ligą m
y rządem, rzecz chrześciańska z podziwieniem y niełaskawym wzrok
zapatrzia, już to tak lekkim myślnemi zostali? azeby pokazuiąc zbeho
się w garnca nas mieli przeiorocie Man Jey Rządy, przez uprowadz
Wielorakiemi panuiącey Religij; na co dotąd y sami nie chcieli się zbyt
liatna. Wierz mi Jw Pan Materya y Jm na przeciw mocnieyszych, ty
wiey drugim Oczy przecierauiąca. Zakładasz sobie może tym snayo
zdaie się przeistoczenia rządu Jey Rządy pore, im bardziey na osobliwo
odmianę Wagi w dziamach katolickich zapatruiesz się, a Ja mowię
płonniey Jw Pana Zamiar, bo potrzeby umysł przeinaczenia rządow
Solidne, ktory srodek indyfferencyi, między naymocnieyszemi w Europie
gami trzyma, nieznienne by zamieszania, Woyny, y krwie rozlania
niosł do czego nie zdaie się nikt z Potentatow zmieniać, iżeli też
się na tym, że te wszystkie wątpliwości na ten zamach Milczenia po
tym poźniey ze Jwsana wnętrzenia abym my nauspokoiony zbytnie
obstawić się mogli.
Dochodzic życzę chrześciańskich sprzęży Gabinetow, iżeli wnich to cał
nie iest pretextem Innego cale, o przez nas niedoczegdego celu, czego
Jwsan niepodeyrzisz życzę chromnieiby się trzymać, y przezorniey przeglą
konsequencye, zobaczysz niezostali Smutna skierowanych Interesa swoie
Czy zanurzyłes kiedy Jwsan myśl swoie tak głęboko y gruntownie, a że
Cielesta Panska Religij rozeznał, iak ta od początku świata iedynem
nayskuteczniey szych spraw y powodzenia ludzkiego Stworzicielem, y do iest

Stworca Nayuyzatniey y wewnętrznie y powierzchownie wrozumnych
Kreaturach obażnia się. ale przyznieść zarat nato, gdy sam w siebie
w przydziesz, z iakim azardem zdrowia Fortuny y życia dopinasz pew
ionania w Wierze, Opinij, zta, sitara w Polsce Panuie; nieinaczey
Ja myslę, tak dalece że choc rownie z Rzymskiemi katolikami, obry
dzan Sekte Protestantow, przecię zebym swoię doskonałość, Staro
wierność, y starozytność utrzymał; musiałem się do tego przyłożyć
czego nienawidzę.
Wroćić życzę pogodowie, y nie zawodnie że rowny P.W. Pan w Polsce
znaydziesz Fanatyzm, a nielepszey mowiąc taką gorliwość, że porzuci
wszy Gn. a ieszcze gwałtownie, po to, co każdy ma za nayswiętsze, y
nieinaczey iest do wiarach ludzkich zaszczepione; Jedno to będzie
naydotkliwsze, wszystkie poczucia duszy wzbudzaiące, do ostatnich
rezaluzyi, y rozpaczy przywodzące. Coż dopiero mowić, gdy się postrzega
iaki zamach na wolność gdy Religia Panuiąca pogwałcenie cierpi
po sitara, iezeli się będzie godziło porządz nic Zdrowszego, iak ią
Jey nowiennieszą pognębić. Wiemy dobrze początki tey roboty uknu
wania, domyślamy się; wiemy co się na Seymie ostatnim działo, y ia
choc dobrane na powątlenie Wolności Subiekta, gdy iednak od Pan
Religij przyszło, choc ieszcze nieuzmiankowano, porownania nas w Pol
rogatywach, o iak Sam Tron zadrzał, a głowa narodu całak Mo
greny nagle poczuła. Wiemy iak zdradzaiące powaby, oznaki y na
federacye Ochynawszy wprzod na wyszukanie wdania się obcych Potencyi
za nami, ale tego nieprzenikamy; że wszyn nasz konfektura zmiałem
czyni, przeciwna tey, iak eventa dadzą Ludzkich wiernye zdowiadczeni
każą; nakarmi nas bojaznia wstydem, a może y nieuchronną zgubą.
Patrzmy teraz iakim kształtem cała prawie Rzplta wciągniona
iest w Związek, iakim wyzdrobieniem chwycila się liczba, iuż może
do aktu Tysiący rachowanych Malkontentow Satysfakcyi nieprzyiacielskiego po wdrze
pienia, gdy Im tam inne, y prawdziwie istotne Jey dobro przekładał
gdy na przeciw uszczerbienia naymniey szemu Wiary wprzysiągac się nay wy
ciszczey karano. Wiemy Jak iako do Grobu nayprzod w Litwie, a potym
Radomiu, absolutnym ukazem wciągniono, co teraz Służyć każdy nakłania
Starke, y bolesie, że otoczony Flintami podpisywac się musiał, gdy pogroż
ze inaczey spiskiem nakłonni będą. Rivali Salvy wszyscy, y to zwyczaynym
pozwoleniem czuwaiącey potęgi, a iezeli tak iest, to pewnszechna Salva ra
y wybawia z ułożenia całego przeciwnego konteatu. Łożudzone na Orzo
y Mani iest zanieść do Kinetti aktu Konfederackiego, który tak Kształtnie
ubożony że im bardziey wszystko co iest w akcie, iest, znen tym iest
terminach podchlebniejszy, a w istocie mało nam korzyści obiecuiący.
mowić gdy potym Ci rownie za Wiarą y wolnością zelantowie takiey od w
dzey słodkiey y tym dzieleni przez same absolutne ukazy porządzaią
się: doznali wdaliey oznowie, przeciwieństwa; że nieinaczey każdy ora
musiał, jako ze tę robotę nad to podchlebną Dworzan paryalnie fun
gdy zdaie się iż więcey nieuchronienia nieuwidzą tylko nas Dysydent
y Interesta Panowania umocnienie, a Malkontentow pogrążenie, co tak
daie wnijrzeć wierzyć, chlubić rozsiewcy Warszawskiey, że do konfe
racyi w kondycie z Dworem y Familią Panuiącą uczynimy. Co lub
tak wiemy nie tak całe iest, lecz gdy chuci podobny wiezienek
zentuią, poprzedzeniem, czyli uięciem działalny, iakiez więc zażalenia
ężdzenie, w Całym Rzplitey taka niepryznieśie Narodzie, a ku nam nie
wykorzenienie Zawarznienia, krotko mowiąc jako żal nasz z czasem y

kanba

chaśba, że kupiliśmy zobie proprio dre Enklus
Mowią wrzyscy bez zacięcia się, a niektorzy wcale śmiało stawi
drzeć jego dzieła, że inaczey nas Deklaracye tey Monarchiny za
y upewnienia, na ktorey w uśwobodzeniu naszym polegac chcemy
tak wyraźnie nie tylko w tey ale y w liście Jey Ministra, że wi
nuiąca cienia, nawet uszczerbku nieponiesie, że pełna nasza
ratorowa ludzkości, y rozumnych względow Monarchini nieźnie
nadwerężenia, owszem zapobiegać będzie, że pierwsza w Oyczyźnie
gistratury, pośrednictwo między Tronem y wolnością zachowuiąca
zupełności zaszczytow swoich przywrocone będą, że Ustawy M
prawa rzetelnie zostawały swobody, Wątpce y rozliczne nadwerżeń
nie wolnego w rządzie poglądzone y podźwignione będą, że nayp
szey konfederat za powodem tey Monarchini wrzącey się przy
ny od nikogo niebędzie, że żądania nasze dyssydenckie y
znac że pomiarkowanie postępować powinniśmy, iako członki
narodu, lecz iedną Religią panuiąco koniecznie mieć musiałego
Negocyacye rozpoczęte y Impozycye decydowane będą przez
gulną znakomitość ludzkości, wspaniałości, y nieinteresownego
tey iak Wielkiey Monarchini. Atoli złego wrzodliwego / mowm
przywiązania / y cienia nieuchronne, lecz tylko na przeciwną
ozha w Projektach Impozycyi wrzący Malkontenci zarkaią
y sedwo gwałtu nie wstają. - Seym wskazany ktory dzieła
Warszałem będz ma, z takim przynagleniem wyznaczony, z
federacya Gminna bledną się mieniąc, nie wie z kąd poczęć y
Instrukcyi na Seymikach namawie, gdy walczące między sobą
rozpaczą Szlachcen, y zaprzysiężda Sumienność czuia m
Tu relacye Seymu przeszłego poznicy przypadaią, jak Seymik
skia, z ktorych treść poznawszy zawrzeć. Tu w Uniwersałach k
wkich nic nieznaczącego wzięcy tylko o nas Dyssydentach, y naszych
federacyach, a jakim Prawem / mowmy sobie prawdę / legalizowan
P. powszechny Sąd Narodu całego z wrzodu ani wzmianki nieuczynie
Tu Ablegatow do Sprawiedliwości zwaney konfederacya Gminna dopiero
Nac myśli, przez ktorych by ułożenie do Negocyacyi tak walnego
rzędu według napomnienia Oney że będz powinno, a tu jak Seymik
Seym decydując nastąpiła, tu w powszechney konfederacyi rządu, y dosta
stanie Marszałka Jey władzność narodowa reprezentuiącego, zbrzydła
rada zawiązać powinnaś, a tu wszak wszystko widzieny, y ieszcze po
nieprzyiaciel, intrygi, y tyrańczyne subiekcyi mowm uczuginionego, ep
rzeczy spłakuią ci na ktorych skonfederowany Naród iż zale. Co mow
tylko rozrządzenie władzy, ale nawet dyrzec się daią że ieżeli ni
pomyśli Sądu Wielkiego maiący będz na Seymikach obrani Posłowie
Dubor, y familia swoich wpłacili, y przyszłe a złemi namowione
upodobania Prawodawstwu niemyśl kohmenne Seymu ustanowione
! Ach! piękne Kapłty Lantomina, rownaiącą się okropney despotyi
ścenia. - - - Uchyl prosz JWPan przyimowania na mom
przyznay co to za monstrum władzia y współczesnoś ludzkiey dotąd
dziana; niepozwoli mnie JWPan przez takie rezonowanie, y nie
expozycya zem niepraudziwy Dyssydent, trzeba kto chce rzeczy g
wnie przenikać, brać przed się treść myśli, Sprzeciwnika y dal
czynności Jego. Sprzeto ja se tak czynię niebędąc, y dufam że pr
gi, y uwagi moią, tym szczęśliwiey do JWPana przyięte będą ago
Mam na niezawodna rzecz, pozwol że JWPan Dysplikuię nayblizey
się, wspot Braci Jego, przełożę mu reflexye.

Letnią Ayzę przez grube y zwawe katolikow Zniemrania, iakoby WMć Pano-
wie w Sniatach, w Wielkiey Polszcze, w krakowskim, y gdzie tylko w kto-
rym Wdztwie horonym znaydziecie się zamyslacy dla tych y obrzeper
ostonieni Woyskiem Koppyckim ciągnąć się na Caymiki, y bądź przez mo-
takiey apyntencyi, bądź przez wymiuiące naimowę sposoby poczynić się na
ten czas Sołtami. Przyznam się JWPanu, iż mi się wiencey niechcie
tasiemna zamyslom, bo juz by to był Error nostet pejor priori bus; a coż
Juz można dodać gwałtowności. Niemożemi nic przyznać, że Prawo
Utrzymuie zaszczycone medyacyą Pana wielkiego tey samey historyi
teraz wspiera Monarchinę Poprzednika, oddaliło nas od wszelkich prer-
gatyw, Jurysdykcyi, y legislacyi, boć y my nieinaczey czynili bysmy gdyby
w Oyczyznie, albo. JWPanu albo moia była Panuiąca Religia, y żaden
ieszcze naród na świecie inaczey się nierządził, albowiem byłby to
Hermafrodyta wstanie z Rzpltey y rządu Jey zrobić, drugą gwałtem
wcishaiąc wiarę; a tu iak by nieschukanym zapedem niżeli inszanuia-
Monarchow Sąsiedzkich; niżeli to negocyacyą y Seym Narodowy wal-
ny ułatwił, chcąc nayuroczystszego Prawa zapory łamać, y rozwalać
tu przydane Woysko na zaszłe y wsparcie konfederacyi Senatorskich
maiącey się dźwigać z Obalin zaszczytow swoich naydroższych, a
JWPan zażyć go chcesz na ostatnie ucięmiężenie Prawa tego, które wz-
nosić nayprzezuczestniey piastuie. Życzę WMć Panu po Bratersku moc-
to wprzod rozważyć, a rozważywszy postanowić, tak nieuczesną Im-
prezę. Wierzay mi JWPan bom z Seyme Senatu, y natonie teyste Matki
wolney wypielęgnowany rodak, że gdyby nań kto podobny gwałt
wyrządzić zamyślał, poczułbym w sobie ostatnią rozpacz, w ziąłbym
przed się tę rezolucyą która każdego podciwego, a dopieroż w Wolno-
ści wrodzonego zdobi, y nieśmiertelnym czyni, że lepiey wprzod g-
nąć niżeli takiey dopuścić, która y wiarę y wolność ostatnią natar-
mić by miała zelzywotną. Wiem to JWPan nie wątpię że nas
Sąsiadow nayweższemi nazywaią Zabobonnikami, czy też w zaśl-
nie katolickim Rzymskich. Niewiem zaś czy wiec JWPan że y to
iest cnota w pewnym razie, mowią już bowiem teraz w czym
prosze Sanctissimey wybaczyć że w Religij wszystkim to się wzmaga
moda, iż co raz dalay nie będzie żadnoy. U nas więc ze fanatyzmem
że Zabobonem y iak JWPan chcesz nazyway, mianie się bydź napozor
przeto gorliwym, przeto zuralym, y tak zapamiętałą na ob
czas, gdy Jey kto gwałtem na karku uiędzie że go wiarą y życia
y fortuny, y co w daczasnemu naydroższego zapomnie, a swoiey
w wieczność dostoyności do upadłey krwie, czego y w Państwie
Moskiewskim nie raz od nayzych doświadczono. Wstyd by mnie
było Braci moich Polakow, Muszę bowiem na czas pomnieć in-
teresu własny, ażeby oni teraz nie mieli się aż do zgonu, y paszu
oprzeć, a raczey wszystkie gwałty Impozycye cierpieć, a niżeli się
chrześcianskie serduszko na Boga, na swoich, y potomnie swoię do-
dzi powodować bezprawnie. Niżeli ia wiele co mowi, przecież nie
nad niemi rozpościerają gwałty, albo nas przywiodą do rozpaczy
albo ta gwałtowność da nam wybornie skutecznieyszy z ucięmiężeni
Patrzy Boy na to, dotrzymania sobie wiary, y przysięgi nayuroczy
po Stworzeniu rozumnym wyciągaiący. Patrzy całe Chrześciaństwo
a szczególnie katolickie Sąsiedzkie. Patrzy oko Opatrzności Pana Obyw
ten świeże od nas przyznany Monarchę, który rozkrzewienie wiary

własnych krajów depopulacyą, z pośrzywdzeniem przykładu,
go przodek Jedne panuiąca w Polszcze Religią w Oliwie
pieczył. Latrzy. mowią oni nadstatek. / ten Sąsiad ku
się wiarą Chrześciańską mierzi, miła mu zaś nadnaturą
iest Wolność Polska Maxymy Jego polityczne z które
tey tyleczne reflexy. które JWPana własny pomnoży
niech życzą znaydą u Niego Przyiacielskie przyięcie, a
(o myśle, przez nieck wręcey nieporządza się JWPana p
wnicy / bo chociaż ich Zabobronnemi natwierdz nic to niepo
iż Brata JWPana po poległemu się pokazał
po śmierć zaraz spiątnęła, a JW.Pan następca Je
wgłowę zachodzisz, za temu nieliczne, bo inaczey n
bym oniadoncz fakt otwarcie pisać, a przeto pro
ust Sibi valeant zachowuię, niech nie nabierają),
myśli / rezolucyi znięgo Przeciwnicy nasi Jestem K

Odpowiedź J.K.M. J.W.W. Panom Posłom
Konfederacyi Koronney.

J. K. M. L. K. M. Łaskawym Oyczystym Dobrey Sen
widzenie przyięć raczył z przymierzonych Łaski Oyc
Dyrektorskiey życzliwości y wiernosci Stan iuży wrodzon
słow przed Tronem Maiestatu złożona, spojone iedny
zlem Konfederacyę lubo czynity starania J.K.P.M.
nad ostatnem tego Narodu, znakomicie iednak y
ludzie w tym związku zostaiący sprawowali zaufanie
pokazą niezrzeczoności Kontrakta Jego, którego są P
telami. Tego rządu, w którego są uczestnikami, tey
którey są, y bydź powinni dynami. Poprzedzone Deklar
K. Imp: Kopyiskiey, tym więcey ugruntowały hoyne
J. K. M. o dobro publiczne staranności, wiedząc że Pan
panstwie, wspaniałe owe myśli, czyny y postępki, Pan
uszczęśliwienia Panstwa własnych, iako też dla zachow
stałey Sąsiedzkiey Przyiaźni równie hiarmie, y obrad
ednie przez Urodzonych Posłow Intencye Konfederacyi
dziana w Czynnościach moderacyą wnieść sprawnie mo
że tym przyszły, które J.K.Mość złożyć y determinow
raczył, wdzięczną sprawiedliwości y miłości Oyczyzny,
ście żądania Konfederacyi, przed się wziętey dostateczn
rozstrzęsnie y ułatwi, w tey powadze, którey Oyczyzna
ce J.K.M. złocha zgodnym Oyczyzny dynami zawsze, a o
teraz czyni, żąda, y spodziewa się. Maiąc wysokiey wzg
ią interpozycyą Konfederacyi. ze X. Nominatem pra
ściu J.K.M. K.M. chwalić raczył.

Actum in Curia Regia Braticen
Feria Tertia postridie Festi S. Maria
Magdalenæ Anno Domini 1767.

Wpw. Grem Lassem Capitaneale Braticen Instrumentum
certum seu acceptionem ad Confederationem Gilen Regni
de Data Illius in Brańsko D. 25 Mensis Julij Anno gesti
conscriptum, Manuq Illmi Joannis Clementis, in Tyczyn
Tyskoen et Ruszcza Comitis in Branice Brańskich, Castel-
lani Crawiens, Supremi Exercituum Regni Ducis, Arcinen
Bielicen, Miricen etc Capitanei subscriptam ad Personam
sem oblatum, M. Casimiri Krapowski Consiliarij Terre
Bielicen, recepit, et in acta Curiæ ingrossari permisit
in Veram fidem. Widzieliśmy perstrahowi, y uważowania mego
w publicznych Rzpltey sprawach, iako Zawsze iednym było
y będzie powinno celem, powszechne Dobra, y uszczęśliwienie
Oyczyzny, tak wstanie Jey Teraźnieyszym ubolewaiąc ro-
wnie ze wszystkiemi Dobremi Tey Oyczyzny Synami nad
wielorakiemi uciskami Praw y swobod Rzpltey, iednych już
zgruzu wywroconych, drugich do Blizkiego nachylonych
upadku, roznią oraz, o Całość y podźwignienie tchnąc go-
rliwością, a wszwiadczonej Łaskawie N. Imperatorowey Jmci
Samowładzkiey pomocy Zupełna iaką należy pokładaiąc ufnie
że Panuiąca Religia Katolicka Rzymska od Wieków w
tey Rzpltey ugruntowana, iako na tym Gruzdemu Państwa
y Krolestwa nayważniey należy, żadnego nieponowić uszczerbku
Ze Strawa, Swobody wolności, y prerogatywy wszystkim
wszystkim a wszczególności Gruzdemu Rzpltey Obywatelowi
służące do pierwszey ostałości swoiey podźwignione, y
przywrócone będą, bez żadney uchylenia formy Regimina
Rzpltey, y panuiącey w niey Religij odmiany ze prawa Mi-
nisterium Laici et Belli, mianowicie o władzey Hetmań-
skiey przezornością przodkow naszych Inter Cardinalia
Iura Rzpltey dawnieyszemi wielu Konstytucyami obwaro-
wane, nieszczęśliwością czasow teraźnieyszych zniszczone
y zniszczone, do pierwszych dzielności, y prerogatywy swoich
Zupełnych przywrócone będą w tym umysle zobowiązałem
moich Senatorskiego y Hetmańskiego poprzysiężonych Tącze
się pragnąc Cum optimis Oyczyzny Civibus Manus Rzpltey
w Radomiu D. 25 Miesiąca Czerwca Ao presentis pod laską
J. O. Xcia Jmci Karola Radziwiłła nie tylko dla znakomitych
Starożytnego Domu swego w Rzpltey zasług, ale Tey y własnych
swoich przykładnych zdawie pro libertate czynow, y zkąd powsze-
chney w Patryotycznych Sentymentach Jego ufności, Obranego
Konfederacyi Generalney Koronney Marszałka zgromadzonych, gdy
mi Zabroć zdrowia mego wykonać tego przykrowinie ex nunc
nie pozwala. Dzieło zadoyć czyniąc upewnionych obowiązkow
moim niniejszym Instrumentem Accepimus med do Konfederacyi

Generalney

Gwałtney przyszłe pruc, y tąż się oświadczaiąc ież przed
Oyczyzną, y całem Światem że w tym zamierzonym d
czyzny Daj Boże nayszczęśliwszey skutku, gdy
tomnie Opera nec Consilijs przy obciążonym laty et in
latibus wieku mam dokładać niemogę; Jedynie
Wiary Panuiącey Katolickiey Rzymskiey Prawa dawn
y wszelkich Artykułow, tudzież, bez ublizenia wszystkich
zelom Cujuscunq; Statûs et Conditionis ac Religionis
dach y żądaniach Jak, ktoreby się na samey sprawie
Zasadzały a prawom y ustawom Kościoła Rzymsk
Katolickiego przeciwne nie były należycie z prawa publ
y powinności Krześciańskiey satysfakcyi widzieć pra
skutki, co podpisem ręki mojey zaświadczaiąc tos oświad
mieć do tąg godzkich Branickich podac y Oblatum
Cilem Dat w Branicku D. 21 miesiąca Lipca 1767 Ro
Jan Branicki kasztelan Krakowski Hetman wiel
Cujus quidem Instrumenti acceptionis originale Idem
rem post Insinuationem in Acta, hoc idem originale
Acta reliquit.

Ex Actis Castrens Brans

Kopia Listu pewnego Konfederata, pisząc
do Przyiaciela swego z przeciwney Strony.

Mnogość rożnących się Wieści wiele Celsitudinem, y podziw
rozstargnionych w niecierpliwą wprawiaiąca obawę, n
Jupiętnie podwładnego wmsą objaśnić w tym przymuszam
kolwiek przed tym dawała się Konfederacya, gniew, Zemst
lub wpadek były Jey pobudką; Prawidłem gwałtowności,
wem miecz, Powszechny kraiu ucisk końcem nad Prawo
sza się bydź zdawało, bo się bez Prawem rządzila, czyż n
wytrwałbała winy, znosząc Jurysdykcye, aby rządzoną nie
Burzą między Jurysdykcyonalnych a Jurysdykcyą nieżadawiała
nedzya, niepamięcią wzpolnych Ubezpieczeń, pokoy przywr
ca, co kiedy z niego Celsitudinem niedozwolity; Gdy albo
wiedzieć Wątpliwości. Jednacze nieprzyiaciela z kraiu, o
dla z Domu wypędzaiący. Owoż skutek dawnieyszych
związkow Jednoczących y zwycięzcow, rowny Oyczyźnie
kany. Staroci Konfederacyi czynności daleko przeszłym p
wili, bo lubo niezgodliwe. Prawa tą szczęściem podleg
ktorą Obywatelstwo kaze, krzywdy aż do rozpaczenia,
znowiony Cierpliwością, ktora Mężow oznacza, tą się rząd
my w cywilizacyą ktora nas zdrożyca, pokazuiąc się
to godnemi Polskiey Nayiaśnieyszey Imperatorowey Kop
Świat grozą potęgi, narody sobie podległe rządzący uczeń
uznia napełniaiącey, to do Chwały Naychwalebnieyszey c
Dzieł przydac usiłuiący, Sąsiedzkiey Rzeczypospl naszey d
przywrocie wolność, y na Obarczony narodu Powinności gr

cq ut

cą się Wyniosłość wykorzenić tym prędzey, im nas skute-
czniey niezwyciężona wspiera poręką, tym warowniey, im
uroczyściey pośrednią gruntować chcę gwarancyą, staran-
na o przywrocenie wolności, troskliwości, dała nam broń w
ręce, ale tę koncem uszczęśliwienia narodu, nie zemsty
odebrawszy; uczemy potomność zażywać pożytecznie prero-
gatywy prawdziwey Szlachcica Polskiego, bydź prawodawcą
y wykonawcą, bydź naywyższą zwierzchnością, a podlegać
nayniższym. Przysięgły kommissyom, woyska, posłuszeństwo nam
kommissye, przez co mamy władzą woyska, odebraliśmy przy-
sięgę wierności od kommissyi Skarbowey, przez co razem
biorąc, y Bogatemi, y możnemi konfederaci, ale przeciwni-
ków niszczyć niechcemy, owoż to iest skromność na-
sza pożytkująca Dwoiako, utrzymuiąc wewnętrzny pokoy
ani siebie o Hazard, ani drugich o rozpacz przyprawuie-
my. sprawa nasza nie lęka się Sądow, owszem utrzyma-
nie Sprawiedliwości, będąc celem żądań naszych daiemy
poznać, że gwałtowność samym nawet uleganiem, mo-
żno przełomać, trzcina Chwianiem, się stoi, Dąb uporem
gwałtowi polec się musi

Actum In Castro Buscensi
Feria Sexta in Vigilia Festi
S. Jacobi Apostoli Aō Dni

[illegible]

Ad Offm et Acta Castrensia Capitt Buscensis veniens [illegible]
Jtt Mgnus Venceslaus in [illegible] et Olesko Rzewuski
Palatinus Cracoviensis Dux Campestris Regni Accessionem
[illegible] ad nexum Ordinum Reipublicae
Radomiae initum polonico idiomate ad Acta [illegible] porrexit
de tenore Verborum sequenti. Wolność nad krew y życie
Wiarę nad wolność przekładaiąc dla utrzymania, y od nay-
mnieyszego uszczerbku zachowania, tych nieoszacowa-
nych Nieba Darow, łączę się y przypisuię do konfedera-
cyi Gnrlney Stanow Rzpltey w Radomiu uczynioney, go-
tow będąc przy wierze y wolności, głowę położyć, duszę
wytchnąć. Wacław Rzewuski Wda Krakow Hetman Polt
Koronny Ex Actis Castrensibus Capitt Buscensis Extraditum. Con-
rexit Nowicki Sectt. p Jaminski

alterioris mali. Chciey tedy Wiernosc Wasza ea Popularitate
ktorą masz nie tylko z Zacnych Kolligatow, ale y Przyia
ciol Swoich concurrere do utrzymania tego Seymiku, do
Obrania Posłow, Prudentia et Maturitate sławnych Dobro
Pospolite kochaiących, tudziesz do dania rezolucyi na Pun
kta w Instrukcyi Naszey wyrażone, uczynisz to Wiernosc
Wasza dla przysługi Oyczyznie, y tym samym Mereberis
Pamięć Naszę Zasług z Osoby Swoiey, a teraz dobrego Zdro
wia od Pana Boga Wiernosci Waszey Życzemy. Datt w Scho
wie Dnia XII Miesiąca Czerwca Roku Panskiego MDCCXL
Panowania Naszego VII Roku.

Augustus Rex.

Copia Listu od J. W. Jmci Pana Potockiego Hetmana
Wielkiego Crnnego do Wielm Jmci Pana Ustrzyckiego Stolnika Przemysk

Przy obradach teraznieyszych WMM Panow gdzie curam
boni publici agetis, maiąc y Ja honor wyrazic publicas
necessitates w Liscie ad Selectissimum WW Panow gremium
pisanym. szukam y zażywam wielkiego Kredytu WPana
Zagnieżdżonego inter cineres et confratres in manu ten
tionem rzetelnych dla Dobra Pospolitego remonstracyi
moich upraszaiąc uniżenie ażebys ex amore Patriae
nayprynceypalnieyszy interes auctionis Woyska, co rzecz
Pospolitą tak bezpieczną iako tez Szczęsliwą oraz
u obcych Narodow bardziey aprehendowaną y konsyde
rowaną uczynic może raczył ad votivum Sukcessum
fortiter validissime promowowac co oddawszy cię mago
żelo WMM Pana zostawam z wyskonczoną estymacyą

WMWMc Pana uprzeymie
życzliwym Bzem y uniżo
nym Sługą
J Potocki

Mowa na Seymiku Gospodarskim Ao 1740.

Jako widzę tylko dlanas szczęścia circa hanc Annualem Seymiku
wania naszego festivitatem ex praescripto Legis pozwolonego,
że ieden z drugim renovare dextras ieden z drugiego ucieszyć się
Zdrowia mamy przetoreaq nihil Nieiestesmy od Łaski Pana
Jak. Szczęśliwi żebyśmy circa Solicitas curas Głosu Pa
now Senatorow y Horeznych Urzędników. Vestis Dignita
tow in commune bonum zrobili, Nie pamiętamy na Fortu
ny nasze które Oyczyznę bez swoich Deputatow w Trzes
wietnym Tribunale w dubiis suis ulicam oddaiemy
Lapominamy dawnego u tych czasach prawdziwego się Iuris
dicum Axioma że melior favor in Judicio quam Lex in codice,
u teraźniejszym Tribunale że honor adorować mamy Nos
tris exopibus Godnie y chwalebnie Łasiadaiącego, Partykul
arne szczęście dlanas Jo Mci Pana Podskarbiego, Nemi
ni desunius Łaskawego sercu S. Sprawiedliwości profectus ody
by Znaszego Urzędu nastantym Łasiadał uniesien więcey by
dla nas Łaski swoiey nie świadczył które publice ore Zmieysca
tego Partykularne wyrazić podziękowanie Meretur wszyst
kich W.W.Panow gratam sui recognitionem bo[illegible] nieiednemu
Nas iescze natantym uniesien prodesse Łaską swoią osobliwie
przysrastem pięknym Urzędu naszego Regestrze, który żeby miał
w swoiey protokuley Dałoby mi się gdym wszystkim wyrazić
Gońci y Ewykty Jch W.W. Panow Deputatom naszym ulontento
wać pewną, Niepamiętamy na honor Urzędu Naszego bo
wiem przez te Szczęśliwe Przypadnie Seymikow Łaskawem Ludzi
doskonałych ad obeundą munia publica mieć przyiemy
Vidzimy M. Panowie dolendo fato nostro nie nadto iuż wiele
Godnych weteranow. Qui antigvam memineriut Rzpcam że
by doskonale wiadomi byli Interessow Urzędu naszego, że mieli
Statum Reipc. wtodzie choć za wiedzy nami publiczne ubezpie
czać wa publicznych funkcyach cum veteris
Reipc. formą grać a perientia usy et pradym chyba maggs fori
wom philosophari potrafię w materyach publicznych
In his malis hoc unum bonum est quod mala nostra
ignoramus, Niepamiętamy na [illegible] Sa
mych siebie kiedy słowka tego niepozwalało Sam
fic[illegible] Oni w Rodzie Naszych na bytego, którego iak
Sebastwa Antecessorowie nasi wkiare ad Conservandą
Reipc Salutem Zażywali Myśmy nadto teraz verger
tibus inpeius Skubis Zażywamy verendum żeby się nam

w tuczne

Kopia asekuracyi Ministrow Sara Jmci na oddanie Dziat Rzpltey.

Ssy niżey mianowani Jc. Carskiego Welicżenstwa Intimi ministri Plenipotentes testamur, iż storchołwiek z Portec Polskich wzięte są do Rżiewa Działa, nicdla czego innego tylko żeby Nieprzyiaciel Chiemogł Jch zażyć przeciwko Auxyliarnym Woyskom Jego Carskiego Welicżenstwa, ktory za uspokoieniem Affairy Jmieyscy Rzeczpltey ad prima regsione wszystkie te Działa oddać deklaruie. Jakoż iż Rzetelnie wyrazieł w danym reskrypcie Pełnomocnym Jchmciom PP. Posłom, Jmieniem miłościwego Pana Jego Carskiego Welicżenstwa, na ten dla większey wiary y pewności podpisuiemy, Działo się w Zołkwi d. 22 Februarii 1707.

Laurys. Zołowski mpp

Reskrypt od Przeswietelnego Carskiego Welicżenstwa na Deputowana nayiaśnieyszey Rzpltey przez pomienionych Jchmciow PP. Posłow do Jmci Janusza Jordybuta na Wiśniowcu y Zbarazu Wiśniowieckiego Woiewody Krakowskiego y Jmci Pana Stanisława na Komentowicach Chomentowskiego Woiewody Mazowieckiego, Marcyana Wodwicza Marszałka Woiewodztwa Wołyńskiego PP. Tomasza Drohoiewskiego na Zamościu Zamoyskiego Prowodcickiego Krzyżanowskiego Starosty, Bohdanowicza Semptynskiego Starosty, Krzysztofa Derpowskiego Sędziego Ziemi Bracławskiego Kujawskiego, Jarosława z Koniecpola Bninskiego Wyszpolskiego Prodowskiego Starosty, Jarmierza Woyciechowicza Pisarza Dekretowego Sędziego Prodzkiego Prodzieńskiego proponowane Pełnomocnego Ministrom Jego Carskiego Welicżenstwa Nayiaśnieyszemu Podkomorzemu Laurytowi Jwonowiczowi Zołowskiemu y Nayiaśnieyszemu Xięciu Stolnikowi Teodorowi Jerzowi Dołhorukiemu od Jego Carskiego Welicżenstwa naznaczonym w Zołkwi 22 Febr. Roku 1707.

Jego Carskie Welicżenstwo wielce z tego kontent że Nayiaśnieysza Rzplta deklarowała przez pomienionych Jchmciow PP. Posłow dawnowiecznego Pokoiu traktat y teraźnieysze tą nienaruszoną dotrzyma dotrzymywać, ktorym Jego Carskie Welicżenstwo nieodmiennej przyiaźni Rzeczpltey zawiadczyć sponsionem na wszystkie Rzeczpltey punkta przez Ministrow swoich takową czyni Replikę.

Ad 1mum Działo cerkiewskie cum attinentijs przez Pułkownika w Dzie to Jego Carskie Welicżenstwo na Rzekowi Rzycę całey Rzeczpltey oddać y Garnizon swoy wyprowadzić deklaruie nieprzetendуiąc sobie nic z tamtey Prowincyi. Ktorym Ukaz Rzetelny wydany iest z Kancellaryi Jego Carskiego Welicżenstwa do Hetmana Mazepy, ażeby On dla większey y gruntownieyszey z Rzeczpltą Przyiaźni nieodwłocznie pomienione rezydencye nie dawaiąc żadney Buntownikom Protekcyey od siebie y od Carskiego Welicżenstwa aby Rzeczpltą wielgiata skutecznie przyiął w Utrzymaniu Praw wolności swoiey z Niemałym kosztem Przyiaźnie tey Jego Carskiego Welicżenstwa.

Ad 2dum Deklarowane Pieniądze na Woysko Rzeczpltey Wzore teraźnieyszey Konfederacyi Jego Carskie Welicżenstwo konieczenie dać przyrzeka

W Traktacie Znami z Wielkim Hosudarem naszym Carskim Weliczen
stwem y Krolestwem Polskim przez przysłanego y pełno mocnego Posła
Wielmożnego Tomasza z Działyna Działynskiego Wojewody Chełmskiego prze
szłego niedawno Roku 1704 d. 19 Augusta według stylu starego wa
ruie w Czwartym punkcie wyrażoną poniewaz Jego Krolewskie Wie
liczenstwo y Nayiasnieysza Rzeczpospolita niemogą w teraznieyszych
Konjekturach nieposłusznego swego przez Poddanego Palicia przy spra
wach swoich utrzymać, prosiła naszego Carskiego Weliczenstwa iako
Przyiaciela Sąsiada możnego Colligata aby pomieniony Paley od Nas
przymuszony był do wrocenia fortec y Miast przez Bunty swoie na
Ukrainie zabrane, My respektem przyiaznego traktatu posyłaliśmy
nas Carskiego Weliczenstwa Ukaz tobie poddanemu naszemu Hetmano
wi y Kawalerowi abyś Buntownika Palieja Woyskami Kozackiemi
pod Otrzest swoy wziął y Fortece Białocerkiew Garnizonem opatrzył
ktory tam do tych czas zostaie. Teraz zas przysłani od Nayiasnieyszey
Rzeczypospolitey pełno mocni Posłowie Jasnie Oświecony na Wiśniowcu y
Zbarażu Korybut Xiąże Wiśniowiecki Wdo Krakowski, Jasnie Wielmożny
na Chomentowie Chomentowski Wdo Mazowiecki, JW Marcin Wołowicz
Marszałek WWX Litt. y Insi Rzeczypospolitey naszego Weliczenstwa Carskie
go prosili Zeby Fortece od Palieja zabrane teraz oddane były, Buntowni
cy Ich Samusij Iskra zeby ad Normam Palieja pod aresztem byli y zeby po
tym Zadney Protekcyi niedawano Zaszczytu y podnuszczenia chcącym się
buntowac. Na te desideria pomienionym JchMciom PP. Posłom za wyraźną
rekwizycyą całey Rzeczypospolitey. My Wielki Hosudar vigore zawar
tego z Posłem Działynskim Sojozu Białocerkiew y Insze od Paleja Bun
townika Miasta zabrane Ludzmi naszemi osadzone oddac ze wszystkim
przyrzekamy y Garnizon nasz gdziekolwiek iest wyprowadzić rozkazu
iemy serio napominaiąc abyscie dla większey Rzptey przyiazni Samu
sia y Iskrę od tych Buntow iako mogąc uskromili y dalszych czynic
niedopuscili, niedaiąc od siebie ani od Nas Protekcyi. Poniewaz My Wiel
ki Hosudar iako z dawna Buntownikow Rzeczypltey Protekcyey niedawa
li tak teraz się nato piszem Zadnego Zaszczytu czynic Im niebędziemy.
Dlaczego My Wielki Hosudar nasz Carskie Weliczenstwo Tobie wierne
mu naszemu Poddanemu Hetmanowi y Kawalerowi Janowi Stefanowiczo
wi Mazepie rozkazuiemy, wyraźnym naszego Carskiego Weliczenstwa
Ukazem zebys ty wierny nasz Poddany za odebraniem tego naszego Uka
zu Fortece Białocerkiew y Inne Miasta od Paleja podczas przeszłych
Buntow wzięte ze wszystkim tak iako przedtym były przysłanemu od
Nayiasnieyszey Rzeczypltey Kommissarzowi Nieodwłocznie oddał y
Garnizon ze wszystkich Fortec y Miast wyprowadził. Dał w Zułkwi
d. 22 Februarij 1707.

Kopija Listu do Krolestwa Jana III pisanego od Imci P. Rzewuskiego Pisarza P. K. z Przestrzenia z Stug dnia 1685 Anno

Nie inpet (Stworz Boze) Zaden bowiem z Zbrodnow moich wiemy bo lom Panem Nasym powinien, ale sam Deus ultionis Dominus actionis przepotezny Sad dowiesc mi przychodzi a wiec ja wiey potrzeby vate bo wiesz ze mie prawie dlugy niedzisz Boze Sprawiedliwy, Jako Wkelli Imci Pan w a Slowa Jakoby przez szpiegow Calumniatora ktora ten bezwstydy Antichryst impertinentiy in particulari Zbrodni ktorych Krolewskiey Majestaty, Jegomosci Panu Sedzim, potwierdzonych Dobrymi Poswiadczeniami po honor Nad zdrowie dworzy tym wirtii wprowadzaia przez wskrotne Listy, czym zawsze y wszedzie Wkelli przydaie ze to iest Imeny Wkelli, trzymaia mnie pod tym Pozorem, iz bym iakoby Mandatu iako tym Sejmie elapsus aliqua na przyszly Sejm nie pusczony. Podaiey czytam tych Dwanascie Artykulow to wszystko za bezwstydne affektu. Chlubi sie ty Pan ze iednego dnia przy rzy z Krolewskich bym, do Wkelli na prywatne audiencye Conferencye zlotych Duskich do siebie przesiwko mnie do Trybunatu mietly pod przysiegi Sejmowe ich abym sekretnym sygnetem jakoby wzad dystanego glosu to ze wkim umysle Pana Wolhynskiego Pana Lowczego Lwow na to do Trybunatu dostawil abym go tym mieniem przesiwko Wkelli promowal, Stosi o nieuprzedzony Wkelli z Krolewy Sejmu mietaia przesiwko mnie (ale genuine ex puste Zawziecie) z to Zeby go Wkelli na tenczas sadzy ia Wkelli P. mci w wystawieniu ciala, wstrzymu, umysle jakoby na mnie konfidy, wprowadzie Capit. Szczegolnie z tym ze iest Slowem Wkelli afrekowanie ze Querele Chelmskie po termino niebedy sedzone sadzy mu zarano, aby bedac Scilicet Sejmowy Nalezyly z iuz Siema Trybunalami Bierze. Ale tedy et Mule aliis Wrone mnie po Cudzey Sobiesze ten Calumniator Armis. Co iako nie iest ex diametro Wkelli mnie przykladzie pate apud probos Judania takiego wzamienie, za mnie Wiernego y Nieainnego Slugicica przez takie Instrumenta Wkelli, Swoimy, gass y nieuwey tak Sobiesky o po bezczesc Wkelli Sercem bedac Nadziei prosby zmi Zenie abym Wkelli ieszcze niemoszey, przynamney Swoiey wdzeczney nad tym Calumniatorem vindicty Wkelli wzdy. bo ieszcze nietknieta Sterile Vigilantum Sedulum aby tak w Ludziach bardzo, wzgasla wdzieczne, aby y ia Samiutko przez Sexti Wkelli ludzcy Potereby niemam mi indotere, przy zrzecze ze Mil. Jum Crimen tak powrotle persekucye Iron Wkelli ktory by [illegible] Wkelli Imm. chart immolare) wdetni, ktora ze wielkey pocznie dotrzymie mi tacente Bozkey Swiezie pomste. ex facto ktore tak mocie do Potrzebnych tak Wkelle ad exercitium Praw, Ze Bozkym Sprawiedliwosci, ligat. Zniesie Calumniatus Oglosy Tak Wkelli gdyz przeciwne wdomu ley Jak Mnie Wkelli Imm. do Trybunatu wydac Wkelle Postawienie annuiy Listy. Rozbiyb tym upon attentat spes Ferreis Sedulis, Cerkiesh gdzie indziey Monarchow Korona Swiata Panowanie Wkelle, y ten Krolewy Zycie zawsze inprimis o Sobie Wkelli Kredyt ze te Civem Patrem gdy chcieli Tego odwrocone Wkelli odemnie niepzeczo Leseme, bo to przynamniey per diadema przez abym Wkelli Nieprzyiaciela mego, przeciwko mnie Zniecy rozpuszczac niechcieli. Bo Slawne dilectio Sprawiedliwosci Swoiey mnie a pod ewigilio Konfuty aggravat causam ktorego Bog Sobey w Sytkich Stanow Koronego y Samie maiestat Sigmat przeciwko mendo porize y niechcy proptergeritum. Pisze tego, Szkodnego Sekret Slubnie Jmci Jest

Jmci.

Tytułu Synowskiey mocy do Akcyi wnosi y Życzliwości Pytus Który iuż Oyczowskiego Wkrótce spodziewaiąc się Przyiścia Bożego Narodzenia aleia in Regia tak Sollemnie przez tey Zakumulowanie zmarłego Honoru Oyczowskiego Wkrótce spodziewaiąc się Expressyam Całuie Zatrudnionemi Pan. Gwałtowney odwłoki teraz

Reppons na ten list mieszkaiący Jakub Senatorowie do Trybunału odpisali
Z Dolkau 9 Roma gbis ao 1685

Nie tylko powinnością Stanu Senatorskiego gdyż quod scivero sensero nihil Le Regis Gratis avertam et nedpiat meo, ponam, ale tych względów Oyca Zakupiwszy innocentiam tenerimado wzbudzenia się w całym Senacie przy Boku Jakubowi na tenczas znayduiącym się Cum przy Dostoyności Panskiey Zelum Który iako się intra profundissima Zala Pańskiego y compassyey Oyczyzny utrapiony Nemoze tak Koronnikowany Dicend Regis Iurisdictionem ullomodo musi Znay dowcie adiutorium et Solatia Exystkia Odany to yest wzięcie Co tyczy się Akcyi od Jmć Pyarda Pokn Ko Lytéi wprzedzie, ale Libralne nasley, ani abrawenbea y nie Stylem absentis ad absentem, ale genio Crudelionis Sabyrd pisany Czy Zaremin Oni Zonowie ale podobno Assistenti Który in nizey głowy przychyli tym Zdolni wymiękły rogami. Wspominá uczerne Posłuszeństwo ale Zwyprowadzany na Stron Laski iakby ex Pacto non tenetis Cyklodiá Praw przeciw Nunnen pra in Acta potrzebnych momentow mistro y całego Processu Jeszcze tutor ale in Actione et Indicium Synowskiey Sekcyi się Rodzay, ale eodem momento Laty Patrid Akcyi Prima Pannicida. Kiedy odnieszy iuż Datum Seclerisanit Skarg Jezeli obcnego Zasięgu ubezpieczenia ale non in Scyptum Siecia perseguis nayprzod Jzyny pokrzywdzenia nie zostawiwszy Reverentalis Observantiá Czyli Strachy non Sterili Virtutum Seculo, ato się wiedzie Jakubowi Panowemu aby się Państwa Jego postawą polskiey żadney Szkody nieszczęścia Stanu Jakubowi Virtus intaminatis Fulget honorby, ale się wstrzymamy, aby kontenta Lytu Jego Regestrował zeby pismo nasze Vel ipsa contagione nie było winne Offensy Mtci y powtorzonego Laskowia cały Lyt odsyłamij wam. grande argumentum movendo Jeżeli, chiamapud innocuos Ke nieuinnemu Panu.

Przyznać musicie tot mortalis pandoras quod puncta et colaphizata Innocentiam Ayres Pompanowie Pijum dacie testimonium iezeliście mieli kiedy od Jkmci pod publiczną pieczęcią albo sekretnym iakimsi Sut Vocat Signetem Za Jmcianem Zahorowskim Szlachcicem Ziemskim Włodzimierskim Instancye, a zkąd wezmiecie in cattera Prawdy podobieństwo. Kyżeś wspomnie pomieniony Szlachcic w Warszawie nasłey Audyencyi, o którey wspomina w Liście swoim, ale verisimo casu weszedł się z Jmcianem non vocato nen instructus bo nan Jkmość Pan z całego serca Zaterne wszystkie swo Krzywdy y rany et abolevit, tak dalece że naymnieyszey nigdy niedał okazyi ad refricanda in veterata odia, Nawet kiedy tenże Jmcian Szlachcic potrzebował Mandatu y Listu żelaznego z Cancellaryi Koronney Beneficia licita nec deneganda petentibus Tam Jkmość obstitit temu superflua

Bonitata meteris, aby toties reconciliatus Amicus niemiał iakiey recidivi contra majestatem co inac Justo Deo niepodobałosię ze licita remedia supplicanti umknięte, gdy teraz patitur majestas od tego, dla ktorego Chabuit favorem ceterum ile ral JP mod P.N. w tak iawney niewinności y łowie ferendo On mowic do nas pozwolił. Niewidzimiey przyczyny tylko niewygasłonych pomienionego Urzędnika koronnego na sobie złych Suspicyi, tylko albo swoiey dawney y zastarałey na Pana łaskiptosci, ze tey nigdy przemienić niemoże metitur dobroczynne pełne indulgentiarum y nigdy zakaty nieostawuiące w sobie serce Panskie. Albo tez quem Culpa redarguit ipsum z Okazyi omieszkanych kampanij niestawionych ludzi, z zaniedbałego z nieporownaną Rzeczy pospolitey szkody Urzędu swego quod justa meruit merito suppicatur et veretur, Jeżeli tedy ten Pan ktory ustawicznemi pracami Vigiliis suis omnium vestrorum Vacationes retinuit Zdrowiem y Życiem Panskim, nieostrzednie in Usus mitey Oyczyznie konserwowanym pokoy nam y wczasy largitur. Powinnosć tam infanti affligi prosa, a ile od tego Urzędnika od ktorego pod ten czas gdy JP może immolatur curris dla nieuczesionych iestere w Panstwie swoim niebezpieczeństwo, Nacrey by należało odbierac Informacyą de Quanto et Qualitate Woyska ani żeli informem paginam popisanych tak cieszkich na honor Panski Punktow. Gdy to iuż będzie Oyczyzny nasiey niecierpliwość ze ten Pan Quem Laeuda desiderarunt ktorego oba narody ut delicium piastowa ty u nas komu się podoba na celu iadowitych stawac będzie Inwidyi Centrum Votorum y sierpliwosci nasiych meta Obtrectationis et livoris dominus, Virtutum et gloriæ opprobrium et Objectum linguæ dolosæ, niegodziwie Zaprawde vel tacente Domino Camilerecte, krzywdy wszyscy tu Senatorowie przytomni in levamen Zalu JP mod P.N.m. Ustrzemy się Zdrowiem y krwią naszą przy dostoieństwie Jego stawać y to pokazac ze illibatas Principis honor vita nostra carior Quam tuta nowie niewątpiemy ze to z relacyi in libram Judicium wziąwszy tyle sprawiedliwości swiętey obmyślic zechcecie ile honor y niewinność Majestatu Panskiego criminationibus obtrectatorum potrzebować będzie. Dostatkie w rzeczy swoich macie Infamem libellum et Authorem non in Obscuro. Oco pro fide nostra Jurata, Juratas Commissarzow obtestando Conscientias Zasię się ich Zwierzchnickiey Zalecamy.

Konstanty Lipski Arcy Biskup Lwowski. Jan Zbigniewski Biskup Przemyski
Andrzey Załuski Biskup Kijowski. Jerzy Denhof Biskup Kamienieckie
Krzysztof Przymakowski Woiewoda Poznanski. Józef Sturka Kasztelan Wileński Hetman W.W.X.L. Jan Tarnowski Woiewoda Ruski Hetman Jan Sieniński W. Ruski. Krzactawski.
Feldzeugmeister Wita Szumiechowski, Marcin Oborski Kasztelan Podlaski, Aleksander Załuski Kasztelan Radzyński, Marcin Chomentowski Kasztelan Zarnowski
Jerzy Zamoyski Kasztelan Kaliski, Stanisław Druszkiewicz Kasztelan Rzeczycki.

Jm 9.

Z Bożey Łaski My Przeswietleyszy y Dzierżawnieyszy wielki Hosudar y Wielki Kniaz Petr Alexiewicz Samowładca wszystkiey Rusi &c.

Jasnie oświeconemu Xiążęciu Jmci Stanisławowi Szembekowi Arcybiskupowi Gnieznińskiemu Prymasowi nayiasnieyszey Rzeczypospolitey Oboyga Narodow Korony Polskiey y W. Xięstwa Litewskiego, Takze Duchownym y Swieckim Jasnie Oswieconym Jasnie Wielmożnym JchMciom Panom Senatorom Dignitarzom Vrzędnikom y Stanom Oboyga Narodow Korony Polskiey y W. X. Litewskiego nasze Carskie Wieliczenstwo Uprzeyme Życzliwe Pozdrowienie.

Poniewaz my iak z Listu Waszego przez JchMciow Panow Posłow pełno mocnych Jasnie Oswieconego Xiążęcia Jmci Janusza Korybuta na Wisniowcu y Zbarazu Wisniowieckiego Wojewody Krakowskiego y JWJchMciow Panow Stanisława na Chomentowie Chomentowskiego Wojewody Mazowieckiego, Marcina Wołowicza Marszałka W. Xięstwa Litt. y Inszych wyrażonego przy Boku naszym w Żołkwi. Tak z ustney relacyi, O przyiazni od Nayiasnieyszey Rzeczypospolitey ku nam Konfidencyi w zachowaniu wiecznego Pokoju Traktatu y swiezo z nami uczynioney Kolligacyey przeciwko Spolnemu Nieprzyiacielowi. Dla czego gdy Waszych pomienionych JchMciow P.P. pełno mocnych Posłow od Dworu naszego Carskiego Weliczenstwa Expedyuiemy. To reciproca sponsione deklaruiemy że z Nayiasnieyszą Rzeczypospolitą w nieodmienney y nienaruszoney zostawac będzie przyiazni, konserwuiąc nienaruszenie wiecznego Pokoju Traktat, y swiezą zawartą Kolligacyą ktorzy pełno mocni Wasi Posłowie. Że na Dezyderya Rzeczypospolitey rezolucyi naszey pretendowali, My przez Ministrow na wszystkie punkta Respons uczynili. In Futuris Contingentibus Wmm Panowie w Opiekę Boską polecamy y życzemy od Pana Boga wszelkiego Błogosławienstwa y Zdrowia Dało w Żołkwi Roku 1707 d. 24 Febru.

Kopia Listu od Nayiasnieyszego Cara Jmci do Mazepy. Ratione oddania Białey Cerkwi.

Z Bożey Łaski od Przeswietleyszego y Dzierżawnieyszego Wielkiego Hosudara Cara Wielkiego Kniazia Alexiowicza Samowładnego Wsiey Rusi &c. &c.

Naszego Carskiego Weliczenstwa Poddanemu Woysk Zaporowskich Oboyga Stron Dniepru Hetmanowi y sławnego Czynu Swego Apostoła Andreia Kawalerowi Janowi Stefanowiczowi Mazepie y Całemu Woysku Zaporowskiemu Naszego Carskiego Weliczenstwa miłosciwe słowo.

Mowa Jmci Pana Cyprjana Starosty Lidzkiego, mia na przy rezygnowaniu Konkurrencyi o Laski.

Nigdym się tak nie fundował na prywatnych Szczęścia y honorowego konsyderacyach, żebym się nie miał ochotnie Saktyfikować publicis utilibus, a nimnie kiedykolwiek w życiu moim uwodził tak nieporównanowany ambitus, żebym go niebył gotowo Subijcere rationis Imperio, więc y teraźniejszey deliberio Stanienia Oyczyznie zaczętey Laski WWMMPP. y niechybną pluralitatis nadzieię wspartey o laski konkurrencyi, lubo dobrze, że przez zerwanie Turnusu y niedopuszczenie trzechowania do kontuszy inducitur praeiudicio plurima y cale długo in usitata novitas, lubo przez ten niepraktykowany sposob tygodniowego concurrentium ex ordine Woiewodztw Suffragiorum załamowania convellitur authoritas et independentia tey Przeyrzystey Izby w obieraniu Marszałkow per pluralitatem, lubo szkodliwym na przyszłe czasy przykładem laditur dignitas et aequalitas tych zacnych Woiewodztw, ktorym zarowno zniszczeni wotowac iereze nie przyszło gdy iednak dobrze zeteż zatrudnienia publicznych Rad, bardziey wartykularnym moim repugnant awantazom, więc y tych namienionych konsyderacyi rozwielkich moich prezensyi przy naymiszszym za łaskawe WWMMPP. affekta podrzętowania reale et voluntarium dla Oyczyzny pokoiu y dobra pospolitego czynię zaofiarowanie, chętnie y dobrowolnie tez konkurrencyą in Sinum WWM. nano uniomis pretio składaiąc y rezygnuiąc.

Z Mowy Jmci Pana Starosty Lidzkiego na konwokacyi pozłego roku z Senatem 9 go Maij.

Prozney Tronu Lucubrem aram przyzwoitą y powinną Augustissimeribus Tez y zalow ofiarą, Jeia Jmci Prymasa providum Oyczyzny naszey Larem otaczą, stoną woiowach, nieograniczoną w Sentymentach weneracyą, publicznym ludzi czności y obligacyi protulelari etolo Tey Rzeptey Sollicitudine wyznaniem, przezmoney WWMMPanow Senat Patrios venerandą numina Consos iako nayglębszey Rzeptey Submissyi oświadczeniem, wszystkich należytą in hac Sacra Deorum Pedestri adoniis unionosag, kiedy zaś partykularną powinność respektu y obserwancyi amplissimis ordinis WMMPanow verborum compendio wypełniam, w publicznych materyach congrua czasowi brevitate explikuię Senatem Sensum podaiąc gdy zupełnie mo magnarum mentium WMMPanow arbitrio, konfederacye naszey Rzeptey dwoiakie formować się zwykły, iedne extraordynaryine in extremis Salvandae Reipticae casibus praktykowane, te zawsze iuramentum coalescunt, vi metu et armis continuantur. Drugie ordynaryine dobrowolne, nie wymuszone na koronacyach, y te za kardinalis et unanimitatis do obrania krolow mutua Sponsiones, a takowe tylko podpisami firmantur, et formantur. Ten kedy ordynaryiny Sationis vinculi Sprzod kar

bardziey ustrazniey szey ostroznosci może nostris convenire rebus. Multy pliki ayą Juramentow, nie tak iest retardatio ultorio, iako bardziey accelerabo flagellorum gniewu Bożego nasz czyzny nasz bożenray swiętobliwszy Sumnienia obowiązek przez pospolitość y ustawiczność całe wolney tey naszey Sprawy rzeczpospolitey, straci Swoy Dziękczynienie pavidus vocatur, qui pro errore timet. Jeżeliby się tednak zdała indispensabilis Juramentow necessitas zechcą ayą ich communem Sensum, ale bym rozumiał że przyzwoiciey na Elekcyi, niż teraz nadzwyczayney expleri mogą. Czas tedy Elekcyi nayspossobniey szy zda się będzie, ktory to Xiąg Jmć Prymas recentissime nam ustanowił to iest dzień 28 Sierpnia, spossobiąc ten dzień na Elekcyą nie przez pospolite ruszenie, iako tu przeczytany natemniey szy Sejm Senat projekt, ale ten nayprzyzwoitszy, aby wszyscy ktorzy chcą szlacheckiey zażyć swobody, viritim et sparsim sine onere cuius quam, sine ruore plenarum adsellicas tylko expeditionis Senatorum siechali na Elekcyą, to tedy niezechcą sobie tylko będzie tym wolney prerogatywę injurius, Arenam trzeba uformować primis lineamentis ge neralem ideam przyszłego Regnanta więc teraz na konwokacyi między narodami obieramy Polaka, a na Elekcyi między Polakami obieramy brata. Same Basztie in Sacris paginis nanotowane wyrodki naturalne Serca instynkty, konsyderacyą publi czych awersatow, przykłady wszystkich narodow dane od Braci Instrukcye, każą nam unikać alienigenam, determinuiąc nas do tego, abyśmy nie innego życzyli do Landy dacyi na Tron tylko tey ze mitey y spokoney Rzeczypty, tey ze prawdziwey y Swiętey wiary, tych że Praw wolności zwyczaiow alumnum, prawdziwego degenie et cognitione nostra Polaka y nacyonality cum pena et absoluta exclusione cudzoziemca, bysmy to postrzegli tym sposobem cudzoziemskim factyom, praktykom intrygom muneribus Deo et ho minibus placentibus drogę zagrodzili. Potrafi pewnie conditionę dispensatio et arbitra legum naprawienia exorbitacyi zgromadzona in campo Electorali ze wszystkich Woie wodztw, Ziem y Powiatow frequentissima nobilitas, wybrać y znaleźć u siebie Subiectum według zdania y upodobania Swego, gratum legibus publicis utile, civibus amabile, y co kolwiek na ten czas placebit universis pacifici legi censebit. Koniec zatym głos mey daię go do Tego Pana in cuius manu Sors Regnorum zdaię do niego intromi Aspiriis aby na on tak cudzego wiewczystkich wrogow y Sobie Tak wszystkich nieżro wnanego zbrzeszczytym Senatem długo letnie konserwował Koronę, nie przeszłym przykładem zachował spokoyność dobrą zdarzył ad vota Populi de Lan guine et opibus nostris iako nayporządniey szego

Mowa Jmć Pana Podczaszego Koron: na Sejmie Jo. Casionis przyszłym czenia się Izby Poselskiey z Pokale

Byłby sine voce Sonus gdybym zaczynaiąc mowię in hoc Sacrario legum nie wniał zaczęć a communi et publico facta, non ferre Cumendo est ta. cuisse nefas gdybym nie wspomniał hefandum Rycerstwu dolorem nie wypranił insta ciwius Genius et plandus nie opłakaney nigdy dość memorie tureckiego Monarchy straty veri Patris ad instar, do Saterne ad vota Populi panuiącego, odktorym bespieczne nie mowić się może gdyż sui raptum gemere cives, hic diu vedit takosz eterna cognatione Rzyc powinien w sercach naszych, ale kiedy immenso superesse dolori gdzie

widzę Przezacnego Woiewodztwa tego magna nomina
coraz anagrammatica versione formuiąc sobie numina
terrarum veneror de stirpibus illis quas generantur
astra pares, iednak żebym się komu nie zdał Hyperbolicis
narabiać Sensibus, to słusznie przyznaię że obruor
a lumine WmPP. iako cień od wyż skrzonych połud
niowego słońca promieni, kiedy na wypogodzonym
roziaśnieie horyzoncie, y nie ważyłbym się w tym tu zasia
dać kole, gdyby mi nie te resolucyey przydało że iestem
Os de Ossibus vestris caro de carne vestra, gdybym nie naja
śnieyszego Regnanta, fulgentes gladij z których każdy
longo splendescit ab usu swoim nieoświecony blaskiem
niosę tedy przed obecność WmPP. Patra Sapia in comuni
niosę wyrażoną instrukcyą, iednak Jego KMci PNM.
ku WmPanom Regij Candoris indicem depositum w tych
rękach Dobra pospolitego instrument, które na obronę
Oyczyzny do płytkiego wyciągnione bułatu niszczą
same sobie indelebili charactere wieczną u następu
iącey potomności pamięć a sam się ochotnym do wszel
kiey roskazów sakrifikacyą obsequentem wszyscy
mnie kolwiek Braterska WmPPy Braci zaydzie reiescya

Mowa Posłowi Odpowiadaiąca

Całak gurną bo samemu pograniczną niebu intytulacyą
iakbyśmy mieli wdzięczność WmPanu popisać retali
acyą albo talione nie mogę arbitrio własnego decidere
rozsądku, lecz od całego koła muszę zaciągnąć resolucyey.
Nazwałeś nas WmPan przy braterskim powitaniu ter
rarum numina, konfrontowałeś nas wysoką dosyć bo z
Rossami Raparacyą, iuż iednouładnym swoim Osoby naszę
konferowałeś toczymy tego słusznie do WmP. Zarzyc musiemy

możemy komplementu co o iednym Kanclerzu Hyspanskim uczo-
ny wyraził Poeta. Totgin Hesperia Degener in Regione Senatus
Tu similis tantis Os humerosq Dijs. Y słusznie tey participacyi
WmP czyniemy dostoynosci, bo z tey Instrukcyey, że WmP
cordis Regij domestikant, bo o Krolach napisano Lex Deg
Hispiano humanus. Toc y WmPan tak gorney participuiesz
prerogatywy. Przyimuiemy tedy cum reverentia Osculo
Panską podpisany instrukcyonalny Autentyk WmP zas
za podiętą fatygę pewną przyrzekamy zawdzięcze y na-
leżyty respekt trudom Jego Consonis Suffragis należy-
tą Seymikowania kadencyi obmyslemy.

Instrukcya Jego Kmci na Seymik
August Wtory z Bożey łaski Krol Polski &
Zwyczayna około pospolitego dobra Sollicitudo. Kto-
rosmy od początku Panowania Naszego &c multis poetis

Mowa Radząca aby Akatolicy y Żydzi Krolestwa wywo-
łani byli

Nietylko widzę oziębła, ale y wcale wygasła w ser-
cach naszych za wiarę Katolicką gorliwość ktora
w Antecessorach naszych nieugaszonym aż pod same
nieba wzbijała się płomieniem. Arsit inextinctis
Divae reverentiae flammis. Ponieważ w wolnym Kro-
lestwie naszym obmierzłych Bogu pełno Sektarzow, peł-
no Żydowskiego cum libero exercitio Niedowiarstwa, Juzci
przecie z Senatorskich wyrugowani krzeseł, Akatolicy
wyforytowani niezbożnego Aryusza Nasladowcy więcey
inconsutilem vestem nadwieczesci Wtorey ex Sacro
Sancta Triade Osobie rozdzierać y płatać przestali. Arij
mihi hanc vestem Conscidit. Juz bezrozumny Atheus
Dixit insipiens in corde suo nest Deus. Na iednym z
Fyscelynskim niedawnych czasow spłynął stosie Ing

Jng Seuersabÿt vejana pterouia flammas. Juz Anabaptystowie Cinfi
zle o Bogu y prawowiernym Kościele Sentientes mieszanowanych
ustha Lutherskie Regni sa obleżowani detreteno, Gdzie nade wszyst
kiedy ano Annus nondefuit alter po Namieyscu Aryanskiey Sekty
niewiernych potak Znacznych Osobie y Swobodnego Stowemus Cydow
miasto Nowogrodzkiego (gdzie Nuncyuszow Lutherskaya Kalwinska Za
Osiata herezyi) Gdy sa Lasa Kiedy s Walykana sta o Koronc
Polskiey opinia, że Swięty nazywał nieznabożnie Seraphicznym Synod
Prowincyalny rewolucyono pewnieby o Bekty przyznać musiał
proscripta Lechi Cardine Sacerdotes Magni Telus post gasamati
consensu recessus prosby y porbarsenia Jerosolymy Telus Vespa
Siaqus Nepryiacielowi obrządkom Katholickim Cydowstwo
Za ieden Siebrnik roskazał po Wsze Cieście przedawał ale iuż
dzię potym wygnaniu Znaleźli, powtornie Cerkwie promisiom
w Bozym Imie naszey, aco ichtam po Grosszi potym Cieście dupo
wano, my dla iednego grosza na Slonaimi prawie Nieuinnemu
y Cłostawnemu Narodowi Chrześcijańskiemu porwałamy, Daremnie
Się nam Boskiego Spodziewamy Błogosławieństwa daremnie
fortunnego na Boyme przyście daremnie vsiłowanie y Postowanie
przeciw nieprzyiacielowi Emulandum, po niewaz ac Cerkwi Swoiey
Calosci Swantuie religia Nieq vstawopolskiey Obserwancie Swo
Jnice Boskie Plustra Polom Cyngimus Oppida Munitissimas
adamus arcibus Denudati Sgwalent & astos Castitud vire the batalis
Konicwas gdzie przedtym nieustannym chwała Boska by miała
odgłosend, teraz pasterze Cerkwie ponawia o krzyki, Jnkau
stas voluere, refinent Altaria Diuino Sepeli Bydy chcemy
mumm Sp y Bracia aby Nasze Krolestwo dawno za Cwiatło
Szczęśliwości, trzeba Koniecznie Katholicznym y Spokoyna
Hebraica wydawanie niech bedzie mi Cey medzimey Synod Koron
nyck Kuimieprzyiaciol Bozych niech nanas zgubu Bozych niewyczekaią
promowo, niech Nasze Krzyże Cieszą Cieszą
ino eclesia Grand nie ciężyć niemiesczy Kotle, a da bez odsiecz
et Salut & pax Nicis revisit & Spes delegio.

Mowa przeciwna
Swiątobliwy Ociec Pana y Brata z pogadzi proprzyczyni Style

tak moenemi aturen Doney Argumentami było było nie tylko do tak
konsolności Specumen, lecz y Sprawowney religyi Sensus
poey rzany. Trudno nie przyznać co stoi na Ihnie prawdy ver
Spirat a moreno trudno się tego wystrzymo nic do nie pod pisze
Consensem ex ubi gymuie Ecclesiastica Conservacye wcałości
Monarchie y Regna tych. Ktore tu endu Achaiarbyno
Sprzeczny no chcą Contra ire votowanie Sentencyi Ius
temu narowny nie stanie resztkę bo ten Zelo Ecclesiastico Domo
Domini Zanieszonym wkosc Kyrus kaz tem Prorokom Zara
mowy stare by Contrawencya Bullus Achilleo parem obiskse
Scuto A tymiedy nade prostowolney od Boga ellarchicznego sta
denegi pro mensura Spra wności za Ty Głosu nasz nie Stanie
in contra afferano. Chcesz umieć ucie wiedzieć Boskiey po
wiedzeane opatrzności niedosięgnymi ego uymowaiey dow
Ktory sprzed wiekow Creacyey wszystkie Stworzenia in Swoie
Conservacie & Conservatio est Continua Creatio. chcesz przytym
Bom Pan insey spiewaiącemu Zdyna de Słońcu insky do biegu raz
nacbyć go zamieć bo żadney nie spodlega Czuie de Illustrini
dispo Zycya Solem Suum oriri facit Super bonos & malos. Dotego
a spostrzymie nie chcy tak albo prawnego obyrania Zgromniat Dwey
Infulata Hyponeyskiego deuZyey Omnis malus aub deo vindi
ut corrigat aut ut per eum bonus exerceat Lonieważ in medio
dola Kosego tacie Zapasisz inwectywy ktore Samemu sprze
ciwią Bogu, Boska bowiem Zasiadcza dobroć, nie mortem
peccatoris sed ut magis convertatur & viuat. Ecce nunc tus
Pan Cierpiał Bog uspiechmogący tak wiele Sprosmy Stego
Nad Zydy po gan stwa czemuż w Kościele naszym Chcie
ich dowoli nazwyszszego Nayuyszszego nie mamy ponieważ
napisano: Credet Iudaeus Apella Czemuż surowo debeta
ieszt naurzgnanie Sentencyi, niespamiętaiąc Pismo go Doktor
narodow mowi Ze Salus ex Iudaeis est Ze się za Ka tui nskie
Luterskie wnie ktorych nasych Zagiesiach Pawiu ciach
Sekt to Cywilnych mowy cięgo Apostoła Czuwaymy miarko
wać potrzeba, Oportet Hereses esse Gdy Boska przezytała
uszech mocność, Ze to nasze obex religyą do by niedosięgnemy
Zmiesza ich spo sobami ale się znieruł za stanie nie Boskie

obchodzi, aniby in contrarium stawać powinni my. Daremne na
Katolikow obmierzłe Żydowstwo na Seymach Seymikach Aklama-
cye czynemy, gdyż oni tacito Swoich obrzędkow exercitio nasz
non prejudicant konstytucyom, a że często kroć nasze prośby
Polsku otaczały rzeczoney przeciwne intentom nastały czasy
Hieronim Swoy tu z tey pochodzi in forma ily mowi. Nonnicas pri-
ora tempora meliora ante nos fuerunt virtutes dies faciunt bonos
vitia malos. To tedy nie z Katolikiw ale z naszych opustnym debe
mu Zdrowiu życiu Luy Panow boc przy wornych sekta ich bar-
dziey się zaraża nasze ludzie mamy in hoc spondebadamus
Fides inr infideles non obscurah sed magis elucescit.

Mowa Radzyca Samych tylko wygnanie Żydow
Mało do kazuie dato wiele razem inwenienciy chce Szczęśli-
wym Laudze y Katolickiey progressem, Lauca facit, gri multa simul
secum laborat mamy przykład to przechodzących ludzkie
capacitet rozumu altynu proceder aces dato mogę dnia jednego
cały świat niebo et omne quod celo subest wszystkie podmiesięczne
stworzenia ex abysso hebich wszechmocną exhicere, kreacyą
a przeciwne Szczęście piorem nato sobie ia to pagina Sacra do-
cet naznaczył inwalla Ump Cos ługcey daremny trudnosć
mowie gdy razem a katolicismu omnino razem nie urzą-
dzenia Żydowstwo radzić y usłuchać z Boże Pysłego tu gamać m-
dzenia. Czyż nieslepiey ochrony nasze y prawom naszym
z kodliwego to est Pecem populorum habitatores Juda
exulantow, Jerozolimskich nie odwodzą exhumitare uchwalić
a powolcy o exterminacyey insych za mysłać sekt arzow
razem tego prawie do kazuie nie podobna bo ulbiadomie
ne o insych intentach religijnie dissidencye znieuwer
ny Żydow znowdcyą chcą nie mylne Pellu religijnemi
by z nami zadzieć z Holandyi Anglyi & pewnych za-
dą y nowatorow Prosiłkow Rodzego Kalwinskie Lutherskie
y inszych Secktow potaiemne exercitia nabis mi
obsunąć losie Pas tybe Hebraismu to pogaństwo na nasze
Prawe sprzysiężo zgubę [illegible] a boz me wod ziemy tako

abor me wodziemy iako o[p]uszczaniem prostoty Polskiey korzenie sobie
rzadzemy trzeźwem radzeniu Trosy implentuiąc examenas Abor me ma
my przykładow iako często Swiątnie Bosckie nieżyzko depotowane
Altaris ministeria Posługe wydzierdaią naszynia Salz y same Cacha
ysmiane spalanie Swoiosci & Cerend Sacra dozą bolatą tenent
abo me strzemy się iako Zydzi po kradzione Katolicko w naszych trzani
ach nieuwinnąc bitą, y zadny nie opisane chwycenie dymy de
tymenta, amy przecie tak radosnie de śmierć gremio aperto Serwuią
y tak obrzędy Boże y bliźnim Auorzenie wiekszemy a boiz
szemy się Seymach Seym stach ogni Stany przeyuciamy
Zwłaszcza o Cues et ge reuerentia tegu Cegoby na szpiey Swo
iemu esurientowi panem Krangere tego Kawałka udzielił Story
regione & religione n[ost]re dyspar, prawowierney religiy mersiami tey
Kaźniony Ubezpieczone nieprzyiaciołkowany io Cnotrosu nieży
miedzey Nieuwierzących Gracistow, Storym urodzona obłuda,
Ustrzeżone Chrześciaństwo, Ulyszane z Rodzicow Machabeuszy
y Zydzine insze adherent perversitey, iako nay przedzey z
Zerowych Krow, estimulare prouincije Ze Jak Samy nie tam
gr Pan go uiadome ukwestiadze przezuroczności Nieżyczanie
abrzydzego Sey Katuty Kalu do Sycemi teraz nieyszego woło
wanem Oneodmienny Ich Inszare expuszcz.

Mowa Kromyca Zydow,

e tak Zacnego y gorzeczo sn medio kotá na Zego Boyer.
skiego Zawiare Wiary y religiy Wmm Pana mamy
Ze Zanta Ktory nieuga Zonym Sercem nabyp[rzy]stana
Saera Tuen, bárdo Tey Nieprzewrotnosci y Kozonce, y tło
rewodztwa naszemu wmPanie my Zo[wa]ng Szczodzeo
de Edecat dobre, Mozesto bye Swoiobliwszego ia ko Zay
obo[wią]zuie Starámy aby iurata Bogu prawemu Fides od Wiecky
Sława Zo chwalebnym w Kościele Swym Zo Cony prono
ia ko w Zydzi Szego Tey Szkocyi nieco mosta ia Kot tu my Zo cale
mu Swoią tu pomoc bezpiecznie mozemy. Nasz Boly Zego Zechcia z
mroznego osiedlony Dwina dyspozitione Chorytony Lub arcieco pozo
no[wa]

non torrida Zona mieszkalne Dziedzicznymy reclinatoria, iednak
Ieos ardens w Sercach Naszych Catholicos Religionis amor
nigdy za Zginąc niemoże, Ubiczey Sine Censura chluby po
powiem per Nos Roma Fidem Petrus conservat honorem
bo odważamy Życia na Stracie y Smiertelne torby, Stawiamy
Dorowie, Posłemy fortuny Spodziemy intraty, aby w Korzenionego
modlitwy, Heretyce unas krolestwo Niemiaby pomieszkanie, aby
damny Orient całey nie pobluźnierman Europy, nie nasrodzaiu
read tullus Europa Rodzi, Że Nas Palestyna Sich fovemus exulan
stwo to nie prawowierney naszey nieszkodzi religiy, ogne pota
iemnie do Siebie cnoty nikczemne prosiki, Skomorsz nazwane
Słońce, a Jadney przeszłocziemności, na Klarogone nie Zawodzi
promienie non allomis Sytan radzos mi Zamal honoros, yow
Szem przez to nasza bardziey Lubienem chuci dah propensyo
y pryncypalnego preystawania duhges pazimus tuy Sens & dobro
mendie Se chcziwa, opus charitis exercemy gdy opatrzonego
mu Zeuszy do Zydowstwu chleba Kawałka nie Zatuiemy, Nikt
przez to naszey krzty Kować niepowinien Stawy Ze w Sie
wiernym Izraelu Magnum Dei Sapiemy a bo to pie
chy & dlatego Deo populus Israel, na Korego przez ta Długi czas
Bog respektował, abprost tego take iest nam polityczny Ze Salomo
handlemo towarem twoim Dome naszo Szczupletal fortuny a sto
rem przy stoynerze Szczelami, Gdy chcemy przywodzi dzier
Zawy Zwierzchnye dziedzica Zyskiem, podnosi Ody starze
nie brodarowe, Swiatlo Zaszego dammnskiego, augeo Instytu
Ze czasem Subtelnosczy inveney, idiote mniey ostrzego wpole czy
prawicly mieszczuch, ale Zostukanego przez dyplo hotnaco takiego
obrazy wrogow, Ze Sy Jadowstwa da circuvenire Pola
Gos takie domu Kommuny, Mamy namiot w Sybanalach
grodach Sprawiedliwosc Caupat ense potens Aspica tubunal.
Niedlatego to infero abym mich miał taki profit, ale Ze nam
Seyth Schmsow do Dziedzictwo robig, potu dlatego Ze przez mich
kwitng Miasta bogacone Possey Indygene.

Mowa rumuiąca koniecznie z Polskiey Zydow
chociażbysmy inszych ad exterminandum hebraismum do wygrani
czenia Ich Skoronney Społeczności niemieli racyi ta pro om-
nibus una sufficiet że dla zagęszczenia Ich obmierzłego mo-
tłochu do tey Krolestwo nasze przychodzi u postronnych Sąsia-
dow pospolicyey że tę n̄ Nidus libertatis n̄ Asilum religio-
nis ortho doxae iako przedtym lecz paradisum niewiernego
tytułuią Zydowstwa, Regnum Polonorum est, Caelum Nobilium purga-
torium Plebeiorum infernus Rusticorum Paradisus Iudeorum
Niemożemy mym PP. Braciatey denominacyey uszczypli-
wym nazywać paskwinatem, Niemożemy niesłusznym
apellare Sarcazmem niewinność naszę krytykuiącym
ponieważ istotna arguit prawda tylko że chiba według pos-
politego przysłowia Veritas odium parit. Chociażby nas Euro-
peyskie niecenzurowały krytyki, Samibysmy sobie przyz-
nać powinni ponieważ tak bezbożnych fowemus, komor-
nikow iakoby tykaiąc się naszych familij byli pobrały
mowie quasi fluerent illi de sanguine nostro sic in eos nostros
dispensamus amores, ale obawiać się trzeby ażeby na ostat-
nią zgubę nam niewyszła tak ścisła konfidencya gdyż
ten obłudny narod u Panow a latere nayszczęśliwszy w pokoju
naymilszy w konwersacyey, nay przyiemniey szy w rozmowie
nayszczęśliwszy w przystępie, urowney zas szlachty à Cor-
de à Consilio Consiliatores suplet gens impia sensus, cokol-
wiek JchMć mow PP. przedemną in antecessum wołuiący mo-
wili o przewrotnościach tego niedowiarstwa, to wszystko
iednomyslnym stwierdzam sentymentem, bo ten dura
cervicis populus infandas strages densata pericula Regno
accumulat Boską na nas ściąga maledykcyą tak że
cokolwiek cierpiemy w Krolestwie naszym ruiny, obarcze-
nia

obarczenia, tego wszytkiego Autorem Obrzędy Judaismus
hoc Authore Malorum Congeriem patimur hoc Authore
natat Lechicus tot Judibus orbis Odrzućmy z tedy
mwm Panowiey Bracia prywatne nastrone Interessa
odrzućmy proventowe zyskowe dissamina, a na Boski
tylko respektuiąc honor Superos quaeramus honores na
całość Oyczyzny pamiętaiąc iednostaynym na expulsyą
niewierney Synagogi wotuymy Konsensem.

Mowa Przeciwna Xiędza Mowie

Ma Xiąże Bracie nie Kanonika chiba Konewniku, musisz
mi wmP wybaczyć choćbyś nierad ze przeciwnym wotować
będę Sensem, alia nostrum tangit Sententia mentem o expul-
sią Żydow nietylko prosbą ale iako Kawaler od Rzymskich
pochodzący Tryaryuszow Żołnierz y Brat Szlachcic instabo groz-
bą, Dziwuiąc się wmmP tak zacnemu przedtym Bratato-
wi ktorysto pro lege, fide & religione przedtym zwawo
umawiał się, dziś iakiemis skorumpowany dziegami, qd
dictat prywaty amor qd propria Norunt commoda to in medio
koła naszego usilnie zanosisz to iest aby Judaizmus
zało żone u nas przedewowat Coloniae protestor mwmPP.
Petra Scandali lapis offensionis Author Judaismi, bać się
trzeba, aby Obstero damskiey nie pomyślał drodze dlatego
Salva reverentia Stanu Jgmci wyprowadmy go z Koła Ry-
cerskiego abyś tego drugi nie ważył, drugi, y podobney
Israelitico Populo nie dawał protekcyey Ja pierwszy Inci
stallo emoveo, a iezeli wmmPP nato niezgodzicie się unus
contra oes do demessa na woynach wyszczerbionego do Kar-
watu do głowni prad Ziadowskiey iako Stary Sto-
hater porywam się hic cervix n cadet una miscebitur alter
Sanguis, nec Stygias ferar incomitatus ad umbras, Wolę
zginąć mmPP niżeli tu Tarhwa scabies, faciem Oyczyzny
kiedyż tedy z Skancerwie.

Mowa broniąca Żydow

Kiedy uważam żarliwe WMM Pana na exhumitacyą nie
wiernego Judaismu instancye śmiem mowić że WMP chcesz
sapere plus quam oportet sapere, y chcesz Swiętszą Polskie na
sam uczynić Watykan ponieważ y tam in ipsa Petra Ecle
sie tych prawowiernych proiectow cernuntur vestigia,
cernuntur zawiedzione od tak wielu czasow Kolonie, a ni przeto
caput Ecclesie Stolica Rzymska w iaką popadła cenzurę bo
niedlatego Ich utrzymuie że intraty wnoszą prowentuią Sum-
my bogacą Inwentarze bo byłoby pozorny fascinus nie argu-
ment, niedlatego aby miała z obłudnym iako religionis contel-
liencyą Hebraizmem, lecz żeby in tenebris & umbris mortis
zostaiąc kiedyż tedyż ad lumen fidei & veritatis przeyrzeli,
niech nas pompatyczne ale nierzeczywiste Catholicissimi
Hispanorum, Christianissimi Gallorum nie uwodzą tytuły wię-
cey tam potaiemnych Heresiarchow ukrytego pod płaszczem
vera religionis Israela, niżeli u nas regestrowanego Pesle
Sub agnina talitat mens sape lupina, niechcieymy nad
głowę całego Swiata mędrszemy się pokazać niechcieymy
niepotrzebnemi daremney żarliwości narabiać skupułami
a osobliwie gdy u nas Israelitey Populy nie tak dla wspol-
konwiktu utrzymuie iakoż nasz tio honor że electa quaedam
gens nasze pełni roskazy y skinienia.

Mowa Radząca aby więcey Cudzoziemcow nieprzymowac

Wypatrzywszy się in Coluviem populi na te rozność w Pol-
szcze naszey obywatelow q' nns vivit in armis rzetel-
nieyszą prawdą o Koronie to mowić mogę co orzymie chet-
pliwą powiedziano assercyą Orbis in urbe visitur universus
mamy albowiem tak wielu przy niepotrzebnych przyre
gestrowym skąpułowac w całe niepożytecznych wspułniesz
kanow

mieszkańcow usiłowaniem takiemy widze charitatywy
że bes codziennych przychodniow kawałka chleba in sudore
vultus przy krwawym zaczynionego pocie sami pożywać
niemożemy czyli niechcemy aż na niego nowych codzień
od dalekiey Hiszpaniey od pobliższych Niemiec od odległey
Holandyey Italiy Tracyi Stambułu, Armeny gości zapraszamy
y udzieloną ich żywiemy fortuną fortunaq Dapes plenigo primos
wielka to nasza nieostrożność, wielka dobra pospolitego rozrutność
y na przyszłe niebaczność rewolucye, a przecie nas Ktos przestrzega
pervigili cura, semper meditare futura, Ponieważesmy do tych
czas błądzili error prior sit magister posterioris Cudzoziemcow
quidem w Koronie naszey od dawnych czasow przystarzałe maią
cych Colonias, namieniono nie forytuymy rumacyą ale novella con
stitutione obwaruymy aby innych starayącym się y dosługuią
cym żadną miarą do wspołecznego in posterum nie pozwalać
indigenatu, bo czelibyśmy dawno udomestykowanym wygra
nisyli, bardzobyśmy przeciw ko sobie Łysieckie poniechali
narody, y podobnobyśmy Cudzoziemskiego Marsa sami bę
dąc niegotowi sprowadzili

Mowa in eadem Materia

Że tak wiele iako częsta dokumentuie praxis do naszey
Korony ab exotico solo et sole po indigenas garnie się
Suplikantow, czyto fortunie czyto sinistris przyznać fa
tis iestem in ambiguo, Gdy uważam że się tak wiele do tra
wistey przywiezionych Sałaty Włochow tak wiele Fran
cuskich Bankretow o iednym przychodzących kiu
tak wielu krotką przyodzianych liberyą ex absoluto
Imperij Dominio naszym prowiantuie chlebem, naszym
bogato panoszy groszem inciaki szczęsciu a pozor w tym
upatruie, Hinc Lechia fortunata videlicet gdy zas nawielky
Dobroy czystych dla wyżywienia zapatruie się tak wielu
przychodniow desolacyą niemałą całey Korony szkodę szyl
markuie Impendent Nostris fata sinistra dotis, ktore
prosze postronne Krolewstwo koronnych do indigenatu przy

przymuie synow ktore Państwo ich podupadłe dźwiga fortuny
ktora Prowincya z swoiemi rowną obywatelami regaliżuie
prerogatywą ieszcze o takich w Kronice Bytai mi się nie
dostało ani też iey hieroglificzna pokazuie mappa Non
Historici monstrarunt talia fasti Regna żadna tey wiado
mości nie przyniosła poczta, aby gdzie białego Orła połowo
kowie ingremium Cudzoziemców przypuszczony, do substan
cyey do fortuny przyszedł, au nas lada Francuski Kamer
dyner lada Włoski kamizelant, lada Niemiecki Trefnis
iedne y drugą wystoi maiętność a potym w Cudzoziemskie
komputowany Woysko ex publico Regni tak się zapomoże
erario, że sobie ledwie niepołowę zakupi Powiatu Ziemi
albo Woiewodztwa, biorą przednieyszych Dworow Szla
checkiey krwi precedencyą y pańskie zastępuią pokoie
z Podpudrowaney Peruki iako Apollo z Delfickiey wygląd
dacą opony a Koronna młodź gdyby nie w szkołach kan
cellaryach w Woysku polor brała toby się tylko po do
mowych musiała tułać tułać kontach deberet semper
Patrios habitare Penates. Chce Koronny Syn Postron
ne nawiedzić Climata trzeba musie dobrze na owę Po
ety reflektować informacyą Ipse licet venias musis
comitatus homere simulatu teris ibis homere foras
Trzeba dobrze szkatułę iedne y drugą napakować y po
łowę z sobą wywieść fortuny to mu przeciw Cudzoziem
cy chleba kupić y przeiazdu wolnego pozwolą y te uczyn
ności w Kroniki swoie na nie zatarty pamięć będą
ingrossować mandabunt chartis haec gesta futuris Broń
Boże niedlatego to mowię abym miał Cudzoziemskiemu u
ubóstwu bronić ustępu do Korony dla żywności, niedlatego że po
sławnieyszych miastach externi posiadali majestaty, ale że
tak wielu niezasłużonych sine meritis et acquisitione do indige
natu do

do Koronnych [illegible]dow przypuszczonych upatruię. Trzeba pier
wey mwm P. [illegible]ia każdego o Indigenat expostulanta
qua toga qua sag[illegible] spetnetrować zasługi a dopiero zazgodnym
wszytkich trzech stanow na Walnym Seymie Konsensem swobod
gwolności naszych komunikacyą post Serciu examen. Bo tak
nagle una cudzoziemcow zagęszczenie to sprawi że im mieysca
Koronni synowie ustępować będą albo też będą musieli
albo też zostawszy valentiores numero & potentia cudzo
ziemcy całą osiadłszy Polskie nas w Dzikie wypędzą pola,
a sami nasze odziedziczą fortuny. Proszę mwm Panowie
aby w kompucie inszych punktow y to moie mieściło się niech się
o nas nie prawdzi pewna Hystorika assertia multos alibi
fortuna extulit quos sub patrio hare tristissima deprehendit
genesis

Mowa Przeciwna

Prawda że ieszcze terras alieno sole callentes wstępny
nie tratowałem krokiem, a przecie mię iakaś zapała przy
chilność do wotowania in partem externorum nie Rzymska
Livia ani Francuzka Clotildis ani Hyspanska Rade
gundis własnemi nie karmiła piersiami a przecie iedem
gotow życzliwym w Koronie utrzymać z Włoch z Francyi
z Hyszpanij przychodnow sentymentem sano pro parte
vovere paratus, albo to mwm P.P. dlatego nam przychilne
nieba urodzaynych wiele nadały obszarow, rozłożystych poz
wolili gruntow, abyśmy zebraną z nich samisię tylko posila
li krescencyą. Niedlatego bugna Ceres corocznym wypła
ca się profitem aby nas samych dostateczną prowiantowa
ła żywnością, lecz abyśmy y bliznym naszym hoynym
one szafowały podziałem. Non nobis tantum Cerens fert
munera tellus. A do tego mwm P.P. Augustae virtutis
documentum ope ferre miseris, wszakeśmy wszeże wszyt
kich Koronnych nie posiadali urodzysk wszeże y dla

naydziemy mieysce do nas Confluencye [illegible] wyczaiem Ante
cessorow Naszych w Zimnym wychowaniu [illegible] horyzącie Sub
frigidatona nieo krzepłe wzyczliwości Serce advenis po
kazemy pectus amore calens digressis monstrabimus ad
nos, prawda iest że my się bardziey całemu swiatu de
rowznymi zalecili dziełami niemnieyszą y ztąd weźmie
mi sławę gdy garnących się do nas postronnych ludzi
niezmarszczoną przymiemi ochotą, pięknaz to będzie
y chwalebna z głowy całego swiata Rzymu licznych
u siebie komputować mieszkańcow, ponieważ Romanae
Spatium orbis idem. Piękna gdy na Sarmackich polach
Francuskie wycmuklym porostem zakwitną Lilie
Gallica Cecidiis adpesant Lilia Campis, piękna
gdy dwoygłowny Imperij orzeł przez obywatelow
swoich nietylko przyiaznym witać się z nami bę
dzie akordem lecz nieodmienną w Polskich granicach
gnieździć się będzie residencyą Imperij Collum flectet
geminata potestas. Powszem winszowaćby sobie tego
sobie potrzeba że cały prawie swiat tak sobie drosty
mieć y ceni wolność y do nich niewstrzymaną dążyć usil
nością allicit in numeros libertas aurea Cives Daremna
Jego mu P przedemną votującego illacya żebysmy przezto
z Fortuny y Maiętności obarczeni być mieli ponieważ tak
wiele do tych czas przyspolney sustentuiąc wiwendzie ali
unde przychodzących, pożywnych u nikogo nie zaciąga
mi prowiantow po Krusie y Minerały do Arabiey po
zboża y inne Stołowe potrzeby do Sądow nie ieżdzie
my sed nostro vivimus agro nostram Cererem ad
prandia cogimus omnes, Allegiuie Mci P N że

pos

postronne [illegible] na Koronnych panter ustkom my nieszpetta
y Synow a [illegible] Ze Wielu Polakow Szesdzesie bywalo na
Vsłaty bersz [illegible] Czechach trzymaly urzędy na Zak
wielu Same [illegible] to iest Lubomirskich Radziwiłłow Dmuszow
Ossolinskich, [illegible] Y Zeczne Państwa Rzymskiego Schyluky
Sy mitry Ct Fosuisca Biskupa Warmińskiego Waty Lanska
przez uniwersalny mu całego Roscusta obiecuie potym Katalicka Cirkiew
gdyby sie ieden był pocorny nie bronał remitenty tollere Deme
ritu ecclesiastica Cupiat, Nieustępuiąc tych wiadomych
koronnych Ktorzy nowe Kolorysuie ubiory Cudzoziemskie na barki
wkładały purpury Purpura Supplex terrebat vestis Suetos
Żadne Ky pod Murem nie Rayduie Państwo gdzieby Polskie
Imienia nie Rażyło Maiestatecznego, y urodzonego nas niemo
miejscowatego Hyspaniatose Nec debitis Regio qm ni Altingeat Do
nostri gloria A chocia by według Aszery Imienia mego sie
Sie Nasze niemieszały Familie inne Stan wyższe Etym Defraud gno
mentem bo znać że Polskie Genius Se do Cudzey nieprzywykły
iuris dictiey Swoiey sie kontentuiąc Ogrzymog Identy Patria, Enten
tus pure Paterno, Amiego Zazdrosny Ze sie do Panskich intrin
sekuie podstępow Cudzoziemcy. Nasz to honor Nasza reputacya Ze
do usług iednego Polaka lubo Szlachcica Cała sie Wiera Europa
Krzyżuie Europe circa fluit orbis Czego to bedzie daleko Ze Cas
pijskie Gens Sacra gradivo Scythe Strzelne Catonicky usły
szenia do Zbroi do Bitwy do Damistwa mlodz Swoiey przykłady
Zatrzymuie niepotrzebuiąc wdalnego Zyczeniych y owszkodnego Zawa
Zerskiey Zgubliwych Cnocie Dworskich pieszczot bo Poeta
mowi Aula tibi mater peperit Fastidia bella. Niech przyiaciel
nieustawa Panskich uiecey przytami złotey, a Koronny Mundr
do Karwasu do Szyorazu Zwłaszcza nieh Spiesobie Zaty po
mewaia ample Fermus gloriae Theatr Bellona campus, Dobrey
Stegrayi Cud To niemieni Zepsuie Nas Cudzoziemszczyzny Chrzestney
Auskey woyska Cud Zogniem Zdrego mieymiemy bez Audiliar
ney Zaczynie mena Zrobioney Kapreterey mieli Zaby sie na pora
Zoney in medio Kryerskiego mieszczedowali impretie
a exhaustos wtorowie Zgenatow granitowali Externas nespnte gentes.

Mowa Przeciwna

[illegible] to mniemanie [illegible] Zarzuce
intentem [illegible] Reipu[illegible]ca Regni dictat[illegible] [illegible]dio prywaty
Swaey affectuz, tak y tekaz [illegible] [illegible] [illegible]
Stony an intents żadny miary [illegible] [illegible] do indygenatu
Cudzoziemcow nie przystalano. Niechcemy tak prywatnych dostoy-
nikow Pnu [illegible] tego [illegible] bez [illegible] Pokoiu tego Regnu Serca Pnu Bgu
Stud[illegible] est dat Regni honores, vulgis amicitias [illegible] bat,
Nie tamen [illegible] magnis Deus [illegible] Libertas dlatego ieymy por-
tonnym [illegible] communicowac Sgadano atymbard [illegible]
Znajomym ab exotico przychodzionom Alumnis gdzarum Cano-
nicach dada komu Stachetkey bydzienny [illegible] dostoynosci,
Koronnych Regnie partycypacy Swobod to zapewne Starozy-
ne [illegible] Prowstech [illegible] Regnaty vlescent ad adamante
corona Patyd [illegible] cunsle perla do tego rzeczy Ju-
biler nalezytey [illegible] [illegible] do rzeczy prostego dos-
przemysle Pmedora [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] gemma valebit dzieci tractata manu, militant
alygwantium przytoczone nauczymanie in Regno Cudzoziem-
cow Argumentu [illegible] non evincunt indygenatu. Co za osoba
Protestuia naszego Ze Colluvies popuh bez wyboru bez
dzieci tycyey [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Jurmatam
gerentes, Panar gentesy pedasy concurrent, proceres
Pozwalam na to [illegible] nas przychilne Niebo [illegible]
dzimi opatrzne dostatkami, abysmy [illegible] to [illegible]
sortium przytrzymym [illegible] [illegible] [illegible]
nosci wkraiony [illegible] [illegible] [illegible]
nayniedrzeczonego Senatu Ratya, [illegible] [illegible]
Ziemcow Indygenaty, [illegible] nasze obarczyly [illegible]
gdy wszystkie arcana na to by nieprzyiacielskich nas potaremny wy-
rosla pozbyc Arcanos pandunt Sensus, Secreta patentur, Ogny
radatwy buchnie rzeczy [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] przysiegi strony y sprzosoby [illegible] [illegible]

wy[illegible]tat[illegible] [illegible]rent methodor ub detrimento rec arrand[illegible] ppoy
[illegible]edy [illegible]enfus [illegible]no. abgteyo nabraterf[illegible]ich rocmo[illegible]ic Straby
[illegible]ich [illegible]to w[illegible] [illegible]ney materyey [illegible]thym Stawiesp[illegible]tie [illegible]elate

Mowan[illegible] [illegible]ukyz Sz[illegible]ol[illegible]n [illegible]egno nieprzyalaycia
Nowe ucSoney Sallad[illegible]ie afundamentis w[illegible]oseftrue [illegible]a[illegible]ypo
rzqwodzie Sredetury [illegible]eft [illegible]o mush[illegible]ic care [illegible]ata [illegible]in[illegible]eq[illegible]ad[illegible]amentis
[illegible]ucz[illegible]i[illegible]y[illegible]ie [illegible]praure Sznaeoney[illegible]e w koronie miasta Szkolami
Zaprzemione ucz ychlaczeckie dobra niemi Swoie obstancowa-
ty Colonie clyrne[illegible]epey gdyby ognieni palacy mars Apolle
neus wieSzkey duchem petrym[illegible]naprzemiany [illegible]hod[illegible]zky [illegible]alwa
[illegible]ane Mars cly pco meker Phebus [illegible]ftantur Areu bo[illegible]ano.
sten [illegible]etarnym Slysen Zpod bilego [illegible]mulanto voyzrane tryu[illegible]
na [illegible]akrba[illegible]rubnymo bysnie [illegible]ea [illegible]anie [illegible]en[illegible]ionachyto[illegible]my
do Sd[illegible]uey[illegible] wekb [illegible]grolue rady przeklada w Senacie a [illegible]enio
Nir grande Senaty habet Dobrze[illegible]ylo w Grecy[illegible] [illegible]e tylko
w Athenach Sz[illegible]olne ofiarowano Imperia y [illegible]edmurege
Strowano Sapien[illegible]w aber [illegible]eg pulu[illegible] broyney [illegible]e[illegible]ono [illegible]ky
wateryey a Starzaty ch nadboyne reuonsthowano boha
tyrow ax Stworo obuy[illegible]ona palaszem[illegible] do [illegible]e[illegible]ebley
[illegible]e[illegible]cuey[illegible] piow dumiast rzy[illegible]dz[illegible] [illegible] peruo dedstera[illegible]ch
[illegible]dstylko Minerwa Juny[illegible]e [illegible]dis gradyua [illegible]o[illegible]ona taa[illegible]-
Sutten Sala[illegible]e volueyes apulco viere Gradui[illegible] Thym
skim Sprzta [illegible]ametowata Arkarens [illegible]uy nesiono nad Swia
tem Schild gtow[illegible] Roma [illegible]oteas a kiasy inter caput et tulit
urbes vertice [illegible]e[illegible] [illegible]so Roma Subacta fuit [illegible] Mydre Ate-
ny pochyl[illegible] Macedonow[illegible] [illegible]rzady [illegible]e uckonnosciy [illegible]o[illegible]ta[illegible]eno
pans robur Subdudit Athenas [illegible]rynawu [illegible]tor por[illegible] Dale[illegible]y
Mydrze Ate[illegible]e[illegible]porowie nasz[illegible] Sz[illegible]ili, [illegible]ktora [illegible]pr[illegible]ede[illegible]bney
[illegible]dzilo do Krzdawcy[illegible]o bow[illegible]pro chorgurie [illegible]dzungali [illegible]dli
[illegible]ych Tas Mollag[illegible] [illegible]ypiaSt[illegible]owata [illegible]eczna ty[illegible]ch [illegible]e[illegible]kolney na
[illegible]e[illegible]adacyy [illegible]e[illegible]kommenc[illegible]e[illegible] [illegible]uale [illegible]allud[illegible]ie.

Krolestw[illegible]go nie wysuwad Szyli łaski y ieżeli się
to kiedy [illegible]ach Życia Naszego przydaie mo
wiemy do [illegible]yiaciół z Wespazyanem Amici perdi
dimus diem takiest Serce Nasze ku wiernosciom
Waszym otwarte że naimnieyszego in hac Replica
Civis wszelakie ukontentować chcemy desideria tych
Słow do każdego Skorągnego zażywaiąc Syna kto
re Severus Cesarz potka wszysię z ktorym Rzymia
nem miał w używaniu vis me tibi fieri debitorem
pete aliquid ne privatus de me conquerari. Teyże
w dispartymencie łaski Naszych Dobrodzieystw, prze
duiemy sławy ktorą Mędrzec Ateński Demostenes
Wielkiemu przyznał Alexandrowi Nihil in fortuna
Sua majus habuit quam ut gratias Praestare posset,
nihil melius quam ut benefaceret. Czego abyście uprzey
mosci Wasze Swieże mieli dokumenta ninieyszy
Uniwersałem przez ablegata Naszego do Wiernosci
Waszych ordynowanym iako każdemu Indigenie przezacnego
Tuteyszego Woiewodstwa Oycowską ofiaruiemy
łaskę kak do Ugruntowania dobra pospolitego
do obwarowania Sprawy Swobod Polskich te adtru
tinandum Seymiku Przed Seymowego podaiemy
Punkta.

1mo W nagłey Krolewstwa potrzebie Synad auxiliarnego
Zaciągać a vicinis Woyska, czy Swieżym Koron
nych Cudzi auctoramentem dukcyą iego uczynić

2do Czy w kolligacyą z Postronnemi Narodami dla
większey na Nieprzyiaciela Potencyey wchodzić
i z iakiemi Circumstancyami i ostrożnością Alianze
zabierać.

3 Czy postronnym ludziom ale dobrze w Krolestwie
naszym zasłużonym Indienatu pozwalać;

4to Czy na otwarcie Szkoł inszych W[illegible] ewodztwie w
ktorym Są iuż iedney Drugie pozwo[illegible]
5 In publica Regni Calamitate Jeżeli Stan Duchow
ny do kontrybucyey Ciałko się Noviter zaczęło pociągać
Te tedy punkta roska zawszy in praesentia Cancellaryey
Koronney wydać, zalecamy Wiernosciom Waszym
aby bez prolongacyey in optymam partem były konclu
dowane, August Drugi.

Roku Panowania Naszego 23go

Mowa odpowiadaiąca Posłowi Kmci

Juz to niepierwszą JKMć dokumentuie uczynnoscią że
przeciw Mądrem u Filozofow zdaniu etiam in distans
agit gdy nas kilko dziesiątnią mil Polskich od Naiasniey
szego Maiestatu rozstrzygnionych odległoscią łaskawie
przez WMM P. Brata upominkuie Universalem uznaie
my swiecą Naiasnieyszego Pana regalizowany łaską że
Principibus sunt longae manus gdy y nas na pogranicz
nym wschodzie lokowanych horyzoncie dobroczynną
zasięga łaskawoscią Praesto est ulcus clementia nobis
Profusae manus munera largas fluunt w samey nie był
nosci obecnym się remonstruie dobrotliwy Pan gdy tak
częste przez swoich Ablegatow na nas z lewa JKMci
Krolewskiey Szczodroty dokumenta sit licet a nobis ab
sens, praesente gratia reddit, wziął sobie za maxime
Panowania swego gdy uważam Nasz monarcha godną
pamięci Oratora Instrukcyą mowiącego. In grata Rpe
liberalitas, quae non prodit nisi rogata dlatego nie czeka
abysmy przytomnoscią u Tronu swego Panskich stodwo
iow, licznym szylwachowaty Szkwadronem, w Domu
nas siedzących Szczodrobliwą uprzedzaręką Sanie
ka

Interwiry Cyg. Ad Typrowadrona. Rationa. Pobitia Cygana, Kowala przez Piotra Tkacza a Pod Janeyo. Anno Pani Dziewiędziesiąt Sto

1mo. Tenże autor Piotr Tkacz maj Pirwy Przybydł do Pawła Cygana Kowala Ratione Roboty żeby mu Robił. a Kował mu od Pozwolił tak Zdiis niebędz. Robił. Roboty swojej. bo umowy Za Lasty ale Przydziek Intro to Dziwby. Co będzie Potrzeba, y wtym Się Rozgnili Kował Co będz. Do ciała a ten Cygan z wszystkimi Piotr Do domu ten Cygan autor Piotr Tkacz. pomadzy Chwili Dziewki Cibty się do Pawła Cygana Kowala. y nieżastałszy ni kogo w domu. tylko Dzieci od Bib. Drzwi y na Cynię. Kowalowi. Brabirał. y Inszy Rzeczy Za to to Ludzkie. Do Robotydany. Skorento Zdeci nabrał. tenże wszystkie Pomienione. autor Swoją Chęcio y Swoim Domysłem. Bez Do wolenia Dworskiego. a Swoją. Rozboiem na bib nazwuto Dano Znać Kowalowi Pawłowi. Tedy Przybiga Syn Pawła Kowala. Dopania go. tego autora Piotra Tkacza niedałgło Karlemy y mowi mu tak. od Dey mi Tkaczynię. ta na Cynuię. na tym. y Drugie się Zemnio. Będę ci Roboty twoje Robił. a tenże autor Piotr Tkacz niedawał mu na Cynia. temuż Synowi Kowalowemu ale go Przy za bitky. Przyszedł Karlemy. y Zaraz Skoczy na Dwie Dym Cnoty. Direm autor. cygana Za Cisz. Argo. Rozerwawszy. y do Piro Zona Pawła Cygana Kowala. Przybiegła y Criczała Pewkie Słuszcie Ludzie niżby Cię Syna mego Za co Cygota tak. Kaźby Cię. tamcy Zaraz y Za Piotra Tkacza Zona Za Roboty Pawła. y Drugie Zabeł pobiegła. Skym Za Cunkcie. mnostwo. Siamych Ludzi. Karlemi wyszedszy y tak Rozgnili Dzieci do Piro Do Criczała by się Paweł Cygan. Kowal. Z Żoni Swego. Bicz. Kat. Prędko. Przybiz tak Zaraz. Zona Piotra Tkacza. Kiszem go autor Drugie Cisz. a on ten Obracziwszy się to ten tak. na od wrat Drugie. y ten Kaszpur Chłopie. Rubytnie. Kosey bary y tamcy Bili Rozerwawili. y Dzgnie na nim Podarli. Co chciał Zeby na Swój Punkt. a Cit. abo Zakopiec to oni Skapawszy go prowa Dzili na Swój Punkt. y tamcy Bili tey Zgo Bitwy odszedł Byli.

2dmo. Fedor Za Charew. Syn. o
2do - Hawryło tego Za Chary Syn. o
3to - Fedor Andrzejow Boyko Syn. o
4to - Anton Kendziera Szy
5to. - Wasyl Syn y Ablickym.
6to - Stefan Kabowiec. o
7mo - Petro. Lonitzowski.
8vo - Iwan Abyzub Sawynow. o
9no - Andrey. Syn. Banitow.
10mo Swiec Cnot.
11mo y Tenże Autor. Piotr Tkacz.
12do Stach. Cpiesznik. o
13io - Leszko. Bednarz.
14to Wasyl. Hryckow. o
15to Syn Lacka Szpiduchy
16to Stanisław Krawiec

to Ci Wszyscy Ktorych tu Imiona. Popisane. wtenże Boyce byli y tak Pawła Cygana. Kowala. Zbili. Zonę y Syna Krwawemi. Racami a oni Rzekę wybamali. y Co wzięli. Brzmienia na natenkas byta y Zboże Dzieci. Ubrania. y Drugie Lakoto kuntuszow. Dwa y Cupan. na Lawatki Podarli

Pozwala się Piotrowi Tkaczowi Kowala Pawła Cygana Pozwać przed Sąd Grodzki Sandecki o Rabunek Zbicie Żony y Syna Krwawemi Racami Rzekę wybamali y Co wzięli Brzmienia na natenkas Ubrania y Drugie Lakoto kuntuszow Dwa y Cupan na Lawatki Podarli

Inquisitionis Copia

In negotio intrant Subdelegati
M. Poullaté

Andruch Szwzec Stapow argutiret punitus intrat in processum intrat etiam in Dlum Officij
Drohobycy Bracia Fantin Hrynko punitus intrat
Dwoch Palyow unus andrey paly punitus intrat etc.
Ostap Czeladnik mikołajow punitus andruch Ostap intrat

Ex Contextu Dlum officij intrat Complices

Paly
Hrynko Drohobycki
andruch Szwzec
Hrynko Drohobyckiego filius

Summaryusz Intraty Starostwa Paszkowskiego.

Czynszow od Poddanych	f	276	17
Naymu Zogrodow Pustych	f	31	15
Za Gęsi Czynszowych No. 42. agr. 28	f	39	6
Za Kapłonow Czynsz No. 42 agro. 24	f	33	10
Za Kur Czynszowych No. 127 agro. 11	f	46	17
Za Sznurow pol Sianych No. 1020. a f 2	f	2040	
Oczkowego od Bzow!	f	150	
Naymu Za Łąki z pustek	f	340	
Za Sztuk do przędzenia No. 144	f	144	
Za Owsa Czynszu Mac No. 187. a f 4	f	748	
Jaiec Czynszowych No. 296 a Solido 1.	f	3	9
Za Brogow No. 20. a f 80 Brog	f	1600	
Za Kur Spasnych No. 240. agro. 11	f	88	
Za Ogrody na Jarzyny	f	120	
Arendy Browarney	f	1700	
[illegible]		[illegible]	
[illegible] na potrzeby kładą się w rok	f	200	
Stawow cest No. 3. y Sadzawek 3. rachuie się [illegible] Stawu y iedney Sadzawki [illegible]		1500	
[illegible] na Rok No. 9620. agr. 12		3724	
[illegible] na Rok No. 2756 agro. 6		551	6
Summa Intraty facit		13535	28

Fasciculus 3 Ptaus

W ktorym znayduią się Mani
festa Ichmesc Panow Brzezin
skiego Rakowskiego, Trzcin
skiego Kowalewskiego Boro
wskiego Osieckiego y innych
pko Seymikow Bobrzynskie
mu uczynione tudzież y
Recessa od tychże Manifestow
przez tychże poczynione

Roku 1746 Mca Januarij Dnia 2go

Ja X. Jerzy Jwan Kobylański Paroch w Bartnickim Kramu Sobiesztina Przestoia Rzki do Cerkwi w Krzestich i Chiry Stiy Tomasza tca Piotra z Lodzi zakon obrzadnich Szlachetnie urodzonych Michała Pasławskiego i Matery ego Anastazyi Sobiesztianey Rzka Jwan Grabowiecki Apolonia Urbanska w Bartnickim.

Wyiowszy metryk z aktow Cerkiewnych Boruszki Stawo w Stawo opisanych. Jako przedtym zwyczay był pisania Jak Dlawiej Swiadkow y wagi pieczętki Stwierdzam y Ręką własną podpisuie

Roku 1746 Miesiąca Januarij Dnia 2go X. M. Kobylanski Paroch Ebertynski Kramu Sobiesztiey Rzki Jerzy Jwan Kobylański Paroch Ebertynski Kramu Sobiesztiey Rzki y

JMJ mx

Na rekwizycie Urodzonego Bazylego Posławskiego Dziedzica Części w o Bertynie Słowo w Słowo Przez niegdy W X Jana Kobylanskiego Antycesora Mego Zapisane Metrykę wydaie. Азъ Іерей Іоанъ о Крестихъ и Миром Святим Помазахъ

U Rodzonego Bazylego Posławskiego z Rodzicow urodzonego Michała Posławskiego z Matki Anastazyi z domu Rudnickey Niegdy U Rodzonego Teodora Posławskiego Dziada Niegdy U Rodzoney Maryi Baczyńskey Babki oyciec chrzesny Jan Grabowiecki Matka chrzesna Apolonia Urbańska d 2 Janvary 1756 anni w o Bertynie pod tytułem o Fiarowania Nayświenszey P Maryi Awyenta d 28 Aug 1782 Na to Się podpisuie Ręką Moią własną X Michał Kobylanski Paroch o Bertynie

Pradziad

Andrzey Posławski

Prababka Anna Stupnicka

Dziad Teodor Posławski

Babka Maryia Baczyńska

oyciec Michał Posławski

Matka Anastazyia Rudnicka

Tamytryka
Bazylego
Pastowskiego
wyięta w obertynie
d. 28 Februarij

Jeremy 4.co

99

Za Zygmunta Trzeciego 1588 Roku. Folio 1209 Zamknienie exekucyi
w Rusi y w Podolu. Exekucia Statutow de non Alienandis bonis Mensa
Nostra Regia od przodkow naszych nakrytych. Zawieraiąc obiecujemy
iż względem ich iuż więcey żadnego z pod danych, Naszych w Ruskim
y Podolskim woiewodztwach, odebrania uczynic, ktorych by iuż lat od Pra
dkow naszych odsądzon nie był, in futurum impetrowac nie będziemy.
wyiąwszy te dobra, ktore iuż Litis pendentia zostały. Tytuło 62o.

Za Zygmunta Trzeciego Folio 1514. Tytuło 62. Zamknienie Exekucyi
woiewodz Ruskiego y Podolskiego

Iż przeciwko Konstytucyi Anno 88 Zamknienie Exekucyi w Rus
kim y Podolskim Woiewodztwach uczyniony wychodzą Zadworne pozwy
od Instygatora naszego, przeciw niektorym osobom tych że woiewodztw
Rady Exekowania, przeczono konstytucyą, in suo vigore, uczynione
tanie pozwy y procesy iesli iakie zaszły, zawiemy, y pozwanych wie
nemi chcemy. To tylko Litis pendentia excipien
dum zaszły. przed koronacyą Naszą.

Za Wtalpstawa czwartego roku 1647 Folio 117. Tytuło 68.

Zamknienie Exekucyi w Rusi y w Podolu y w Podlasiu.

Donieśli nam Posłowie ziemscy iż w tych woiewodztwach po zawarciu
pokoi Constitucionem exekucyi, zaszłe tych dobr dziedzicznych
nych pro regalibus, co iż exekucia przeciwko prawu y zwyczaiem
stanu Szlacheckiego, za zgodą wszech stanow wzruszamy, aby tacy In
peratores inter causas officij w Tribunale Lubelskim peremptorie
pozwani refusione damnorum, pełna Duorum milliom marcarum parti
et Judicio totidem, tamże in instantia Solvendo, karani byli, Czego
ma czynić natych, ktorzyby napotym uprawiali. A przytym y Pry
milei takie żadny wagi mieć niemaią, A instygator sine Certo
delatore pozwow aby nie czynił, exceptis Litis pendentijs Ante
1588 Anum postanowiony, Reasumuiąc uczynione Konsty
tucyą o zawarciu exekucyi, y Konstytucyą Prywilieiow Jmuni
tetow Woiewodztwo Podlaskiego, exceptis Litis pendentijs

Exekucya ruski y wpodolu Zawarta, wyiąwszy ieżeli te dobra ostatnie już
sprawą in lite pendet. A. 1588 F. 457. Tytuło Zamknienia exekucyi
Ztym że znowu A. 1601 F. 726. Pst. o zamknieniu exekucyi
Znowu ktoby ozond dobra dziedziczne pro regalibus uprawiał
pozwany do Trybunału peremptorie refusione damnorum et Pena
Duorum milliom marcarum parti et judicio totidem, tamże In
instandi solvendo, inter causas officij, karany być ma A instyg
gator sine Certo delatore pozwy wynosić niema exceptis Litis
pendentijs Ante 1588 a.

Dubr dziedzicznych w Rusi w podolu y Podlasiu, pro Regalibus upraszac sie niegodzi sub refusione damnorum, et pœna duorum millium Marcarum Parti, et judicio totidem in instanti Solvendarum et sub nullitate przywileiow takowych, Oto Forum Trybunał Lubelski inter causas Officii peremptorie cosie sciąga natych ktorzyby napotym upraszali A 1647 Folio 19 tit Zamknienie exekucyi.

Konstytucie Należące o Zamknieniu Exekucyi

1688 Roku

Nr 258

Memoryał Jmści P.ᵒ Staroście Owruckiemu

1mo Ponieważ w Contrakcie suo et filiae nomine Jmść X. Gorayski czyni, toć też w Donacyi similiter napisze Cancellarya; a oraz Submissyą statuitionis filiae postquam elocata vel monasterium ingressa fuerit ad approbandum vel similem faciendum donationem sub damnis Trinibus.

2do Pod tymże aktem tenże X. Gorayski suo et filiae nomine zezna Cessyą de Jure suo adiutalitio quoad bona resignata Salutem sobie zostawiwszy dożywocia quo ad Summam 15.ᵐ tudzież cessyą de divisionibus utrisque 1631 et 1667 et omnibus earum Conditionibus

3tio Tę Donacyą y Cessyą authentycznie wyiąwszy posłać per oblatam do Grodu Żytomirskiego nie zawadzi y te obu działy tamże oblatować, y tam zaraz intromissie we wszystkie uroczyska pozapi-

sowac

4to Obligowac ktorego kancellaryiste w Zytomierzu aby w Xięgach ante 1631 poczęwszy szukał transakcyi do domu Tyszkiewiczow należących, czyli to co Tyszkiewiczowie robili czyli co im zeznawano albo przeciwko nim protestowano się dekreta otrzymowano patrzac trzeba w Xięgach Inscriptionum Relationum y kedy oblaty przyimuią, y w dekretałach tych zas Transakcyi wynalezionych niechay hic et nunc nie wyimuią, tylko de actu et data ac essentia breui niechay Iunnotacyą powypisuią y Imsci Panu starosce przyszlą. a tak rozpatrzywszy się w tey Connotacyi co będzie potrzebnego każe się potym wyiąc.

5to W Xięgach poborowych Taryffach iakie się tam znayduią niechay tych wszystkich Patrzą uroczyste; bo feliciori tempore musiano płacic podatki; y zaraz pisano czyie to były dobra, a tak będzie proba haereditatis.

6to ieżeli tam są kościoły Cerkwie niechay się w aktach kościelnych Cerkiewnych wspatrzą kto fundował, albo beneficyą opatrował metryki krztow y szlubow Tyszkiewiczow ieżeli się znayduią powyimować.

NB. tego dnia 1667 w Grabowcu ieden iest dział między tymi Tyszkiewiczami od ktorych idzie Panna Gorayska zeznany w Grodzie po łacinie: a Drugi po polsku między Stryieczną bracią niechay tedy w Cessyi dołożą tum de Conditione Diuisionis Anno N. d. N. in Grabowiec inter antecessores filiae suae et eorum fratres patrules praecedit.

Quoad Causam cum Bobowskie:

1mo nakonia darowanego w reprotestacyi napisać że mala fide procedendo Gnosus N. Bobowski licet equum pretio N. acceperit volens seruitium sub Vexillo N. assumere, Nihilominus finxit sibi esse in uim corruptionis datum; et propterea non ipse fecit manifestationem erubescens irrealia scribere

Sed alium substituit, Similiter owyiezdza nie
Zwiezy czemu nie ten czyni manifestacyą
Ktory widział tylko insty.

2do Zuwad pretensam statuitionem osądzo
nych sług nie wiem iak tam w dekrecie
Napisano. alias gruby to error byłby
Jmciow PP. Patronow ieżeli nie doyrzeli
libertatem. nato nie wiem penitus co
pisać poki Dekretu nie obaczę

~~B. do Rzeczy do Papiery~~
~~zgłaszać nie przyjmowane.~~
2do
Nro 29mo Fas 2do
Sygno Czerwona.

Sacellum Moscoviticum, qvod Victoriæ de Moschis trophæum et monumentum qvondam continebat, Sepulchrum nimirum Basilij Suiscij, qvi Magnus Moscoviæ Dux et tot populorum Asiaticorum declaratus Imperator, cum duobus Fratribus Anno Xsti 1613. captus, ac dolore, ac mæstitia confectus, primo Custodiæ Anno Gostini Palatinatus Ravensis Oppido, in Carcere vitam una cum Fratre Demetrio finivit, hic autem Varsaviæ sepultus fuit: qvorum corpora, post initam cum Michaele Successore ipsius, pacem, Vladislaj IV. Regis permissu, in Moscoviam tandem revecta fuerunt.

NB In libro sub titulo Warsavia Phisicæ illustrata.

Varsavia fundata Anno 1269. a Conrado Duce Masoviæ, Ecclesia vero lignea circa Annum 1390 per Ioannem Ducem Masoviæ filium Conradi lapidea facta fuit Anno 1402. Collegiata translata de Czersk Varsaviam 1406 et subsecuta Erectio per Albertum Jastrzębiec Episc: Posnaniensem. Jus patronatus post extinctam familiam Ducum Masoviæ, transijt ad Reges Poloniæ

B V Mariæ Eccl̃ia fundata Anno 1392 In Parochialem erecta ab Epo Adalberto Posnaniensi 1411. sub nomine et in honorem B V. Mariæ Visitationis

Cluvier albo raczey Kluwer po łacinie Cluverius Filip Gdań-
szczanin, ktorego wszystkie pisma niemieckie Polakom zaprzeczaią
a Niemcom przyswoić usiłuią. urodził się w Gdańsku r. 1580
gdzie Oyciec jego był przełożonym nad Mennicą. Po zwiedzeniu Kraiow
y Akademij obcych, chował się prawie na dworze Zygmunta III. Oyciec
chciał, aby się na rzecznika sposobił, y dał go na naukę prawa do Leydy,
ale jego skłonność do nauk przyiemnieyszych wiodła. Kraiopisma
naukę nad inne polubił. Uczony Skaligier utwierdził go w tey chęci,
przepowiedział mu, że wielkiego w tem zawodzie dopnie znaczenia.
Zwiedzaiąc Hollandyę gdy był u sławnego Lipsyusza, skradziony został,
do Leydy więc wracać musiał. Oyciec gniewny, że nie szedł za jego radą,
pieniędzy mu na jego wydatki dostarczać nie chciał. W tak smutnem
położeniu, aby się nikomu nie prosił, do woyska się zaciągnął, w Węgrzech
y Czechach woienną wyprawę odbył. Wtedy właśnie Baron Popel
Lobkowitz przyiaciel Kluwera zamknięty był z roskazu Cesarza za
pewne przewinienia. Czuiąc się bydź skrzywdzonym, napisał swą obronę,
ktorą dał Kluweremu, aby po łacinie przełożył; zrobił to dla przyiaciela,
y w Leydzie do druku podał. Zaniosł Cesarz skargę do Stanow Hollender-
skich, y Kluwer był uwięziony. Lecz wkrotce wypuszczony na wolność,
cały się naukom geograficznym poświęcił. Tem końcem podrożował
w Anglji, Francyi, Niemczech y Włochach. Wszędzie się dziwiono wielkiey
jego nauce; y biegłey umieiętności języków. Dziesięcią bowiem językami
z łatwością się tłomaczył, to iest: Łacinskim, Greckim, Polskim, Niemie-
-ckim, Francuzkim, Angielskim, Hollenderskim, Włoskim, Węgierskim,
y Czeskim.

W Rzymie bardzo życzono sobie go zatrzymać, ale powrocić wolał do Leydy, gdzie go związki dawney przyiaźni wabiły, gdzie z chwałą nauczał y życie skończył r. 1624 maiąc lat 43. Uczeni w rzędzie Kraiopisow swego wieku naypierwsze mieysce mu daią, y zasłużył na nie wiadomością doskonałą Kraiow, ludzi, rządow, i.t.d. przystosowaniem stanu teraznieyszego do dawnego, naznaczaniem porządnego podziału między Kraiami, ktorych granice dotąd z dokładnością odznaczone nie były. Dzieła Kluwera liczne, w języku łacinskim pisane, nietylko w Polsce y Niemczech, ale w Anglij, Francyi, Hollandyi kilkakrotnie, y same y z przydatkiem obiasnień wybiiane były. Obacz Nouveau Dictionnaire Historique edit: Lyon 1804. par Chaudon et Delandine. Obraz wieku Panowania Zygmunta III przez F. Siarczynskiego &c. &c.

Nr 42

Geanalogia Gnosor Georgii Ioannis et Stanislai Iastrzembscor de Thymica Thymi Rech. Franc. Germanorum.

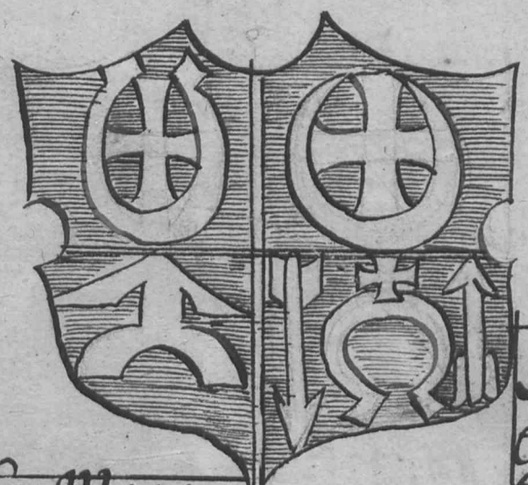

Prisci Maiores hactenus in Thymica

Petrus de antiqua Domo Iastrzembiec Szyrzeiscen. Dominus in Thymica Palatinus Magni Ktoras et Ktorowiec Haves Procer sub Lescone Nigro Przemisla et Vladislao Loctitone Regibus.

Nicolaus Dobrogostius et Petrus Fratres Germani Petri filij Incolarum suis cum Posteris sub Casimiro Magno Ludouico et Vladislao Jagellone Regibus.

Nicolaus alter Petrus et Stanislaus Thymicey Fratres Germani fecerunt certam Complanaturam Granitales cum Stadtebus in Ktoras et Palenus in anno 1430 et 1448.

Attalus et Attalia

Tritalus et Tritalia

Bernardus Haves in Thymica et Boguniha a Piasecka de armis Iaxa Legami Consors Thymicey.

Valentinus in Thymica Ktorus et Chomentow Haves et Prascianna de Szczyrz Kochanowski qui fuit Petri in Szczyrz Kochanowski Iudicis, Petrus Sendomirien de armis Rawicz et Bratkowskiej de armis Odrowaz Poles Consortes Legami Thymicey

Proaui et Proauiæ.

Martinus Thymicki in bello cecidit
Zophia de Thymica
Francisci Shybenski Consors

Petrus in Thymica et Agnes Thymicka de armis Zaremba et Pilawa Lubliner Consortes Legat. Thymicey.

Laurentius Thymicki
Ioannes Thymicki
cepedatt bellicis cecidere.

Adamus Thymicki et Zophia Bambrowska de Terra Crevner Consortes.

Stanislaus Thymicki in Mc Dlich consedit.

Hedwigis de Thymica Obiolskiej Consors.

Apolonia de Thymica Mathei Crzinecki Consors.

Valentinus de Thymica et Anna de Szczyrz et Palatt Russ Terra Dobrinska Cons Thymicey.

Aui et Auiæ.

Catherina de Thymica Christophori Dunin de Orzdow Barouei Polski Consors.

Georgius in Thymica et Anna de Kurozwenska quam Dominicus in Khurki de armis Zgonczyk et Elizabetha Gotyszka de armis Rawa genuere Conjuges legett. Thymicey.

Christoph. de Thymica et Zophia Benisowska ex Palatt Lubliner de armis Jastrzembiec Consortes Thymicey

Stephanus Frater Germanus Christophori in vot Thymica vixedit cum aryphodie Lips ex Bogdaniec Renovec.

Pater Mater et Patrui.

Petrus Baro Dueski et Koruelska de armis Rabsbarb Consors

Joannes Baro Dueski et Borowska de Dembegorow et Dembowska ex Destrich Oppoi Consortes.

Petrus in Thymica Ianicus Kenec Erostka et Cognatus Haves et Anna de Szczyrz Dominus quam Matthæus Prominski esc Terra Crevner. de armis Selig et Stephanus Goduicka de armis Lada genuere legami Consortes Thymicey.

Stanislaus de Thymica et Eurenna de Thorn Sandomiecka de armis Rawa ex Palatt Lubliner Consortes Thymicey.

Liberi Fratres et Sorores.

Franciscus Haves in Barcodnice Baro Dueski Ioannes et Barbara Constantinus Stanislaus de Thymica et Dorothea Lipinska de Tarnow Palatini Cracouien Cons.

Ioannes Kornelowski de armis Poliwca Pallatt Mazouiæ Consors
Stanislaus Ponjes Suirnec et Adelek Ioe Germani Thymicey

Georgius Aulæ et Sanctæ Mettes Iagiborowski de armis Sneniawa ex Dalkowa Cracouien Cons.

Joannes Michael de Thymica in Bronowiec Haves
Zophia Anna Thymicka
Ursula Thymicka Lubenskensis ex Tarnow Conjuges Thymicki

13 1759 46

Copia Literarum à Sacrae Regia Majestate ad Serenissimum Turcarum Imperatorum scriptarum Varsaviae, d. 18. Dec. 1759.

post Titulos.

Indissolubilis amicitiae nexus inter Praefulgidam Portam Ottomanicam Regnumq; nostrum Poloniarum ac Provinciarum ei annexarum, ita firmiter stabilitus est, ut nulla rerum circumstantia rumpere poterit aeterna haec sub Carlovicium foederis Pacta; Gloriosum hoc opus perpetuae amicitiae inter sublime Osmanidarum Imperium Regnumque Nostrum, divae memoriae tam Serenitatis Vrae Pater, quam et altae itidem memoriae Parens Noster, summâ animi prudentiâ corroborârunt et perfecerunt. Cum itaque Providentia Divina sic disposuit, ut Serenitas Vra Solium hoc Sublime Magnorum Praedecessorum suorum ad Publicam Populorum honorifici sui Imperii felicitatem occuparet, sicq; excelsae Serenitatis Vrae virtutes DEVS Optimus et Maximus coronaret, summo gaudio recepimus, per Ablegatum Serenitatis Vrae Machmet Aga ad Nos missum, amicas erga Nos et Rempublicam devotiones, et plenas verae cordialitatis expressiones. Nostrum statim erat studium tam Senatui, quam et Toti Genti Polonae, amicos Serenitatis Vrae sensus notificare, et cum pari animi nostri devotione mittere ad Serenitatem Vram Ablegatum Nostrum Gsum Josephum Antonium Comitem Junosza à Podosie Podoski Culinae M: D: Littae Provincialem Praefectum, Prot magistrum Cohortis Loricatae, atque in Exercitu Rni Generalem Locumtenentem Ordinisq; Aquilae Albae Equitem, ut nomine Nostri Totiusque Rei Publicae felicem ad Sublimem excelsi Osmanidarum Throni ascensum Serenitati Vrae gratularetur, faustum et diuturnum voveret Regimen, Nostrosq; propensos circa manutentionem Karlovicensis perpetui foederis explicaret nunquam

alterandos Sensus. Igitur non dubitamus Serenitatem V.ram Sincerum Animi Nostri affectum cordialiter recepisse. Ut vero pateat Serenitati Vestrae continuum amicitiae Nostrae incrementum, etiam circa commorationem in Regno Nostro Hadzi Geray Sultani, demonstrare voluimus et volumus. Hic Hadzi Geray Sultanus occasione intestinae guerrae, in Ditiones Regni Nostri Poloniae se recepit, et Hospitis locum occupans, eam Civilitatem nactus, quam Naturalis inter Subditos Nros ac Praefulgidae Portae Ottomanicae reciproca cordialitas semper suadet. Cum vero in proximitate Ditionum Serenitatis V.rae Pue nominatus Hadzi Geray Sultanus se se locaret, exindeque Celsissimo Hano suspicio oriri potuisset aliquarum ciendarum guerrarum in ditionibus Regimini Suo subjectis, mox suprafatus Hadzi Geray Sultanus se se transferre in interiora Regni Poloniae ac ire jussus. Non sine admiratione recepimus notitiam á Mo Palatino Cracoviens ac Supremo Exercitus Nri Rni Generali Duce, Celsissimum Hanum, hanc Hadzi Geray Sultani in Ditionibus Nostris commorationem ac Si alterationem quandam perpetui foederis prae se ferre. Non dissimulimus Celsissimo Tartarorum Hano Amicos circa Manutentionem perpetui foederis explicare sensus, nullamque aliam commorationis in Ditionibus Nostris Ejusdem Sultani dare moram, nisi ut habeat tempus deprecari Cel.mum Hanum, et circa reditum Suum Personae Suae Securitatem assequi cum Sponsione pacificae ad Nutus tam Praefulgidae Portae Ottomanicae, quamet Celsissimi Hani ulteriori vitae suae. Sic praedictus Hadzi Geray Sultanus cum Nobis plenae submissionis erga Praefulgidam Portam Ottomanicam, Suam aperuit mentem, licet si pro eo ad Cel.mum Tartarorum Hanum Scripsimus, volumus tamen Intercessionem Nostram favore hujus Hadzi Geray Sultani ad Serenitatem Vestram transferre, uti ad Fontem Clementiae, quaterus Nostra intercedente prece, verè nunc contrito corde prostratus superius Nominatus Sultanus, gratiam Principis Sui assecutus. Gloriose Le predicavimus invenisse culpae remissionem in oculis Antecessorum Serenitatis V.rae in simili casu varios Sultanos, qui antecedente

ad—

adminiculo Nostrarum pro illis precum reconciliati reducesque
ad propria, semper Praefulgidae Portae Ottomanicae veram
subm[issi]onem in recipiendis desuper Mandatis ad extrema vitae
demonstraverunt tempora. Cumq[ue] magnanimum cor Serenitati
V[est]rae semper ad clementiam inclinat, non vana Spe alimur
intercessionem Nostram favore Hadzi Geray Sultani gratè Sus-
cepturam, petimusq[ue] quatenus cum omni Securitate Personae
suae hic Hadzi Geray Sultanus literis Protectionalibus Serenita-
tis V[est]rae muniatus redire possit ad propria, ibiq[ue] pacificam ducere
vitam. Demonstratio Serenitatis V[est]rae gratiae huic Sultano factae,
fovebit in Sectore N[ost]ro reciprocos amicitiae Sensus, quos omni in
occasione demonstrare studebimus. Nunc quod superest pro-
speros rerum Successus et longaevum Regimen atque incolumi-
tatem Serenitatis V[est]rae precamur. Datum Varsaviae, in urbe
N[ost]ra Residentiali, die 18.° Mens. Xbris. Anno à Nativitate
Dei Salvatoris Domini N[ost]ri JESU Christi 1759. Regni
vero Nostri XXVII. Anno.

ad Mandatum S.ae R.ae M.tis
Dñi N[ost]ri Cl.mi proprium.

14.
1759

28

Literae a S. Reg. Maj.te ad Ill.mum Supremum Turcarum Vezyrium, intuitu Hadzi Geray Sultani in Polonia commorantis Varsaviae d. 18 Decbr. 1759. expeditae.

(Post solitos Tit.)

Aterno foedere Sub Karlovicium feliciter corroborato Regnum Nostrum cum annexis eidem Provinciis vasto Fraefulgidae Portae Ottomanicae Imperio Jobbissimi amicitia junctum, strictissimae bonae vicinitatis, nulli rerum varietati vel alterationi huiusq. obnoxium fuit. Sicque Divina disposuit Providentia, ut gloriosissimi hi perpetui Tractatus, majori ad huc solidarentur cordialitatis reciprocae nodo, cum ad Imperiale m avitumque Osmanidarum Thronum occupandum, Serenissimum et Potentissimum Sultanum Mustapha Han Imperatorem vocaverit, cujus altae memoriae Pater, atque divae memoriae, Parens noster, perpetuis foedere firmissimè corroborarunt. Magnum hoc inter vicinas Potentias perfectum opus nulla vicissitudine imminutum, ita coluimus, ut neque Suspicio de frigiditate aliqua animi nostri subrepta oriri potuit. Suscepimus magno gaudio ablegationem Ser.mi et Pot.mi Imperatoris Sultani Mustapha Han ad Nos factam, vicissim et ablegavimus Gen.sum Josephum Antonium Comitem Jurowza à Podosie Podoski, Palatinae Magni Ducatus Lithuaniae Provinciale m Praefectum, Rotmagistrum Cohortis Loricatae, atque in Exercitu Regni Generalem Locumtenentem, ordinisque Aquilae albae Equitem, ut Seren.mo Imperatori ad avitum Solium gratularetur ascensum, et de Nostra continuâ numquam disrupta assecuraret propensione. In hac itaq. reciprocâ affectus contestatione mirari satis non potuimus, Celsissimum Tartarorum Hanum Literis ad Magnificum Palatinum Kyoviens. Supremum Exercitus Nostri Ducem directis significare, commorationem Hadzi Geray Sultani in ditionibus Regni nostri aliquam Tractatuum perpetui foederis praeferre alterationem. Hic Hadzi Geray Sultanus in Poloniae Regnum se recipiens jura hospitalitatis apud Magnif. Palatinum Kyoviensem nactus deinde ne in proximitate Moldaviae Malevolis vel adjutorio vel consilio adsit, ad interiora Regni ire jussus reditum pacificamentis compositione suum parat, et non nisi

Nostram pro se expetit intercessionem, ut Literis Protectionalibus Se-
renissimi Imperatoris munitus, reverti possit ad propria securè,
vitam tranquillam Spondens; Commoti itaque devoto et obedienti
erga Suum Principem hujus Hadzi Geray Sultani animo, nostras
pro eo ad Serm.us Imperatorem dirigimus preces, ut concessis Ipsi
Protectionalibus Literis pacifice redire, suo studeat negotio. Scripsimus
eâ in causa ad Cet.rum Tartarorum Hanum, attamen transferimus liben-
ter intercessionem Nostram ad Ser.mum Imperatorem, ubi fons Clementiae
est. Cumq3 maximae Illustritatis V.rae virtutes Illum ad summam
Imperii evexerunt dignitatem, excelsus Illustritatis V.rae animus, eò
splendidius toti orbi patebit, cum huic Hadzi Geray Sultano brachio
auxilii aderit, et gratiosa Illum favebit benevolentia. Interim Illustri-
tati V.rae omnia prospera vovemus cordicitus, atq. ut longaevos in hac
Suprema Imperii dignitate ad profectam aetatem continuet annos,
precamur. Dabantur Varsaviae die ut supra, anno à Nativitate
Dei salvatoris Dni Nri JESV Christi 1759. Regni vero nostri
XXVII. anno.

Ad mandatum S.R.ae M.tis Dni Pri
Al.mi proprium.

Specifikatia expęsy na prezenta w Stambule podczas Legaciy Jasnie Wielmożnego Jozefa PODOSKIEGO Kuchmisztrza Wielkiego Litewskiego &c

1mo Cesarzowi Jegomosci Origientalnemu Kredens Srebny Wauszpurku robiony podług osobny Specifikacyi Waloris Szesć Tysięcy Czerwonych Złotych ten był posłany od Nayiasnieyszego Monarchi Polskiego

2do Prezenta od JWPosła Ministrom Porty rozdane

J.O. Weyzerowi Biuro czyli Kantorek bursztynem białym Wysadzany Wysokości łokci trzy Szerokości łokci dwa w ktorym Szufladek dwadziescia Cztyry z Zamkami y antabkami Srebnemi gry rożne Tureckie, na dole Cztyry duże Szuflady na Wirschu Diamia alias Kosciol Turecki w Zwierściadłach y Zgankami o ktorych Balasy z Bursztynu Wyrabiane Waloris Czerwonych Złotych Szesć Set.

Temuż Zegar Porcynelowy Stołowy Duży alias Pandulla godzinny kwadransy wybiiaiący y kuranty wyspiwiwaiący Waloris Czerwonych Złotych Dwiescie Dwadziescia y trzy.

Temuż Materyi Francuzkiey Bogatey Sztuke ktora trzymała łokiec Trzydziesci łokiec a Czł Szesć, Czerwonych Złł Dwiescie Cztyrdziesci.

Kiiabeyi Czyli Wice Weyzerowi Bioro czyli kantorek mnieyszy takimże Bursztynem Wysadzany Valoris Czł Złotych Dwiescie.

Temuż Zygarek Szczerozłoty zrepetycyą y Złancuzkem Złotym Valoris Sto dwadziescia —

Temur Tabakiera Szczero Złota Valoris Czerwonych Złt
Osmdziesiąt
Reis Effendemu alias Kanclerzowi Zygarek Angielski
Szczero Złoty Zrepetycyą Brylantami y Rubinami
Kamenyzowany Valoris Czerwonych Złt Dwieście
Temur Tabakiera Szczero Złota Valoris Czerwonych Złt
Osmdziesiąt y pięć
Referendarzowi Zegarek Zrepetycyą y Łancuchem Szcze
rozłotnym Valoris Czerwonych Złt Sto Trzydzieści
Temur Tabakiera Szczero Złota Valoris Czerwonych Złt
Siedmdziesiąt
Terczymanowi Czyli Tłumaczowi Porty Zygarek Szczere
Złoty Zrepetycyami y z Łancuchem Szczere Złotym
Valoris Sto Dwadzieścia Czerwonych Złt
Temur Tabakiera Szczero Złota Valoris Czerwo Złt Osm
dziesiąt y Cztery
Temur Szarfa czyli Spod podszklanki do kawy Szczerozłoty
Diamentami y Rubinami Kamerizowany Valoris
Czerwonych Złt Osmdziesiąt y Sześć
Temur Ubrik Srebny do kawy duży Valoris Czerwonych Złt
Czterdzieści
Sekretarowi tegoż Tłumacza Porty Zygarek Złoty
z Łancuchem Valoris Czerwonych Złt Sześdziesiąt
Dla Kiseder Effendi Czerwonych Złt Osmdziesiąt
Dla Reis Effendi Czerwonych Złt Osmdziesiąt
Dla Czorbadżego alias Ruthownikowi od Warty Zy
garek Szczerozłoty Łancuchiem Valoris Czerwo
nych Złt Czterdzieści y pięć
Dla Janczarow Za Miesiący Sześć Czerwonych Złotych
Sto Cztery
Nowemu Woiewodzie alias Celnikowi Gatały Zygarek
Szczerozłoty Valoris Czerwonych Złt Piędziesiąt y
Sześć

Audienecye

Audiencye. Na Przywitanie Cesarza Jmci y Weyzera Jmci podług Osobnego Regestru Tudziesz Wiazd pierwszy Na Pere alias do Stambułu Czerwonych Złł Osmset

Item Valedictionis dwie Audiencye Czerwonych Złotych Osmset

Videatur Expensa w Chocimiu Paszy y Officialistow Jego Bakszisu alias podoranku Za Wiazd Publiczny y prezęta

Similiter Videkt w Dyariuszu Wiazd Publiczny w Jasach u Hospodara Wołoskiego podarunki temuz y Officialistom iego Zołnirzom Assystuiącym

Takisz Expens Napowrot Jak Wchociniu ta y w Jasach u Hospodara Wołoskiego

w Adrnopolu Dałem

Imo Bostandzi Baszy Miednice Znalewką Porcynelową Turecką Modą Valoris Czerwonych Złł Cztyrdziesiąt y Pięć

Temuz Zegarek Szczero Złoty Złancuzkem Valoris Czerwonych Złł Cztyrdzieski

Temuz Balsamke Zkamienia Aspisu w Złoto opraung Valoris Czerwonych Złł Siedmdziesiąt y Dwa

Dla kihaj Tegok ktory Zawadywał Pałacem Cesarskim Zygarek Srebrny Złacuzkem Kutym Valoris Czerwonych Złł Cztyrnaście

Dla Dwoch Officialistow Sukna łokci Cztyry dla kazdego Jn Summa łokci Osm Czerwonych Złł Osm

Na Bakszysze rożne to w Dzamiy to Warcie Bostandziem Czerwonych Złotych Trzydziesci

W Drodze Z Stambułu powracaiący Miałem Kijaiow

Specyfikacya Prezentow Danych
Officyalistom Rożnym Dworu Stam-
bulskiego pod bytnosc JW Sesba
z Ano 1760. &c

4, 1762 42

Mowa

JW. JX. Poniatowskiego Kanonika Krakowskiego cum recognitione od Trybunału Koronnego Piotrkowskiego wysłanego ad Majestatem na publiczney Audyencyi d. 3. Januarij 1762 miana.

Około utrzymania Praw Sprawiedliwosci iako Duszy Rzpltey wymierzaiącey Dzieła przyzwoite Członkom, Oycowska czułość W. Kr. Mci te w Wiernych Poddanych Rządom Panskim sprawiła pożądane skutki, że w nayzupełnieyszey spokoynosci ufundowany Trybunał Piotrkowski, pełne winnego uszanowania umysły, pełne wdzięcznosci y Wiernosci Serca, przez Nas tu wysłanych przed Tronem W. Kr. Mci P. N. Miłł. składa.

Ta nad życiem, Honorem, y Fortuną wspoł Braci Naszych wysadzona Trybunału Władza, że pochodzi od mocy y Powagi W. Kr. Mci, równie mu iest obowiązana, iak Słońcu promień, iak Obraz swoiemu Oryginałowi, ktora iasno y wyraźnie Twarz Nay-wyższey Jurisdykcyi W. Kr. Mci wyobrażać się stara, kiedy wszystkie usiłowania swoie na to obraca, aby żadnych dla przymilenia się komużkolwiek w szczegulnosci nie przyimuiąc kolorow, grunt powszechney sprawiedliwosci w okryślonych Prawem y Przysięgą Liniach wyrażać mogła.

Y te jedyne do W. Kr. Mci w tey mierze istotne podobieństwo gdy widzieć będziesz Naysprawiedliwszy Krolu, ufam, że wznieci w Oczach Pańskich upodobanie do Swoich Namiestnikow,

a w Sercu Oycowską miłość, otwieraiące hoyne W. Kr. Mci ręce
w szafunku Łask Pańskich, do których kilkakrotnie powtorzone
~~y nieskażone prace~~ JX^a Morawskiego przy Krzyżu Prezydent-
skim chwalebne y nieskażone prace Kandydatem czynią.

Czynią nie mniey JP^a Zamoyskiego Marszałka Wielkich
Przodkow swoich Cnot Sukcessora, którego Imieniowi to winna
równość, że na tey Jurisdykcyi swoich wyobraża Monarchow,
Winien Trybunał, że swoich Marszałkow Pańskiey poleca
Łasce; Tey gdy wszystkich Kollegow Naszych, razem y Nas
przed Obliczem Pańskim stawaiących z nayglębszym Majestatu
uszanowaniem mam honor oddawać ettc ettc.

2 1762 43

Projekt do osadzenia Granic Polskich y ubespieczenia Onych od wprowadzania złey y fałszywey Monety Zagraniczney 1762.

Gdy by do Krolestwa Polskiego ze wszystkich Stron y okolicy zła moneta wprowadzana była, zapewne by żadnego sposobu nie było do zabieżenia temu, ponieważ na tak obszernych Granic, iak są Polskie, osadzenie, y ubespieczenie, Woysko Rzpltey w małym kompucie zostaiące, wystarczyć by nie mogło; Lecz że dostatecznie convicti iesteśmy, że zła Moneta przez Szląsk tylko, a może okraykiem Węgier, wprowadzana bywa, więc non incumbit, tylko samych Szląskich pilnować Granic począwszy od Węgier aż do Pomeranij, na takie pilnowanie Woysko Rzpltey wystarczyć może, ponieważ na to mała tylko Jego cząstka requiritur, to iest naywięcey iak 540. Ludzi. Co iawnie w ten sposob demonstratur.

Zacząwszy od Białey, która Węgierskiey dotyka Granicy, idąc po nadgraniczu aż do Międzyrzycza lub Szweryna, wynosi preter propter mil 20., w ktorey extensyi rachuiąc Postyrung ieden od drugiego o mil 3. wynosiło by Postyrungow 26., na każdy z tych po Ludzi 20. rachuiąc, wynosi 520. Ludzi. Aże hic et nunc tych Postyrungow accuratè pomiarkować nie można, więc ad omnem eventum desideratur 540. Ludzi, ktorzy od Woyska Koronnego w ten sposob mogą bydz naznaczeni: Od trzech Regimentow Konnych po 140. Gemeynow, facit 420. Do tego dołożywszy 120. lekkich Ludzi, wynika 540. Insuper, od każdego Regimentow 3. Kapitanow, 3. Porucznikow, 3. Chorążych, lub też 2. Kapitanow, 4. Porucznikow, y 3. Chorążych, in summa od każdego Regimentu po 9. Officyerow naznaczyć potrzeba, tak, aby na każdym postyrungu Officyer bydz mogł; Letcy zaś Ludzie do Kommendy tych Officyerow należeć maią. Postyrungi pomienione dla lepszey Kommunikacyi y pomocy ieden drugiemu, w ten sposob dysponowane bydz mogą: Trzy Postyrungi należeć

powinny do jednego Kapitana, to iest Srzedni y dwa poboczne, Srzedni sam Kapitan Kommenderować ma, a drugie dwa poboczne młodsi Officyerowie, ktorzy od Kapitana dependować maią, y od niego odbierać dyspozycye. Z tych tak dysponowanych Postyrungow, maią ustawicznie Koleią wychodzić y krzyżować się Podjazdami na wizytowanie wszystkich Goscincow y Manowcow w sobie naznaczoney będących rozległosci. NB w tym punkcie obszernieysza y partykularnieysza Generalnego tych Ludzi może nastąpić Dyspozycya Kommendanta.

To co do Woyska należy, krótko się namienia, szczegulnie tylko dla pokazania, że Woysko na tę publiczną może wystarczyć usługę. A że sine adminiculo Skarbu koronnego to pilnowanie bydz nie może, ex ratione, że Woysko żadnego Prawa do exekucyi Konfiszkatow złych Pieniędzy nie ma, y pressè tylko do assystencyi Skarbowi było by oddane, więc potrzeba, aby od Skarbu koronnego na każdy Postyrung był także naznaczony Straznik ieden, oprocz tego przy każdym Kapitanie lub Poruczniku trzema Postyrungami Kommenderuiącym, trzeba Starszego Officyalisty, do ktorego by się Strażnicy referowali, tak, iak do Kapitana z pobocznych Postyrungow Officyerowie.

Zachodzi tu ciężkość z racyi sustentowania Koni na tey Kommendzie będących, ponieważ na takiey zostaiąc usłudze, nie można koni mieć na trawie, ale zawsze na Stayni przy dobrym obroku zostawać powinny, ~~coby~~ na co by płaca Rzpltey Regimentom nie wystarczała, więc bez Zulagu obeyść by się nie mogła; Zulag zaś po groszy 19. na Dzień rachuiąc, wynosi na koni 540, Złł. 342. na Dzień, a na Miesiąc Złł. 10260. co by obficie konfiszkaty nadgrodziły.

Jezeli by do Exekucyi tego Projektu przyjść miało, JW. JP. Podskarbi W. K. zechce się umowić z JW. JP. Hetmanem W. K., y skoncertować dalsze Instrukcye, ktore Woysko na tę Expedycyą destynowane, exekwować będzie miało.

Deklaracya Dworu Rossyiskiego.

JEgo Imperatorska Mość przy szczęśliwym wstąpieniu Swoim na Tron Przodkow Swoich, maiąc za pierwszą powinność uszczęśliwienie y przywrocenie Pokoju Poddanym Swoim, zapatruiąc się oraz z nieznośnym żalem że pożar Woyny teraźnieyszey od szesciu Lat trwaiącey, ktory tak wielką iest ruiną Potencyom Woynę między sobą toczącym, nie zabiera się do końca; ale y owszem coraz się bardziey rozszerza na ostatnią klęskę wszystkim Nacyom, y że Rodzay Ludzki tym więcey cierpi uciemiężenia z tego pożaru, im w więk-szey wątpliwosci y niepewnosci Los Oręża do tych czas zostawał, y nie-mniey na dalszy czas zostawać będzie. Dla czego JEgo Imperatorska Mość ubolewaiąc przez wrodzoną ludzkość Swoią nad marnym rozlaniem tak wiele krwi niewinney, chcąc z swoiey strony takowemu zapobiedz złemu, sądzi za rzecz potrzebną oswiadczyć się wszystkim Sprzymierzo-nym Dworom z Rossyiskim, że przekładaiąc nad wszystkie Inne uwagi pierwsze od Boga Monarchom przepisane Prawo, aby ucalenia y uszczę-sliwienia Ludu od Boga Im powierzonego przestrzegali, życzy sobie więc uczynić drogi y nader potrzebny pokoy Państwu Swemu, y przyło-żyć się, ile możnosci będzie, do przywrocenia go całey Europie. Tym tedy umysłem JEgo Imperatorska Mość gotow odstąpić Orężem Rossyiskim przez czas tey Woyny nabytych krajow, w nadziei, że Sprzymierzone Dwory zarowno przełożą Pokoy y Zgodę, nad wszy-stkie korzysci, ktorych by się z tey Woyny spodziewać mogli, y kto-rych inaczey dostąpić nie mogą, tylko dłuższym ieszcze krwi Ludz-kiey rozlaniem. Z tey tedy przyczyny JEgo Imperatorska Mość życzy iak naywiększą szczerością Sprzymierzonym Dworom, aby się także przyłożyły wszystkiemi siłami do wykonania tak wielkiego y zbawiennego Dzieła. Dan w Petersburgu Dnia 12. Lutego 1762 Roku.

Z Warszawy d. 22. Martij 1762.

Król Jmć P. N. M. przy doskonałym znayduiący się zdrowiu, zabiegaiąc szkodliwym zamysłom Dworu Petersburskiego, do różnych Dworow Sobie Sprzymierzonych Sztaffety wyprawić kazał, także y do Hana Jmci Tatarskiego.

JW. JP. Kanclerz W. K. w niebespiecznym bardzo życia stanie w przeszłym tygodniu znaydował się, ktorego iednak tęga gorączka przed kilką Dniami gdy nie co opuściła, lepiey się mieć zaczął, lecz zaraz Onemuż affekcya Żołtaczki przydała się. W Mieście także tuteyszym niezmierne panuią Gorączki, Febry, y Katary, na ktore nie tylko w Regimentach Żołnierze, ale y w Mieście różney kondycyi Ludzie krotko choruiąc, a niektorzy idąc ulicą znagła upadłszy, umieraią. Jakoż od Dnia 6. tego Miesiąca, aż dotąd, wyrachowano pogrzebionych Ludzi w Kosciołach Parafij tuteyszych 800. kilkanaście.

Xiążę Jmć Kurlandzki wyiechawszy iuż d. 16. currenti z Nitawy, in horas tu speratur, dla ktorego legowane Testamentem dwa Milliony Rublow przez zmarłą Imperatorową Jeymć, Imperator Jmć Rossyiski przyda wszyieszcze do tey Summy trzy Milliony Rublow, one dla tegoż Xcia Jmci w Rydze złożyć kazał, co by w tym za Mysterium było, y dla czego ta Aukcya stała się? czas wkrotce odkryie. Głoszą przytym, że Jwan ~~ko~~ Kompetytor bliższy Tronu Rossyiskiego z detencyi swoiey o mil 300. od Petersburga odległey, z wszystkiemi Ludzmi Swemi ucieczką do Państwa Tureckiego salwować się miał.

JX. Biskup Przemyski Podkanclerzy koronny w przytomności JP. Marszałka W. K. y Jnnych tu rezyduiących Panow, d. 17. currenti konferował JP. Stanisławowi Mniszchowi Podkomorzycowi Litewskiemu Młodszemu in Collegio XX. Scholarum Piarum zostaiącemu, primam tonsuram, tudzież Kanonią Katedralną Przemyską.

Doszła tu wiadomość: Że Xiążę Wołkoński nad Woyskiem Moskiewskim kommendę maiący, pisał do Xcia de Bewern w Stetynie znayduiącego się, zapraszaiąc Onego na konferencyą do Stargardu, na co przerzeczony Xiążę odebrawszy Konsens od Krola Pana Swego, zezwolił.

Z Gdanska

3 Copia Responsu JW^o Jmci Pana Jana Mączyńskiego Kasztellana Sieradzkiego ad Deliberatorias J^o Kr. Mci d. 10. Maij 1762. danego. 1762 45

Gdy ieszcze cum Potentijs Serca y Duszy pozwolone są wolne tchnienia, nic niemam milszego w Sobie y przednieyszego nad tę myśl, służyć Bogu, Królowi, y Oyczyźnie, w tey cnocie y mocney na nią baczności, ażeby iak naymnieyszym Krokiem nieubliżyć, dodaiąc do niey tę sprawiedliwą rekognicyą: że W. Kr. Mci P^u N^u Mild^u zdaniem Mu Tronu y Berła w Królestwie Naszym, dał Bog y Sobie chwałę, y Swoim Prawom zaszczyt, y Królestwu temu, które iest Mu przez wierne zakonu Katolickiego zachowanie naywiernieysze, honor, wsparcie, y nieprzełamany Zastęp, oraz Ludowi w nim radość y pociechę. Zaś, iako nieskończone Temuż Bogu Regi Regum et Domino Dominantium czynię dzięki, tak go mocno proszę, ażeby W. Kr. Mość P^u N^o Mild^o w iaknaydłuższym Konserwował życiu, y użyczał Mu sposobow do gromienia wszelkich przeciwności, które etiam Głow ukoronowanych niemiiaią, ażebyś pokazał Swiatu, że justus Princeps, nil cedit Armato.

Słyszeć o tym, że Seym Ordynaryiny, a z Nim medela Legis et Libertas nadchodzi, nic wdzięcznieyszego, iże ogłaszać go W. Kr. Mość raczysz per deliberatorias, stawię Regiam et simul Paternam Jego Legis attendentiam et curam, nic obowiązańszego! Ale miłościwy Królu ieżeli w tym nieszczęściu którym Nas prawie doduszaią Externi, zastanie Nas ta powszechna Rada, podobnobyśmy puścili Rete in Steriles aquas, y stalibyśmy się Apostołami z stratą Kosztow y fatyg Naszych, a naybardziey nieoszacowanego około Nas starania W. Kr. Mci, którzy multa laborabant, nihil capiebant. A zatym na roskaz Jego Pański to wierne emitto votum, y Supplikuię, ażeby pro tutela et Protectione Regiâ Suâ nad Państwami Swoiemi a Naszą Oyczyzną wprzod Polskę oswobodził, y wyiął z ręki pułnocney mocy, przez Swoią Powagę y reprezentacyą Dworowi Petersburskiemu, a dopieroż w zupełney wolności y doskonałey Swobodzie roskazał Stanom Rzpltey radzić de interna względem Monety, de externa względem sposobow do postanowienia Królestwa Polskiego in valore resistendi gwałtownym w Kraje woysk Zagranicznych Inwazyom, dopiero bezprawiom, y oppressyom, w czym gdyby nas ob malevolentiam aliquam niemogła zaratować Dobroczynna W. Kr. Mci Sollicitudo, sądzę potius zawołać Nas do obrony przez wici, iako do Rady przez Uniwersały. Niegodzi się Nikomu rozumieć, dopieroż sądzić, żeśmy nie Ci Polacy, których w dawnieyszych wiekach venerabantur Amici, reverebantur Inimici. Taż w Nich Krew y cnota iest, tylko Ich zażyć potrzeba, osobliwie teraz, gdy Nam do żywego doymuie przykre Potentiarum lekkoważenie y postępowanie z Nami pod Płaszczykiem Pheudi Amicitiae, po nieprzyiacielsku odważenie się. Ktoż niema w Oczach miłości Oyczyzny y wysokiego względu na tego Króla y Pana, z którego Nayiaśn Mości Krwią łączą się Potentaci, przed którego pobożnością y wielkiemi Przymiotami, uniżać się powinny zawziętości Mocarzow, którego

wstawione heroicznemi dziełami Potomstwo, obiecane iest, a częścią ydane, Tronom y Narodom. Kto niewidzi ciężkiey w przymiotach, w wolności, y w własnych Fortunach Krzywdy, która iako sprawiedliwey żądać powinna pomsty, tak w sprawiedliwym y miłosiernym Bogu mocne zakłada nadzieie, że zaczęta Sprawa będzie dobra y pobłogosławiona, wszak niedaliśmy okazyi, stoiemy prawowiernemi, czyniemy się cierpliwemi. Ktoż na ostatek nie będzie wolał w chwalebney obronie Smierci, lub chwały, aniżeli w szpetnym schylaniu Karkow do niewoli, zakału, y sromoty. Nie trzeba w nierządnym niby Stanie Naszym smutnych przekładać Sobie Konsekwencyi, ani się trwożyć ubostwem Ludzi y Kraju, mężności, odwaga, y iedności, którą iednak y wystawywać zwykły łatwiey extremitates, aniżeli tranquillæ Potestates, bo tam iuż koniecznie trzeba się wziąść za ręce, gdzie idzie o powszechny ratunek, wszystko znaydzie pro Patre et Patria, a tak poniżona Rzplta w Kosyderacyach Swoich uszczęśliwienie y własne kochanego y dobrotliwego Króla Naszego Interessa pewnieysze wsparcie uznać mogą, y niepodobna aby niewyszły zawziętym na cudze in Pœnam, broniącym własnego in Gloriam. Racz Miłościwy Królu w tym Senatorskim zdaniu Moim widzieć, żem y w uspokojoney Radzie, y w zakłóconey Oyczyźnie o dobro Jey umrzeć, y o dostoieństwo Jego Pańskie gotow tak, iak przy zniżeniu się przed Maiestatem Pańskim Jestem etc etc

Z Gdańska d. 22. Maij 1762.

Że zakupienie ztąd Żyta do Pomeranij dotąd nieustaie, a defluitacya Polska dla spadaiącey coraz bardziey na wiśle wody oporem idzie, tedy tu w tym tygodniu Targ Żyta dość znacznie w górę poszedł, za które już Złł. 200. 206. y z okładem postąpiono, za Pszenicę zaś, lubo żadnego na nię za Granicą niemasz odbytu, płacono Złł. 230. 250. według gatunku. Szkut dotąd Polskich około 400. w Mieście tuteyszym przedano. Że do Portow Pomorskich tak wiele tu Żyta zakupuią, przyczyna tego iest, iż naywięcey onegoż Rzeką Odrą daley w górę odsyłaią, częścią dla Magazynow, częścią na Supplement wygłodzonym Krajom Niemieckim, co ieżeli dłużey potrwa, y trwaiąca tu od dwoch Miesięcy Susza nieustanie, przez którą się stoiące w polach zboże już zapala, tedy większey spodziewać się trzeba drogości. Z Pomeranij nic teraz znakomitego niedonoszą, procz że stoiąca tam, y w nowey Marchij Moskwa spokoynie się trzyma, zostaiąc iednak w gotowości zawsze do Marszu, którą na manierę Pruską reformowano, y Kozakom przy niey będącym brody ogolić, y porządniey się przebrać kazano.

16 1763 46

Protokuł Konferencyi mianych w Pałacu Prymasowskim ie 24. Aug. 1763.

Według Zaproszenia uczynionego przez JOO Xcia Prymasa y Kasztellana Krakow. Hetmana WK: Stawił się Jmc P: Poseł Extraordynaryiny Rossyiski na Godzinę naznaczoną w Pałacu Xcia Prymasa, ktory niżey opisanym Sposobem zaczął konferencyą. Jak tylko Nayp. Imperatorowa Jmc na Tron swoy wstąpiła, tak zaraz pokazała, iż samą pokoiu tchnęła miłością, a przeto naygruntownieyszym Ludu dobrem, że tak koniunkuiącym Sposobem żadney wątpliwości zakładać niemożna, aby Imperatorowa Jmc tychże samych niemiała myśli spokoynych, względem Rzpltey Sąsiedzkiey y Przyiacielskiey. Aże wkroczenie w Litwę Niektorych Regimentow Moskiewskich iakowąś w Szlachcie sprawuie trwogę tak dalece: iż obawiać się przychodzi, aby Duchy do rozruchu skłonne zamięszania iakiego niebyły w Rzpltey okazyą. JOO Xiąże Jmc Prymas y Kasztellan Krakowski upraszaią JP. Posła Rossyiskiego, żeby swe dołożył starania, dla zakończenia tey Rzpltey nieszczęśliwości, y wyiednania powrotu drogą iak nayprędszą wspomionych Woysk w Litwie znayduiących się, y oddalenia tego, coby niespokoyność sprawić mogło, naco JP Poseł Rossyiski ninieysze dał oswiadczenie.

Przyczyny, dla ktorych JOO: WMc Panowie przybyli niemniey są chwalebne, iako y potrzebne. Rozroznienie między niektoremi Familiami iest wielkie, y lękać się należy, aby wrozerwanie Braterskiey miłości y związek niewybuchło. iż Regnum in se divisum decolabitur Takowe zamięszania są z gatunku tych rzeczy, ktorych początek w naszey mocy, a reszta za nim idzie, także ani rozum ani moc ludzka utrzymać konseluwencyi niepotrafi, dla niepodopuszczenia takowey nieszczęśliwości

JOO. JMW. iestescie Authoryzowani nietylko przez Wasze Godnosci y Dostoienstwa, ale przez Resultatum Senatus Consilij do utrzymania Spokoynosci pod Niebytnosc Krola Jmci. Trybunał Litt. Wilen. Zdaie się bydz iskierką ognia w popiele ukrytego. Trybunał Zas przypadaiący w Koronie powszechny, mogł by wzniecić pożar w takowym razie, Sąsiedzkie Potencye mogły by nie bez indyfferencye patrzec na podobne przypadki, z przyczyny, że paries dum proximi ardet. Cozby z tego wynikneło? Zguba wielu Tysięcy Niewinnych, y powszechne zniszczenie Co się tycze przeyscia Woysk Moskiewskich iest to transitus innoxius Jakosię dowodzi Listem rekwiruiącym Feldmarszałka Sołtykow do JWJP. Hetmana W. Litt. pisanym, Wszak się to Zawsze między Potencyami Przyiacielskiemi y Sprzymierzonemi praktykuie. Jednakowoż JP. Poseł Rossyiski widząc, iak nayłaskawsza Monarchyni Jego szacuie Sobie przyiazn, y utrzymanie Spokoynosci Rzpltey starac się będzie, aby tez Woyska iak nayprędzey, y iak nayblizszą do kraiu swego wrociły drogą dla uspokoienia umysłow, y oddalenia Wszystkich opacznie tłumaczenia, ktoreby ztąd czynic mozna.

Dokładaiąc się do Konca tak Zbawiennego, JP. Poseł Rossyiski niewątpi, iż JOO. Jch Panowie, przy ktorych iest straz publiczney Spokoynosci, do skutku przyprowadzą Starania swoie Patryotyczne. 1mo aby Xiąże Radziwiłł y Trybunał Wilenski nieuciemiężali, ani przyciskali Dekretami y Kondemnatami Przyiacioł Rossyi y Tych, ktorzy byli przeciwni wspomnionemu Trybunałowi. 2do Aby Exekucya Dekretow y Kondemnat ad tempus beneuisum Zostawiona, niebyła wykonana. Co się tycze Trybunału Piotrkow.

wiadomo iest: iż ten Trybunał iedynie dependuie od Szlachty, przeto słuszna rzecz aby wolność wszelką mieli; bez naymnieyszego przymuszenia obrać sobie mogli Deputatow. Dlaczego przyzwoita rzecz, wszelkie od mieysca Trybunału oddalić Woyska, y nie większey liczbie nadzwyczayną przydać Wartę. A iako to Wszystko iest na Prawach y Konstytucyach Rzpltey ugruntowane, rozumieć trzeba, iż każdy dobry Patryota chętnie się do tego dołoży, y Prawom nie sprzeciwi się Oyczystym. Ztądci wynika ieżeli przez kogokolwiek iakie w teymierze stanęły ułożenia, odciągnąć trzeba Woyska, dla niedania, iakiego porozumienia. w tym JOO Xiąże Jmć Prymas, y Kasztellan Krakow. wdzięcznie przyięli oświadczenie Woysk Rossyiskich, y z swey strony podług obowiązkow swoich godności, wszelkie łożyć będą starania, aby spokoyność Rzpltey naymniey naruszona niebyła. A że JXW JX Podkanclerzy uwiadomił JOO. WMPanow o podanym Memoryale JP. Posłowi z Notyfikacyą Ministeryalną iż Nayś. Krol Jmć Kommissarzow Polskich na Kommissyą, ktorą Imperatorowa Jmć z Łaski swoiey przyrzekła nominował, dla umiarkowania y bonifikowania krzywd poczynionych w Kraiu przez Woyska Rossyiskie, JWW JPP. proszą JP. Posła, aby u Dworu swego wyiednał wyznaczenie Xcia Putatyna y Pułkownika Pułzkow, ktorych mieć sobie za Kommissarzow życzą Rossyiskich, dla uiszczenia łaskawey Imperatorowy Jmci Deklaracyi do ukontentowania Narodu JP. Poseł nieomieszka oznaymić Dworowi swemu nominacyą Kommissarzow Nayś. Krola Jmci Polskiego, y dopraszać się o wyznaczenie iak nayprędsze Rossyiskich Kommissarzow, a zatym expedyowane są Exemplarze podpisane z Obudwoch Stron.

Z Warszawy d. 8. 7bris.

w Przeszłym immediate Piątek J.O. J.P. Kasztellan Krakow. Hetman WK. pożegnawszy JO. Xcia Jmci Prymasa y przytomne Państwo wyiechał ztąd do Stłwa swego Mościskieskiego dokąd iadący wstąpił do Otwocka dla nawiedzenia tam JW. JmP. Marszałka WK.; potym do Puław dla naradzenia się w Seymikach nadchodzących iako y przyszłym fundowaniu Trybunału Kor. aby się stało bez żadney kłutni; Więc JW. JP. Hetman Dywizyą Woyska Subordynowaną Ordynansow rewokować będzie, wzaiemnie będzie także Xiążęta Jchmc z swoiemi Przyiaciołmi wolne dadzą obieranie Deputatom Marszałka Trybunału.

Dnia Wczorayszego JW. JP. Twardowski Wda Kaliski wyiechał do Wielkiey Polski ad propria, a JWW. JPP. Lipski Kasztellan Łęczycki powracaiący z Litwy Rzewuski Chorąży WXLitt z Drezna przybyli tu do przytomnego Państwa w Przeszły Wtorek JO. Xiąże Jmć Prymas przytomne Państwo ostatni raz traktował, na ktorym Traktamencie JP. Poseł Rossyiski znayduiący się pożegnał Xcia Jmci Prymasa, ktory odiechać ma aż do Paryża na mieysce Rezydencyi z Ordynansu Jmperatorowy Jmci w tymże Charakterze Xiąże zaś Jmć Prymas dnia iutrzeyszego wyiechać ma do Skierniewic na rezydencyą.

List partykularny z Latyczewa donosi Jż tam ię 20 Aug. zaszła wiadomość, że po kommissyi z Tatarami wszelkie ubespieczenie stało się na Pograniczu Polskim. Z Klucza zaś Zetyiowskiego y Stłwa Korsun. donoszą: Jż tam Nawalnica takowa z gradem wielkim spadła, ktora od południa przez Noc trwała ze ludzi 7. Bydła rogatego sztuk 86. y drobiazgu rożnego bardzo wiele. Zboża na Polach nieznać bo Ziemia zwaliła na mil kilka Ukrainskich.

Materieux du Stolnik et l'Ambassadeur.

L'Ambassadeur le sait, et il nous doit le temoignage auprés de sa Souveraine, que jamais nous n'avons été dans l'idée et dans le dessein, de detroner le Roi, opinion de laquelle parlent les Principes et resultent les consequences des servi„ mens et des volontés actuëls de l'Imperatrice.

Que nos idées ont été pour une Confederation civile, la„ quelle n'auroit point été difficile, n'auroit point eu les operations militaires; les embarras et les risques de la Confederation nationale en 1715. auroit determiné: comme celle là: / par la valacité d'une diete en pluralité des voix pour cette fois auroit remedié aux maux de l'état chez Nous remettant en regle et en ordre le Gouvernement tombé en Anarchie totale et dans l'abis au gré de la faveur et Notre Cour. Le moyen auroit remis les citoyens dans la seurité pour leur vie, pour leur honneur et pour leurs possessions, ce qui leur est ôté, par la licence, non seu„lement tolerée, mais aussi exutée par ceux, qui jouis„sent de la faveur et la Cour.

Que Nous avons postulé l'Entrée de quelques Corps des Trouppes Russes dans nos Pais, point pour y faire des actes d'hostilité, mais seulement pour tenir en bride et en crainte les esprits malveillans et licentieux pour encourager et mettre en sureté les nombreux bons Patriotes.

Qu'au tems de la soussmentionnée Confederation de la Re„publique en 1715. Pierre le grand etant neutre il a cepen„dant fait entrer en Pologne un corps considerable de ses trouppes, pour empecher qu'aucun de deux Parties alors en queurre civile ne reveille du trop. Cet Empe„reur a été le Mediateur du Traité de 1717. en vertu duquel, en valeur et en force des lois Comitiales la Repu„blique a statué des remedes, des reformes et des reglemens.

L'Imperatrice a daigné Nous donner en detail quel„ques modiques subsides pecuniaires ils deviendront infructueux s'ils ne sont point continuées et renforcés.

Il ne seroit d'aucune necessité que la Confederation fut subsistante jusqu'au tems de la mort du Roi. Depuis son exordre jusqu'à sa determination il ne faudroit, tous au plus que 6. ou 8. mois.
Au denoüement de la Confederation sous la mediation et la Garantie de Catharine II. la Republique auroit constitutivement pourvuë à tout ce qui doit rétablir interieurement la securité nationale et celle des Citoiens. L'existance d'un gouvernement reglé auroit été retablie.
La Vie du Roi peut naturellement durer encore nombre d'années: Tous les ressorts du Gouvernement Republicain déja si gaté, et s'useront et se detruiront dans ce tems en remise jusqu'alors. Combien de changemens aux sistemes et à l'état des choses peuvent-ils à venir dans les cours et l'intervalle de quelques années? Combien sans preparations foncières à cet effet le sage et magnanime propos de l'imperatrice, que la Pologne soit regie par un Piaste, pourra-t-il devenir plus penible, plus embarassé et plus dispendieux. C'est par ce defaut des preparations, que l'Imperatrice Anne a perdu tant des milliers d'hommes et des millions d'argent pour soutenir et maintenir sur le trône de Pologne Auguste III.
Les opinions et les dissertions en Pologne et en Europe, sur ce que quatre Regiments Russes étant entrés en Lituanie en sont bientôt resortis pour un effectif passage en Ukraine produiront des impressions à suite nuissantes et sinistres à tous les égards, et bien singulierement pour le Parti Russe en Pologne, que ses adversaires croiront abandonné par l'Imperatrice et par là se jugeront plus libres dans les excés de l'animosité et des violences.

Même cette espece nombreuse des Patriotes, lesquels n'envisagent les choses que sur les apparences croiant leurs ducteurs tombées en discredit à la Cour de Russie et par là hors des moyens de leurs être secourables, se croira dans la necessité de se soumettre à la superiorité du Parti alors dominant, ne seroit ce que pour se preserver

de la Persecution. Les peuples sont comme des vagues, que les vents elevent, agitent, et dirigent.

Depuis plusieurs années l'horrible moyen des assassinats a été employée sur les personnes des Gentilhommes liés avec les chefs du Parti Russe, tellement vient d'être tué recemment le Sieur Pirzeto. L'Imperatrice fera oser le pareil attentas horrible jusques sur les chefs.

Les Trouppes, que Pierre I. fit entrer en Pologne et en Lituanie l'an 1716. même aprés le traité de 1717. n'en sont point sortis plutôt que vers la fin de l'année 1719. sur la requisition de la Republique par un Ambassadeur le Palatin de Mazovie Chromentowski, aprés que les Constitutions du Traité de Varsovie ont été corroborées par la Diete tenüe à Grodno en forme ordinaire l'an 1718.

Dans l'inconvenient et le vice que le Ministre de Saxe s'ingere dans toutes les parties de la Regie du sceptre de Pologne, y dispose toutes choses arbitrairement et pour n'en être point empeché, juge et croit de son interêt de produire soigneusement et de maintenir de ses intelligences vives entres les principales familles et personnes dans la Republique que de ne donner les grands emplois, les charges, les Offices et les Starosties lucratives, qu'a des personnages dont la bassesse des sentimens ou l'incapacité ne produira point des oppositions a leurs mauvais vouloirs, ou bien souvent les telles distributions du Roi étant vendu par ce Ministre Saxon.

Par chacun et par l'ensemble des ces motifs, l'incident de la prochaine mort du Comte de Brühl n'apportera aucun changement ou soulagement à ce mal destructif en actualité et dans les effets subsequens, ne produisant que le changement du Couvrier et point du tout celui de l'ouvrage pernicieux.

Les fortes declarations de l'Imperatrice publiées en exemplaires imprimées à Petersbourg et Moscau, n'ont produites aucun effet et la Cour de Pologne n'a point donné là dessus aucune reponse, et même avec accroissement de chaleur Elle a poussé ses demarches dans l'article de la Courlande, dans l'etablissement violent du Tribunal à

Vilna, dans les executions pour l'établissement en pareille
methode du Tribunal prochainement à Petrikau, dans
les inimitiés et animosités contre ceux, que l'Imperatrice
a daigné declarer ses amis et Protegés, dans ses plaintes
declamatoires contre l'Imperatrice aux principales
Cours de l'Europe.

Ne sera-t-il pas puissant ici la majestueuse gloire de
l'Imperatrice: Ne sera-t-il point derogeant aux poids dans
l'Univers de la Puissance de Son Empire. Que le positif
et la vigueur de ses declarations ne soit point soutenuë
et tombe sans nulle effet.

La Confederation de la Republique telle qu'on l'a proposé
n'auroient aucunement été une atteinte puissante à la
personalité du Roi de Pologne aux droits et aux preroga-
tives de Sa Royauté. Elle auroit même procuré les avan-
tages de Sa gloire et ceux pour les agremens de ce Prince
en ce qu'il auroit pû continuër et achever le tems de son
Regne dans la remise en ordre, en regle, et en existence
active le gouvernement d'une Republique, dont il est le
Chef.

Avec les mieux et les prejudices extremes à l'identité
de cette Republique, de l'actuelle et totale Anarchie, il
en resulte aussi que tous les Articles à regler et à con-
cilier entre Elle et l'Empire de Russie ne peuvent
l'être efficacement comme ils pourroient l'être, si la
Republique par l'opperation d'une Confederation auroit
été remise en situation active.

Bien frequemment les Ministres en Pologne de la
Russie donnent des Pro-Memoria sur des plaintes
ou des requisitions diverses, la plus part de ces ma-
tieres ne peuvent être mises en remedes, en conciliá-
tions negociées, en coërtions des excedants Citoyens
tant que la Republique restera dans le seul nomi-
nal de son existence et ne reexistera point dans la situa-
tion du pouvoir dominant operativement.

Le Local des Etats de la Republique de Pologne est
un entrepos d'une barriere pour l'empire de R.

La Conservation de la forme de Gouvernement en Pologne importe essentiellement au Sistême de toute l'Europe et a la balance dans le Nord. Bien singulierement pour la Russie Depuis la Diette de 1726. la libre et legitime Regie du Corps de la Republique est en suspens. Des occasions et des incidens qui pourroient naitre au survenir dans le Cours et dans le revolte du tems l'annee, arriveroient finalement si le seul moien, practicable ne la releve de sa decadence et de sa chute, par la main secourable et puissante d'une Souveraine que la Providence de dieu a predestinée à produire la felicité non seulement des Peuples, qui lui sont assujettis, mais aussi en general du genre humain.

Le Roi de Prusse a supposé certaine vüe à la prochaine Confederation en Pologne appuyée par la Russie. Il n'a point paru en être en deplaisance. La Cour de Vienne n'auroit eu aucune bonne raison de s'en formaliser et n'auroit point voulu se brouiller avec la Russie à cette occasion; mais encore si l'Imperatrice de Russie l'avoit mise en Assurance qu'Elle ne permettra point aucun tort ni prejudice à la personne et au droit de la Majesté d'Auguste III.

L'apresent des dispositions pacifiques des Turcs donnoit de la certitude, qu'ils ne se serviroient pas ennuis à ce sujet.

La France est trop distante et trop epuisée, pourqu'Elle eut pû s'opposer à la resurrection de la Republique de Pologne

Aussi nul autre interêt n'auroit pu être le mobile de ses involontés à ce sujet, que la jalousie politique sur le credit superieur et sur l'effectuante puissance de la Russie. Plusieurs de ces idées et pensées ont il est vrais deja été dites et exposées à l'Imperatz. dans nos memoires consecutifs, mais reiterées par l'Ambassadeur mieux rangées, exposées, deduites, argumentées et mises en raisons sistematique par l'habile plume du Comte Kaiserling. Cela formeroit un tableau dans lequel la perfection des qualités, des sentimens et des talens de sa souveraine pourroit connoitre et discerner le

veritable Etat de la question et de la chose pour ressoudre consequement ce qu'Elle discerneroit etre juste, etre à faire etre conformé à la Sagesse à la magnanimité de ses sentimens et pouvoir augmenter l'immortalisation de la gloire de son Regne.

Si fatalement pour la totalité de la Republique tristement et en danger pour les chefs en Pologne du Parti Russe la volonté de l'Imperatrice sera permanente de ne point integrer les appuis, dont ils seront flattés, et de les differer ceux là, supplient que pour soulagement à la grandeur de leurs maux, pour les preserver des persecutions renforcées, pour preparation quelconque à l'avenir premedité par l'Impr. cette bienfaisante Souveraine veuille, et daigne leurs accorder les Articles suivans:

I.) Que les quatre Regiments aux Ordres du Gen. Major Soltykow restent à Kowno du moins jusqu'au commencement du mois de May dans l'année suivante. Auquel tems sera retabli un nouveau Tribunal à Vilna. Les sejour de ces trouppes, quoiqu'en nombre modique retiendra dans les fraieurs que leur entrée a deja causée, les excedans et les mal voulans en Lituanie et en Pologne arretterent l'audace des meurtres et des persecutions. Les pretextes du sejour continué de ces trouppes sont plus faciles que n'en peut avoir le Roi de Pologne de placer dans ce Pais quatre Regiments Saxons et trois Pulko des Ulanes, quoique les plus expreses loix de la Republique et bien positivement celle du Traité de 1717. sous la mediation de Pierre I. prohibe que le Roi ne puisse avoir que 1200. homes pour sa garde et à sa solte. Les subsistances en vivres et en fourage pour ces 4. Regiments Russes seroient faites en ordonnant les fournitures de l'oeconomie de Szawel, des terres appartenantes au Castellan Sime aux Zabiello et à leur parenté, modifiant les prix et les mesures paiant comptant la moindre partie, donnant des billets pour l'acquit du reste.

II. Que les Subsides en argent soient ulterieurs, ceux que la generosité de l'Impr. a déja données ont été

employées, pour que chacun des principaux auteurs du Parti Russe eut une troupe à garde pour soi, contre les violences et les insultents à leurs personnes, ils seroit encore plus exposés par là si on les verra dans la necessité de congedier le peu de Soldats. Dans tout le pais, dans toutes les occurences le maintien d'un parti requiert aussi des erogations diverses. Depuis nombre d'années la france en fait constamment des considerables pour conserver en Suede un parti Aristocratique.

III.) Que pour le moins 4000. fusils d'Infanterie et 4000. armes pour la Cavallerie soient accordées et envoyées moitié à Brzezany et moitié à Bychow: Cela fera une preparation pour l'usage et l'avenant des cas que l'Imperatrice determineroit dans le subit desquels, les longueurs qu'il faudroit pour de tels envoys, ne seroient plus en prejudice.

IV.) Pour faire durer la crainte dans les esprits de la faveur à la Cour de Saxe et celle des mechants citoiens de la Republique que les Chefs d'Armées les Commandans et les Officiers aux Vor Postes fassent naitre et courir des bruits vagues plus ou moins equivoques selon les les besoins sur l'entrée en Pologne des Corps de Trouppes Russes de Livonie, de l'Ukraine de la petite Russie et du coté de Smolensk. Il reste à avoir de quel effet sera la reponse de la part du Roi sur la note que l'Imperatrice a fait donner en dernier lieu, par son Ministre au Resident Russe, la declaration est amicable, mais elle est terminée par des conditions bien positivement articulées, si sur celles, qui sont les plus essentielles l'on voulois s'esquiver en subterfuges d'egale valeur, que seroit des refus, cela seroit une nouvelle offense à l'honneur et à la gloire de l'Imperatrice.

Jmś

1764

1764

Actum in Castro Mielnicensi, Feriâ Tertiâ post Festum Sanctorum Simonis et Iuda Apostolorum proximâ, Anno Domini, Millesimô, Septingentesimô, Sexagesimô, Quartô.

Ad Officium Capitaneale Actaq; praesen. Castren. Mielnicen. personaliter veniens Mficus Albertus Turski Subdapiferides et Comitiolorum ante Coronationis Serenissimi Poloniarum Regis Conventus Particularis Terrae Mielnicen. Mareschalcus, una cum Magnificis Assessoribus Intro specificatis, eidem Officio praesenti Laudum Infrascriptum Electionis Illustrium Magnificorum Nuntiorum cum Instructione Iisdem data ad acticandum obtulit de tenore qui Sequitur tali. My Rady Dygnitarze, Urzędnicy Ziemscy, Grodzcy, y Całe Rycerstwo Wojewodztwa Podlaskiego Ziemie Mielnickiey, za Uniwersałem Jaśnie Oświeconego Xięcia Jmći Władysława Alexandra z Pomian Łubienskiego Arcy Biskupa Gnieznienskiego Korony Polskiey y Wielkiego Xięstwa Litewskiego Prymasa. w Warszawie Dnia Dziesiątego Miesiąca Wrzesnia Roku Teraznieyszego Tysiącznego Siedmsetnego Szescdziesiątego Czwartego datowanym a do Akt Grodu Mielnickiego Feria Sexta pridie Festi Sancti Michaelis Archangeli Anno praesenti per Oblatam podanym na Dzień Dwudziesty Dziewiąty Pazdziernika na Mieysce Obrad naszych do Mielnika ziachawszy się Nayprzod Krolowi Krolow per Quem Reges Regnant et Conditores Legum Justa decernunt, Bogu, dziękuiem ze nas Okropnym bez Krolewia zasmuconych stanem słodkim do tąd cieszył pokojem a co naywiększa, ze kilkodziesiąttetnie nasycaiąc pragnienie y Ządze Synow Oyczyzny wyrywaiąc Ich

zprzewidzianych

z przewidzianych Upadkow Jednomyslnoscią nierozdzielnych Głosow Krola y Pana Nayiasnieyszego Stanisława Augusta z Przodkow Jego Miłoscią Oyczyzny tchnących, o w Czynach, dla Dobra publicznego Znakomitych Polakow Zrodzonego, z przymiotow naywysmienitszych Cnot swoich Oyczyznie Naszey zaleconego, wiadomość Praw tey Oyczyzny maiącego, a Przeto wolnemu Narodowi Panowac, nayzdolnieyszego Monarchę dac raczył. Niesiem oraz do tegoz Krola Krolow Naysilnieysze westchnienia aby tegoz Nayiasnieyszego Pana naszego tak łaskawego, tak dobrego, kiedy go nam nie może dać niesmiertelnym, aby go w Czerstwosci zdrowia konserwował w długoletnim. Kontynuuiąc zas Obrady Publiczne Nam Uniwersałem wyz wyrazonym Jasnie Oswieconego Xięcia Jmći Prymasa zalecone, chcąc iako naylepszy Seymikowania zachowac porządek, za Marszałka Koła naszego Rycerskiego, nierozdzielnymi głosy bez zadney kontradykcyi Wielmoznego Jmći Pana Woyciecha Turskiego Podstolica Ziemie naszey obralismy, ktoremu pro Socijs Individui Laboris za Assessorow wielmoznych Jchmściow Panow Alexandra Kalickiego Wicesgerenta Grodzkiego Lubowskiego Jozefa Wyczołkowskiego Burgrabiego Grodzkiego Mielnickiego przydalismy, potym odebrawszy Relacyą Seymu Elekcyinego Nayiasnieyszego Monarchy przez Jasnie wielmoznego Jmći Pana Alexandra Hrabie Butlera Starostę Mielnickiego Posła y Rotmistrza na tenże Seym Electionis z Ziemie naszey, Imieniem godnego etiam kolegi swego Jasnie wielmoznego Stolnika Kuczynskiego Ziemie naszey uczyniono, do obrania Jasnie wielmoznych Posłow na Seym Coronationis przystąpilismy, y tak e medio Nostri Liberis Suffragijs nemine Contradicente Jasnie wielmoznego Sebestyana Kolumne Sienickiego Podczaszego, Jasnie wielmoznego Jozefa Szymona Turskiego Podstolego Ziemie naszey za Posłow na Seym Coronationis obralismy, ktorym Jasnie wielmoznym Posłom takową daiemy Instrukcyą. Primo Jasnie Wielmozni Posłowie oswiadczą radość

y ukontentowanie

y ukontentowanie, z obrania Secundum Cor Populi Nayiasnieyszego Krola ktoremu obfitego życzenia, y powinnego uszanowania od Ziemie naszey wypełnią obowiązki. Secundo Elekcya Nay iasnieyszego Krola że w zachowaniu Prawa y wolnego głosu szczęśliwie zaszła, a utrzymanie oney że iest naywiększym Celem y uszczęśliwieniem dobra Publicznego, przeto dla tey utwierdzenia y ubezpieczenia związek konfederacyi Obuyga narodow że iest naygruntownieyszą twierdzą zaczym sta rac się będą Jasnie Wielmożni Posłowie aby niewprzod do Exwinkulacyi konfederacyi przystępowano do kądzie Rzeczpospolita, tak w Elekcyi Nayiasnieyszego Pana- nam Panuiącego, iakotez w uradzeniu Interessow Oyczy znie Zbawiennych nieubezpieczy. Tertio. Przetoż Ja= śnie Wielmożni Posłowie ultro potrzebne Praw nasz mach Konwokacyinym y Elekcyinym, przezornie ustanowionych iakotez konfederacyi, tak koronney, ia ko y Litewskiey approbate y Onią domowią się. Warto Aże przez Seym Convocationis do korrektury Praw kom missarze są wyznaczeni, tak Prawa przez nich ułożone aby stanom Rzeczypospolitey do rostrząśnienia były po= dane Jasnie Wielmożni Posłowie do pomnieć się zechcą. Quia to Gdy Konstytucya Seymu Electionis mennie a Jure Regio przez dawne Prawa wyięto per Pacta Conventa Nayiasnieyszemu Monarsze Jure Ejus Regio powier zta, y Nayiasnieyszy Monarcha względem bicia Mone ty przyiąć raczył na siebie staranie, przeto aby bicie Monety w iak nay sprawiedliwszym bydź mogło wa lore et Commodum Publico przynosiło, a zagraniczna Moneta wewnętrznego waloru y szacunku niemaiąca od tąd wprowadzana niebyła Jasnie Wielmożni Posłowie

u Nayiasnieyszego

u Nayiasnieyszego Monarchy domowią się. Sexto Zezas w tychże Paktach konwentach Erygowanie Szkoły Rycerskiey dla naysposobnieyszey w niey młodzi Szlacheckiey edukacyi iest dołozone więc aby na następuiącym Seymie de modo Erectionis bez szkody iednak Rzeczypospolitey Iasnie Wielmozni Posłowie umowili się zalecamy. Septimo. Kursorya Poczty że także Nayiasnieyszemu Monarsze per Pacta Conventa poruczona, tak żeby kozde Woiewodztwo Ziemie y Powiaty bez uciązliwey od Listow płacy sui Commoditatem miały. Podatki zaś na Pocztę jako y prywatne Poczty aby zniesione były Iasnie wielmozni Posłowie dopraszać się będą. Octavo. Gdy niektorzy Obywatele na poczynione przez przechody Woysk Rossyiskich uskarzaią się szkody, przeto Iasnie Wielm. Posłowie upraszać będą, włożenia się Nayiasnieyszego Majestatu, do Nayiasnieyszey Imperatorowey Rossyiskiey aby pokrzywdzeni przez wyznaczenie Kommissyi Satysfakcyą odzyskać mogli. Nono. Lex Sumptuaria dawnemi Prawami ostrzezona, ażeby ad mentem tychże Praw sui effectum wzięła Jasnie wielmozni Posłowie dopomną się. Decimo. O Koekwacyą Kommissyi Woyskowey Konstytucyą Seymu Convocationis dla Woyska Koronnego dostatecznie opisano aby eadem methodo y w Prowincyi Litewskiey zachowana y obwarowana była Iasnie wielmozni Posłowie domowią się. Undecimo Rozdzielenie Trybunałow Małopolskiego od Wielkopolskiego, w Małopolskim zaś podział Woiewodztw na kadencyą Lubelską y Lwowską, jako do pomnozenia sprawiedliwosci ządaiącym Nayzbawiennieysze, tak żeby in toto utrzymane było. Gdy iednak Woiewodztwo Podlaskie w Trybunale Lubelskim ostatnie ma mieysce. Przeto aby y Innym Woiewodztwom, a signanter Podlaskiemu Regestra Deductionis

nobilitatis

Nobilitatis, Ordinationis Zamoyscianæ, iakotez fisci czasu niezabierali, ale ultimario po Zakonczonych Regestrach Wojewodzkich suo cursu sądzilisię Iasnie Wielmozni Posłowie. Aby to Lege Seymu Coronationis dokładnie obiasnione było, serio dopomnicsię zechcą. Duodecimo. Aże Konstytucyą Seymu Convocationis dla pomnożenia dochodow Publicznych, Kwarta ze Starostw, Cło generalne, y Pogłowne Zydowskie, są ustanowione Gdy tedy ztąd znaczne Kapitałow pokażąsię Importancye, aby znich Zołd Zołnierzom był uregulowany. Podatek zaś Pogłownego iako tylko do czasu postanowiony, Dobra Szlacheckie obciążaiący, aby de Integro został zniesiony. Decimo Tertio. Konwent Lesnianski Oycow Paulinow w Ziemi naszey pod Tytułem Matki Boskiey Cudami Słynącey, jakotez fundacya Oycow Bazylianow w Drohiczynie iako własnym onychże staraniem, bez zadney Dobr Ziemskich krzywdy erygowane aby byli approbawane, Iasnie Wielmozni Posłowie domowią się. Także Grunta Place w Miescie Łomzie Wielebnych Panien Benedyktynek, na ktore Kosciół y klasztor staraniem tegoz ubogiego Konwentu są przeniesione aby byli libertowane Iasnie Wielmozni Posłowie Instabunt. Decimo Quarto. Zołnierz Łanowy alias Wybraniecki, aby ad pristinum redeat statum Iasnie Wielmozni Posłowie dopomnąsię. Decimo Quinto. Poniewaz nieodmałego iuz czasu Sprawa względem roznicy Granic między Dobrami Branicą Zbilitowem y Innymi w Wojewodztwie Lubelskim leżącemi pozostałey y Sukcessorow Wielmoznego Mikołaja Kuczynskiego Dziedzicznemi

z iedney

z iedney, a Dobrami Miastem Wołyniem Jego Krolewskiey
Mosci stołowemi do Ekonomij Brzeskiey należącemi
z drugiey strony, Magnis Impensis promowowana.
chociaż Dekretami Commissionum precipue Anni
Millesimi Septingentesimi Qvinquagesimi Tertij ro-
zgraniczona, a dotąd dla nieusypania Kopcow nieiest
zakonczona, przeto instabunt Jasnie Wielmozni Posto-
wie. Aby Dekret ostatniey Kommissyi mocą Seymu
Coronationis był utwierdzony y Wielmozni Podkomo
rzowie ad solam Sipationem Scopulorum aby byli
wyznaczeni. Cetera Activitati Probatęq Virtuti ac
in Publicum fidei Tychże Jasnie Wielmoznych Postow
oddaiemy, ze zaś niesmiertelney chwały godnego
mamy Monarchę z ktorego na Tron wyniesienia
luboli powszechna dla wszystkich Oyczyzny Synow
radość, w szczegulności iednak Ziemia nasza Mied
nicka, niewymowne wyrazaiąc ukontentowanie y
Bogu zastępow za tak dobrego Pana dziękuiąc in Re-
cognitionem Majestatu Monarchy Krola y Pana
naszego Jasnie Wielmoznych Jchmćiow Panow Ale-
xandra Hrabie Butlera Staroste Piotra Niemiere-
Skarbnika Ziemi naszey za Postow obiera y onym oso-
bno daią Instrukcyą. Co tym sposobem ogolnie wszy
stko za zgodą iednostayną wszystkiego Ziemi naszey
Rycerstwa na Seymik teraznieyszy zgromadzonego
postanowiwszy te uchwałę, aby Wielmozni Marsza-
tek y Assessorowie Koła naszego podpisami Rąk swo
ich stwierdzono ad acta Publica Grodu naszego per O-
blatam podali, upraszamy. Działo się w Kościele Far-
nym Mielnickim Dnia Dwudziestego Dziewiątego Października
ta Roku

Im I

55

Roku Tysiącznego Siedmsetnego Szesedziesiątego Czwarte-
go. Woyciech Turski Podstolic y Marszałek Koła Rycer-
skiego Wojewodztwa Podlaskiego Ziemie Mielnickiey
manupropria Alexander Tomasz z Kalisk Kalicki Wices
gerent Grodzki Łukowski Assesor Koła Rycerskiego Zie-
mi Mielnickiey manu propria. Jozef Antoni Wyczołko-
wski Burgrabia Grodzki Mielnicki Assessor Koła Rycerskie-
go Ziemie Mielnickie mmae. Originale cujus Laudi et In-
structionis circa [illegible] lictum.

Ex Actis Castl Capitl
Mielt Rescriptum
Correxit Siestrzeniewski
mpp

Lectum per Gołębiewski cum actis

Imo

Laudi Terræ Mielnicensis
una cum Instructione.

Oblata.

1764

In Castro Mielnicensi.

My Szlachta y Obywatele Prowincyi Wielkiey y Stateq Polskich Dyssydenci Kalwińskiey y Lutherskiey Wiary, przerażeni Zgrozą całey mocy od Pietnastu nad nasze dobra, nieżyczącą się ani z naszą Unią ani z naszą Kondycyą pogrążeni od tamtego czasu w rożnych ucisk[ach] y nieszczęściach, obrzucić iednak Na Nas pogodniejszego czasu, stosowaliśmy sobie nasze uciski nadzieją szczęśliwszey dla Nas Sytuacyi, ale kiedy ta całe Nas omyliła y nie mamy w naszych nieszczęściach żadney oczekiwać ulgi, Ponieważ nasze prozby y Memoryały podane zgromadzonym Stanom na Trzech Sejmach, Konwokacyinym, Elekcyinym, y Koronacyinym, iako też y na Ostatnim niedawno skończonym Sejmie względem oczyszczenia przyjęte były, y zamiast polepszenia nieszczęśliwego Stanu Naszego, cięższe nam go niezmożnieyszym nakoniec Konwokacyinym uczyniono, uciekamy się więc do Ostatniego sposobu, który iest zostawiony niewinności y którego Sprawiedliwość Sama Cierpiącym pozwala; Ten więc "ieden" bierzemy za Bublem przeciwko gwałtom y Opressyi. Protestuiemy się y Manifestuiemy iak nayuroczyściey, przeciwko temu wszystkiemu co się do tych Czas stało, przeciw dawnym naszym Prawom Dyssydentom pozwolonym, mianowicie Konstytucyę Roków 1573. 1576. 1501. 1506. 1507. 1509. 1627. 1632. 1640. 1660. 1666 1664., iako y przeciw niesprawiedliwości, która zgromadzenia Obalaią, naymocnieysze nasze ustawy, y wydziera nam wszelkie prerogatywy przyniżone do naszey Kondycyi y Uniżenia, od Przodków naszych Krwią y nabyte. Dopuszczaiąc Nasze nieszczęścia powinny były pociągnąć Nam iakie politowania, to przynaymniey do odwrócenia Zemsty Bożey, która zwyczaynie ciągnie zbytki gwałty, niesprawiedliwości; ale kiedy wszystkie te uwagi nie mogły znaleść miejsca we Sercach w Spokoyności naszych y kiedy iuż nad Głowami Naszemi widzieliśmy burze ciężkie nad nas otaczaiące Opressye, y prześladowania, niepodobna więc cierpieć dłużey y zamilczeć tyle krzywd Nam poczynionych, Ponieważ Akta y Protokuły Sądowe są napełnione uczynieniem nie napisanych, Wszelka niesprawiedliwość iest nieznośna, ta iednak która wszystkiemu chce Panować swoie nad sumnieniem, iest naynieznośnieysza. a tylich ciosów bez liczby odebrali Dyssydenci, Pamięć sama tych przeszłych zakrwawia Serca y trzy z Osobna uciska R. 1718. Poznań Zgorzenie Obrazy, dla tego Szczególnie zelżył Dyssydent, zemstydzeń [illegible] z góry wypadzony, mianowicie Wolności naszey zdeptane zostały Prawa. Co się tyczy Dekretów Trybunalskich iako nie te ich nie znaydzie niesprawiedliwych, nie Ludzkich y okrutnych, przytoczymy z nich nie które naprzykład Kapitana Keller we Słuzbie Rzeczy Pospolitey, który we Czternastu godzinach był Zapozwany y Exekwowany w Piotrkowie, za to tylko, że w kilku słowach odpowiedział niejakiemu Patronowi Wendelinskiemu

na Kalumnię

Na Kalumnie y skargi ktoremi go okrywat ze byt Religiy Protestantskiey; inny
Imieniem Elbere nieiprawedliwie oskarzony obluznierstwo, Dekretowany na Kary
wacyą y Konfiskacyą Dobr, nie mogł inaczey obronic Zycia, tylko ucieczką zapra
nicą. Otoż samo bluznierstwo Pan Unrob będąc oskarzony y Dekretowany, nie
mogł inaczey w Srodzie prze[illegible]ely y ztapany z niego oczyscic się tylko zaplata kilkaset
sto Zuiey Złotych, Rygor Dekretu tego zgubiył Pana nawet Rzym y Sorbonę;
Kalumnia ta obluznierstwo nie przepuściła y Pana Rozbickiemu, ktory Kalumnią
Zycie, uszedł za granicę, przez Konfiskacyą Cała Swoię Fortunę stracił, y w ostat
nim ubostwie w Cudzych Krajach Dni Swoich Nieszczesliwych dokonczył.
Pominmy wiele innych Dekretow Trybunatow Koronnych, ale niemozemy za
pomnieć Chistorij Toronskiey gdzie tylu Dyssydentow Exekwowanych wekrzy
niemiłney pogrzebionych Zostało; mnie takie ytym podobne Dekreta iak wiele
wyniszczonych Zostało Dobr y Fortun z Prawa y w pocie Czoła wdzięcznych Familii na
bytych iakoto Pp. Polczow, Majaczowskich, Pięknowskich, Wielopolskich, Potworowskich,
Bojanowskich &c. podzimy teraz do gwałtow porzuconych Kościołow Naszych, ktore
Rachuie się od Nas wydartych, te ktore trzymamy nietylko niepozwalaią
nam ich przestawać, ale nawet poprawnie mieszkańcow y zakazuią nam ob
rządow Sakramentow y pogrzebow, Kapucą nam Sluby y Dzieci ztamtąd matrzy
kuią vpotwierdzone zakle prawe mienią; dowodem iest tego przykład Pp. Nieszczy
go; drugi Pp. Niepsłorki Parwany od tamtąd Plebanka do Konsystorza, gdzie Sta
rany na znaczny Sztrof Pieniężny, że nie zabronił Chłopom Swoim Poddanym Katolikom
ić za Ciałem zmarłey Siostry Swoiey Dyssydentki. Sprawa Pp. krzeszicy Katolikow
z Panami Pięknowskiemi Dyssydentami dzisiay cały Swiat Osmieszony: Prawo o
Kościoł iuż kilkanaście przysięgałtuie Jak P. Pięknowscy Siedmią Szlachty katolikow
wybonali: Zaraz ta znowu Sprawa pod Pretexten nieważności Przysięgi wybi
ranej przez Dyssydenta, do tych czas nieskończona. Księża Nasi przy Kościołach
Znayduiący się w Dobrach Katolickich albo bywaią wypędzeni, albo dobrze y często
opłacać się muszą. Pp. Konsystorscy Uwrzeni z Rewizow Dyssydentow, odmieniaią
po Smierci Oyca wiarę od matki Swoiey przymuszeni byli do przyięcia wiary Katolickiey
Jest zaś Stryi że Dyssydent, odzwyczaiony od Spieki: Dzieci Dyssydenckie iednych namawiaią
do Wiary Katolickiey, drugich gwałtem ciągną, czego proby iest Oczywista przykłady
Pp. Chlebowskich y Pp. Szczawinskich. Prawo prezentowania wszelaki miewaią
bywa zakwestionowane. P. Lesna tak się głęboko mieszka do Interessow naszych
Kościelnych że wielki pieniądz y subordynacyą psuie tego tam spotrzeżenie.
Czynsz na Rzymianach iest całe zniszczona, Inney tego przykład mamy
w Proponicach, gdzie Dyssydenci z Kościoła zeszłych y Zostałych nieboszczyków
stwem Zycia się wypędzeni. Krzywda rownie nieznosna y ta iest, że cudzoziem
scy Dyssydenci Sekretarze Ich wiary nigdy nie mogą być przypuszczeni do Sta
nowienia ani do Indygenatu: przeciwko Oyczystego Prawa Koronnego nazywaią nas

Heretykami

Heretykami, Sądzą Nas z Regestru Aryanismy, lubo daleci iesteśmy od błędow Aryusza, Duchowni Nasi są Szeni przezwiskami niegodziwemi, Te są y tym podobne nieszczęśliwości, niesprawiedliwości y gwałty, pod ktoremi Zęczą Dyssydenci od kilkudziesiąt Lat, przeciwko ktorym iak naysolenniey Manifestuiemy się iako przeciwnym Całości y wolnym Obrządkom Wiary naszey, Protestuiemy się nad to przeciwko tym wszystkim, ktory niszczą wolności Prerogatywy y Przywileja Nasze Cytuiąc nieprawnie Konstytucye 1717. 1718. 1733. 1736. 1764. Protestuiemy się przeciwko gwałtowi ktory się dzieie Traktatom y Paktom Konwentom poprzysiężonym przez Krolow Panow Naszych Zygmunta Augusta, Henryka Stefana, Zygmunta Trzeciego y Władysława, Na ostatku oświadczamy się przed Sędzią Sędziow Bogiem Swiadkiem niewinności y szczerości Serc Naszych że nie mamy żadney intencyi Szkodzić Wierze Katolickiey, ktorą przyzwoicie Szanuiemy; Protestuiemy się ieszcze że dla zaszczytu wierności Naszey ku Krolowi Panu Naszemu, miłości ku Oyczyznie y obrony Jey Wolności gotowi iezdesmy Sakryfikować Dobra Fortuny y Życia Nasze aż do Wylania Krwi ostatniey kropli. Dla lepszey Wiary ten Manifest podpisuiemy Rękami Naszemi, Zostawuiąc Sobie Wolność przyczynienia umnieyszenia lub poprawienia według Potrzeby.

Kopia Manifestu Dyssydenckiego

Z czasow Stanisł. Augusta

58

List od Konfederacyi Barskiey Pisany do Krola Jmci

Pamiętno nam iest zes Wasza Krolewska Mosc przyrzekł, zaprzysię-
gaiąc Pacta Conventa non poenitebit vos fecisse me Regem, zapisalismy
tę Swiętą Przysięge w głebokiey Serc Naszych Pamięci Cieszylismy
się ztego powszechnego ukontentowania nadziejami, Karmilismy
się nienaruszonym bezpieczęnstwem, napełnilismy umysł Nasz,
wszelkiemi pomyślnosciami obiecywalismy sobie obfite zniwo
niezliczonych Szczęsliwości Chlubilismy się z niezliczonych Do-
brodzieystw Krwi Jagielonskiey wystawialismy Tryumfalne
Bramy za panowania oney. Budowalismy Domy y Kosciołу
Religij Stey aliści zamiast tych słodkich skutkow daiesz
Nam W K Mć doznawać wszystkich uciskow y dolegliwości, da-
iesz W K Mć doznawać zes iest Krolem a ktorysz Ociec znać te-
go niechce że Dzieci Swoie Kochaiącym Oycem bydz powinien,
zetak osobie pamiętać ma, aby onych nietracił pamięci, ze tak So-
bie czynic obligowany iest aby onym złe nieczynił zamiast ugron-
towania Wiary y wolności tamuiesz W K Mć dawne fundamen-
ta Oney zamiast Sławy y Honoru Sypiesz Nam W K Mć
Smiertelne Groby, zgoła wyzules się W K Mć z wszelkiey
Narodowi Swojemu wdzięczności, tak dalece że gdybysmy
z Ameryki Nacyonalistę osadzili na Tronie hipokrytycznieyszego
nieuzywałby Panowania, co innego W K Mć mowisz co innego
czynisz, na początkach swego Panowania w Materyi Dyssyden-
skiey dogodziłes W K Mć nam niby gdys Pretensye Onych
Seymem pierwszym oddalił, a co większa rozrzuciłes W K Mć
y List niby do Carowey Jey Mći pisany, ktorego wistocie niebyło
Prawda zem wiele winien Waszey Cesarskiey Mci za Korone,
ale tez winienem y Opatrzności Pana Boga z tym wszyst-
kim gotow iestem y tey Korony odstąpic a Religij moiey
krzywdy niedopuscic, lecz to była subtelna Figura, bos W K Mć
Panowania chciwy pisał o tym abys niższemi Seymami nad-
grodził, y zebys W K Mć łatwiey dokazał, Moskwęs sprowadził
Gwarancyą Spraktykował, Traktat złozył, ktory niebywa, tylko
gdzie Potencye wspolne do siebie maią Pretensye y obydwie
Beneficya iakie sobie Czynią, a ma mysz my ktorą z tych
Potencyi ktore w Traktat Seymu przeszłego wchodzą inte-
ressa, są Jedynie tym tylko Traktatem do ktorych W K Mć
pierwszym był Instrumentem, zgwałcone Prawa odebra-
na Wolność, obwalony Kosciół, Biskupow y Senatorow,

ktorzy do wspoł Ignoncych Braci otworzyli Usta w porrodku
Onych jakoby Zdraycow z Publicznego dobra z Zona Oyczyzny
wziąłes y w Cudzego Narodu oddałes niewolą z ktorych czyniłes
W K Mć. Niebu przyiemną offiarę miłosierdzia pewną agdysz
takie W K Mć. przeciwko Narodowi Swoiemu wziąłes Srodki,
ktoz Nasz oto Sądzic będzie że my od Miecza na Karki nasze
przez W K Mć. zgotowanego obrony zazywamy, ze Zycia Zyciem
broniemy, a nieraczysz ze W K Mć. wielorakiey podpadac
Censurze, ze W K Mć. Sam wznieciłes Ogień, zes sprawą y Po-
czątkiem Całego Pozaru, z kilkudziesiątnego Szczęscia y Pokoju
ruiny chciałes, że na ostatek z krwi naszey powodzi pragniesz
gniesz, chciey bowiem W K Mći tey Prawdy bydz pewnym
że nam pod Panowaniem W K Mći Domy, Fortuny, Maiątki,
Zony Dzieci niemiłe są. Te wszystkie Dary zostawuiemy
Losom Szczęscia Naszego, a upadku Prawa y Wolności bronić
będziemy. Te Związki y Sprzysiężenia się Narodu w ktorym
lubo W K Mć poniektorych mieyscach tamuiesz kursu, wie-
rzyc iednak potrzeba, że to po całym Krolestwie jako Wody
Morskie rozszerzac się będą, a Nieprzyiaciel nasz jako
Wosk przed Ogniem topnieć będzie.

15 1775 59

Porządek Seymowania

1mo W pierwszy Dzień Seymu Zgromadzone Stany maiąc na czele Króla udaią się do Kościoła

2o Po skończonym Nabożeństwie Krol Jmci ze wszystkiemi trzemi Stanami udaie się do Jzby Senatorskiey, gdzie Marszałek starey Laski ucałowawszy rękę Króla Jmci udaie się z Stanem Rycerskim do Jzby Poselskiey, a Król Jmć powraca do pokoiów swoich, Marszałek zaś w Jzbie Poselskiey umieszcza Posłów ex turno Woiewodztw Ziem i Powiatów

3o Po umieszczeniu Posłów zagai JPan Marszałek Starey Laski Sessyą y przystąpi do Rugów, Semotis arbitris, które w przytomności Objekcye czyniących bydź

powinny

powinny, a któryby Sąd dostatecznie Pluralitate Votorum Posłów conducente, był przekonany, od Funkcyi Poselskiey oddalony będzie. Ktoby zaś na ruguch nieznaydował się z Posłów tych, przeciwko którym do Laski podane będą Obiekcye Legalne, i tych niespokoił, taki potym pokarał się w Izbie i miejsce swoie zabrać chciał. Activitate carere powinien i za Posła znany być niema, chyba żeby wyprobował Legalitatem Infirmitatis

Konstit: 1768 folio 117 y 118

4° Po zakończonych rugach obrano Marszałka podług Konst: 1768 folio 118.

5° Obrany Marszałek po przypuszczeniu do Izby Poselskiey Arbitrow w przytomności wszystkich odbiera będzie Laskę od przeszłego Marszałka przed

Którym

Ktorym wykona przysięgę Rotą Prawem 1768 fol: 118 przepisaną

6º Marszałek nowo obrany wyznaczy Sekretarza Seymowego, ktory zaraz w Izbie Poselskiey przysięże Rotą na Seymie Convocationis 1764 fol: 43 przepisaną

7º Deleguie JP. Marszałek do JKMci z oznaymieniem o swey Elekcyi po 4 Posłów z każdey Prowincyi, udaią się tedy Ciż Delegaci do Izby Senatorskiey i uwiadomi wszy Króla Jmę y Senat o obraniu Marszałka, powracaią do Izby Poselskiey

8vo Król Jmę po odeyściu Deputowanych Posłów, wyznacza trzech Senatorów po iednemu z każdey Prowincyi, ktorzy Izbę Poselską, do łączenia się z Senatem zaproszą.

9º Gdyzaś Delegowani do oznaymienia

JKMci

JKMci o Elekcyi Marszałka Posło-
wie powrócą z Senatu do Izby Posel-
skiey y pierwszy z nich uczyni Relacyą,
JP. Marszałek nominować będzie Deputa-
tów do Konstytucyi po dwóch z każdey
Prowincyi, którzy Przysięgę Prawem
1768, fol: 119 przepisaną wykonaią.
Do Examinowania czynności Rady
po trzech z Prowincyi, którzy przysię-
gną Rotą w Konst: 1776 fol 21 przepisaną
Do Departamentu Woyskowego po
czterech z Prowincyi
Do Kommissyi Skarbu Litt. po czte-
rech z Prowincyi, którzy przysięgną
Rotą Prawem 1768 fol 119 przepisaną
Do Kommissyi Edukacyi Narodowey
po dwóch z Prowincyi
Do Kommissyi Likwiduiącey Długi
Rzeczypplitey po dwóch z Prowincyi
Dla Deputatów do tych dwóch ostat-
nich Kommissyy niemasz w Prawie Przy-
sięgi

10

10° W czasie zbliżaiącego się przybycia Senatorów od JKMci Deputowanych nominuie JP Marszałek Deputatów do przyięcia Onychże. Ci tedy Senatorowie przyięci y umieszczeni między Krakowskim y Poznańskim Woiewództwami zaproszą Izbę Poselską do łączenia się z Senatem, JPn: Marszałek oświadczy gotowość Stanu Ryierskiego, a JmP Sekretarz Seymowy, po odeyściu Senatorów czytać będzie porządek Woiewodztw, Posłowie z mieysc swoich będą występowali

11° Przybywszy Stan Ryierski do Izby Senatorskiey, JPn Marszałek Seymowy mieć będzie głos, a po skończonym nayprzód On, a po nim JJPP. Posłowie porządkiem Woiewodztw podług alternaty przez JPa Sekretarza Seymowego czytanych, a za Niemi sam JP Sekretarz, przystąpią do pocałowania Ręki Pańskiey

12°

12 Następi czytanie Kandydatow do Rady Nieustaiącey, Senatorów y Ministrów, czytać będzie ieden z Sekretarzow Wielkich. – Osoby zaś z Stanu Rycerskiego będzie czytał Sekretarz Seymowy, Potym Regestr tychże Kandydatow oddany będzie ad deliberandum każdemu z składaiących Seym.

13 Nominowanie od JM Mci z Senatu Delegowanych

do Konstytucyy	4
do Examinowania Rady	4.
do Departamentu Woyskowego	4.
do Kommissyi Skarbu Koronę	4.
do Kommissyi Skarbu Litt.	4.
do Kommissyi Edukacyiney	4.
do Kommissyi Likwidacyiney	4.

Którzy to nominowani z Senatu Delegaci nate Roty, takie dla Delegatów z Stanu Rycerskiego są przepisane przysięgać będą.

14o

14o Elekcya Rady podług Konstytucyi 1775. art: 1. Titulo. Ułożenie Rady Nie ustaiącey fol: 1, 2, et 3tio

15o Wczasie tey Elekcyi deputuie Król Jmć trzy Osoby z Senatu, a P. Marszałek 6, z Stanu Rycerskiego, po dwoch z Kazdey Prowincyi do Examinowania Pluralitatis Votorum, na Konsyliarzow Rady. — Pierwszym dyktuie Rotę Przysięgi Kanclerz. — Drugim Marszałek Seymowy. — Po wykonaney Przysiędze Rzeczą Prawem 1776 fol 22 przepisaney, i zakończonym ex Turno oddawaniu wszystkich Regestrow, Ciż Deputowani przystąpią sposobem do Konstytucyi 1775 art 1. folio 2 przepisanym do Examinowania wotów, ktorych Calculum uczyniwszy, większość głosow primus in ordine deklarować będzie. — Jchmć Konsyliarze Nowey Rady, po swym ogłoszeniu wykonaią przysięgę

Przysięgę Rotą w Konstytucyi 1775 fol 2, przepisaną

16º Elekcya Marszałka y Sekretarza Rady sposobem o Elekcyi Osób Radnych opisanym, ktorzy po ogłoszeniu pluralitatis Votorum ex Ordine Deputowanych do examinowania wotow na Konsyliarzów Rady, przystąpią do przysięgi. Marszałek tedy przysięże Rotą Prawem 1775, fol 5 przepisaną, a Sekretarz Rotą w tymże Prawie 1775 fol. 6. znayduiącą się.

17. Obranie Sędziów Seymowych /: podług Konst: 1776, fol 31. :/ na Sessyach Prowincyonalnych po 10, z Prowincyi, ktorzy po ogłoszeniu swym przez Marszałka Seymowego wykonaią Przysięgę Rotą w Konst: 1775, fol: 23 przepisaną

18vo Czytanie Pactorum Conventorum

19º Czytanie Propozycyy od Tronu ludzie materyi

Materyi przez Reies odesłanych z przeszłego Seymu, y Resultatorum Senatus Obrad /: Konst. 1768 fol. 120 :/

20° Relacye Posłów od Postronnych Monarchów ieżeliby zachodziły Semotis Arbitris nastąpić maią,

21° Rozdanie Regestru Kandydatów na Kommissarzow Skarbowych.

22° Elekcya Kommissarzów Skarbowych

23° Relacya Deputowanych do Examinowania Dykasteryow

24° Zaświadczenie czynności Rady

25° Wołowanie Senatus et Ministeryi dla dostatecznego informowania się w potrzebach publicznych /: Konstit. 1768. fol 121 :/

26° Gdy Marszałek z Posłami powróci do Izby Poselskiey, przystąpią do Proiektów Konstytucyi w materyach Ekonomicznych. Ktore to

Projekta

Projekto przez Sekretarza Seymowego czytane y przepisane, a od Marszałka Seymowego Marszałkowi Wielkiemu, lub Jego mieysce zastępuiącemu, iako też Posłom ad deliberandum podawać będą. Z tych zaś każdy osobna Projekt po czasie Deliberacyi Marszałek Wielki lub Nadworny w Izbie Senatorskiey, a Marszałek Seymowy w Izbie Poselskiey, Jeżeliby nie Niego iednostayne nie zaszło ugo da, do wotowania podadzą, y iżby obydwie pod ieden czas, na iednej Projekta y iednakież Propozycye per Turnum, które do trzechrazy czynić gdyżtego z Seymuiących żądać będzie, a trzeci raz przez wola sekretne forma Judiciania, iak w Trybunałach wotować będą.

Obydwie Izby obowiązane Komunikować sobie wzaiemnie przez Delegatów większość głosów, a dopiero ta złączona większość formować będzie Decyzyą.

Promulgacya Pluralitatis Votorum lub jednomyślney zgody, jedne gdy czasu w obydwóch Izbach nastąpować powinna przez Marszałków, gdyby zaś paritas Votorum ex totalitate Suffragiorum pokazać się miała, na ów czas Marszałek Koronny exquiret sensum JKMci y zdanie Jego rezolwiące paritatem ogłosi. Po skończonym Turnusu y ogłoszeniu przez Marszałków większości głosów. Ci Marszałkowie iuż decydowany Projekt podpiszą z Deputatami.

27° Po skonczonych Materyach Ekonomicznych traktowane będą Materye Status, Jiednomyślnością głosów, z mocą zatamowania per liberum veto activitatis Seymowania w Materyach Status y invalidowania iuż ugodzonych. Ktorym ieżeli Poseł w Jzbie Poselskiey, w tychże Materyach Status, czyli to przez głos, czyli przez Manifest oponować się będzie, Na tenczas żadnego Rodzaiu interessa traktowane więcey bydź niemogą. Które te materye Status, ieżeli zakończą się, lub przed pierwszym dniem ostatniego Tygodnia, przez wolny głos niedopuszczone będą, w takowym razie, kiedy więcey w swey Jzbie Posłowie do czynienia

czynienia mieć nie będą, łączyć się prę
dzey z Senatem mogą, nigdy iednak
poźniey iak pierwszego Dnia Szóste
go Tygodnia ... Konstit: 1768 fol. 122.

Do tego łączenia się Król Jmć prze
Deputowanych od siebie trzech Senato
rów zaprasza Jzbę Poselską, po
ktorym zaproszeniu ruszaią się z
mieysc swoich JJPP. Posłowie ex
turno Woiewództw y maiąc na czele
Przewodnika Marszałka swego udaią
się do Jzby Senatorskiey, gdzie przy
bywszy JP Marszałek Seymowy ma
Głos

28vo Czytać każe JP Marszałek Seymo
wy Konstytucye przez Deputatów,
podług Projektów podpisanych uło
żone, konfrontuiąc one, ieżli tego
potrzeba będzie z Oryginalnemi
Proiektami

Projektami /: Konst: 1768 fol 123 :/

29to Po ułożeniu y przeczytaniu Kostytucyy gdy się zgadzaią z oryginalnemi Projektami obadwa Marszałek Sejmowy y Deputaci do Konstytucyy, tak z Senatu, jako y z Stanu Rycerskiego wyznaczeni w obecności Stanów Zgromadzonych, tey Konstytucye podpiszą. — /: Konst: 1768 fol 123 :/

Po których podpisaniu Jx Marszałek Sejmowy zegna, a po nim Kanclerz od Tronu.

Po przysiężeniu Król Jmć z Zgromadzonemi Stany udaią się do Kościoła na Te Deum Laudamus

---

P.M: Na teraźnieyszym Sejmie przypada do Kommissyi Edukacyyney dwunastu

dwunastu Kommissarzów, albo
nowych Obranie, albo tych, co teraz
są, potwierdzenie. —
/: Konst: 1775 fol: 124. :/

Copia Listu JMci Pana A. Z. B. L. pisanego do JMci Pana D. M. B. C.

Za przysłanie Xiążek JMci Xa Konarskiego uniżenie dziękuię, y z haniebnie licznemi Jego Kolligatami cieszyć się nie przestanę: Iż Rzplta tak rozumnie kochaiącego Matkę Syna widzi, ktory Sercem do niey będąc przywiązany, niewymownie potrzebną prawdą cały obiaśniać usiłuie Narod:

Znasz Mię WPan, że w starosci moiey iuż do Grobu wstępuiącey, tylko o nigdy kończącey się wiecznosci myślić powinienem, ale niżeli ostatni na tamten Swiat krok uczynię, chciałbym, aby Ziomkowie Bracia Nasi Następuiącym podobne uczynili uwagi:

Te Słowa miałem z Listow Warszawskich: Naynieszczęsliwszy Dom ktorym nikt nie rządzi. I niechay każdy Ziemianin sobie pomyśli: Coby się to między Jego działo Rolnikami, kiedy by cale nikt Onym nie roskazywał. A coż dopiero o takim Krolestwie mowić, w ktorym iuż około Lat 40. Seym iedyną moc roskazywania maiący, żadnego nie uczynił Interessow publicznych rozporządzenia.

Czytałem dzieie wszystkich Nacyi, między ktoremi widziałem bezbożne, okrutne, głupie, dzikie, y do wszystkich Zbrodni skłonne, ale przysięgam, żem żadney nie znalazł, ktora by przez Lat 40. naymnieyszey nie słuchała Rady.

Podobno żaden Historyk nie odważy się przyszłym oznaymić wiekom, iako rzecz do wiary nie podobną: Iż był na Swiecie Narod w samey rzeczy ludzki, poiętny, rozumny, cnotliwy, y dobre rządzenia rożnych Rzpltych znaiący, a przecięż w złym zwyczaiu tak uparty, iż Jednemu Zrywaczowi pozwalał naypotrzebnieysze dla kilku Millionow Ludzi psować y w nic obracać Rady.

Chełpiemy się ustawicznie nabytą od Antenatow Naszych Wolnoscią, ale by Oni poiąć nie mogli, Iż My tę Wolność na to obracamy, ażebyśmy przez Lat wiele o żadnym nie chcieli myślić Krolestwa rządzeniu. Ale coż to za Wolność? kiedy My Imienia Polskiego Fundatorowie, to iest Wielko- y Mało-Polanie! opłacać się Pogłownym /: iako

Niewolnicy: musiemy. A insze Woiewodztwa od Woyny dalekie, rayoberzeniejsze, Ludne, y raybogatsze, do żadnych nie chcą należeć Podatkow, iakobyśmy Onych podbitemi byli Holdownikami. Y pod tak ciężkim igrzeniem Jarzmem, że około 5000. wsi Podatkami przetadowanych włosci odstępili Dziedziny. Ja się między niemi znayduię, ale nie wiem do kogo się uciekaię. Oy Komu tak wielkiey, bo Niewolniczey krzywdy z całemi Woiewodztwami, mam remonstrować? Kiedy Rzplta przez tak długi czas naymniejszey wzięść nie może w żadnych całe Interessach rezolucyi.

Jednałowe to iest niesrogsćie żyć Całowiekowi bez Oczu, iako całemu Narodowi bez Rady. albowiem Całowieka Oczy, a Narod Rada, prowadzić powinna. Y wstydzić się przed całym Światem musiemy, iż za wolności, bierzemy Niewrzędow Naszych ślepotę.

JX. Konarski Kompatryot nasz Rodowity pokazuie obszernie y rozumnie rożnorodney wolności szkodliwą całemu Korestwu uparłość, gdy on bardzo dobre y na przykładach fundowane daie sposoby do utrzymania Seymu.

— Za co Ja mu w Sercu moim dziękuię, ciesząc się, żeby go z tąd Nayiaśn. Mci. Mci Panu na wyższym posadzono mieyscu. Co a żeby zaraz licznych Jego Kolligatow do słuchania chwalebnego rozmnożenia pociągnęło, Oni zaś przy ich spokoynych objaśniać nie omieszkaią. Y tak powoli Naród naypotrzebnieyszą sobie rozeznawać będzie prawdę, która Powagą znaczney Godności podparta, bardzo by prędko przyniosła Korzythu. Jeżeli zaś by wszystko zuchwałe uparłym nie pomoże głowom, y nie wyperswadowanym wszelkiey Rady Nieprzyiaciołom, tobym iuż rozumiał, żeby zostawuiąc przyszłe zrywania zwyczaie, takie do pich przyszczyli ustanowienia.

Imo. Kiedy Poseł do Izby Poselskiey przychodzący przysięgać będzie, iako zdaie się nie dozwoli, a żeby Zrywaw Seymowy naymnieysze powinien napaść.

2do. Toż samo Senatorowie przysięgę powtorzą.

3tio. Zrywaw zupełnie bespieczny y wszelkiey wolności maiący, w pustey Izby Senatorskiey y na przygotowanym sobie Taborecie siedzieć, y tam powaznie od Trzech Stanow Jego zrywanie słuchane, y od Sekretarza Koronnego notowane będzie.

4to Marszałek Poselski Imieniem Narodu Zrywaczowi podziękuie, iż nieomylnie On na dobrym fundamencie Seym zrywa.

5to. Regent Koronny Złotą, albo raczey w Złoto oprawną Xięgę przyniesie, y Onę Zrywaczowi pokaże, dodaiąc: Iż tamiest wyznaczone mieysce na wpisanie poczciwych y rozumnych Zrywaczow.

6to Kanclerz wielki Imieniem Krolewskim przyrzecze: Iż Krol Jmć naypierwszy wakans 24000. importuiący, z Godnością Senatorską, Zrywaczowi konferować będzie.

7mo. Po tych wszystkich aktach dopiero się Stany rozłączać będą.

8vo. We Trzy Miesiące Krol Jmć 50. Kommissarzow wyznaczy, to iest 20. z Senatu, 20. z Szlachty, 5. z Duchownych, y 5. z Ministrow.

9no Z tych Kommissarzow Zrywacz sobie obierze 5., to iest z Senatu 1., z Duchownych 1., z Ministrow 1., y dwoch z Szlachty.

10mo. We dwa Miesiące Ci trzey Kommissarze Powagą Krolewską y Krolestwa obowiązani, Zrywacza examinować będą, na jakim fundamencie Seym zerwał.

11mo. Kiedy Zrywacz poczciwość, rozum, prawdziwe Oyczyzny kochanie, dobrze pokaże, zaraz wszystkie Obietnice dla niego w przytomności Trzech Stanow uczynione, wykonane będą.

12mo. Jeżeli zaś bezsumienność, zuchwałe głupstwo, albo przekupienie wyiawią się, to Zrywacz (: iako nayszkodliwszy całego Narodu zdrayca :) Szlachectwa kleynot z Potomstwem utraci, y Imię Jego na 12. Ratuszach między potraconemi Infamisami wpisane będzie.

Przyznaię, Iż ten sposob utrzymania Seymow bezbożnie zamyślaiących on psować, Zrywaczow na mnie oburzy, ale oraz rozumiem, iż bogoboyny mądrze sprawiedliwość uważaiący, y prawdziwie godny niepozwalacz proponowanie moie approbować zechce.

wiem Ja, że wiele Braci Naszych znayduie się, ktorzy cierpić nie mogą, iż JX. Konarski haniebnie znaczne rozwiozłey wolności pokazuie Defekta, y szkodliwe całemu Narodowi przywary, oraz pełne niewdzięczności za niego czynią pogroźki. Ci Ichmć są podobni do tey Baby, która z gniewu Zwierciadło potłukła, dla tego tylko, iż Jey wiernie pokazało bardzo nieprzyjemne Twarzy pomarszczenia.

List ten Wielkiemu rozsądkowi WmPana prezentuiąc, wysoko poważam miły bardzo honor bydz

WWmPana etc.

wodzie Jnowrocławskiemu, a Jnni twierdzą, że JP. Twardowskiemu Kasztella-
nowi Poznańskiemu, po którego wysłano od Dworu Sztaffetę, ażeby niebawiąc
tu przybywał.
Z wtorku przeszłego na Srzodę o Godzinie drugiey po północy, w Mieście Lesznie
Dziedzicznym JP. Potockiego Starosty Leżańskiego pod Warszawą leżącym, straśli-
wy znayła wszczął się pożar, który znaczną część pomienionego Miasta w popiół obo-
cił, z nieznośną Obywatelow y Kupcow Szkodą, w tym pożarze y kilka Osob spaliło się.
Nadeszła tu pewna wiadomość: że Kurlandya zupełnie już odpadła od Rządow Xię-
teraźnieyszego Kurlandzkiego, którego wszystkim Ludziom Dworskim z roskazu Jm-
peratora ztamtąd wyiechać kazano. Jakoż d. 26. elapsi JP. Generał de la China
który dawniey w Charakterze Posła od Xcia Kurlandzkiego do Petersburga
wysłany, przybył tu z Nitawy, gdzie pro d. 30. elapsi pewno spodziewano się Jm-
peratora Rossyiskiego w Assystencyi Angielskiego y Pruskiego Posłow, dlacze-
go tam wszystko w gotowości trzymano na przyięcie onegoż y Corpus Generała Ro-
manzow oczekuiąc na przybycie przerzeczonego Jmperatora, z Pomeranij na-
ruszało się. Corpus Generała Czernichew d. 21. elapsi w Rawiczu stanęło, dla któ-
rego przeprawy d. 23. ejusd., Król Jmć Pruski przez Odrę Mosty stawiać ka-
zał, a w Szląskim Lesznie o milę od Vrocławia, roskazał wszelkie czynić przygo-
towania do traktowania z wielką wspaniałością wszystkich Generałow y Offi-
cerow Moskiewskich.
JW. JP. Kasztellan Wileński Hetman Polny Lit. dotąd tu commoratur,
oczekuiąc na przybycie JW. JX. Biskupa Wileńskiego, którego tu co go-
dzina spodziewaią się. o Buławie Polney komu deklarowana bydź ma, ieszcze
nie masz pewności.
Listy z Szląska referunt: że Generał Draskowitz umyśliwszy Sobie
w okolicy Nissy znieść pierwsze Szyldwachy Pruskie, ze 170. Ludźmi, y
niektóremi Officyerami, w niewolą Pruską dostał się. Corpusy Xcia
Bewern y Generała Wernera 30000. Ludzi wynoszące, iuż się złą-
czyły. Też Listy dodaią: że tak w Dreźnie, iako y okolicy onegoż,
Cena żywności codziennie w górę idzie, tak dalece, że Korzec Mą-
ki 28. Talerow, Korzec Owsa 14., a trzy Sążnie Drew 70. Ta-
lerow, popłacaią.

Deklaracya

Dworu Petersburskiego Deputatom Stanow Kurlandzkich dawniey dana, z Niemieckiego przetłomaczona.

Imieniem JEgo Cesarskiey Mości przez ninieyszą Deklaracyą podaie się do wiadomości Stanow Kurlandzkich, że JEgo Cesarska Mość uważaiąc uciemiężenia które Stany Kurlandzkie w Swoich Prawach, wolnościach, y Prerogatywach od dawności znosiły, łaskawie przedsięwziąść raczył na potym Xięstwo Kurlandzkie y Semigalskie przy wszelkich Swoich Prawach, Prerogatywach, y Przywilejach tak Duchownych iako y Swieckich, podług dawnych Deklaracyi y Gwarrancyi Nayiaśn Przodkow Swoich, statecznie bronić. Jak zaś mocno JEgo Cesarska Mość o Dobro publiczne Stanow Kurlandzkich przy teraźnieyszych odmiennych czasach stara się, chce Im rzeczywiste tego dać dowody, kiedy za rzecz naysprawiedliwszą bydź sądzi, że się z fundamentalnemi Xięstwa Kurlandzkiego Prawami niezgadza, owszem do zgwałcenia onychże dąży, mieć za Pana Xcia Religij Katolickiey. Mogą więc Panowie Deputaci na zgromadzoney Publiczney Radzie Seymowey JEgo Cesarskiey Mości łaskawą w tey mierze propensyą obszerniey Stanom wyexplikować, z tym dokładem: że JEgo Cesarska Mość przez Swego Ministra przyrzeka, iż do tak zbawiennego Przedsięwzięcia jak nayprędzey zabierać się będzie. Zatym z nieodmienną łaską Swoią Ku Stanom Kurlandzkim oświadcza się.

z Warszawy d. 5. Julij.

JO. Xiąże Jmć Biskup Krakowski przybywszy tu z Dyecezyi Swoiey, d. 1. praesen. na prywatney audyencyi witał Króla Jmci P. N. M., którego także dawniey pożegnawszy Xiążęta Jchmć Podkomorzy y Miecznik, Jchmć PP. Chorąży W. y Podstoli Litewscy, tudzież JP. Abramowicz Kasztellan Brzeski Lit. tegoż dnia odiechali do Litwy, a JX. Biskup Płocki Prezydent przeszłego Trybunału Skarbowego Radomskiego na dniu onegdayszym do Pułtuska. Y lubo także śpieszyć miał w Krakowskie d. 1. praesen. do Dobr Swoich Pilicy y JP. Podskarbi W. K. w dzień iednak wyiazdowi Swemu determinowany ciężko na gorączkę zapadłszy, dotąd w niebespiecznym życia Stanie znayduie się, sub cura Medicorum zostaiąc.

JW. JX. Podkanclerzy dopiero w tych dniach przybydź tu ma, post cujus ascensum na Ministerium Kanclerstwa W. K., według powszechnego tu wszystkich mniemania, Pieczęć Mnieysza Kor. ma bydź deklarowana JP. Zamoyskiemu

Objaśnienie
Nieszczęśliwych Skutków z tylo zerwanych Seymów wynikaiących, Sposoby niektóre do przywrócenia pomyślności Obradom, wzięte z przykładów Przodków Naszych, y Oyczystemi wsparte Prawami.

Upadek wiary przez wzgardę nayświątobliwszych Jey obowiązków, w zagęszczonych pospolicie Krzywoprzyięstwach, Lichwach, zdzierstwach, Prawem Boskim Natury, y Oyczystym zakazanych, Któreby z gruntu niewzruszył Królestwo Praw złamanie, Sprawiedliwość w handel obrócona, naynie godziwsze zabiegi pożytkiem własnym umotliwione Któremużby Narodowi stać długo pozwoliły?

Te to są opłakane okoliczności, Które poczciwych Polaków przerażaią serca, a Kochaney Oyczyznie ostatnią grożą zgubą, w pospolitości wszystkim to podpada pod oczy, w Szczególności nie iednego przenika, a przecież do zabieżenia tak niebespiecznemu położeniu żadnych niebierzemy środków, tylko w nieszczęśliwości Naszey na użaleniu przestawamy.

Weźmy każdy przed siebie Prawdziwego Obywatela Obowiązek, a oddaliwszy obłudne miłości własney ułudzenie, szukaymy w uszczęśliwieniu pospolitym, uszczęśliwienia każdego w szczególności.

Przyłóżmy Szczerego starania, abyśmy poznać mogli, co uszczęśliwia Wolne (iako Nasz) Narody a obarczone nay przezornieyszych praw skutki wezmą bieg swoy przyzwoity, y wszystko pożądanie w swoich stanie Klubach.

Pewny Author Doskonały w Objaśnieniu rozmaitych praw troiaką Kładzie różnicę Rządów. w Despotycznym za naymocnieyszą twierdzi sprężynę, boiaźń, w Monarchicznym, honor. w Wolnym zaś Narodzie Cnotę. W pierwszym w Obywatelach przez boiaźń wkorzeniona podłość, od wielkich Jch zamysłów y Dzieł oddala, w Slepym tylko utrzymuie posłuszeństwie, iednakże zawsze skłonnemi czyni do potaiemney zdrady y skrytey przeciwko Panu y rządom Nienawiści. W drugim honor y Chęć nabycia sławy szczególną będąc do dostąpienia Godności drogą uzacnia poniekąd Obywatelów skłonności y wspaniałości Serca; lecz y w tym Rządzie podchlebstwo, Obrót y skryte zabiegi, częstokroć zasługi uprzedzaią, Prawa za wolą Rządcy uchylone nieraz tłumią Sprawiedliwość, własny pożytek przewyższa miłość Oyczyzny, Celnieysi tylko, y przebiegleysi goruią, a pospolstwo w uciemiężenie wpadać musi. W trzeciey Różnicy Rządu naywspanialsza wydaie się własność, kiedy Cnota Obywatelów włada zdaniem, przezornie Stanowione prawa w zgodney iednomyślności, w nieskazitelnym wykonaniu przez Samychże Prawodawców swoich uczciwie zachowane, naydoskonaley Cały uszczęśliwiaią Naród, Celnieysi nad młodszych chyba przezornieyszą dla Dobra Pospolitego przesadzać się usiłuią Radą, możnieysi chętnie wszystkie dostatki swoie na Kochaney

Oyczyzny wykładaią potrzeby, Owszem Uboższych y potrzebnieyszych wspoł Braci swoich wspieraią, wspomagaią, y ratuią, zkąd z miłości Oyczyzny rosnie, y krzewi się miłość między Obywatelami, ztąd pożądana wynika w Obradach Sforność, męstwo nieprzełamane w zgromadzonych Narodu Siłach, nieprzebrane w podatkowaniach sposoby.

Niechże Nam niebędzie w podziwieniu, że nie tylko Przodkowie Nasi, swobodne prowadzili czasy, doskonałe utrzymywali Rządy, lecz ieszcze w nieporownaney sławie u postronnych Słynęli Narodów; a my teraz tak wielkich Ludzi Potomkowie, Imieniem tylko nie zacnością, onych wskrzeszamy pamięć.

Niedarmo w powszechnym przysłowiu Starodawnych Polaków Cnota, żeby teraz była w rzeczywistości, przywróciłaby nieochybnie Całemu Narodowi uszczęśliwienie. Oczuciwszy one w Sercach naszych, łatwo utłomiemy wstydliwe, które teraz hańbią nas namiętności, lecz czasem długim pospolite zepsucie, nierazem naprawione być może, dla tego rozważyć trzeba, która nayblizsza do Ratunku Oyczyzny wynaleźć się może Droga.

Nikt tego przeczyć niemoże, że teraz Polska zostaie w tak nieszczęśliwym położeniu, że zdaie się iakby iuż nadziei nie było do powstania, bez Woyska, bez Dochodów, /a co straszniey sza y żałośnieysza/ bez Rady, a przecież w Naszey to iest mocy, to wszystko do pożądaney przywrócić pory, byleśmy szczerze ku temu usiłowania Nasze obrócili.

Seymu tylko pamiątka w czasie naznaczonym ziadu została, Chcieymy roztrząsnąć przez Przodków Naszych przezornie ustanowione prawa, a niezawodnie znaydziemy przyzwoite sposoby porządnego, y skutecznego Seymowania, byle byśmy przez płoche zdanie y Chęć wstydliwą Nierządu Sami sobie nie łudzili oczu

Obranie Marszałka iako iest pierwszym pomyślności Seymu krokiem, tak naypierwey obiaśnić potrzeba, że zrywanie na Marszałku iest abusus Straszny wolności, owszem sposobem przebiegłym poddania nas pod jarzmo wstydliwe, z równości wybiiaiących własnych wspoł Braci Naszych

Obwarowało prawo wolny Głos Szlachcica Na Seymiku, Posła Na Seymie, Pierwszy iest ieden z Obywatelów wolnego Narodu, a przeto ma zupełną moc swobodnych praw dozwoleniem przy zdaniu swoim obstawać. Drugi iest tylko wspoł Braci Woiewodztwa swego ustami, ich wolą rządzić się powinien, y co mu w Instrukcyi podadzą na Seymie popierać, wiem że go Bracia na to z pośród siebie Obrali, y na wspolne zgromadzenie trzech stanów wysłali, aby o Oyczyznie radził, y żądania Woiewodztwa swego do skutku przyprowadzać usiłował, a tego bez obrania Marszałka wypełnić nie może. Żadnego Woiewodztwa nie iest myśl aby Piotr a nie

Paweł

a nie Paweł był Marszałkiem, tylko żeby w Całości Prawa zostawały, a nowe ku Pożytkowi, nie szkodzie Dobra Pospolitego stanowione były, ile że Prawo według Konstytucyi Anni 1690 1699, et 1736, y usus Swiadectwem Zawadzkiego in Historia Arcana, pag: 9 temi słowy Mareschalcus Equestris Ordinis magno negotio vix tertio Idus Maji electus est, acerrime dissentientibus inter Lithvanos, et Pluralitatem eligendi Directoris turbantibus, ac remorantibus, Elekcyą Marszałków per vota ułatwiło, aby za wielością głosów w pierwszym dniu Seymowania bez żadney przeszkody był obrany.

Moc Instrukcyą niepowstrzymana Posła, Tyrannemgo czyni wspoł Braci swoich! iestże to głosu wolnego wsparcie? lub wolnością zaszczycaiącego się Narodu własność? aby ślepo Los uszczęśliwienia publicznego powierzyć kilku Osobom z każdego Woiewodztwa, ktorzy częstokroć zdania swoie nie ku Dobru Oyczyzny kieruią, ani żądania sobie polecone, od Woiewodztw popieraią, lecz tych się tylko nadęciem powodować daią, w ktorych Łasce przez podłe obowiązki pożytku własnego pokładaią nadzieię, y ztąd powszechnie burzliwe przy obraniu Marszałka zatargi, uparte w rozroznionych głosach oppozycye, bezbożne głosu wolnego zażycie ktoremu prawo przezornie stopnie do domawiania się okryśliło Vol 11 Fol: 1660 Constit: 889 Anni 1609 Tit: Deklaracya Artykułu etc:

W czymże bowiem iest istotna własność Głosu wolnego? czy w tym płochym mniemaniu, że pod Płaszczykiem tego nieoszacowanego Kleynotu wolno każdemu w naygwałtowniey szey potrzebie obrady około Dobra Pospolitego zmieszać zatamować, Oyczyznę w ostatnie wprowadzić zamieszanie, y ogołocić ią z wszelkich ratowania sposobów, Czy też w oszczędnym tego Głosu wolnego zażyciu szczegulnie tylko na oparcie się szkodliwym zamachom, na utrzymanie Całości prawa, na przezorne stanowienie Nowych, ktorych potrzeba Oyczyzny lub iaka okoliczność wyciąga.

Co iest za korzyść dla Dobra Pospolitego? co za wsparcie swobod wolnego Narodu? z Zepsucia w Samych początkach Seymu w Niedopuszczaniu Obrania Marszałka, ktorego iakiem namienił Elekcyą w pierwszym dniu prawo mieć chcę nie tym końcem, aby te kilkanaście godzin na swarach strawić lecz żeby per Turnum wielość Głosów bez zwłoki tak drogiego czasu Marszałka wyznaczała, kto tedy w początkach Obrad publicznych do żadnych nieprzystąpiwszy materyi, owszem zaraz na Marszałku waży się Seym zuchwale zrywać, żadnego nie maiąc po sobie prawa, iest Nayszkodliwszym Oyczyzny Nieprzyiacielem, gwałcącym prawo targaiącym się sromotnie na Dobro Pospolite, Zdraycą wspoł Braci swoich, Sam

Siebie w obydę sidlacy a tak Anathema sit.

Szczegulny sposob w naturze Rządu naszego dopa-
trzony w nayguawtownieyszych Oyczyzny potrzebach, do po-
prawiania coby z obrebow swoich wypadło, zgoła do powsze-
chnego uszczęśliwienia iest dostoyne Seymu.

Mamy za Przodkow naszych Przykłady, tak czesto
bywały, y prawie zawsze dochodziły, dopiero pierwszy Sczyr-
ska za Jana Kazimirza wszczął się Oyczobuystka zuchwałość
ten szkaradny raz nieprzeliczone za sobą ciągnący nieszczę-
śliwości zadał Kochanej Oyczyznie Lenczyckich pacy 1664 in
Comitiis die 26 Januarij Anno 1652 Nihil constitutum potest,
quia rupta est quidem quod maxime memorabile, primum
fuit exemplum, ab uno nobilitatis Nuntio, Quem Sczyrzyc
vocatum, et ex Upitscensi Lithuaniae Tractu fuisse commen-
tarij illorum temporum tradunt. W Dalszym czasie nie ieden
się znalazł bezbożny Dobra Pospolitego przeciwnik odnawiają-
cy tak niegodziwy przykład, ktory się na reszcie w zwyczay o-
brocił, co zaś nay zatrwożnieysza ze ci zuchwalcy odwodzeni Syno-
wie na zgubę następuiącey własney Oyczyzny, nie za to ptocho
się lub opacznym w zdaniu swoim mniemaniem omamieni
Ludzie; Lecz postronnych potencyi Szesodremi zabiegami iuż
dzeni, nieustrzygaią się onych zawsze ku nam, wstydliwemi
stroią się Instrumentami, a nayczęściey własnych wspo-
walelow naszych ukrytemi podniecani Duchami daią onym
sposobności w mętney wodzie obfitego dla siebie szukać poto-
wu.

Niepozwala miłczeniem nad upadłym Dobrem Pospolitego u-
spieni przewidzieć niechcemy, że ta swobodnego Rządu Machi-
na Stoletnia, y iuż ku ostatniey nachylona ruinie nie nay-
dując w nas ratunku obalić się może; ale zapewne nayw-
niesłeysze nayprzewagi upadłym swoim porazi Karkę, nie-
den poniewczasie pozna, że mu się wyżey wymowił z bezpieczeń-
wego pożytkuiąc Oyczyzny nieradu, tym w Oczy rozpar-
czy y srogim poniżeniu wraz z nią gnąc nieustannie.

Postawili nam Przodkowie Nasi rozliczne dowody mi-
łości nieśtrudzitelney ku Oyczyznie, w Dziełach wiekopomney
pamięci godnych w nabytey sławie ieszcze dotąd w Wielu Na-
rodach słynącey ale nayprzecey w tym szczerym Ku Dobru Po-
spolitemu przywiązaniu, że fortuna, zdrowiem, y życiem przy
Całości praw Obstawali; nie znali innej dla siebie pomyślno-
ści; nadto, ktora go przystoi, y uszczęśliwieniu znayduiąc
Oyczyzny, nayDotkliwsze niechęci; ieżeli nie na zawsze, to na
czas umarzali, a w niepodeyrzanej iedności zdania swoie, y
wspolne prace łączyli; kiedy potrzeba Rzpltey wyciągała Cy-
nili przezorna rozniice swobody, od rozwiązłości, swobodnego
praw zażywania, od niepostuszeństwa Prawu, tym torem we-

zmysł

zmy ie do ratunku Oyczyzny, a wszelkie bez wątpienia im
tamiemy przeciwnosci

Mamy dawne przykłady porządnego y skutecznego Seymowa
nia, tylo Seymow dawnych świadczą o zgodnym y bez żadney mieszkody
obraniu Marszałka, tylo Seymowych Recessow podaią nam sprawo
zawieszenia trudnych materyi, a temi tylko na które iest zupełna
zgoda Laczenia ie z Senatem na pięć dni przed Zakończeniem Sey
mu, iako świadcza Konstytucye. Anni 1633 Volumine III fol: Vol:
186 fol Con: 14 Titulo Konkluzya Seymowa Anni 1678 Vol: V:
fol: Vol: 544 fol: Con: 2 Tit: O Seymach Deklaracya. Anni 1690
Vol: V: fol: Vol: 762 fol: Con: 1 Tit: Obiaśnienie Konstitucyi daw
nieyszey o porządku Seymowania Anni 1436 Vol: VI fol Vol 666
Con: 103 Tit: o porządku Seymowania. Anni 1426 Vol VI. fol:
Vol: 104. fol: Con: 8 Tit: Securitas Seymow walnych. Inne zaś
materye po Bratersku, y w miłosci Oyczyzny ustawione bydź
mogły, lub na które zgody niemasz odrzucone, nieuwodząc się
tym złoczyńcom czasow naszych zwyczaiem, że kiedy na które ma
terya niemasz zgody, to godnemi smiechu umowami czas mar
nie przepędzamy, żeby ie na reszcie Seym bez skutku niechaw
a często y końca niedoczekawszy z postawionych przyczyn
zuchwała smiałością ważemy ie obrady publiczne przerwać

Niebezpieczne takowego nierządu skutki poznały zgro
madzone Rzpltey stany za Panowania Michała Korybuta
kiedy ie na Seymie Anni 1670 obowiązały Przysięgą na żadney
materyi przed złożeniem sie z Senatem nie zrywać Seymu, iak
świadczy Zawadzki pag 113 Nuntij quoq; universi a suorum
tes nudis Verticibus exhibitâ Cæli reverentiâ, tacto pectore
nesciam constringi obligarunt fidem non Convellendorum Comitiorum
at si publica ita necessitas fatag ferent, ut quis in eum casum dis
cingere conscientiam non in Conclavi Nuntiorum, sed in Senatu
ea temeritate uteretur, daretur Spatium Reip: fatali periculo obvia
endi. Przecież y ta przysięga otudzona, kiedy po złożeniu się Izby
Poselskiey z Senatem, Jaboł[illegible]yckie Poset Woiewództwa Bractawskie
go naprzod uwitował powrotu do Izby, co sam osobą swoią wykonał
nał, y na reszcie z Seymu uciekł, iak tenże zawadzki dalej mó
wi pag: 138 z Calen: Aprilis, Enormi & pudenda discordia fata
lem dixit Comitiis perfidum, nam non Comparente Jabłonowsky
cio, sed e vicino spectante, Reip: pericula pauca voces, ideo ad re
vitationem magis animorum, quam ad mutuam Concordiam
erumpebant,

Że nieszczęśliwe lubo zdarzyły się za Przodków naszych
Przykłady, iednakże zawsze słusznie ochydzone, y potomnym
wiekom ten który ich petnił na wzgardę przez Historyków
był podany, teraz zaś nie tylko za żaden sobie ustęp tak nieg
dziwego nie poczytaią występku, owszem srogo nie chcą się
nim nie przestaią.

Seymiki Relacyine dawniey in usu, iak swiadczą Konstytucye Seymowe Anni 1635 Vol III fol Vol: 877, fol Con: 29 Tit: o Relacyinych Seymikach W.X.Litt., a poznieysze Konfederacye Anni 1648, Anni 1668, Anni 1674 Jako tez w Konstytucyach Anni 1661 Vol IV, fol vol: 812 fol: Con: 23 Tit: Seymiki W.X.Litt. Anni 1667 Vol IV. fol Vol: 938 fol: Con: 19 Tit: Seymiki Xięstwa Zatorskiego y Oswiecimskiego Anni 1677 Vol V: fol Vol: 468 fol: Con: 15 Tit: Seymiki Woiewodztwa Podolskiego y Sądy Anni 1678 Vol: V: fol Vol 644 fol Con: 21 Tit: Seymik Grodzinski, a mianowicie Deklaracye Woiewodztwy Ziem Anni 1699 Vol: VI: fol: Vol: 72: fol: Con: 63. iako tez Anni 1717 Vol: VI fol Vol: 302 fol: Con: 76 Titulo Seymiki Relacyine, et Anni 1736 Vol VI fol vol: 665 fol Con: 101 Tit: Kommissya do ułożenia Aukcyi Woyska, te żeby były Woiewodztwom przywrocone nietylko po doszłym Seymie, lecz owszem po każdym zerwanym dla doniesienia Woiewodztwom przyczyn niepomyslnosci Obrad publicznych, wstrzymałyby mocno niegodziwą smiałość tych odrodzonych Synów, ktorzy ią zuchwale ważą Oyczyzny szarpać wnętrznosci.

Niemniey by przyniosło ułatwienie do pożądańszego y porządnieyszego Seymowania, żeby dawnym zwyczaiem Posłowie od Krola do Woiewodztw byli Ludzie wybrani zdolni do Objaśnienia Uniwersałów, y ułatwienia wczesnie na Seymiku przedseymowym materyi, ktoreby trudnosciom iakim podpadały.

I tobym sądził za rzecz naypozytecznieyszą na wykorzenienie nierządów po Woiewodztwach według obwarowania Statutu Anni 1510 Vol I fol: Vol: 366 Tit: pœna statuta Contra non venientes ad Conventus. y według Konstytucyi Anni 1565 Vol: 2 fol: Vol: 677 fol Con: 85 Tit: Seymiki Powiatowe, aby Jasnie Wielmożni Senatorowie sami się znaydowali na Seymikach, ktorzy nietylkoby łatwiey mogli Powagą swoią ułagodzić roziątrzone Obywatelów Nienawisci, ale owszem rozrożnione poiednać zdania, a osobliwie pilnie doyrzeć, aby instrukcye przezornie y przyzwoicie pisane były pod Scisłym Jchmć PP Posłów obowiązkiem niewdawania się w żadne inne materye, oprocz tych, ktore sobie maią Instrukcyą podane, A ieżeliby iakowe nieprzewidziane żądania od niektorych woiewodztw do roztrząsnienia Seymu podane, a do innych się Sciągaiące, tedy aby Jchmć PP Posłowie sine discrimine Seymu do doniesienia Braci nie zawieszali, a do dalszych ułatwienia przystępowali materyi

Ciż JWW

Ciż JWW Senatorowie Obecni na Seymikach zabiegać
by mogli, y przestrzegać, aby w Instrukcyach niebyło to fatal
ne dla Obrad publicznych dokładanie Caterą Activitati Jchm
PP Posłow, ktorzy czestokroć /: wstyd wymowić/ obowiązkym
y ogolnym tym dozwoleniem zapomnieniem Intencyi Wspol
Braci swoich srodze waią ią w ostatnią Oyczyznę pogru
zyć zgubę. Jak gwałtowne y oczywiste niebezpieczeństwo
powinnoby nam w tey mierze dworzyć oczy.

Wiem dobrze, że wielu z nayczelniejszych Obywate
lów przebiegle współbraci swoich rozwiązłą stanu Wolnego
tudzież władzą, ale ktoż nieczuie, że ta obłuda, szczególnie
zamachy czyni na wybicie ią możniejszych z równości,
na przyczynienie co raz większego nieładu, na przymno
żenie niepohamowanej rozwiązłości, y niechęci, aby tym
sposobem pod Ptaszczykiem swobodnego stanu obrady
publiczne Statuicy ku swemu pożytkowi kierować mo
gli, aby w rozroznionych zdaniach rozproszyć jedno
myślności, tym lepiey w zamieszaniu wynioslych swoich
dopadszy zamysłow, a ztąd u wszystkich bez ie poważenia
nieprzyiaznych sobie tym lepiey grabić, z równym śmiało
ścią oprzeć, iednych groźba drugich nadzieją w powolności
ku swoiey woli utrzymywać, a to pospolicie kredytem za
wid.

Darmo nieraz użalamy ią na Pana, ktorego do
brocią napełniony Serce Krolewskie ią do żalu na takie po
strzec przeciwności, takoż potyle krwi, iako Pastuszy oy
cież chcąc Jch oddalić usiłowania swego przykładał. Dar
mo szukamy źrzodła nieszczęśliwości naszey w mniemay
nej praw Obwietności, kiedy Sami iesteśmy nieładu przy
czyną Sami Rzemieślnikami zguby naszey

Naytrostliwsze Nayczelniejszych Obywatelow
użalenia nad Dobrą Pospolitego niebezpieczeństwem, nad
upadkiem, y nadwerężeniem praw pozno powszechnie w Se
rcach ią onych oczucia, gdyż w oczach naszych byłey Sa
mych żarliwość w naypilniejszych Oyczyzny potrzebach
w nayszkodliwszych zamachach nieraz korzyść nie na
syconą własnego pożytku utrzymywała, y podchlebna
nieczułość zostawcza uśpiona.

I Wielu sprawiedliwie utyskuiących nad ucie
ściem Kraiu, przez przechodzące y zimuiące w Koronie
y WXLitt Woyska Cudzoziemskie niektory dziwią się wi
dzieć z podeyrzanym wiernosci Ku Oyczyznie zdaniem

teraznieyszych Okolicznosciach do Seymowania przystąpić, nie iest rzecz przyzwoita, za pozorną mieniąc Obradom przeszkodę Woysk pomienionych przytomność w Kraiu. Ktoż prawdziwie Kochaiący Oyczyznę nie czuie potrzeby tym pilnieyo Jey ratunku radzić, im bliższe niebespieczeństwo, nieochybną grozi nieszczęśliwością tylo nienadgrodzonych szkod w W. X. Litt. tylo zniszczonych fortun Szlacheckich w Wielkiey Polszcze y Prusiech są to opłakane skutki sromotnych zabiegów tych Ktorzyby radzi widzieć Oyczyznę bez wewnętrznego Dochodów rozporządzenia, bez Sprawiedliwości, bez Sił, bez rady, a w tym nierządzie Korzystać y podeyrzanych według swoiey wyniosłey chęci dopędzić zamysłów.

Płoche myśli o sposobach ratowania się przez Konfederacye, słusznie wiernego trwożyć powinny Obywatela, gdyż nieochybnie te gwałtowne Lekarstwo więcey by przyczyniło dla Oyczyzny nieszczęśliwości, owszem do ostatniego przysporzyłoby upadku, wzwyż wyrażone Krotko sposoby roztrząsnąwszy, przyzwoitsze, y bespiecznieysze wynaleźć by się mogły środki, osobliwie przykładem chwalebney uchwały /: lubo bez skutku :/ Seymu Anni 1659 Vol IV: fol Vol: 605 fol Con: 16 Tit: De modo Concludendi Seymu.

Lecz ieżeli wzgardziemy temi Sposobami, Ktoremi za przodków naszych w Całości Prawa utrzymane y pomyślność Oyczyzny wsparta była, ieżeli własnego Szukanie pożytku nieoddamy na Ofiarę Dobru Pospolitemu, ieżeli płoche niechęci nasze nieumorzemy dla miłości Oyczyzny, ieżeli na reszcie niebędziem mieć względu na przyszłe nieszczęśliwości ztąd dla nas samych wynikaiące, y dla Potomków naszych, Słowa Chrystusa Pana Jerozolimskim Niewiastom powiedziane do nas się stosować będą. flete super vos, et super filios vestros.

Konferencya Delegatow z Izby Seymowey z JO. Xcia Jmcia Repninem Pełnomocnym Posłem o Modifikacyą Projektow Limity y Plenipotencyi in plenis Ordinibus czytanych.

Kwestya Aby Gwarancya Nayiaśnie Imperatorowy Jmci stosowała się szczegulnie do Praw Kardynalnych y do Interessu nieunitow y Dyssydentow.

Odpowiedz Nie Imperatorowa Jmć Gwarancyi żądała, ale Narod cały skonfederowany o nie prosił, tak przez Akt Konfederacyi, iako y przez Posłow do niey wysłanych, tudzież List do Imperatorowy Jmci pisany. Ta zaś Gwarancya rozciągać się ma do Praw swobod, Wolności, y Prerogatyw każdego, tudzież Formy Legalney Rządow, y punktu Dyssydentow y Nieunitow, y tę Gwarancyą utrzymywać będzie Nayiaśnie Imperatorowa Jmć zawsze zadosyć czyniąc swoim Obowiązkom.

Kwestya Jeżeliby niemożna odmienić słowa Woysk Auxyliarnych?

Odpowiedz Wolno iest nazwać ie Przyiacielskiemi, y iuż dane Deklaracye do Konfederacyi Generalney powinny ubezpieczyć wszystkich, że Imperatorowa Jmć żadney nadgrody za te Woyska dopominać się niebędzie.

Kwestya. Zdaie się przykro narodowi, żeby Plenipotenci mieli moc decyduiącą?

Odpowiedz. Na to będzie przyłożona ta klauzula w Akcie Limity salva approbatione Rzpltey. Nayiaśn. Imperatorowa Jmość zaś reprezentuiąca się w moiey Osobie, nie może traktować z Osobami, ktoreby tu nie reprezentowały zlaney na siebie mocy y powagi Rzpltey ani traktować chce Interessow na części y poiedynczo rozłożonych, ale ogulnie zebrane maią być traktowane

Kwestya. Jeżeli niemożna ~~przy~~ dołożyć salva approbatione et reprobatione.

Odpowiedz. To słowo iest urażaiące, y byłoby to przeciwko Godności N: Imperatorowey, żeby to, co się traktuie z Ambassadorem Jey przez Delegatow Rzpltey miało być cało odrzucone. Bez tego terminu tak urazliwego dla Imperatorowey Jeymci, kto ma moc approbować może y reprobować.

Kwestya. Kara y rygor na koncu Aktu limity wyrażony, zdaie się być oboiętnym, y sciągasię do tych, ktorzyby byli przeciwnego zdania.

Odpowiedz. Ta kara nie ma się sciągać tylko na tych, ktorzyby się propria authoritate absentowali, y wolno to sobie obiasnić, iak się podoba.

Kwestya. Jeżeli nie można Seymu prorogować, co dwie niedzieli aż do terminu Zakonczenia Interessow.

Odpowiedz. Może, że po wyiściu dwóch niedziel pierwszych chcianoby, aby się Seym rozszedł, y żeby się Posłowie roziachali, ale Ja upewniam, że ztąd nie wypuszczę, ani Senatorow, ani Posłow; przeto na prorogacyą pozwolić nie mogę. Imperatorowa Jeymć iest obligowana utrzymywać obowiązki swoie, w ktore weszła z Konfederacyą Całego Narodu, Instrukcye po Wdztwach zaszły Conformiter do Aktu Konfederacyi, a zatym ktokolwiek się temu sprzeciwia, czyni wbrew Narodowi skonfederowanemu, ktoremu Ja reprezentuiący tu powagę N: Imperatorowey Poseł, upewniam, że wszystkiemi siłami dopomagać będę, y proszę Wszystkich WmćPanow razem, y każdego zosobna, aby mnie nie przymuszano przystąpić do ostatnich y gwałtownych sposobow przeciw tym, ktorzyby się żądaniom y obowiązkom Imperat: Jmći sprzeciwiali. Powtarzam to, że Monarchini moia ma moc y Prawo utrzymywać obowiązki swoie, y upewniam że ie utrzymać potrafi przeciwko każdemu, y ktokolwiek będzie przeciwny Nacyi skonfederowaney stanie się przezto nieprzyiacielem dobra powszechnego, y Imperatorowey Jmći, y iak takowy traktowany będzie.

Kwestya. Co się ma rozumieć o Salwach Konfederacyi generalney.

Odpowiedz. Salwy, ktore czynią prekustodycyą nieprzeciwną Konfederacyi, powinny być przyięte,

Ktore zaś repugnant per directum tenorowi aktu, są nikczemne y waloru żadnego nie maiące, ci zaś, co ie czynili, maią być poczytani za oskludowanych a corpore Konfederacyi, jako y ci co akcessa poczynili przeciwne Duchowi Konfederacyi nie mogą być uznani za konfederatow.

Kwestya. Gdzie uznawać Rzpltą activam, czyli Seymuiącą, czyli skonfederowaną? a wszakże iak akt Konfederacyi referuie się do Seymu, tak y deklaracya Nayś. Impor. Jmci.

Odpowiedz. Konfederacya weszła w obowiązki z Nayś. Impor. y tych dotrzyma. Imperatorowa się Narod cały skonfederowany, bo y Krol do Konfederacyi przystąpił. Seym być powinien conformiter do obowiązkow y punktow Konfederacyi, ktokolwiek przystąpił do Konfederacyi, iest w Jey obowiązkach, ktokolwiek się Jey sprzeciwia punktow, iest Jey przeciwnym. Na przeciwko każdemu takiemu Imperatorowa Jmć mocy swoiey zażywać będzie.

Kwestya. Termin co akcie limity naznaczony ad tempus bene visum wzbudza strach w Narodzie, ażeby się traktowanie z Xcien Jmcią Repninem Posłom, y kilka lat nie powlokło.

Odpowiedz. Wolno naznaczyć termin reassumpcyi Seymu ex limitatione primis Februarij.

Kwestya. Jeżeli niemasz ieszcze iakiey nadziei, ażeby te proiekta mogły być zmodyfikowane,

Odpowiedz. Żadney Modyfikacyi niech się Nikt więcey niespodziewa. Jeżeliby kto z narodu z tey niekontent szemrał ieszcze, Nayś. Impor. utrzymuiąc swoie obowiązki, w ktore weszła z narodem skonfederowanym, zażyie wszystkich

sił, y mocy swoiey przeciwko tym wszystkim
ktorzy są reprezentuiącemi, a byliby przeciw-
nemi Narodowi Skonfederowanemu, a
przeto Dobru powszechnemu, y Oyczyznie
traktuiąc Ich na owczas, iako nieprzyiaciół
według dawnego zwyczaiu wszystkich Konfe-
deracyi, ktore mawiały: Qui non est no-
biscum, est Contra nos. y Tym wolno się
deklarować.

List Obywatela pisany z Warszawy do Przyiaciela mieszkaiącego w Połocku ——"

Pisze do Ciebie kochany Przyiacielu, abym cię obiaśnił o Sprawie która przez ten długi czasu porzedaiąc równie twoią iak całego Publikum zaimowała niespokoyność y oczekiwanie zdaie się że Gazety Warszawska publikuiąc Jey Relacyą y Dekret nieiako się bynaymniey z przyiaciel co ieśdomościami z nadzieią Publikum całego, a nawet y sama z sobą — Sądzę bym rzeczy mniey potrzebney cofał się do zatrutego zrodła tey nieszczęsney Sprawy tyle Ja znaney iuż porzadkuiąc Dekrecie ile w poszczegulnych —

Prawda wszakże ukryta była Labiryncie y realna Sprawiedliwość mogła Ją znaleść, miała nawet pod ręką Kłębek za którego pomocą ukrytemi Labiryntu idąc ścieszkami mogła Jey była dojść y odkryć, lecz obawiaiąc się surowego spoyrzenia Bogini a nayiaskrawszey blaszku Jey y swiatła, woliała dobyć miecza, poobcinać Drzewa które Jey były na przeszkodzie y wprzod się przerzucić ——"

Zadziwienie którym nadzwyczaynie "Przypadek napełnił był w początkach wszystkie umysły ustępuie teraz zniewadze nad niesprawiedliwością y Arbitralnością Sądu który Despotyzm Obawnice y Postrach y wymogły na większey części Deputowanych podłych które Dekret do pisały

Niemasz wszak Przyiacielu ni ćmoca ni Prawdy nigdy nie iest oczyszczony ani iawnie przekonany, Podczepienia zostały mocniejsze niżeby były przekonanie y umysłu całego Świata, bo Świat cały poznał że im więcey Sędziowie tamowania y Obrotów do oddalenia iednych Świadków y tym co mogli zeznawać o istocie tey Sprawy tym bardziey pokazał im się ich wyiawienia lęk

Stanisław Potocki Mąż znany z Hazardów iest przytomny mieście znanym który całey umiarze był przytomny miał zapewnie przekonaniem Świadkiem zeby miał fałsz swiadczyć, niechciano go słuchać bo się obawiano żeby prawdy nieprowiedział y odkrycie go pod Pretextem iakiey Deprawacyi Sprawy y Przyiaźni, iakowey żeby Pokrewieństwo y Przyiaźń lub iakiekolwiek względy nastąpić mogły poczciwego człowieka do uczynienia kroku który by go między wewnątrznie zawstydzał ——

Sędziowie Ziemscy Ziemi Połockiey pokazał na zadowolenie ich przyimuią bez wydania z żadnego z Sędziów do Sprawy tey wyznaczonych lubo nie iednę podobno zrobić można było Exceptiones ——"

Po Sedpchnieniu za tym Świadków gdy oczywista Partyalność Sądu pokazała się gdy we Sprawie między Złotnickami wmięszał się Imię Partyi gdy nie [illegible]

ciami Rysa wiele innych Osób rozumiało się widzieć, Strone oskarżaiąca niedość mocna przeciw postronnym y krewnym popieraiącym opuscita Proces — Sąd nieważaiąc na to sam sobie pytał sam sobie odpowiedał, nayczęście napisał Decret, iaki mu się podobało — Rzadano Osoby innym nieprzeciwnemi Co. szczono drugie bez żadnych winnosci Ich dowodow D. Gorowmoss iżeli zupełnie winna Kara Jey iest nazbyt tatna iżeli nie winna trzeba bydz srodze okrutnym dla ominienia Lu. dzi y zakrycia własnych niegodziwosci czynici z Jey Ofiarą —

Byłem Ja przytomnym Mowom które Jey zadawano; Jak Jey y ptanie niepotrafiły zmuczyć Osób tych w których rękach było uwolnienie Jey od Katuszy, y które niedawno piastę tey się ztemiż exdziwami na których Oprawca wypatrał cyrkuły hańby piętno —

Jeżeli ten Cezgląd niemy dosyć mocny do wzbudzenia w Sercach Ich litości exdziwowań przeciwnych powinna się była ta w nich odezwać, powinni byli przypomnieć sobie że taż sama Kobita służyła Im przez długi czas w wielu potrzebach że Ona to była służąca porzucona do Obrzydliwości deranych —

Lubię tamże osądzenie Angielczyka Taylora te tkliwości y całość prerogatyw Szlacheckich y pomsty za złamanie Ich na tak godnym Obywatelu iaki Pond Gyk —

Moy Boże możnaż się tem z Prawa nayduiącego nowowynalezionym exdziwieniem niewiadomego Luxusiów naszych Exdziwienia że na gorącym przestępstwie winiad się dotąd Człowieka nayprodezyiących zamysłe Obyczaiów y które na schambienie Szlacheckiego Polskiego przypuszczono do tych Laszczytów których się Kmiec Grzdowacie nasi dowupy wali y o które wchodzić nawet uporczenie nie którym się Kray znacznie rozdzielni Exzięta z radania ubiegaią się Karanie mówię Taylor za popełnioną na Rzecz Lu lenecz swym Kraiu w którym przed dwoma Laty po exstępowano za Niepriacioł Oyczyzny tych Obywatelów których się wmieli dopomnieć o gwałtowne wi zienie Xcia Biskupa Krakowskiego ——

Tak to przestępstwa u Nas nie są przestępstwami tylko stosownie do Osób niektórych się dowiedzaią y do Lysku który nam przynosz —.

Cudzoziemy Obywatel luby Narodowi przez swoie nieszczęścia y Stratę wczuca nam naszą hańbę swoiemi Listami ten gdy zaostrzyć chciwość zebranym Majątkiem zrobiony iest exdarzatem wtrącony iest do więzienia zabrane są Jego Skarby bez nayminieyszego Prawa kaydynalnych naruszenia —

Widzisz swym wszystkim Przyiacielu Despotyzm który

rządzi

wzniosłe Turecczego rządu — Smiaci się może będziesz niedyś powiem że wiele ja teraz znajduję analogii między Dworem Saxiemgrodzkim y Stambulskim ta sama niedołężność zmięszania z despotyzmem, ty same Kunsztrostwa Seraiu Sołtanowy walidy Kiedy Wezyra Muftiego zakrywadze tylu innych oddane samym sprzecznościom Bazyry dowodzą że rząd żaden Monarchiczny nie ma więcej podobieństwa do wschodnich wielowładności iak dzisieysza nasza Rzplta; Któż równą broią mógł walczyć z tą całą potężną Familiey która w zachowaniu osoby Xięstwagi czyli pierwszego nad nocnemi rozgłosami Sułtana, zawiedzie swe punkt-honoru y Ambicyą cielki Wezyr ubiory minowych tych sposobności któremi pozpychawszy tylu innych godnych y zasłużonych przed sobą Bóg osiągnął pierwszego Ministra Miejsce —

Wielki Wezyr miał zachować się był dotąd dosyć dobrze w Opinii publicznej wyrok dzisieysy stanie Ma z zupełnie w temptach pozniejszych — Dowiódł że Dusza w Stanbuych Persiach zawarta nie może mieć żadney spreżystości ani cnymiostości —

Wielkie to wkrain naszym Bóg, co potęg dobra cieszyło się reputacyą poki niepotrzeb dowodzić się między pozorami a z podleniem —

Dziw tedy nowiny te ta nieszczęśliwa Sprawa o której gdy gazeta warszawska tam fałszywie kraiu uwiadomia korresponderci Zagraniczni więcey wiadomości przed ferowaniem Dekretu finalnie lecz niemniey fałszywie o wszystkim byli zeinformowani; Lecz któż nie zna smiesznej naszey próżności wolemi brykować w Journale Encyklopedyczuym, Merkuryuszu, Affizach y kuffach Paryzkich, miesza nam iest Stawa u postronnych ich upuścić zgorszenie wstrętnego narodu —

Oswobodzona prętwyą, nieprzyiemy ich z brzegów Ekwanu y Panizy zdaie się warszawa maiąc pociechę ich w swoiey niedzy —

Europa otwarte miała na nas Oczy pod czas nieszczęśliwych Rewolucyi które Polskę obalały —

Lecz gdysmy się w rzadach dzisieyszych pokazali stabilni y niezdolnemi żadney Rezolucyi niema nas więcey za godnych swey Uwagi; Już dawno nieżyiemy w Systemie politycznym Narodów —

Biskup Lieski Nabab ich na brzegach Malabaru nieszczęście więcey interessuie Ks. de Conzenes y Versale ich wszystkie ważne Intrygi Dworu Saxiemgrodzkiego y mały jego Triumfy

Zatem przeglądam się z smutkiem tego momentalnego Triumfu, iunsty Czytelnik, ranny które ten Tatuo moie na byte zagoić postrzeżenie tego się iestrzyć będą —

Najznaczniejsze Familie które nas dawniey y nowemi dawały ieszcze blask podwładney Stolicy które we Prowincyach warszawy

ważnych Urzędów y we wszystkich swoich Pismach y rozkazach nayporliwsze dla Bezpieczeństwa onaszego Życzenia y chęci ważenie ustawiczneini przyiaciami idąca po drugiey oddalić się musiała y przestawić Stolicę y pierwsze w Kraiu dostoieństwo Duszom perfidnym y nieprzeiaciołom Swoim

Szczęśliwie ułoży się Augusta III. przez Warszawę przeiazd Pobożnych Oczu Swoich y tego się Dnia Dwór stąd z Lapotnicami nieboszczyka

Co zastatalna Dotrzyma się przyszłość iak oporem wbrew się będą zmianie y głuchstanowanie Godziny, ten czas co lotne unoszą momenta Życia naszego nie zmoże pamięci błędów popełnionych y owszem we skrach głębiey coraz mocniey się wpraw przykych nadeiść staroscią wystawi nam nieraz wspomnienie nieszczęść Kraiu swych - Niewdzięczności ku Dobrodziejom y Oyczyznie których winniśmy cała nasza Fortuna y pokoiu niedali bolesne iak szarpiące wnętrzności sprawowali będzie to wspomnienie —

Któż wtym dzień nie widzi czas nas pocieszyć
Czy Bo pokoiu y Szczęśliwey Mufty
Czy Bo Opieki y Łaski Protendent nadzieie wszystkich naszych
Robot y niegrabności —

Postrzegamy na Bo czas wszystkie nasze błędy zbytnie zyskiwszym Zatem iuż bardziey Żal ten będzie niewczesny

Bodaybym Da złe przepowiedział nie życzę przykrości ekrem z natury tęgodzieniu które nayprzeczey błędzi Ludzie oddaią ufności Ludziom Ambicyą y Złości zupełnie —

Nieprzemiałem Przyiacielu żebym się tem rozszerzył pisząc o przypadku którego bieży cały Dzisiejszem Ci wpierwszych Listach moich bez widoku Sieci okrutnych niesprawiedliwości publikowanego Dekretu nadto mię obrzydzaią żebym więcey o nich przestał mówić y pisać bez wzdrygnienia się y uniesienia

Ty Przyiacielu co przez Okrutny los który Krzyw nam wszystko pod Cudzym iuż Dziś Zyiesz Panowaniem nie tracz tym wszystkim będziesz Dobrania tych uzwarzyszy Spodlenie Narodu powszechne zepsucie y tak pospolite w Oyczyznie naszey niegodziwości mnożyć ziatrować będziesz że iuż nie nadeiszły Dobrey

O odkryciu taiemnic układow obcey potencyi na przyszły ucisk Oyczyzny widok naystraszniejszego nieszczęścia niemoże zastanowić umysłu prawdziwie Patryotycznego za ktorego idąc podnietą nie wglądaiąc w nayokropnieyszą przyszłość ani wystawuiąc sobie żadney z tąd korzyści procz tego ukontentowania ktore znayduie cnotliwe serce w dopełnieniu Kondycyi pod ktorą iest na swiecie winnych Oyczyznie swoiey obowiązkow poczerpnioną wiadomość wszkodliwey Polityce Rossyiskiey o wygotowanym dla Kraiu Polskiego nieszczęściu odkryć publiczności przedsięwziąłem aby korzystaiąc z tey pewności była w stanie uprzedzenia przezornością ustaw swoich a oraz y odwrocenia tych wymierzonych na Kray ciosow

Między innemi obowiązkami każdego cnotliwego człowieka ktory należeć tylko może do związku powszechnego społeczeństwa znam bydź ten nayświętszym wypłacać się winną wdzięcznością Oyczyznie swoiey ktorey z istotą naszą wszystko winniśmy dopełniaiąc więc tych tak słodkich y swiętych dla Mnie węzłow wiadomość ktorą tu niżey obiaśnię Kommunikowałem naypierwey znayduiąc się w Rossyi w powiecie moim do Oyczyzny przez list do nayznakomitszych w Kraiu Osoby adressowany a to ieszcze w Miesiącu Lipcu w Roku 1788. wyiechawszy z Rossyi do Polski w Litwie powtornie Kommunikowałem tę wiadomość pewney znakomitey Osobie Kommunikowana ona iest przezemnie y tu w Warszawie niektorym Panom lecz gdy ta procz zadziwienia z wątpliwością zmieszanego nic więcey niesprawiła na umysłach przyzwyczaionych oziemble patrzyć na odległe w mniemaniu swoim widoki okropności losow Oyczyzny y swoich własnych a przeto myśląc iż nie dosyć wywięzuię się Oyczyznie moiey z winnych dla Niey obowiązkow nie zastanawiam się nad odkryciem całey powszechności ktorey postać reprezentuią dziś pod węzłem Konfederacyi Seymuiące Stany naystraszniejszego zamiaru Rossyiskiego do wzniecenia buntu Chłopskiego w Ukrainie ktory nieuprzedzony przezorną Stanow ostrożnością niepowetowane na Kray sprowadzi klęski.

Projekt ten w Ruskim iezyku iest w tym układzie = Wiadome Tauryiskiego Państwa położenie którego bezludności nie może odpowiadać wielkim przedsięwzięciom Nayiaśnieyszey Imperatorowey całey Rossyi dla nayobfitszey przyczyny bezchlebności która będąc duszą czynności woiennych y politycznych niemoże bydź rozprzestrzeniona bez przyrostu liczby Narodu.

Krym czyli Tauryka okrążony iest takimi sąsiedztwami od którego niemożna oczekiwać żadnego wsparcia w zasadzeniu ludźmi prawowitemi y robotnikami tak obszerney Ziemi Jedna Polska zdaie się bydź nayspossobnieyszą dla nadziału swoiego do dopełnienia rządu Naszego zamiarow odrzuciwszy wszystkie matkie szrodki które wiecey trudow y wydatku pieniężnego aniżeli korzyści przynoszą w całym wieku nie są zdolne Krym napełnić Narodem.

Jedyny vpatrzić się sposob, wiadomo Nam że Naród mieszkaiący Państwami Polskiey w starożytności był wyznania wiary wschodniey Cerkwi a ieh Panowie Rzymskiego wyznania zazdrośni w rozprzestrzenieniu swoiey Religij idąc za podnietą duchowieństwa zawsze swoiey korzyści y pomnożenia władzy szukaiąc używali gwałtu w intencyi zniszczenia w Polszcze Błahoczestia a czego kazaniami dokazać niemogli to groźbą y ostrością kar do skutku przyprowadzali, którezież stały się skutkiem wielu nieprzyiaźności, któremi ten Naród rozdrażniał się, przywiązanym będąc wawnętrznie do wiary Przodkow swoich, aż do tego punktu, iż nawet ubrzydzili się przeciwko Panom swoim. Uniała nieraz Nasza Imperia korzystaiąc z tych przypadkow znaiszczególniey zeszłego pamiętnego obruszenia się Bohdana Chmielnickiego, którego powiększyło nasze Monarchia. Lecz gdy ten biedny Naród Nieświadomy bez Wodzow rozumnych czynił wszystko niepo Prawidłach Polityki, myśląc iż wygubieniem Panow swoich, pozyska wolność swoiego Ducha. Ich krwawe i prawie zwierzęce powstępowanie niebyty ustanie oswobodzenia ich od jarzma, którym uciśnieni byli; Bo Ich Ropya zrzekać się, przymuszoną była= Uznaną byli więc za buntownikow i rożnemi sposobami umorzeni

Wziąć więc trzeba naprzykład Augzpurgską Społeczność Protestantów którzych skutkiem była długa woyna Traktatem Westfalskim zakończona Rzymskiego y nayzaszczytniejszego wyznania Błahoczestia Jmię miey dawszy za Tytuł Ligi y odkąd temu Narodowi miejsce, gdzieby bez wszelkiey bojaźni mogli zebrać się pod pozorną zasłoną woyska Naszego, dla zrobienia Pismiennego i nayuroczystszego Wyznania Błahoczestia Jmię miejsca dawszy, za Tytuł Ligi, Konfederacyi tego należy im uczynić Protestacyą, iż nie uchylaią się od winnego Panom

swoim posłuszeństwa nienaruszaiąc, wiernosci Carskiey i Królowi w zu
pełney rezygnacyi i poddaniu władzy Krainowey, dawaiąc się publi
cznosci do tym, czym się w sercach swoich, to iest Błahoczestliwe
mi, prosząc Panów, azeby przestali na tey władzy, ktora Im los
przeznaczenia powierzył, nad ich maiątkami, i zepsutemi
ciałami; zostawiaiąc, i na wolnéy niepodległego Ducha, swoyzna
nii Wiary Przodkow swoich, Ktorego Ducha przeciwko wewnętrzne
mu sumnienia przekonaniu żadna władza świecka przymusić nie iest
wstanie; bo do dopełnienia tego dzieła, szukać należy oświeconych
wereszych, a Duchowieństwo Błahoczestliwe, azeby Demonstracyą u
trzymywało ten Naród od okrucieństwa, jakie bywało w dawnieyszych
Czasach, dla lepszego skutku tego dzieła

Po dopełnieniu tey Ligi, aby wróciliśię do Domow swoich, i z pokorą chociaż
zmyślona prosili Panow swoich jako maiących Prawo stanowienia,
Popow, aby Im dali Błahoczestliwych, i natychmiast, azeby zrzekli
się od Cerkwi Unijackich. W tym razie zamyka się Polacy, a Na
rod Ukraiński, ktory tę Fortuna przepisu czynić będzie, będzie miéć
Prawo wmieniu swoim posyłać Deputacyą do Naiiaśnieyszey Impera
torowey odwołuiąc się, do Jey Protekcyi, figurniąc pod tytułem Ligi, azeby bo
dąc Protektorką, Gwarantką i Sprzymierzeńcą Błahoczestliwą zastąpiła Go,
od prześladowania i Tyranij Polskiey; Zachowanie tego porządku sprawiedli
wi w oczach Europy Nay: Imperatorowey wdanie się, Nadto, pomimo
tak słuszne przyczyny Nay: Imperatorowa będzie miała racyą wmieszać się
w to dzieło, z przyczyn politycznych przy zwycięstwach, ktore nam Bóg dawnie prze
ciwko Turkom, jeżeli pomimo wspólnie nadziei Polacy zamieszaią się przeciwko
Rossyi, tak dla obudzenia Jey nieprzyiacielskiego Ducha, jako też dla nowych i nieza
wodnych korzyści, ktore w Partycyi można w ten Polityki Naszey.

Prześwietne Stany ten Plan byłby iuż wziął swoy skutek, lecz nadzieja zamyślonego
Aliansu z Polska przez upatrzonych w tym Dobro Oyczyzny, a bardziey
iesze swoie, ustrzymała ten zapęd; Lecz gdy ten, omylił Nadzieje Rossyi
skie wzgławienia Polski na od nieprzyiazney Porty, więc donieść mi na
leży, iż Zimowanie Woyska Rossyiskiego w wielkiey lub małey liczbie
iest nayniebezpieczniejsza dla kraiu rzecza, z przyczyn, iż nietylko wy
bieraniem Rekrutow Polskim Narodem pomnożą swe siły, ktory byłby
przydatny Krajowi, ale iesze ułatwi Chłopskim Ukraińskiemu drogę
do buntu powszechnego, przez poddanie broni i przyłączenie Kozakow
Sicrowych to iest Zaporowców, ktorych iest iesze w Rossyi do kilku
Tysięcy zgromadzonych, na hasło podniesienia nowey Sicry, ktore
mało przydadzą łatwości do wzrośnienia nagłego tey kupy, Bryle
gła Mała Rossya i Moldawija zbiąd się pocisną dlumem na pewny
zdobycz, Liczba gotowych Kozakow Humańskich, Siwiańskich, Biało
cerkiewskich, Czehryńskich, Cerkaskich, Smilańskich, Bohusławskich,
Kaniowskich, i innych, albo z małym będzie pożytkiem dla tey czerni.

Kamieniec Podolski godzi się mieć na baczeniu źle rządzony przez Kommendanta, który znosi się z Feld Marszałkami Rossyiskiemi, którego Korrespondencya tak jak innych nieraz przechodziła przez moje ręce, bo Strata tey fortecy naywiększe za sobą pociągnie Konsekwencyi, i wiele pomoże Rossyi do uskutecznienia układów nayszkodliwszych, dla Polski, z Systematu początkowego teraźnieyszey woyny wypływaiących. —

Tak się wypłaca Oyczyźnie swoiey Obywatel, który doznawszy naywiększey niesprawiedliwości Krajowey i Przemocy, przymuszony był szukać losów swoich za Oyczyznę miłością, którey uwiedziony, poczerpnąwszy te inne wiadomości, porzuciwszy pewny fundusz życia i wzrostu do naywyższych stopniów w tym Kraju, powrócił do Oyczyzny, dla ostrzeżenia Jey o wiszących nad nią klęskach, inney nie wystawiaiąc sobie nadgrody, nad tę, którą zakładali sobie Owi w Starożytności Miłośnicy Oyczyzny Mucius Scewola Horacius i inni, którym niestraszno było rzucać się dobrowolnie w ogień i w bezdenną przepaść dla zbawienia swey Oyczyzny.

Nie mogąc więc stać się Uczestnikiem Offiar Czyniących dla Oyczyzny na zazdrość Przeciwnikowi, który Go wyzuł z tych sposobów z krwi i życia swego czynię Subskrypcyą. Która ieżeli nie pierwsza, nieprzewyższa to przynaymniey, wyrównywa chętliwym chęciom Cnotliwych Synów Oyczyzny.

Są tu tacy, którzy czytaiąc to dzieło domyślą się o Autorze i których Intryga dość iest mocna w tey Stolicy na zgubę Jego, ale niech się odezwą, a On Im odpowie nieustraszenie.

1766

80

Kopia Listu JMć Pana Weymara do JO Xięcia Radziwiła Woiewody Wilenskiego Hetmana W.X.Litt. 18 Augusti 1766 z Warszawy pisanego

Partykularna łaska y honor dystyngwowany ktoren odebrałem w Domu JO Wszey Xcey Mći kiedy prze 24 godzin znaydowałem się w Nieświerzu za co lubo winienem wprawdzie niewygasłą y pełną prawdziwey Rękognicyi wdzięczność nie tak mnie to iednak ukontentowało iak łaskawa Waszey Xcey Mći Assekuracya ktorąś mi solennie przyrzekł iż się chętnie rezolwować na Upragnienia Nayiaśnieyszey Imperatorowy moiey zechcesz o ktorych Wasza Xca Mć iuż iesteś uwiadomiony tak przez JW Kanclerza Rossyiskiego Bestuchefa Bumina listownie iako też y przezemnie ~~ustnie~~ kiedy miałem honor Deklaracyach moich Waszey Xcey Mći ustnie informować, co wszystko do tego się iedynie ściąga aby Zgoda y Pokoy w Rzeczypospolitey Prawa tudzież y Konstytucye gwarantowane przez Nayiaśnieyszą Imperatorową w iak nayzupełnieyszey mogły zostawać Konserwacyi y Obserwancyi.

Pozyskałem sobie tę łaskę u Waszey Xcey Mći żeś mnie nie tylko ustnie co się tych Punktow tycze assekurować raczył ale też y listownie toż samo przyrzekłeś w Liście do JW Kanclerza Rossyiskiego na moie ręce oddanym.

Po tak solennych Assekuracyach Pana tak zacney Kondycyi iak Wasza Xca Mć iesteś za rzecz poczytałbym wcale kriminalną gdybym śmiał iak o niepewnych powątpiewać Nigdy J.O. Xiąże niechwycą się mnie takowe myśli y owszem wyznaię iż iestem zupełnie wyperswadowany iż Wasza Xca Mć zechcesz nie tylko to wszystko chętnie wykonać z czymeś się sam odezwać raczył, ale też y zabiegać usilnie temu będziesz cokolwiek by miało tak solenney Jego Assekuracyi kontrować, wszelkiemi zagradzaiąc sposobami aby ta Zgoda y Pokoy publiczny Prawa tudzież bychystych y Konstytucyi świątobliwa Obserwancya Jedyne Nayiaśnieyszey Imperatorowy Upragnienia nie były znieważone przez niegodziwe postępki y zdradliwe Intrygi z ktorych iakażkolwiek mogła by niespokoyność wyniknąć

a lubo

Albo niezaniedbałem ia z strony mojey Jo Xięcie czynu
mię Nayiaśnieyszey Imperatorowey mojey zpewnia
ięc Ią o zawiadzeniu we wszystkim do Woią Ią
stosuiącym się. Wybaczy iednak Jo Xięże
że się przy zdarzeniu nayuniżey Łaskawey
woiey ~~zleca~~ Waszey Xcey Mści na dostatecz
nom stracyć uczuć Uważam iż ~~Nayiaśnieyszey~~
~~Imperatorowa~~ zniewidzy podobieństwa
aby Nayiaśnieyszą Imperatorowa mogła
być wyperswadowana stosuiąc obiekcyą
ze sądu na Jmć Pana Sosnowskiego y bar
tak do Jey Intencyi iako też y do Assekura
cyi Waszey Xcey Mści że wzpomnioną
obiekcyą Ony iest w istocie iż może po
niiąd publiczny zamieszać pokoy y boday nie
Łatwą iakąś za sobą konsequencyą zagnąć
Nie pocztuie mi Ty Wasza Xca Mść
z ześ bezpieczeństwa tego którego zażądam
na odrzucenie stanęły apreheńsyi moiey, dla
czego się azaby takowy postępek ~~nie~~ nieby
ł którey zgwałcenia publicznego pokoiu y żeby
co gorszego nie spozdził
Jdzie tenże Jmć Pan Sosnowski bez
ma honor zostawac pod Łaskawą Waszey
Xcey Mści ma iednak zniżoną służbę przyiaźń
y stałą kredyta swoiey Mość a dalsze także
wiernemu znanych w każdey chwili Państwu
przez dobre y znaczne usługi czynione w
czasie dawniejszym usługi to poruszy tak
dla obrony swoiey iako też y dla podo
bania odgrażaiących sobie Nieiey
Sama nawet Desperacya może Jmć Pana
do tego powodem wzięcia go ad praesens
a może bez fundamenta obwinioną
a takowy gdy padek czy zgodzi się z za
pragnieniem y Łaskawą Nayiaśnieyszey
Imperatorowey y z Assekuracyą Waszey
Xcey Mści
Nie wchodząc w szczegóły rozpraszone
iako też teraźnieyszego ~~dla~~ stanu dla mnie przykro
ia, nagannego kondukty ~~z~~ którego się Jmć Pan
Xcey Mści Jenerał imprudencyą zdaie się uczynił
że przez miłość do oyczyzny ~~nie~~ ~~na~~ ~~liczy~~ swoiego
y dla publicznego pokoiu lepszy iest zamiar

Chai

chać dalszey Inwestygacyi co nie tylko obro
ciło by się w rzecz bardzo zbawienną y w spo
sob nayskutecznieyszy do zabieżenia dalszym
Exacerbacyi ale ~~niemniey~~ dowodem niemnieyszym
by się stało dla Nayiaśnieyszey Imperatoro
wy a oraz całemu Swiatu iawne by były
spokoyne Waszey Xcey Mci Inklinacye,
zwawe tudziesz usiłowania Jego, dla utrzy
mania publicznego Pokoiu y Zgody w Oyczyznie
Krotki czas ktoren pod bytność moię od
tożyłem dla oddania powinney Submis
syi moiey w Domu Waszey Xcey Mci do
syć mnie znacznie informował iż Wasza
Xca Mć szczegulnie do wspaniałych spra
wiedliwych y ludzkich Sentymentow ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ masz Inklinacyą
Mam tedy wielką ufność iż Wasza
Xca Mć nie wzgardzisz propozycyą moią
y wzgląd na nię mieć będziesz a odstą
pisz dalszey Perkwizycyi na JW JMć Pana
Sosnowskiego y że w ten sposob dasz dowod
Oyczystey Inklinacyi swoiey y obrocisz ią
raczey na utrzymanie wewnętrznego Poko
iu y zgody publiczney, tak bardzo od Nay
iaśnieyszey Imperatorowy moiey pożądaney
Obiecuię sobie nakoniec iż Wasza Xca Mć
zważyć to wszystko chętnie raczysz y uda
ruiesz mnie o nowym Powolności y Kle
mencyi Jego Pańskiey dowodzie, tak dla
ukontentowania Nayiaśnieyszey Impe
ratorowy moiey, iako też y dla Dobra po
spolitego
Zostaię przytym z nayzupełnieyszym
Respektem y Submissyą &c

de Weyman

To co czuię w Sercu y w Charakterze moim, tym bardziey mieysce poziadaiąc Rady, z Urzędu mego Przysięgą obowiązany, mowić Znam mu ią powinność. Ustanowić Radę, ktora y z dawnych Praw, przy Boku Krolewskim być zawsze powinna, czyli iak Ią teraz chcieć nazwać Consilium permanens, nikt ięć temu sprzeciwić nie może, Bo kiedy rozumny Człowiek czuie to y zna, że Dom żaden bez zaradzenia o Nim, trwale stać nie może, ani żadne zgromadzenie ludzkie w Swoim utrzymać ię Związku, dopiero Rzplta Bawarnieysze y Ogromnieysze Ciało. Kiedy tego żąda Obywatel, aby wspokoyność zostawał sprawiedliwość y Obronę zaszczycony, co to Obroć Rząd dobry sprawuię: Dopiero My do tego utworzenia Dzieła delegowani, iako to iest rzeczą nieysze Nasza powinność, tak ter powinnieysza pilność abysmy taki Rząd ustanowili ktoryby, y znany y przyięmny był Narodowi dawnych y naturalnych Jego nieuzurpowanych Fundamentow, niezmnieyszaiący raz Dostatność Króla swoiego. Bo Bawaga Panuiącego daie Sławę y Szacunek Ludowi Jego.

Ufam Ja Wam y Znacie Waszey JO JW wybrani tu w Bezwietney Delegacyi zasiadaiący Mężowie że gdyby w Nas Ktorym ile to iest z tym ludzkiey Nature trefunkiem znaleźć ię miało, iakiey prywaty Obiektum, uchylisty go na stronę, iako Radzicielowi tey Cyczany Synowie, wezmieie to iedyne przedsięwzięcie w tey zarazieyszey tak wielkiey oyczyznie, ktora albo spokoyność długo trwałą ugruntuie, albo nowego zaburzenia zasieie na ziemi: że myśleć o tym iedynie będzie, y to ustanowienie Ut sit bene Patriæ y Potomkom Naszym. Niech mi ię godzi podchlebić Nadzieią, że y Wy JW Ministrowie trzech tym mierzonych Potencyi z Nami tu zasiadaiący ieziak ię zawiadczaie, Iż przyiaźelstwa Nam do tego pomagać będzie Dzieła, że Nam nic takiego proponować nie będzie, chcieć, ani gwałtownie wymuszać na Nas, coby Nam nie zdawało ię być przyzwoitego, y potrzebnego, y nacobysmy ię sami pluralitate Votorum nie zgodzili. Wszakże to Was samych były wyrzeczone upewnienia. Bowiem wiec

nazpis.

naypierwey, z tego Projektu wyięczyć Artykuł odbierający Prerogatywy Krolowi

Wiadomo bowiem JMciwym Panom iako zacnych Przymiotow y Wielkich Sentymentow Ministrom, że tu tylko dwa Stany zasiadamy, o Sobie mowić, o Sobie stanowić mieley moremy y nicziako competentes, lubo stricte tak iak ię należy biorąc, nieposwinnibysmy o innych traktować materyach, tylko o tych, o ktorych Wwartwa, Ziemie, y Kawiaty przez Uniwersały Krolewskie informowane były, y w tych, Jednym Postem Suffragium Krolewskie informowane były, y w tych, Jednym Postem Suffragium im udzielity mocy, nie o tem, o ktorych nie wzmiedziały, ile tak wielkiey Konsekwencyi. Ale gdy Należąc na Nas, y uniżeniem znane Woyska, ktore y tak udniwiecznyły ten rzeczą ięcy kray dyrazenie y deklarowanie, przychylać ię nicziako będziemy musieli; ale dla Stanu Naypierwszego Krolewskiego formować y stanowić Prawo, znaie to Jedni Ministrowie, oniecie, y przekonani iesteśmie że Rzplta Polska, czyli Narod Jey dla Krolow swoich pisać Praw, niema innego przyzwoitego Czasu y godziwego, tylko vacante Trono; W ten Czas może Projektować Sobie, udzielać, dać ad proponendum przyszłemu Panu, y gdy One akceptować będzie y przyimie wpisuią ię w Pacta Conventa czyli w Kontrakty z Rzpltą.

To ię iuż stało, przy wstępowaniu na Tron Nayiasnego Krola Imci tąskawie Nam Panuiącego. Dotrzymuie Nam Ich, y My wraz mnie obowiązani iesteśmy dotrzymać Mu to wszystko co posiedzi z Nayiasnymi Poprzednikami Swoich y przez Nas Jemu wraz mną asserowane Przysięgą.

Gdyby zaś Krol Imć (do ovego z Wielkim respektem mowiąc dla Maiestatu Jego nie ma Władzy:) chciał dobrowolnie ustępować swych Prerogatyw, y składać w Rady poddanych swoich, coby było z własnej Jch Krzywdy stawy, bo iakom powiedział, że Sława Panuiącego, y Sława Jego Im więcey okazała, tym większy dla ludzi Jego z prawdziwe szacunek Sam z Siebie to tak Sławnego miec nie może ani Konsyderacyi Tonienatym mieysce ani od Nas, być może umnieyszenie Prerogatyw Krolewskich, ale na Seymie przy zgromadzeniu Stanow, gdy One Nan nayprzod Krolewski zasiadszy na Tronie Brzytomność swoią zachowuiąc będzie, wten Czas implena Republica słuchać będziemy Głosu Pana Naszego wiakowych w tey materyi być zechce Sentymentach, do Ktego nawet od Nayuyższey Głowy Papieża moim Zdaniem mieć powinien poprzedzaiącą z Przysięgi Dispensę y uwolnienie, bo ieżeli Kaidemu, tym więcey DEO Servanda Fides.

Jeżeli wszystkich Stanow Wkromawanych iest iako zezegul, nieyszey Krolow Sławy Interessem, bronić Prerogatyw Krola, tym więcey Wasze tu przytomni JJW Dworu Petersburskiego, y Prusskiego Ministrowie sądzę być zezegul nieyszą na tę Okoliczność baczność. Wasnych to Dworow w tym vertitur Sława y Sława, wszakże na rekommendacyą Waszych Nayiasnych Monarchy z Pamiętny Narodu Polskiego Nayiasny Krol Imć Nam Panuiący wyniesiony na Tron, y labo w własnym Swoim Narodzie znalazł Mitau, wzielako za Waszych Nayiasnieyszych Protekcyi, to Nayuyższe Krolewskie dostoieństwo otrzymał Interessowaniem. Ufaiąc ię godzi że Samer te Nayiasnieysze Monarchie niedopuszczą Mu naymnieyszey uczynić krzywdy.

Ja przeze z mieysca mego, aby ten Artykuł był wyięty, zostawiony był do Seymu do Rezolwcyi Samego Krola Imci coram plena Rzpltica, Koniec ostatni mowy w tym Zdaniu Iemy Krola Obrali, mam Panuiącego Krola Chcę Go mieć Urzędem, ale nie Dozą

Dnia 13. Sierpnia 1774 na Delegacyi.

Potrzey Dapry Charakter, radzi y Obmysla sposoby temu, w ktorym ię takowa mieyscu, u Krolewiącego polepszać Sytuacyą Swoią; Gdybym miał takowy w Sobie przez rozum znaiąc

Obrydliwość

Obrydliwość Jego, brzydziłbym ię w tajnym Życiem moim, ani ten nikt z Obywatelow wspolnie w Kraiu ze Mną żyiącego, tey niepostrzegę u Mnie polepszonego; labo y naymnieyszego

wyświadczenie

uyszuiadczenie taki przez respekt dla tego iest u
Mnie uysoko szacowne. Ale zyiąc wtym Kraiu nie
szczęśliwym Znam y Wiem sposoby, ze inną drogą przez
interesowania Moc do Krola Reprezentacyi niosące
bez starania przypodobania się Jemu y zasługiwania
częstokroć odbierają Dobrodzieystwa. Nietym więc powo
dem nadnia wczorayszym oświadczyłem moie zdanie
ale zprzeświadczenia Mego czystych Myśli Miłości Oy
czyzny Narodu, zachowania Sumienia delikatnośći, ze zapisy
szczonych do całego Narodu z Krolem Jmcią zawar
tych, maią Nas liczba bez uiadomości tego całego Na
rodu odmieniać y zrywać niemożemy Kontraktow a
ledwy y zprzeciwdziałania z tych stąd mogących wyni
knąć konsekwencyi, y nawet ytey, gdyby Krolowi za
wartego Nim niedotrzymuiemy Gruntowna przy
zdarzonej okkurrencyi Krol Jmć będzie miał przy
czynę wymawiać Narodowi, y z Swey Strony rownie
niedotrzymywać.

Czytamy w tym Projekcie ze Krol Jmć ustępuie Swych
Prerogatyw, słyszemy z Ust kilku tu publicznie mowią
cych o Konwencyi zawartey, niech to oczami Nasze
mi widzimy, y czytamy, o ktorych ze ma być, słysze
my bo nawet iest co innego dotknieniem Osobie Kro
lewskiey y ludzi Jego wymiar iakowe z Ust wymowie
nie, a iest co innego Konwencyą odprawiać y podpisać
ktora nic skutecznego widzieć może bez uiadomości y
zezwolenia nato całego Narodu, y ustanowienia innych do
tego potrzebności.

Chcieć powrocić podług Wielkiego Dania Jednego Senatora
JO Xcia Jmci Wurdy Gniezneńskiego Rzpltą Naszą
do dawnego Stanu. Powoli tenże JO Xc Jmć Wurda
Gnieznenski przypomnieć Sobie ze nietym kształtem ia
ko Projekt podany w dawniczszym Wieku Rzpltą nadzi
ei, a więc więc ten sposob dawnego Rządu ktory sto
dzi wspomnienie, chętnie powolemy na Niego.

Ale gdy Przemoc utrzymuie Projekt podany zdawało
by mi się gdy chce y Nasze do tego stosować zdania, od
siarując oraz przyięcie Reflexyi. Czytaymy więc
Nasi Wielce Mci Panowie do czytania Jego, a do
uiadczemy czyli będą przyięte, y w czym. Co
zas do Artykułu względem Prerogatyw
Krolewskich zostaię w maim Zda
niu bez zgodney Larayatności
na Fundamencie oświad
czonych na dniu wczo
rayszym Nauyi y
Pretorem moich.

Za odebraniem Gazet z Wilna Dnia 3. Października, będących drukowanych pod Dniem 12 Października R.P. 1774. Wypisuie się Punkt znich względem Kwestyi o Edukacyi Dzieci. Nadgroda Medal o 15 X.

Jmć X. Brzostowski Referendarz W.X.Litt. z powodu Patryotyczney gorliwości swoiey o postępek młodzi Polskiey w Naukach Dnia 26. Marca roku teraźnieyszego w Gazecie Publiczney zatrzymał medal od 15 Czerw: tt temu w nadgrodę ktoryby naylepiey rozwiązał to pytanie: Co bardziey zachęca młodz do nauk; czy nadgrody y pochwały — w szkołach iey dawane? czy też urzędy krayowe ludziom przez Edukacyą y ćwiczenie się w naukach do usług publicznych uformowanym y zdolnym otwarte? Dopiero zaś z powodu hoyności na ozdrzewienie nauk sobie zwyczaynej wspaniałą obietnicę swoię dokazku przywiodł. W czasie na znaczonym nadesłane od Literatow Polskich, y zagranicznych dyssertacye, na wielorakich posiedzeniach z uczonemi ludźmi Jmć X Referendarz roztrząsał, y porownywał; a lubo wiele mądrych y wypracowanych dzieł szacunku y publicznej pochwały godnych nalazło się: Tym wszystkim proponowane præmium zgodnie od wszystkich przysądzone iest dziełu Jmci X Michała Dudzinskiego Profesora szkoł Mińskich, y w tey tym Observatorium JKy Mci Złożone. Zkąd na rekwizycyą autora wydane będzie.

Z kaczy tego Przysądka Præmium, Dzieła JX. Dudzińskiego, czy warte bytności, pisało się List przyszły o kommunikacyą, pod Jmieniem Jmci P.a Józefa Witkowskiego B. Ł War.

Magnifice et Excellentissime Domine Professor Dignissime.

Na odgłos dokonaney odpowiedzi na Pytanie: — Co bardziey zachęca młodz do nauk &c. y przysądzonym Præmium, znać się powinniśmy wszystkiey Literaturze do powinszowania W.M.W.Panu Dobrodziejowi, y życzenia żeby ten do chwały Potężney Rzeczypospolitey Litewskiey zadatek, stał się też y pierwszym iomu do naywyższych Prelatur postępowania stopniem: czego ja żebym był y świadkiem życzący y usty oprzeć daiący upraszam W.M.W.Pana Dobrodzieja o przysłanie mi kopij tey przykładney y pożądaney odpowiedzi; upewniam że iey użycie ku swoiemu y innych Literatura zbudowaniu. Niech to chwalebne dzieło iako wyborna ziarno stokrotny pożytek przynosi, za sprawą tey mojey aplikacyi, z ktorą do wszelkich przysług zostaię prawdę W.M.W.Pana Dobrodzieja nayniższy sługa J.M.W.B.Z.W. Dat. Warszawie D 15. Października 1774. Kic.

Na ten List Respons z przysłaniem odpowiedzi na Kwestyą: Co bardziey &c.

Mnie Wielce Mości Dobrodzieiu.

Zawstydzasz mię W.M.Pan Dobrodziey gdy tę niskiemną pracą moią tak wielce sobie stawiesz y wynosisz. ktora, iedynie chcąc zadosć woli Jego pokazać, lubo y to z wielkim wstydem przychodzi. Co się tycze præmium, to mi tylko obiecano. wszakże przeto nie tracę ochoty do podobney pracy. I przeto upraszam W.M.Pana Dobrodzieja, abym mi chciał oznaymić ieśliby co podobnego było podane do roztrząśnienia. Ponieważ na takim miejscu zostaię, gdzie żaden Gazet drukowanych nie trzyma. Teraz zaś oddaię się tasce i pamięci Jego. W.M.W.Pana i Dobrodzieja mi-niższy Sługa X. Michał Dudzinski Komendarz Borysowski. w Borysowie d 4. Listopada 1774. —

Upraszam też W.M.Pana Dobrodzieja żebyś nam chciał oznaymić czyli pewnie, y iaki traktat stanął między Rossyą i Portą. Także czyli się spodziewać wyprawy, y między któremi Potencyami. Tak że y o innych ciekawościach. Gdyż my tu na tey Rusi więcey stu mil oddaleni od Warszawy mało co wiemy, a wiedzieć bardzobysmy sobie życzyli.

Kopya odpowiedzi na Kwestyą.

ROZMOWA
O sposobach zachęcenia młodzi do nauk.
Osoby zmyślone. Alexy. Konstantyn.
Treść rzeczy. Alexy utrzymuie, iż bardziey zachęcaią młodz do nauk pochwały i nadgrody szkolne, niż urzędy Krayowe.

Konstantyn przychodzi do Alexego, y znayduie go w zamyśleniu.

Konstantyn. Coż to iest Alexy? nigdy ia ciebie w takim zamyśleniu nie widziałem. Pewnie musisz z czego się smucić?

Alexy. Bynaymniey. Ale dobrze się stało, żeś do mnie przyszedł, mam z tobą o iedney rzeczy bardzo poważney rozmowić się. Doznałem iuż nieraz iak wielki z twoich rozmow odnoszę pożytek: abowiem y umysł ożywiony natężonym myśleniem na przez to rozrywkę: y taż sama rozrywka nie mało mu w wielu rzeczach przynosi oświecenia. Owszem iuż mam z doświadczenia, daleko skuteczniejsze są uczone rozmowy, niż czytanie: Co rozmawiaiąc wiele rzeczy bez tęsknoty uczy się, i prędzey się poymie, ktorych albo się nie wiedziało, albo nie rozumiało, albo też nie bardzo się uważało; a nadto widziane rzeczy w pamięć bardziey się wrażaią.

Konstantyn. Bardziey iatoś mogę mowić o tobie, niż ty o mnie; to tylko chyba że ci o potrzebnych rzeczach daię mowienia okazyą. Ale mow że mi prosto, co tam takiego masz ze mną do mowienia?

Alexy. Czytałem w Gazetach Wileńskich ze JW.Jegomości X Brzostowski Pisarz W.W.X.Litt. podał do roztrząśnienia gorliwym o pomnożenie nauk Patryotom, a to nie bez znacznej nadgrody, w te słowa Rozpoczynaiąc Co bardziey zachęca młodz do nauk czy nadgrody i pochwały w szkołach iey dawane; czyli też urzędy krayowe ludziom przez edukacyą y ćwiczenie się w naukach do usług publicznych uformowanym y zdolnym otwarte. I toć to iest nad czym ia myślę, z tobą mam wolą rozmawiać.

Konstantyn. Godna zaiste wiekopomney pamięci tego Prałata, y znakomitego w Oyczyźnie dygnitarza w wynaydowaniu do nauk zachęcenia młodz środkow, a oraz przez nie tych że nauk pomnożenia znacznie usyłaiąca się gorliwość; ktora tym na większą u wszystkich zasługuie zalętę, im się mniey znayduie podobnych iey przykładow. Gdy ia to słyszę, zdaie mi się iakobym iuż widział upadaiące nauki na nogi podźwignione, krayowe urzędy iak nayuczeńszemi mężami ozdobione, a z tąd pomyślność y uszczęśliwienie narodu nie omylnie wynikaiące. Zaiste wielka iest rzecz do uwagi podana: y owszem taka, na ktorey nayuważaiący poprzestać

pek

pek w naukach zależy. Nie iest to bowiem rzecz mała, umieć iak sobie z szkolną młodzią postępować, y wiedzieć sposoby do iey zachęcenia naybardziey służące. Iest to ostatnia rzecz, a prawie nie ludzka samym tylko barwiem pobudzać do nauk: ludzi nie bestye uczemy rozumu; więc też po ludzku, y rozumnemi sposobami mamy ich do tego przewodzić. Ale ia chciałbym posłuchać w tym zdaniu tawiego, ponieważ długo ci o tym myślę, więcey przyiść mogło dowodów na tę y na owę stronę.

Alexy Prawda iż o tym długo myślitem atoli przyznam się, sam nie wiem czyli mam iakowąś poważney rzeczy zdanie mieć pełnego; ktory ani tyle mam doświadczenia, żeby to zdanie cokolwiek ważyło, ani tyle śmiałości, żebym się odważył onego rozsądzić. wszakże ponieważ ten na mnie obowiązek włożyłeś przetoż moie zdanie, nie tak w nadziei ciebie o tym przekonania, iak raczey z chęci dogodzenia tobie. Mnie się widzi iż bardziey zachęcania młodź do nauk nadgrody i pochwały szkolne niż urzędy i godności krajowe.

A naypierw to iest rzecz pewna, iż to wszystko cokolwiek od ludzkiey woli i starania zawisło potrzebuie zachęcenia. Umysły wszelkie usiłowanie nie stabiec y testować musi. Co może bydź dla człowieczego nad cnotę, ktora sama sobie dostateczną iest nadgrodą? a przecie tak mało ich wielkich się w cnocie; chociaż przez tych ustawnych przymiotow, tyle iesteśmy znaydować się z kąd inąd pobudek: dopiero co mowić gdy by tych ieszcze nie było? to iezeli cnota bez nadgrod nie w wielkim iest u ludzi szacunku: a wiekim gdy nie były nauki, ktore tyle z siebie nie maią powabow? Sam nawet zysk chociaż nayprostszych ludzi do szukania siebie pociąga: gdy ktemu iednak przystaią nadgrody większą chęć w ludziach wzniecą i daleko przemysłnieyszemi wszukania go czynią. To zaś zachęcenie zdaniem Xiążęcia krawnowcow nay bardziey nayprawdziey na pochwałach zależy. Honos alit artes, omnesq; incendentur ad studia gloriâ Cicerota mowi on wzrost daie naukom, i wszystkich do ich nabywania zachęca

Rzecz pewna iż iezeli obudwom, tym zachęceniu rodzaiom przypatrzemy się, i wrożnicę ich wezrzemy: koniecznie na to będziem musieli pozwolić, że drugi ow rodzay daleko iest w sobie zacnieyszy, niż ten, o ktorym teraz mowię. Ktoż bowiem nie widzi, iż lepiey iest dla tego użyć się, żeby bydź sposobnym do usług publicznych, niż żeby na pochwałę y nadgrodę zasłużyć? Atoli uważaiąc dzisieyszy wiek, i niedoskonały w tych tacich rozsądek: skuteczniejsze zdaią się bydź pochwały niż inne nayważnieysze pobudki. Kostrzewne niemasz środki tylko, ale y na owoby do ktorych ie zmierza oglądać się każe. Są tacy ktorych na rozumie bardziey konwinkuią słabe niż gruntowne przyczyny. a iako do przekonania rozumow nieiednakowe służą każdemu rzeczy, tak i nakłaniaiące wolą muszą też bydź rożne pobudki. Znayduią się tak zli ludzie, ktorym żadne ostre karania nie pomagaią: gdy iż sami łagodnym postępowaniem zwykli się poprawowali. Owoż więc iaka iest rożnica skutkow

skutkow ostrego i łagodnego postępowania pochodząca z rożnosci każdego przyrodzenia: tak ta też iest rożnych tych od siebie pobudek z przyczyny skutkowania rożnego wieku ludziom przyzwoitych. Biegły lekarz nie chorobę tylko, ale i komplexyą chorzącego uważa, i nie iednakie lekarstwa na tenże sam defekt przepisuie. Bywa to bowiem, że co iednemu pomoże to drugiemu zaszkodzi, a przeynamniey żadnego polepszenia na zdrowiu nie przyniesie. Tak w naukach iest to pospolita młodzi y powszechna choroba: więc wtedy iż zledwie potrzeba rostropnego nauczyciela ktoryby umiał stosować się do natury y skłonności tamtego wiekowi przyzwoitey. A nie tylko natury, ale y przywarom iey, wiedział iak dogadzać: bo y te nawet nie darmo przyrodzenie dało.

Pochwały y nadgrody szkolne, są to dziecinne pęty: więc tym samym że dziecinne, są im nayprzyzwoitsze. Dzieci bowiem dziecinnemi pobudkami naybardziey się zachęcaią. Insza iest wędka na wielkie ryby, a insza na małe. Dzieci iakich naywięcey iest w szkołach wielkich tych rzeczy nie przenikaią, ani na szczęście ich nie znaią się. Patrzą oni bardziey na to, co im, niż co dla nich iest pożytecznego. Pożądaią na nie, ale to tyle w nich chęci wzrusza, ile rzecz iaka, zdalana się pożądaiącemu. Pomysłą czasem, ale to też za tem przyidzie im na myśl, iż nie prędko tego doczekaią się, a kto wie czyli się doczekaią. Pochwały zaś y nadgrody szkolne ponieważ zawsze przed oczyma stoią, i bardziey do smaku im przypadaią, a dostąpienie onych każdego czasu dobrey woli, y usiłowań zawisło, bardziey więc temi zachęcać się muszą. Bo im się to bliższym bydź widzi iakiey rzeczy, tym y większą do niey chęć czuie, i zwiększa ochota chwytania się środkow do otrzymania iey służących. Z tąd to iest, iż drugi bardziey się stara o mniejszą rzecz a niżeli o większą, i daleko pożyteczniejszą. Co powinie nie zapamiętnego pochodzi o rzeczach rozumieniu, ale iż nie iednako tkwią w rzeczy do nałęcia, iż iedne są pewnieysze niż drugie, iż iednych prędko na bydź można, drugich długo czekać potrzeba.

Coż kiedy ieszcze obaczą kolegow swoich przym w naukach trzymaiących, y większe odbieraiących pochwały y nadgrody? Tam to dopiero wzmoże się chęć do nauki, aby iesli nie przewyższyć, to przynaymniey dopędzić, y zrownać się z drugiemi. Przetoż dobrzy nauczyciele wiedząc zdrowiuderzenia, iako wiele naukom na takowey emulacyi zależy, wszelkiemi sposobami wzniecić, starać się. Abowiem iako mowi ieden Poeta

Optime tunc equus resorato carcere currit
Cum quos praetereat, quorum sit respectus habet.

w ten czas lepiey wyścigi biegaią,
kiedy kogo wyprzedzić y doganiać maią.

Coż zaś bardziey może zachęcić do emulacyi iezeli nie te pochwały y nadgrody szkolne? a przeciwnie iaka może bydź w tym ich wieku o godności y urzędy krajowe? ktore y nie pewne są y bardzo dalekie. Co wszystko przeciwi się naturze y właściwiey emulacyi. Bo ktoż mowi z drugim spor o to wiedzie, co zobaczyć iest tak nie pewno, a co ledwie kiedyś otrzymać się może? Lecz będźmy konstanty, iak mysłom moim zdanie przełożyłem. Gdy ieśli co masz przeciwnego powiedz, chętnie słuchamy; a to tym chętniey, im z przeciwnych zdań bardziey prawda zwykła się wydzierać.

Konstantyn.

Konstantyn. Mądre y gruntowne zdanie twoie zadnego miejsca nie zostawuie wątpliwości, ale to stosuie się do dzieci, ktorym wiek i dziecinne zdania większych tych rzeczy nie dozwalaią, ani stanowić ani prayngc. Lecz czyliż same tylko dzieci chodzą do szkół? a zaż mało iest i takich w wyższych zwłaszcza szkołach, ktorzy doskonały maiąc rozsądek, potrzebuią także dla siebie niemałego zachęcenia? Insza zaś iest rzecz z dziećmi, a insze z temi ktorzy wyszli z dzieciństwa, y coś iuż pochodzą na ludzie; ktorym nie iuż o obrazkach y szkolnych premiach, ale o wyższych rzeczach czas myślić. Z laty nie tylko ciało, ale i umysł podrasta, i co raz bardziey wzgorę się podnosi. A zaż nie dowiadczamy na sobie iż co się z młodu podobało, z tego się teraz do rospuku śmiemy; a zaś tym ukby za najlepszą rzeczą vganiamy się, to sobie dziś za igraszkę mamy? Te pochwały y nadgrody szkolne, są to niby igraszki dziecinne, dzieci nie mężow pociągnąć mogące. Trzeba tu dla nich pomyślić co takiego, coby też się ich wiekiem, y skłonnościami zgadzało. Mym zaś zdaniem, nic bardziey ich zachęcić nie może do nauk iako wystawienie im przed oczy godności y dostoieństwa: ponieważ y lepiey się na ich zmianę stanowi y dostąpienia onych bliższemi się będą sądzą co się tycze emulacyi: to bardziey dzieciom niż rozumem rządzącym się iest potrzebą; a nawet chcieć ich do niey pobudzać byłaby rzeczą całe prożną y niepodobną. Bo iak że on oto będzie się starał, ktory inny koniec sobie tych nauk zatożywszy, o te pochwały y nadgrody nie stoi? Byłoby to tym sposobem nie zachęcać ich do nauk, ale raczey tę w nich chęć studzić, tłumiąc nikczemnemi daleko większe uczenia się pobudki; y nie naprowadzać na drogę, ale z niey sprowadzać. A do tego człowiekowi dorzałemu temi się, iż tak rzekę frazkami nawdzie nawdzie zda się rzeczą całe nieprzystoyną, y na wiek iego nie przyzwoitą, maiąc zatrudzała tyle innych daleko zacnieyszych y gruntowniejszych ćwiczenia się co naukach pobudek. I toto iest co mię poczciwy wstrzymuie, żebym z tobą nie trzymał, i na co czekam twoiey odpowiedzi.

Aleksy. Nie przeczę ia temu iż wiele znayduiesz wzkształt dorzałego wieku y rozeznania ludzi, mogę ci y na to pozwolić iż tuszą ludzie dobrze się znaią na stanowieniu rzeczy, a te temi dziecinnościami niedadzą się uwieść: atoli ia ten zo sam sądzę, iż przekładać im te godności, y onemi do nauk zachęcać, byłaby rzeczą całe prożną y niepotrzebną. Bo na co, pytam się w tym ich uwiesiać co oni dobrze znaią? na co im oczy otwierać kiedy sami widzą? Coż mi na to rzeczesz? To tylko chyba iż drugim to na myśl nie przychodzi, lub że o tym nie często myślą. Toż dzieciom nie przychodzi. Nie wiem zgoła czego się mam po takim spodziewać, ktoremu dobrze na rozumie oświeconemu, y nabożnie poznającemu ustawicznie toż samo przypominać trzeba: Znać bowiem iż znać sobie tę pobudkę waży, kiedy mu ona tak prędko zpamięci wypada. Zaiste mylą się, ktorzy z wielkości ciała miarę umysłu biorą. Nie powne to iest prawidło a częstokroć omylne. wiele iest bardzo dzieci w podeszłych nawet leciech, ktorych rozsądek niczym od dziecinnego rożnić się nie zdaie.

Dziecinne, mowisz, te pochwały nie są zdolne do ich zachęcenia. Lecz iak zato? dziecinnym czyli mistym obyczaiom nie są zdolne? Powalam iż to bydź nie może, ani ia tego iestem zdania żeby oni iż za koniec nauk swoich zaktadali iako dzieci: wszak że y temu też przeczyć niemożno, iż są ary pewne nawdalenie tęsknoty, ktora nie tylko dzieci, lecz y imi zwykli podlegaią. To samo iż iest igraszka, y niejakaś dziecinność iest nie mała w tęsknicy y w tych prawach szkolnych umysłu obchodzę; y owszem nie byłaby u niechcę, gdyby co co w sobie dziecinnego nie miała. Ani to iest podłością myśli. Co insżego bowiem za kładać ie sobie za cel, a co insżego używać ich iako środkow do rozweselenia się, y uniknienia tęsknicy. Aż y to nawet nie iest rzecz ze wszystkim nagamna, kiedy tylko iest skuteczna. Czyliż bowiem przeto że lekarstwo że iest gorzkie? lub że kostytuya, że się lada czym uleczyć może? Owszem to by była wielka podłość gdyby się kto całe chwatać nie umiał.

Był zwyczay u dawnych Rzymian, iż Hetman po znacznym otrzymanym zwycięstwie, do miasta na wozie tryumfalnym wiezdżał, temu zaś który pierwszy przy dobywaniu fortecy tam stanął, wieniec z trawy upleciony na głowę kładziono. Tobyś ty rzekł pewnie iż te zachęcenia całe za małe y podłe. Coż są bowiem one same wobie? co za wprowadzenie z tyla niebezpieczeństw, trudow wielkich? abo co to byli za ludzie, dla ktorych one były ustanowione? Ci pewnie, ktorych iedynym celem były sława, całość i uszczęśliwienie Oyczyzny swoiey, za ktorą i umrzeć nawet gotowi byli. Mniemasz im było na tych pobudkach? Możesz co nad nie wymyślić się wspanialszego? A przecież iż sami tak wielcy bohatyrowie, ktorych siła świat cały oprzeć się nie mogła takiemi pochwałami y samych siebie, y drugich zachęcać nie wstydzili się ani za nic przystoyną rzecz nie poczytali.

Takim sposobem trzebaby mowić, iż y Biretty Doktorskie, y Laury Poetyckie są niepotrzebne, y do zachęcenia cudzych się całe niesposobne: gdyż to są z liczby tych pochwał y nadgrod które wszkołach zasłużonym dawane bywaią. A przecież one po wszystkich akademiach kwitną, y zawsze za nay skuteczniejsze środki były miane. Co że mało skutku w drugich zwykło sprawować, nie pocho-

dzi

dzi to z iakiey nieskuteczności tych zachęceń ale zeztego y ich staworzenia. Musza bowiem swoie trwanie, siłę, kiedy iemi nieuważnie lub bez względu na godność y zasługę szafuią. Wziąć y lekarstwa żadnego nie sprawuią skutku, gdy ktoś ich nad miarę lub rzadziey niż potrzeba używywa. Franciszek wtory Król Francuzki gdy nizem 10. kawalerow przyodbił orderem S.t Michała, tak zaraz bydź ten order w pogardzie, iż lubo był pierwey bardzo poważny. Za czasem nikt go z przednich Panow nosić niechciał. W tym iednak drugą trzeba zachować ostrożność, żeby znowu nie bydź bardzo trudnym w rozdawaniu tych nadgrod. Bo gdybysmy za obfitą tylko, y nieustrzeganą pilność y postępek rozdawali, wielaby się trudnością rzeczy odrazić, a podobnie ieden o dostąpienie onych począł by rozpaczać, a zamiast zachęcenia bardziey ieszcze odrazić by się od nauk. Znaki Honoru /: mowi ieden Francuzki Polityk/: są nie iakiey monety: niebespieczna rzecz iest oney cenę zbyt zniżyć albo zbyt podnosić. Widzisz tedy sam iak są potrzebne takowe zachęcenia nie tylko dla dzieci, ale y dla tych ktorzy iuż wyszli z dziecinstwa. Z tym wszystkim iezeli ieszcze masz iaką wątpliwość, chciey mi ową przełożyć.

Konstantyn. Z tey twoiey na moy zarzut odpowiedzi to tylko pokazuie się, iż szkolne podwody, y nadgrody nie mniey są pomocne mężom iako y dzieciom. Na co y ia mam wyrzucaiąc przeciwny, poczynam się nakłaniać. W tym iednak mam wątpliwość, co bardziey dorzeczonego wieku y rozumienia ludzi zachęca: pierwszyli czy drugi zachęcenia rodzay? Zdaiesz się iż nie mowię my czyli to y owe pobudki są zdolne do zachęcenia, ale ktore z tych bardziey zachęcaią?

Alexy. Godna zaiste uwagi ta twoia reflexya. O czym gdy ia myślę, przychodzą mi na mysl pierwsze moie uwagi, ktore ci przełożyć nie odrzekły zdam się być to by. Chciałem ia koniecznie dociec, ktoraby z tych pobudek mysku teczniejsza była, bratem na uwagę zobu stron przyczyny. Po ktorych pilnym y długim roztrząsaniu gdy iuż bardziey byłem nieco na iedną stronę nadtoczony, ieszcze iak bym sobie niedowierzał, bojąc się oszukania, postanowiłem utrzymywać przeciwne mi zdanie, y iak mogłem u siebie broniłem. A gdy y tak nie zdała mi się rzecz do prawdy podobna, y iuż mocniey byłem na rozumie przekonany, podałem myśli o lepszym ieszcze w tey mierze ugruntowaniu się, a przeciwnych iey zdań zbiciu. Tak gdy myślą głęboko zapuszczam się, w tym stanie mi przed oczyma wieczna się między uczniami. ktorey się pilniey przypatruiąc, pomyślałem sobie czyby też można ia zachęcić do nauk temi to dostoieństwy y Urzędy Krajowemi? y wnet dozredłem, iż to rzecz bardzo iest trudna, a prawie nie podobna. A to takim sposobem. Podzieliłem ich na dwa rodzaie rożne bardzo od siebie. Do pierwszego należą zacnie urodzeni młodzieńiaszkowie, y z wielkiemi familiami spokrewnieni; w drugim zaś znayduią się ci ktorych w tym upośledziła fortuna. Więc wracaiąc się do pierwszych, początem ich zachęcać do nauk, przekładaiąc iak wielkie ich czekaią godności, ieśli się do nich przez usposobienie się w naukach sposobić będą. Coż mi oni na to? Zacne nasze urodzenie y tak wiele z tylu Domami pokrewieństwo nieomylnie nam rokowuie kaźdy o przyszłych w oyczyźnie naszych dostoieństwach, nie coż więc z takim prawem oto mamy usiłować czego bez pracy dostaniemy? Ależ to, mowią im daley potrzeba do Urzędow sposobności? Coż z tego? abo z mała takich widziemy ktorzy nie bardzo są uczeni, a przecież rożne sprawuią Urzędy? nie umiejętność ale rodowitość poptrzą, y wziętym u ludzi czyni. Krzektem im daley: ale z tąd może wypaśnąć dla oyczyzny niepowetowana szkoda, a dla waszego Imienia nieśława? Oni zaś prożne to są postrachy, będziem u siebie chowali takich ludzi ktorzy nam doradzą, iak mamy postępować sobie. Ale zdarzą się takie interessa, ktorych niebezpieczno będzie zwierzyć się drugiemu? a oni mi y na to odpowiedzą dosyć ieszcze będzie czasu: nie trzeba się z tym bardzo kwapić: zatuszą iż żaden nie wie do czego się ma sposobić: a do tego nie widzim, co za żarzek tych nauk z umiejętnością sprawowania godności.

Tak tedy ia od nich będąc odprawiony a nie maiąc w tym nic daley miat mowić, obrociłem się do drugich i podobnież iak y pierwszych poczałem zachęcać; nadto przywodziłem im przykłady tych ludzi, ktorzy będąc w podobnym ze im stanie, potym przez swą mądrość znacznie wygrowali y na wyższe urzędy dostali się; spodziewaiąc się że przynaymniey ci ludzie zachęcą się tą pobudką. Lecz y te mię nadzieja omyliła: ledwie bowiem kilku postrzegłem, ktorzy tym nieco wzruszeni się poczęli: inni zaś wzgardy wzmiech to obrocili. Jakoż przyznam ci się, iż nie bardzo mi to w podziwieniu było. Coż bowiem zadziwiać się oni tym nie zachęcaią co się tak rzadko przytrafia, iż ieżeli co takiego przytrafiło się, to bardziey cudowney Opatrzności Boskiey niż staraniu y sposobności przypisywać zwykliśmy. Trzeba by pierwey ustanowić Prawo, iż urodzeniu godności nie na urodzenie, lecz na sposobność będzie względ miany: trzebaby wszystkim innym względom zabiedz, y surowie onych zakazać. A na tym niedosyć trzeba by ieszcze tu samo w samym skutku oczewiście pokazać, żeby ubogą młodź zachęcić temi to pogłatami.

Nie względam ia tu czyliby można takie prawo ustanowić, iakie czytamy u Chinczykow, ktorzy samych tylko uczonych ludzi na godności wynoszą, żadnego względu nie maiąc na urodzenie wtym nawet /: wyjąwszy kilkow Cesarskich /: nie są lepsi nayniższych Mandarynow synowie, ktorzy ieśli są nie pojęci, albo też niedbali, do sztuki gamerskiey obracaią bywaią. Ani też to wchodzę czyby takie ustanowienie było dla

dla krzyw pożytecznie. Abym y temu słusznie
mogł przeczyć: ponieważ nie tak nauki y cyfer
bokā umieiętności iak rzeczy dobremi y nieskā
żonemi obyczaiami stoią Królestwa: a zatym ra
czey cnotliwych niż bardzo uczonych nam urzę
dy wynosić potrzeba. Ale ia to wszystko opuszczam,
insze to bowiem iest pytanie, ado naszey rzeczy mato
co się ściąga. To tylko mowię, iż ieżeli trudno iest takie
ustanowić Prawo tedy daleko trudnieysza zachęcić
młodź bez tegoż Prawa. Jeśli bowiem nie niedokażą
w tak wielu, pewnie wszkodzą nadgrody y pochwały:
a co więc sprawia niepewne, y na żadnym fundā
mencie, prócz niewielu przykładow, nie wspieraiącesię.

Ale daymy to, żeby też samych tylko sprzyiaiących
wybierano do godności: tedy y tak podobno zdrobnieyszych
nieuczem zbyć się zachęcić. Wrażby bowiem zacnie-
yszych Rodzice o większą dla swoich dzieci starali się
edukacyą; a tak przez pomnożenie nauk y sposo-
bności w zacnie urodzonych, nie byłoby tym sa-
mym przystępu ubogim. Jakoż to sam rozum ka
że, żeby ci raczey obeymowali godności, którzy prócz
wnętrznych przymiotow znauk y dobrego używ-
wania wynikaiących, nadto maią zewnętrzne
pomocy od swych przodkow nabyte. Ztąd się mowi
iż ta pobudka przynaymniey nie byłaby powszechna,
gdyż bardziey stanęłaby iednym niż drugim: a y to
nie tak wątpię się iak raczey ich rodzicom, aby ko
sztu nie zatowali dla wyćwiczenia swych dzieci
w naukach, bez których trudno im byłoby urząd ia-
dzi wyrobić. Y te to są uwagi mowie, z których takom
się obiasnił iż inaczey rozumnie trzymać żadnym ma
rą nie mogłem.

Konstantyn. Z tego wszystkiego, cokolwiek do-
tąd czas mowiłeś, trzebaby mowić, iż same tylko
pierwsze owe pobudki są skuteczne, a przynaymniey
nad inne skuteczniejsze. A przecie iako sam mowisz
tak wielu się zawodzi, którzy bynaymniey temi
nie wzruszaią. Jakoż więc one muszą bydź naysku-
teczniejsze.

Alexy Dziwną mi rzecz powiadasz, wtamie iakby
nabym skuteczności zalecała, aby wszyscy, a wszystky sku
tku onych dochowali. któreż lekarstwo iest tak dziel
ne coby wszystkim pomagało? która rada iest tak
zdrowa któreyby skutek iakiey nie podlegał wątpli-
wości? Byłby to ztąd nie mały, gdyby kto iakiey rze-
dy przypisywał moc leczenia, iż Kumas pomogła:
ale y to też iest nie mniejszy, uważaiąc ią zawsze,
przeto iż w drugim mocy swey nie okazała.
W prawdzie wielu się temi pobudkami nie za-
chęca: wszakże bez porownania iest więcey,
którym to zachęcenia wielce pomagaią. Nie mo-
wię ia tego że pochwały szkolne wszystkich
zachęcaią do nauk, ale to tylko twierdzę, iż
ieżeli które środki są zdolne do tego, tedy te nay
zdolnieysze. Złe tedy mowisz mowy Konstanty, że
pochwały nie którym całe niepomagaią, więc zgoła
skuteczne: owszem takbyś raczey miał mowić: po-
nieważ onemi więcey się pobudza, więc tym samym
muszą bydź skuteczne, y bardzo potrzebne.

A do tego, co to są za ludzie, którzy się pochwa-
tami nie mowdzą? Są to ci pewnie, którzy albo zbyt
są podłego umysłu, y nic wzbrew wspaniałości nie-
maią; a takich iako leniwych ostow, do nauk ostro-
gami sprowadzić nagannie potrzeba: albo żyota nie
są do nauk sprzyiaiące, którym żadne środki nie poma-

— gaią,

gaią, a iako tobie niewiadomą mimo wszelkie
usiłowania, żadnych z siebie owoców nie wydaią.
O takich czytamy w Tebaidzie Bwagi, a osobliwie
w Trayi której mieszkańcy za świadectwem
Arystotelesa tak byli tępego dowcipu y pamię-
ci iż ledwo cztery przeliczyć mogli. Takich żad-
nym zdaniem nie tak zachęcać, y przynaglać, iak
raczey oddalać od nauk radził bym, żeby prożno
czasu na naukach nie tracili. Przetoż Apollo-
nusz mistrz krasomowskiey sztuki niespro-
bnym do tych nauk uczniom swoim zwykł
był radzić aby się do czego innego udali. Jakoż
to sam Horacyusz pokazuie żeby się każdy w tym ra
dzey ćwiczył, do czego do czego większą y sposo
bność z cnotą ducha. Ztąd bardzo nierozumnie
czynią, którzy albo nie uważaią każdego spo
bność, albo to postrzegszy takich gwałtem do
nauk przynaglaią. Jest to bowiem kusić się o
rzecz niepodobną, a oraz bydź na przeszkodzie
większemu ich dobru. Ale daymy im pokoy. —
a raczey wrocmy się do swoiey materyi

Wielu mowisz nie zachęcaią się do nauk
pochwałami szkolnemi, a ia ci na to odpowia-
dam, iż też wielu y owszem daleko więcey nie
zachęcaią się temi to godnościami y Urzędami
swoiemi. A tak chociaż mnie tym przekonać swo-
ie zdanie obałuisz. Nie zachęcaią się? lecz co to
są za ludzie? y więc ze z tych ostow y gwałtow bie-
rzesz miarę o wszystkich? Wielkobyśmy innym
krzywdę czynili, gdybyśmy ich z nieukami lub po
dłego umysłu mierzali. Nie o tych tu iest mowa.
Ktoż abowiem radzi, o których żadney nienaszła
nadziei? albo ieżeli iest iaka tedy daleko inaczey
radzić onich potrzeba; ta bowiem rzecz, o któ-
rey mowimy całe do nich się nie ściąga. O skute-
czych te środkach mowiemy: więc tych tylko po-
trzebu rozumieć, którym to cokolwiek może pomódz
Owi zaś którzy prosto z tych dwoch pobudki za-
chęcaią się, z których iedni żadnego wstydu wczuią,
drudzy sprzyiaiąc do nauk żadney prawie nie ma-
ią? Nie mowże więc mowy konstanty iż pochwały
y nadgrody szkolne niesą nayskuteczniejsze, że
nie wszystkich zachęcaią do nauki. Bo chociaż
w niektórych żadnego te pobudki nie sprawią
skutku, przecież z tąd nie idzie, że nie są nie
skuteczne; ponieważ te całe o innych iest mowa.
Inaczey trzebaby mowić, iż y tych dzieciom nie pomoże
ponieważ nie iak mowim umarłemu nie pomogą.

Konstantyn. Ale dosć iuż tego mowy Alexy, ani mi
więcey chcicy tego dowodzić: ponieważ to sam dość
wiście poznawam. Jżem ci się tak długo przeciwił,
przyznam się, że to nie tak dla tego czyniłem, iakb-
bym iaszcze mocnieyszych potrzebował dowodow, iak
raczey dla przedłużenia rozmowy naszey, z której dź
wiście obiasniony y ukontentowany zostałem. Ja-
sam iżes mię pokonał nie pomału mię cieszy
y uweseli. To mi prawdziwie rozrywka, z której
nie tylko ciało, ale y umysł orzeźwiony bywa.
Przetoż upraszam cię, abyś, kiedy tylko będziesz miał
czas wolnieyszy, chciał mi oznaymić żebyśmy częścią
takowych rozmowek zażywać mogli. Teraz zaś czas
nastanie powrócić do zwyczaynych zabaw naszych. Bądź zdrow.

24.
1775

88

Nota ad Reverendissimum Illustrissimum atque Excellentissimum Dominum Andream Mo_ dzieiowski Episcopum Posnaniensem atque Supremum Regni Cancellarium.

Sacre Reverendissime atque Illustrissime Excellentia Vestre liceat nobis infrascriptis, hanc Brevem Notitionem de vigilantia nostra, ad manus Reverendissime ac Illustrissime Excellentie Vestre tradere, quod scilicet nobis, Negotia Civitatum Thorunensis et Gedanensis, a quibus huc missi sumus, atque publico Charactere muniti, hic in Aula Serenissimi Regis, Domini Nostri Clementissimi, commoramur, nobis commissa habentibus, nihil imputari possit aut debeat, illius infelicis sortis, qua, post jam sanctos Articulos separatos confectosque Commerciorum Tractatus, sine ulla illarum Civitatum salutari mentione, immo cum insertione momentorum iisdem maxime nocivorum, ibi, ubi illas, insuper inseaticas, locum habere oportebat, easdem, et cum illis omnes Commercio Colonia junctas Nationes, ipsamque adeo nimis sero id sensuram Coloniam, infallibiliter manfura est. Recordatur Reverendissima atque Illustrissima Excellentia Vestra, quomodo, primo statim tempore, quo, jam anno preterito, super Articulos separatos et Tractatus Commerciorum Conferentia inita,

Eidem

Eidem, Cuncta quædam in Scripto obtulerimus, quo ad Conservationem supra fatarum Civitatum, illis Conventionibus pangendis necessario inseri debe rent. Neque mente Reverendissima atque Illustrissima Vestra Excellentia excidere adhuc potuit, quod, cum, Mense Februario hujus anni, videremus, Articulos separatos adsi jam confectos in Publico comparere, in quibus nihil de Civitatibus sæpe nominatis inveniebatur, statim Reverendissimam atque Illustrissimam Excellentiam Vestram accesserimus, enixius rogantes, ut illa quæ jam Eidem tanquam Civitatibus necessario concedenda Cuncta insinuavissemus, illi Schemate actu adderentur. Subibit non minus Illustrissima Excellentia Vestra animum, quod, cum sub eidem tempus, de novis in materia Commerciorum ageretur conferentus, itidem, in hac materia, Eidem, Cuncta huc facientia, a nobis olim tradita, in memoriam revocaverimus, atque rogaverimus, quo illa Articulis Tractatus Commerciorum adderentur. Eadem in recenti memoria teneat Illustrissima Excellentia Vestra necesse est, quod, cum, hoc Mense Martio, de finiendis his duplicis generis materiis, serio ageretur, nos, die 5ta hujus Mensis, Reverendissima atque Illustrissima Vestra Excellentia, denuo, in scripto, omnia illa tradiderimus,

quo

quæ pro Civitatibus sæpe fatis, omnino in uno illorum actuum et Tractatuum inserenda essent Cuncta. Testis etiam Illustrissima Excellentia Vestra est, quomodo, studiose et anxie, non solum alios Magnates et Legatos adiverimus, verum etiam Unicum Nostrum Clementissimum Dominum, Serenissimum Regem, cujus solium, nullo unquam tempore, solatio destitu ri, adimus, supplices imploraverimus, quo salus Civitatum illarum manu tenendo, Cuncta illa sæpius allegata, manu teneretur. Accedit, cum, ratione materiæ eujusdam, quam jam in aliud tempus convenientius rejectam et cum solo Rege tractandam, conformiter Pactis et Juribus nostris, credidimus, ad conferendam cum quibusdam Celsissimorum ac Illustrissimorum Senatorum et Nuntiorum Terrestrium apud Illustrissimam Excellentiam Vestram congregatorum, die 13. hujus Mensis vocati fuerimus, ubi, non ab Illustrissima Excellentia Vestra, cujus humanitatem, æquanimitatem, et justitiam omnimodam pariter ac defensionem Jurium Nostrorum gravissimam, Custode Legum publicarum probo ac vigilante dignam, non satis laudibus evehere pro meritis possumus, sed ab aliis, ea quæ nobis aperienda reputabantur, tanquam bene placita insinuari, non sub specie Propositionum, nobis, Civitatum illarum Plenipotentiariis, quæ de simpliciter parentium classe non sunt, ideoque nobis tam

non

non scientibus, communicari videbantur; illaque Occasione etiam ad Articulos separatos Tractatusque Commerciorum adhuc faciendos sermo perductus fuerit, illorumque Copia ex parte nobis legeretur, nihilo tamen in iis adhuc occurrente eorum qua inferenda toties insinuaveramus atque rogaveramus, ideoque communicationem illorum in Chartam conjectorum Punctorum, atque permissionem iis animadversiones nostras addendi, justo petierimus, quo adhuc jungantur illis necessario pro Civitatibus obtinenda, quod, Communicatione et Consensu ad desideria nostra obtentis, nostras Observationes desuper in Chartam conjecimus, admanus debitas dedimus, atque illis inhaerendo, ubivis locorum suprafatorum, usque ad illud momentum, quo res finaliter decidi deberent, omnem illamque quam maxime seriam operam impendimus; quo illorum ad minimum praecipua capita, pro conservatione Civitatum, Articulis et Tractatibus concludendis adderentur, spe etiam aliqua adhuc, vel cum ad Sessiones ideo ultimario habendas iretur, nobis superstite, etiamsi complementum illius appromissionis frustra expectabamus, nobis in suprafata Conferentia facta, nos adhuc ad aliam Conferentiam super omnia illa Puncta habendam invitatum iri.

Jam, cum nihilominus, tum Articuli separati, tum Tractatus Commerciorum, qui nos tangunt, nunc ple-

nare

pane conditi ac perfecti et die 18. hujus mensis subscripti existant, nihil tamen de Civitatibus supraſatis in illis occurrat quod salutare esset, immo adhuc in perniciem earundem multa insertare periantur: attoniti et moerentes, hanc nostram Custoditionem, Illustrissima Excellentia Vestra, ea qua par est pietate, ac simul ea, quo Ingenuos, Nobiles, Probos et Privilegiatos decet, Parrhesia, insinuare audemus, quo non tantum Principalibus Nostris, verum etiam Concivibus Nostris, Ipsique adeo Publico, constet, in nos negotiorum illarum Civitatum hic gestores publicos, nihil culpa inde redundare posse aut debere, super quo adhuc hisce ad Ipsum Illustrissima Excellentia Vestra provocamus testimonium.

Possemus adhuc, Argumentis sat ponderosis, hic illustrare Jus illarum Civitatum, locum in illis Actibus et Tractatibus praetendendi, qui partem illius constituunt Tractatus, per quem nominatorum exempta sunt, hoc est, conservata reputari debent, eo magis, quo in omnibus antiquioribus, inter Polonia et Prussia Dominos sanctis Tractatibus, semper suum invenerunt locum, immo quandoque Partes pacisentes constituerunt; Paragraphum etiam propriam in Instrumento Pacis Olivensis adhuc habentes, unde

constat

constat, uti etiam Pactum deditionis, quo cum ad Regnum Poloniæ accesserunt, illud valet, sine eius, in ejusmodi negotio, nec debuisse nec potuisse tractari aut concludi, nihil, sive salutaris sive nocivi pro illis, verbis Pacti Deditionis ita sonantibus:

„Omnes causas notabiles, dictas Ser-
„ras, s: Prussiæ, cujus fragmenta Thorunum
et Gedanum superfunt, s: „concernentes, cum
„Consilio Consiliariorum Terrarum
„Prussiæ, s: ad quos Thorunum et Gedanum
pertinent: „tractabimus et definie-
„mus;"

Civitatibus hisce, Status et Ordines Pruthenos, sub uno eodemque quidem Rege, atque bonos et dignos atque Status et Ordines Regni Poloniæ, attamen ab illis plane separatos et seorsive consultandos et consultantes, constituentibus.

At, cum hæc, pariter atque alia, quæ urgere injuria illata adigit, Civitates ipsæ urgere non intermissura sint, siquidem, nostro sensu, vix animo tranquillo antiquissimis libertatibus se exutas videre poterunt, quas, a quingentis inde annis, non solum Privilegiis realibus, verum etiam tot tantisque Pactis publicis, confirmatas tenent, adeo, ut, vel avulsâ totâ Provinciâ cujus pars fuerant, transeundo Provinciam illam, illis privari neque

ant

ant, quo non sine relatione cum exteris subsistunt, his, vigore eorundem Pactorum, pariter Jus quaesitum in illas habentibus, imprimis vigore Pacis Oliverensis, nullo tempore adhuc plane adeo obliterata, ne ab illis, qui ejusdem Partes pacisentes et fidejussoria sunt, revivisci posset. Nos quidem, sola horum narratione contenti, nihil amplius huic Praecustoditioni addendum habemus, quam civitates nosque ipsos benevolentiae et adjumento Illustrissimae Excellentiae Vestrae ulteriori commendandi. Varsaviae die 22. Martii 1775.

C. L. Gerdt, Dr.
Syndicus Thorunensis.
C. F. Gralath
Secretarius Gedanensis.

Notæ ex parte Civitatum
Thorunensis, et Gedanen
sis ad Illmum, et Ren
dissimum Eppum. Posna
niens. et Supremum
Rni Cancellarium. Mło
dzieiowski Sub actu
Die 31 Mensis Juli
A Dni 1775to

Thorn

Wypis Zdań Zebranych względem Funduszu WW. PP. Wizytek Warszawskich.

Krolestwo Francuskie, płodne w subiekta około Religij, y Reguł konceptu; między innemi emulacyi duchowney, coraz nowemi dystynkcyami, pomnożyło Reguły, Kiwę Fową istawą Zgromadzenia Panien pod Imieniem Visitationis BV. *

Ludowika Marya z Xiążąt Mantuanskich Królowa Polska, Urodzona w Krolestwie Francuskim, á w Paryżu wychowana; była w intencyi odwdzięczania Nacyi Francuskiey, stawiá Tronem Polskim Familią Francuską, á Fundacyami Polskiemi Reguły Franaskie starać się zaszczycać.

Do tey Intencyi swoiey uskutecznienia, pierwszą czyniła probę na Fundacyi Zgromadzenia Panien pod Imieniem Visitationis B.V. albo Spolska Wizytek. Ktora Fundacya ieżeli się na Prawach Polskich funduie, po iedney stronie idą zdania.

Uważaią Panowanie Jana Kazimierza za ktorego naywiększe było w Polszcze zamieszanie; pod ktory czas Duchowieństwo 371. otrzymało Konstytucyi; więcey iak w potomnym Panowaniu Jana III., za ktorego 310, a po tych Panowaniach, y przed temi samą mierną potrzebą liczą się dla Duchowieństwa Konstytucye.

Uważáią Sekretaryi Seymowey, w Rękach Duchowieństwa przez wszystkie czasy Seymowania pod Panowaniem Jana-Kazimierza zostawanie, a z tąd wnoszą zaimplikowanie nadania od Kptłey dla Krolowy Imći Ludowiki na klasztor WW PP Wizytek Warszawskich Funduszu: czego dowodzą przykładem poznieyszym Za Panowania Jana III. Fundacyi na Teologią w Collegium Jezuickim Warszawskim pozwoloney, a potym oney, na drugim Seymie, iako sine scitu Reipublicæ in Volumen Legum wprowadzoney, Zniesioney, y skassowaney.

Dowodzą podobnego wprowadzenia Funduszu Panienskiego samemiż za Panowania Króla Jana Kazimierza, y blisko po nim Panuiącego Krola Michała Konstytucyami następuiącym porządkiem.

1 Ru 1658. Summy Krolowy Jeymći Ludowice 185996. Złł, á Krolowi Janowi Kazimierzowi 59360. winne, przez Panow Senatorow nato deputowanych likwidowane, y assekurowane, na przyszłym Seymie zupełnie zapłacić assekurowano.

2 Ru tegoż, natymże Seymie kwadruplą postanowiono; aby Nowi Donatarij, et Cessionarij, y Jus Communicativum, albo in solidum maiący na ieden raz, á stárą kwartę do życia swego płacili.

3 Ru. 1659. Tey że Krolowy Jeymći Prawa na Dobrach Krola Jana Kazimierza dziedzicznych tak ruchomych iako y nieruchomych w koronie y w WXLitt stwierdzono; y Dochody z Zup Bochenskich, tak iako tam w sobie są, z Komorami Gronki y Dobrzykowem nazwanemi, y obojem brzegiem Wisły nym dożywotnym Prawem do Zażywania, oneyże assekurowane. Salvis Pensionibus, Contributionibus, Vectigalibus, et quibuscris oneribus.

4 Ru. tegoż natymże Seymie: Przywileyná Włoski pewne, w tymże Przywileiu specyfikowane z Dobr Juri Reformatorio Krolowey Ludowice Maryi w Starostwie Bobruyskim podległych, Prawem Ziemskim wieczystym, od tegoż Krolowy, Urodzonemu Janowi Kazimierzowi — Sielickiemu, Skarbnikowi Rzeczyckiemu nadane, perpetuis temporibus approbowano. Konstytucye iednak dawne zno-

dzą

ny

* Wezwanie z Kongregacyi Zakonu y Poddany Reguły S. Augustyna Zakazywanie Seźno ich mylony przykład.

...y Dobr, Iuri Reformatorio podległych
... Donacyą wyżey mianowaną excy-
...uiąc /: reasumowano.

5 tegoż natymże Seymie: O Quadrupli
rzeczono, że przysięgami Faktorow
wiele kwarty odeszło, rozumieiąc
się bydz wolnemi od Konstytucyi
1658. Ru. iz nic, albo bardzo mało
pro arbitrio suo kwarty wniesli;
naznaczono Lustratorow do wszystkich
5 Dobr Krolewskich, tak lustrowanych
iako y nie lustrowanych, po wszystkiey
koronie, aby według niey Kwartę
w Roku 1660. kazdy Starosta y Dzier-
zawca wnosił, pod winami w Pra-
wie opisanemi. A iezeliby ktory no-
wy Possessor Kwadrupli, na przeszłym
Seymie postanowioney, niezapłacił,
y Przywileju swego w skarbie, przy-
płaceniu Kwarty, nie produkował,
taki od Dzierzawy miał bydz odsądzon.

6 Ru. 1661. Aby Starostowie, y Dzierzawcy,
wszelakich Dobr Krolewskich, Kwar-
tę zupełnie oddawali, według tera-
znieyszych Lustracyi, kazano. Z tych
zas Dobr ktore nie są lustrowane,
według dawnych lustracyi, tak Sym-
plę, iako y Duplę oddawać powinni;
niezasłaniaiąc się zadnemi Dekre-
tami, ktoreby kolwiek tak ante,
iako y potym zachodziły, gdyż
wszyscy tenentur płacić ten Poda-
6 tek, y ci, ktorzy w Summach ia-
kich Dobr Krolewskich dotrzymuią,
ktoreby Konstytucyami warowa-
ne nie były, albo na nie Dekreta
Seymowe nie zaszły . . . . . .
Pan Podskarbi WKy Pisarzom Skar-
bowym Rachunki na Seymach
czynione, pisać każe, iako, kto, wie-
le w ktorym Woiewodztwie, Ziemi,
Powiecie, z ktorego Starostwa albo Dzier-
zawy ktoreykolwiek kwarty płaci,
y iako wiele kto daie, albo dać powi-
nien, y kto iest Possessorem Dobr ktorych

Powinni

Powinni także b... ...
Rachunkach dekla... iako wiele
a novis Possessoribus, lub post cessum
lub decessum wchodzi takowego Poda-
tku do skarbu. ktore Podatki Kwar-
ciane in futuram tenetur kazdy goto-
wemi pieniądzmi niewytrącaiąc z nich
zasług swoich wnosić, y oddawać
w Rawie do Skarbu sub Pena Tripli-
cis Pensionis et privatione Starostw
y Dzierzaw: ktora Pena sciągać się
ma y na Detentorow, ktorzyby według
opisanego Prawa, pieniędzy tych nie
zwiezli, y onych nie oddali, na czas
w Prawie opisany.

7 Ru. tegoż, natymże Seymie: Kommissya na
rozgraniczenie Kamienca Mazowie-
ckiego od Dobr Krolewskich, y Ziem-
7 skich naznaczona. Notandum.
Ta Kommissya Graniczna, zakończo-
na Roku 1663.

8 Ru. 1667. Kwartę zeby kazdy Dzierzawca
w Rawie czasu naznaczonego zapłacił,
Lege perpetua warowano. Starostwa,
y Dzierzawy, ktoreby Kwarty nie za-
płaciły, iako vacantia Krol beneme-
ritis miał oddawać. Ktoby Dobr za-
dłużonych za Konsensem Krolewskim
Cessyą otrzymał, retenta płacić był
8 powinien: Salvâ vindicatione od
Retentorow, albo ich Sukcessorow...
Ktoby z Senatorow, lub Posłow Ziem-
skich, nie zapłacił do Skarbu kwarty
należącey, ma potym voce activâ care-
re na Seymie, poki non satisfaciet
Skarbowi. Toż się ma rozumieć o
Ekonomiach Krolewskich Stołowych,
y Krolowy.

Tego Roku 1667. Krolowa
Ieymość Ludowika umarła:
a Krol Jan-Kazimierz w Rok
po Iey zeysciu, to iest 1668. Ru.
Abdykował Koronę.
Zaczął Panować Krol Michał
Za ktorego.

Ru.

Ru 1601. W Excerbitancyach poprawia-
nych rzeczo. Dobra Dziedziczne
na nową Fundacyą, sine consensu Rei
publicæ contra Constitutiones oddane
95 iako Prawu przeciwne, et vim Ordina-
tionis w sobie maiące, aby nullitatis
były, tak w Koronie, iako y w Wiel-
kim Xięstwie Litewskim.

Ru 1673. Lustratorów 10 in Anno 1659. do
Mazowsza deputowanych, aby te Do-
bra rewidowali, których na on czas
Krolowa Jeymosc Ludowika Maria
105 Jure Reformationis one trzymaiąc,
rewidować nie pozwolila, obowiązano,
y Konstytucyą pomienioną 1659. Ro-
ku, reasumowano.

Wnoszą z przytoczonych Konstytucyi, iakoto:

Z Iey. Iż ieżeli iaka Summa była
od Krolowey Jeymości Ludowiki dla Rzeczy-
pospolitey wygodzona, takowa wposle-
dnieyszą wzedtszy likwidacyą, y wpro-
stą asekuracyą, nie czyni szkodu in-
szosá Summy, y zniey bywszosci-
iakowey Fundacyi.

Z 2ey. Iż z postanowienia Kwadru-
pli pokazuie się gwałtowność potrzeby
Rpltey pilniejszego ratunku Oyczyzny,
niżeli z iey szkodą czynienia Funda-
cyi: to takim razie, gdy smieć się sal-
wować od Składki Kwadrupli, było-
niepodobna, przecież gdy by in Actu
była Fundacya znaleść dla niey na
potym ostrzeżenie niebyło trudno, cze-
go nie szukano.

Z 3ey. Iż procz Reformacyinych
czternastu Starostw, y kilku Dzierżaw
między któremi Łomża y Kamieniec
Mazowiecki, cum Jure Patronatus wa-
ktualney Krolowey Jeymć Ludowiki —
przez Lat 22. aż do Jey śmierci zosta
wały Possessyi; ieszcze dochody z Zupy
Bochenskiey z Komorami dwiema y
brzegiem Wislnym w Dozywocie otrzy
mała: Bydź niemogło, żeby wszystkie
Jey do Rpltey Pretensye extenuacyą
nie były uspokoione, albo w Fundacyi,
gdyby się Actu znaydowała, salwowane.

Z 4ey. Naywiększy iest dowod wpro-
wadzenia do Xiąg Prawnych nie bywszo-

go Funduszu na Klasztor [illegible]
bo gdy Krolowa Jeymość Lud[illegible]
ta Szlachcicowi dziedzictwem [illegible]
aprobuiąc Rpltа taką daninę, z ra-
Konstytucye z strony Dobr Iuri Refor-
matorio podległych reasumowała,
tę tylko darowiznę, iako wyżey, exy-
piuiąc. Przez który odstrzyżek do-
wodzi się, że o żadney Fundacyi Kro-
lowey Jeymości Ludowiki nie wie —
działa Rzeczpospolita, ani wiedzieć
chciała.

Z 5ey. Iż na Faktorow iest inwe-
ktywa! nie insi to byli, tylko Krolo-
wey Jeymości Ludowiki, którzy Kwa-
drupli według Konstytucyi Łąskiey
iedni z pokrywki wolności, drudzy —
z spodoby swoiey, mało, albo nic, nie
wnosili; y dla tego Lustracyą nową
po wszystkiey Koronie Dobr Krolewskich
lustrowanych, y nielustrowanych, y o-
kazywanie w skarbie Przywileiow po-
stanowiono, żeby było wziągnąć przez Lu-
stracyą pod płacenie Kwadrupli, unika-
iące Starostwa, y Dzierżawy Krolowey Jeymć
Reformacyine.

Z 6ey. Szczerzey nad inne excerpto-
wancy Konstytucyi pokazuie się do-
tknięcie iednych Dobr lustrowanych, a
drugich nie; takie były Krolowey Jeymć
z ktorych iuż nie Kwadruplę, ale Sym-
plę, y Duplę, według dawnych Lustra
cyi, wnosić kazano; wydaie się, y wspo-
mnienie o Dekretach Seymowych, Sum-
mach wytrzymywanych; y o innych oko-
licznościach, do uwiadomienia się zupeł-
nieyszego służących; że Kamieniec Ma-
zowiecki, z Reformacyi, nie z Funduszu
był na Krolową Jeymość zawiadowany,
czyli Ekonomizowany.

Z 7ey. Iż w Kommissyi do rozgra-
niczenia, niemasz wspomnienia, żeby
Kamieniec Mazowiecki z przyległo-
ściami miał bydź Funduszowy. A do-
tego gdy się Akt Graniczny, w trze-
cim Roku zakończył, miała czas Kro-
lowa Jeymość Ludowika na Pięć
Lat przed śmiercią postarać się o
aprobatę Dekretu Granicznego. Że
iednak to nienastąpiło, bo Kommissar-
skiego Dekretu [aprobaty] nie było konieczney po-

trzeby. Przeto Zaczym nie inaczey otym rozumiec, iako, że Fundusz na Klasztor W.W.PP. Wizytek mogł bydz wintencyi Krolowey, ale niedopuszczony od Rpltey bydz in actu. w xięgach tylko Prawnych zaimplikowany.

Z Dey. Daią się widzieć wielkie warunki, około wypłacania kwarty tak dalece że y Ekonomije Krolewskie Stołowe, y Krolowy, do win przytączono. Z ktorego mieysca daleki iest bardzo Fundusz Panieński odistney prawdy. Broniąc Krolowey Jeymci Lustracyi, bronita wydania zaimplikowanego Funduszu prawdy: Iż się zdawało przez dopuszczenie Lustracyi wszytkich psowanie się Projektow. Ktore iednak śmierc Krolowy, y Abdykacya Krola odkryła, y Zmieszała.

Z Dey Konstytucyi, pod zaczęciem nowego Panowania uznano za nieważne Fundacye z Dobr Dziedzicznych: co się dobrze tyka Funduszu Krolowey Jeymci Ludowiki między Prawa wtrąconego: ktory się okrywa indemnitate od rygoru Prawa: de non alienandis bonis Terrestribus, cale do Krolewczyzn nienależącego, iako tych nie daie się uppisać w dawnych dokumentach.

Z Dey pokazuie się Koniec zwyczszym uznaniem nieważności Funduszow, bez zezwolenia Rpltey, konnexyą maiący, gdy bez Exepcyi na wszystkie w Mazowszu Krolewczyzny ktore Krolowa Jeymość Ludowika Jure Reformatorio trzymaiąc rewidowac niepozwalała; do Exekucyi Konstytucyą 1666. Roku przyprowadzić nakazano.

Zaczym z tych Dziesięciu Konstytucyi, Dziesięciorakie Wiarki kładą za niezbite dowody, Fundusz na Klasztor W.W.PP. Wizytek Warszawskich Apokryfem Xiąg Prawniczych skazuiące.

Popieraią rzetelnosci dowodow swoich przystąpieniem do rozebrania na Punkta Opisu tego wprowadzonego Funduszu in Volumen Legum, pod Rokiem 1654tym, na Karcie 454. Naywiększe do odpowiedzi maiący motiva, zbytnie mocowanie, y ostrzeganie gruntu zmyślony pochodzistosa, między tąnym a Seymowanym Projektem, kiedyż tąż wydania się roznicy.

E y że nieprzeglądano

Punkta

Punkta z Funduszu na Klasztor W.W.PP. Wizytek Warszawskich.

Ponieważ Nayiasnieysza Krolowa Jeymość Małzonka Nasza w teraznieyszey Rzeczypospolitey potrzebie Summę sto Trzydziesci Tysięcy wgotowych Pieniądzach in rem Reipublicae do Skarbu koronnego wyliczyła.

Tedy zawdzięczaiąc ten Krolowey Jeymci Affekt, à stosuiąc się do Jey Pobożney Intencyi, z ktorey pro inconlumitate Krolestwa tego, od teraznieyszego niebezpieczeństwa Panny Zakonne Reguły Visitationis B.V.M. Fundować mysliła.

Dzierżawe Kamienca Mazowieckiego ze wszystkiemi Wsiami y przypadkami, przyległościami etiam Jure Patronatus, tak iako y teraz iest in Possessione Krolowey Jeymości; na też Panny Zakonne, y na Klasztor ich Warszawski za konsensem iednostaynym wszystkiey Rpltey, in perpetuum fundacjemy, nadaiemy; y Dobra te pomienione, od Stacyi, Przechodow, y Noclegow żołnierskich perpetuis temporibus, uwalniamy.

Odpowiedz na Punkta z Funduszu.

Nie iest wyrazono ziakim obowiązkiem tę Summę Skarb koronny przyimował: iezeli na oddanie, albo na zaprzedanie Dobr kamienca Mazowieckiego. Pozwoliło Prawo w potrzebie zaciągać Summ na Kwarty, ad extenuationem: na tych iednak Dobrach bydz niemogło; bo one trzymała Krolowa Jeymość pod Reformacyą. Więc Jey ta Summa musiała bydz powrocona, iako się wyżey dowiodło, albo Prowentami Kompensowana.

A iż tak się stało, wydaie się z słow zawdzięczania samego Affektu Krolowey Jeymości, stosowaniem się do Jey intencyi, że fundować myslita Panny Zakonne S. Augustyna a mianowicie Reguły Visitationis B.V.M. iakie zawdzięczania przez partykularze, à ieszcze zamknięte, Monarchom, y Monarchiniom swoim nie służy; ponieważ między Nimi a Ludem wpospolitości, y Swiadczenia, y Wdzięczności dzielnic y granic, w życiu, y po smierci mieć nie powinny. d incolumitas Krolestwa Sprawiedliwością zbożnością całego Narodu trwa, y broni się od nieprzyiaciela.

W takiey ogólności nie czyni się Fundacya, ale Ordynacya, Roku 1666. za nieważną uznana. Na Possessyą Krolowey przyszły Fundusz wyciągał ninieyszey rekompensy: inaczey Przywileyu na Przywiley nic nie waży. E Stąd szniey by się dało wiarę, za pozwoleniem Senatu y Posłow, niżeli za konsensem iednostaynym wszystkiey Rpltey; kiedy naybardziey za Panowania Jana Kazimierza w niezgodzie Rpltta zostawała. Gdy zaś rzeczono in perpetuum: wżesnie zaczęto się lękać żeby ten Fundusz, nie do Obyczaiu stroiu, y Języka Polskiego stosowany; à iezeli otwarcie wpospolitości mogł bydz kraiowi pożyteczny, nie roztrząsniony, kiedyż tedyż za nieużyteczny postrzeżony, przeformowania nie podpadał: bo na swiecie

A ta

Omne

Z oa y Jmiem ... Jadowi ... wia się Nowe Jm Perpetuum: gdy mowiemy: Chleba Naszego powszednie go day Nam dzi sia.

Perpetuum limitatum. Krolewczyzna, Zołnierska Oyczyzna! Rzeczpospolita cała od Nieprzyiacielskiego y Narodowego Zołnierza uwolnić się niemogła! — miałażby pod ow czas krolewczyznę od Zołnierza dla Panien uwalniac? nie da ie się wiary! bo przez uwalnianie, iest się zawsze czynić winnym z przyczyny swey, Szkod nadgradzania. z perpetuo temporibus

A ta Fundacya nie ma prejudykowac Konstytucyi 1635. De non alienandis Bonis Terrestribus; Ani może trahi in Stabilimentum zapisow, ktoreby in prejudicium tey Konstytucyi stanęły. Jadow iednak ktory za osobnym teraz chodzi Przywileiem cum omnibus pertinentijs inkludowac się w to nie ma.

Żadney referencyi niema Konstytucya 1635. do Krolewczyzny: Zatym nic się Jey prejudykuie; ale takową ostrożność należało było pociągnąć do ucalenia Konstytucyi Pierwszey Roku 1607. O powrocie Dzierzaw z Rąk Duchownych! — Dzierzaw Swieckich osoby Duchowne trzymać nie maią; y ieżeliby in Possessione ich, ktore się znaydowały, tedy exnuno Dyspozycyi Naszey wrocić maią. A My Swieckim Stanu Szlacheckiego Ludziom zasłużonym konferować ie będziem. — Drugiey Konstytucyi 1565. starszey, y innych poźnieyszych Lat, o nieoddalaniu krolewczyzn; czego gdy nie uczyniono, tym samym Fundacya na nieważnosc, y skassowanie między Prawa wtrącono; ktora to Konstytucya starsza tak w sobie brzmi.

Na Dobrach Krolewskich nie maią bydz dawane Dzieczictwa, ani Lenna. Ani Summy zapisywane bydz maią. A ieżeliby propter gravem necessitatem w summie iakiey zastawować takie Dobra przyszło; na Seymie tylko walnym, unanimi Consensu, Panow Radkorommych, Duchownych, y Swieckich, tak ze Posłow Ziemskich ad extenuationem Summy, stać się, y w konstytucyą wpisane bydz ma, na iaką potrzebę Rpltey, y iak wielką Summę dobra ktore oneruntur... y tam daley.

Wtrącenie Juris Patronatus probuie niebywszoza Konsensu Rpltey, bo zakonnice, a ile te ktore na ludzi patrzyc nie mogą, nie są capaces prezentowania Xiędza! Przez to zastawa y Na Klasztor Ich Warszawski nie tylko wydaie się Zamiar mieysca iak go klauzula obeymuie, ale też że y tego klasztoru mieyscowanie, zodbiiącey się przyszło sa, approbaty potrzebuie. Aco do obmowy Konsensu

Kwarte

A że Jadow excypowano a czyniono to przez ... Dworskich na owczas ... nazow projektuiących, aby wielkie Dobra odpadały ... Excepcyą iedney wsi, małych ... niły na umysle expressyą.

Kwartę zaś tak Stara, iak y nową, y Jurgielty Donataryuszow Naszych, na Starostwo Łomzynskie przenosiemy. Ktora to kwarta, perpetuis temporibus Skarbu Rzeczypospolitey dochodzic ma, mimo kwarte z Łomzy pochodzącą; tak Jurgielta, iuxta Privilegia pomienionych Donataryuszow, per Possessores pro tempore existentes, płacone quotannis bydz maią;

Z przenosin kwarty z Dobr Kamienca Mazowieckiego, na Starostwo Łomzynskie, wydaie się to, że iak z tamtąd nie płacono kwarty Sympli, Dupli, Kwadrupli, tak y ztąd nie myslano iey płacić nie tylko z tey racyi, że Łomzynskie Starostwo było pod Prawem Reformacyi Krolowey Jeymości, y dla tego Lustrować Dobr swoich na kwartę nie pozwalała, ale też y z drugiey racyi, że Starostwo Łomzynskie niedwoiło się w sobie, żeby y dwie Symple, y dwie Dupleczy dwie Kwadruple, y dwoiakie Jurgielty za siebie, y za Kamieniec Mazowiecki, á ieszcze perpetuis temporibus wypłacało.

Na taki przenos trzebaby było, nabyć Dobr Ziemskich y obrocić ie w Krolewczyzny, na ktorych by się bez szkody Rpltey mieściła kwarta: albo miec ią całe opuszczoną; iako na obroconym w Ziemskie Dobra Starostwie Tykocinskim Roku 1661. ieszcze za życia Krolowey Jeymości Ludowiki, daie się widzieć w Konstytucyach. Zatym z takiey smieszney prożnosci, nieco innego wynika, ia to żeby W.W.P.P. Wizytki Warszawskie, doprawdy zapłacały Symple, Duple, Kwadruple, do Skarbu Rpltey, od Roku 1654. do Roku 1670. inclusive, iak te Dobra Miasteczko ze Wsiami Kamieńca Mazowieckiego Immunitatibus Bonorum Terrestrium są inkorporowane; za Lat 24. kilka kroć Sto Tysięcy; ponieważ Fisus nunquam praescribit. A Panny niech powrocą do Francyi po repetycyą.

aże

z tego.

Dom także w Kamieńcu, w którym zwykłe Sądy odprawować się zwykły, Nam y Sukcessorom Naszym K. Polskim perpetuis temporibus zachowuiemy; a to na odprawowanie tamtey Ziemie Sądow, y Xiąg chowanie: który aby nie pustoszał, pomienione Panny wiecanie poprawiać go powinny: Ain casu ruinae albo: Strzez Boże: incendij, denovo suis impensis wystawić go maią. O co Forum zniemu ma bydz coram Loci Ordinario.

Z tego punktu iasniey odkrywa się tayny Projekt Funduszu przez Duchowną Osobę, Statutow, y Konstytucyi, o Jurysdykcyi Swieckiey niewiadomą, układany. Cytowaniem mieysc prawnych nie bawiąc, dosyć iest przywieść Statut Kazimierza W.o A. 1347. Roku w Herburcie na Karcie 11. (Cracovia in Karcie) Iż Duchowni tak w Sprawach Kryminalnych, iako też Cywilnych u Sądu Królewskiego odpowiadać powinni; inaczey mieć się będą za przekonanych. Te są słowa Statutowe. — Przeto niemogła sobie Rzeczpospolita czynić prejudicium w tym, o co naybardziey Duchowni z Swieckiemi, dawniey, y teraz, luktować nie przestaią.

Podatki iednak Rzeczypospolitey wszystkie wydawane y wybierane podług dawnych zwyczaiow wyprawowane bydz maią; y servitium militare Rzeczypospolitey ginąć niema. —

Ostatni punkt znosi punkt Kiały, przenosu starey y nowey Kwarty na Łomżą; kiedy mowi: Podatki wszystkie według dawnych zwyczaiow wyprawowane bydz maią: bo gdzie przydaie się na ostatku słowo, wszystkie, tam się iuż, nic, excypuie. A te słowa: Servitium Militare Rzeczypospolitey ginąć nie ma: inaczey tu brać nie można tylko ad Literam Executiva. Żeby Panny Sekularyzować na Kawalerki zwolną wolą poyscia za Mąż, aby, servitium Militare nie ginęło.

Na ten początkowy Panieński Klasztorowy Fundusz punctatim odpowiedziawszy, nim przychodzą do iego pretextowey aprobacyi za Panowania Jana III. pod Rokiem 1670. przy Konstytucyach umieszczoney, przeglądaią mieysca Historyczne.

Z Pierwszych mieysc czytaią y dziwuią się.

Ludowika Maryia Karola Xiążęcia Mantuańskiego Corka w Francyi Urodzona, y wychowana w Paryżu. Jana Kazimierza Krola Polskiego Małżonka. — — —

Ktore utwierdzenie rozbieraiąc na Punkta, oboznanie, kładą się odpowiedzi. do Ktorych

Przepowieść.

Na przyszłym Seymie Kassowano Utwierdzenie Funduszu Teologij Warszawskiey Jezuickiey, że było przeszłego Seymu sine scitu Reipublicæ cum injuria privatorum in Volumen Legum wprowadzone: a wszakże pierwey cum Injuria Publica pod pozorem utwierdzenia Granic Kamienca Mazowieckiego zainwolwowano Fundusz W.W. P.P. Wizytek, pod oboiętnemi wyrazami; wczym go na większą wczasie wystawiono dyskwizycyą.

Ci ktorzy z takową inwolucyą ten Fundusz między Konstytucye wprowadzali, wiedzieli o sposobach, iakich zażywała Krolowa Jeymość Ludowika, uskuteczniaiąc Intencye swoie w pierwszym Funduszu, iako się wyżey namieniło! a iż o drugim Funduszu W.W. PP. Karmelitanek Bosych w Poznaniu, à o trzecim Funduszu Seminarium Missionarskiego w Warszawie, w iednym wspomnienia o Sobie, w drugim nawet o Jmieniu tey Kongregacyi Missionis — wzmianki wyrobić niemogła.

Wszystkie Trzy Fundusze dopiero za Panowania Jana III. pod Rokiem 1677. Karmelitanek Poznańskich, à pod Rokiem 1678. /: kiedy Akt Graniczny Kamienca Mazowieckiego, o ktorym się teraz mowi utwierdzano/: obiawiono Seminarium Warszawskie, bydz Funduszami Krolowy Jeymci Ludowiki: Ktore też, dla względow, iednego podobnienia, drugiego exagieracyi, należy się wypisać. ~~Ktore~~ ate raz następuią do przeczytania

Fundusz WWPP. Karmelitanek w Poznaniu pod Rm. 1677.

Poniewaz Fundacya Zakonu S. Teressy przez S.P. Krolowa Jeymość Ludowikę nieiest doskonale uczyniona; tedy na Instancyą Posłow Ziemskich, dwie kamieniczki nayblizsze do tegoz Klasztoru, y z Uliczką inkorporować pozwalamy; iako to: Urodzonego Woyciecha Konstantego Brezy Starosty Nowodworskiego, y drugą także z Placem Kozłowem nayblizszą tegoz Konwentu, praviâ satisfactione Possessorom: Także na obchod y potrzebę Klasztorną warzenia Piwa, y robienia Słodow sine omni onere pozwalamy; y te Place na ktorych ten Klasztor zasiadł Juribus Ecclesiæ inkorporuiemy, et ab omnibus oneribus uwalniamy. Także Skrzynie do Ryb na rzece pod Masztalem miec, y wody do tego Klasztoru przyprowadzenie pozwalamy.

Fundusz Seminarium Warszawskiego pod Rokiem 1678.

Stosuiąc się do pobozney Intencyi S.P. N. Krolowy Jeymości Ludowiki Maryi W.W. Kapłanow Congregationis Missionis w Warszawie przy Kosciele S. Krzyza, na Przedmieściu Krakowskim zostaiących znamienite prace w Państwach Naszych, circa Institutionem Cleri, et Populi instructionem, tak iako w Rzymie y w inszych Krolestwach ...ex Apostolico Instituto podeymuiących, Place na Ktorych Seminarium Ecclesiasticum et Ædificia pro ijsdem Sacerdotibus przy pomienionym Kosciele S. Krzyza z Ogrodem y Domkami zasiadłe ab omnibus oneribus Reipublicæ uwalniamy. Wies także Szkuły nazwaną na Prowizyą pomienionych Kapłanow kupioną; Zosobna zaś Dobra Dawidy, y Zgorzałą cum attinentijs pro Clericorum educatione, et institutione Za Konsensem W. w Bogu X. Stefana Wierzbowskiego Biskupa Poznanskiego, y Wielebney Kapituły Warszawskiey przez Aprobacyą Stolice Apostolskiey nabyte, tymże W.W. Kapłanom Warszawskim inkorporuiemy.

niona

Gdy

Gdy tedy wiedzieli Ci ktorzy pod utwierdzeniem Aktu Granicznego takie inwolucye czynili że Fundusz początkowy, WW. in Wizytek z wielu okoliczności zakwestyowany zostawał! Co mieli wspomnieniem, onego wzmocnili, à oto, y pierwszy, y ten drugi wyraz funduszowy, na nieważne — przerobili. Samą tylko Intytulacyą in X

Punkta. z utwierdzenia Aktu Granicznego Kamienca Mazowieckiego.

Chcąc WW. Panny Zakonne w Warszawie pod Tytułem Nawidzenia N.P. zostaiące przy Fundacyi Dobr od S.P. K. Królowij Ludowiki na danych nienaruszenie Veriternis zachowac temporibus.

Akt kommissyi Graniczney tychże Dobr ponieważ rigore Constitutionis 1661. sub Titulo: Rozgraniczenie Kamienca Mazowieckiego, przez kommissarzow eadem Lege tegoż Roku naznaczonych; in locum zas demortuorum Rescriptō SP. K. Janakà Zimierza, subdelegowanych, we Czwartek przed S. Martinem Bi: A° 1665. skończony iest, y legitime et debite exekwowany.

Przeto tenże Akt Graniczny, y wszystkie iego Dekreta, w nim opisane, cum omnibus Collateralibus, rozgraniczenie, kopcey znaki graniczne zazgodą Stanow Kpłey powagą Seymu materialney rzeczy utwierdzamy.

Odpowiedzi. na Punkta z Utwierdzenia Aktu Granicznego.

Z samego Assumptu wydaie się, że Panny były po pierwszym wprowadzeniu Funduszu, temporales, gdy ich tu Veiternis temporibus chcianoby zachowac. Że zaś rzeczono przy Fundacyi, a nie przy Possessyi Dobr! nadto że przyznano iż od Krolowey Jeymości, à nie od Rzeczypospolitey nadanych! Więc co do pierwszego słowa przekazano Dobra na odebranie, à Pensyi Pannom poki żyć będą płacenie; a co do drugiego; wytknięto Fundusz na kassowanie, gdy od Krolowey Jeymości, ktora nie miała mocy nadawać, wyrażono nadanie.

Popiera tego, y sam Akt kommissyi Graniczny. ponieważ z mocy Konstytucyi Seymowey Kamieńcowi Mazowieckiemu, iako Dobrom Krolewskim służącey, y z Reskryptu J.Kr.Mci namieszczenia Kommissarzow nie na Imię PP. Wizytek Zakonnych, ale ad Comparitionem Faktorow Krolowey Jeymości Pani Oprawney był expedyowany.

Popiera samo utwierdzenie tego Aktu Granicznego; ktore w sobie obeymuie to, y tych z ktoremi rozgraniczenie stanęło; Funduszu Panienskiego ważnym słowem, Utwierdzenia, nie zaymuiąc.

Pomienione Panny przy tymże Akcie granicach przysądzonych, y Fundacyi nadaney. —

Iako też same Dobra Miasteczko ze Wsiami immunitatibus Bonorum Terrestrium, inkorporuiemy.

Popiera dwoch punktow Perplexitas w słowach! ktore konfrontuiąc: Y pomienione Panny.... Iako też Dobra immunitatibus Bonorum Terrestrium inkorporuiemy: wydaie się zakroienie na Swieckose Panien; y z Fundacyi płacenia onym Pensyi. Iakby przeglądano przy sztose Konstytucyi R.A 1760. Prowizyami od Posagow, z Dobr Oyczystych y Maiętrzystych Panny Zakonne żyć, dorozumiewac się z Opisu nie broniącą.

Circa Jus et solitum usum, wolności Dobr Ziemskich in perpetuum zachowuiemy —.

Ten zas Punkt niema innej referencyi, tylko — do wolności zachowania Dobr Ziemskich circa Jus et solitum usum. A to się zamyka w Konstytucyach 1562. 1631. 1635. 1669. 1676. 1726. 1764. 1768. Pnieoddalaniu Dobr Ziemskich favore Communitatum Stanu Duchownego: A zas SOLITUS USUS, Dobr z Rąk do Rąk Szlacheckich przechodzenie, Nadań przeciwko Prawu zadney nigdy potrzeby do postąpienia zdroznego nieznachodzącey się, iako Pensyami zastępować się mogącey, kazdego czasu, odbieranie, kassowanie, nieco innego znaczący.

Nº 3 Statut. Mazow.

Y aby tych Granic quovis pretextu Juris et Possessionis żaden ex collateralibus nigdy wzruszac się nie ważył sub Rigore Legum, Publicarum zakazuiemy.

Potwierdza to wszystko koniec tego utwierdzenia Aktu Granicznego, Rigore Legum odgrażaiąc, tym, ktorzyby Granice Kamienca Mazowieckiego wzruszali; ale nie tym, ktorzyby go z Fundacyi, do Possessyi, na płacenie Pensyi, odebrali!

Twierdzą Prawdziwy nie mogą się bronić, y tym, że w Roku 1605. otrzymały WW. PP. Wizytki przez Deklaracyą ulegalizowanie poprzedzaiącey obmowy utwierdzeniem Aktu

Granicznego

X Volumine Legum S. Folio 567. Approbuiąc Fundacyi Dobr WW. PP. Zakonnych Warszawskich Visitt BVM. na rabiącey, iakoby tak w samey rzeczy znaydowało się od czytania y uwagi zastąpili. (Popiera.

granicznego okrysloney. Iako bowiem ieden iest koniec Funduszow, à tych inquantum potrzebnych, samemi Pensyami Pieniężnemi utrzymywac się powinnych; iedną Formą krotką nierozną-a-rozną, y wysadzoną /: w czym się pokazuie nie Republikancki Koncept; à ztąd porozumiewania, bez wolnego w Xięgi Prawne wprowadzenia okazya /: wytkniętych, tak kilkoraki powtor, bądz słuszney legalizacyi Funduszu, znakiem iest pewnym, całego zakładu, nie uleczoney słabosci.

Z tym wszystkim iaka iest ta z Deklaracyi legalizacya, dla Odpowiedzi pobocznie wyrazoney, tu iey czyni się Wypis następuiący.

Deklaracya dla Panien Zakonnych Warszawskich pod Rokiem 1605.	Odpowiedz. na Deklaracyą
Iakosmy. &c. deklaruiemy.	Z samego słowa, Deklaracya, ciągnie się zawikłanie; początku y konca zmącenie, zciemnienie, niby przepowiedne. Nie trzeba więcey iak to wprowadzic; iż Fundusz W.W. P.P. Wizytek dopiero za trzecim razem deklarowany.
Widziec po drugiey Stronie cały Wypis.	Wszak że gdyby pierwszych dwoch obmow Funduszowych kopij kto niemiał, mogł by nie sprzeczyć, y połowy Xięstwa Mazowieckiego Dobr Fundacyi W.W. P.P. Wizytek, y połowy Warszawy na Iurydykę nie fundowaną z wisłą na Pragę postępuiącą, bydz własnemi.
	A naywięcey takich oboiętnych Zapisow Funduszowych in Volumine Legum, ktore pod [illegible] nownikami, albo pod [illegible] nemi słow wyrazami; iakoto: cum attinentijs; albo iako w swoim ograniczeniu, &c. &c. &c. nie znacznie rozmaitemi sposobami daią wzrastanie Funduszom nie wyperswadowane.
Iakosmy Dobra Fundacyi P.P. Zakonnych pod Tytułem Nawidzenia N.P. przy Warszawie zostaiących za zgodą Wszech Stanow na Seymie Grodzinskim, Immunitatibus, et Libertatibus Bonorum Terrestrium inkorporowali.	Co się tknie samego assumptu Deklaracyi: że Dobra immunitatibus et libertatibus Terrestribus inkorporowane! lecz à Corpore Krolewczyzn, de Pane benemerentium oderwane! Zeydą się na swoie mieysca, gdy na Fundusz Edukacyi Panienek pod zawiadywanie Przeswiętney Kommissyi Edukacyiney per Commendam oddane będą.
Tak ponieważ iako perpetuae Claustrales wyiezdzać z Klasztoru nie mogą. Tedy aby in actionibus Personalibus praestandorum Iuramentorum in omnibus subsellijs, per Administratorem Dobr /: ktory ma bydz Possessionatus Szlachcic /: in omni Foro sprawowały się; Et tam ex actoratu, quam reatu odpowiadały, deklaruiemy, y mieć chcemy.	Zamkniętym Pannom z zasłonię z zasłoniętemi Oczyma Zaiedno iest mieć, albo niemieć Dobr! Owszem oddalaiąc od Nich za Sprawy swiatowe, sług, służebnice, Administratorow, Pisarzow, Poddanych, Rachunek przed BOGIEM, do Kłotni prawnych za okazye, à z tąd za Bliznich krzywdzenia odpowiedzi, dogodzi się Im lepiey Dobr odięciem, niżeli z Deklaracyi o Administratorze, wszelako niedogodnym, w kłopocie onych na daley utrzymywaniem.

Legum

Dokłady Po tych

Dokłady.

Po tych Odpowiedziach myslą się zrobić Adwersarze Delatorami aby pozyskali według Prawa z przyczynionego Funduszu sobie połowę, à drugą połowę a Skarbowi Jego Krolewskiey Mości drugą połowę przyprowadzili.

Proiektuią Adwersarze żeby W.W. P.P. Wizytki Warszawskie zdały Rachunek z Intrat Klasztornych od czasu Introdukcyi, à do Dobr Intromissyi /: ieżeli ie tylko maią? bo y całego swoiego Archivum Summaryuszu powinny Przeswietney Radzie nieustaiącey Kommunikowac /: zeby wiedzieć co za obowiązki z Fundacyi Krolowa Jeymość Ludowika włozyła na Panny, y ieżeli im zadosyć czynią? ponieważ: Datur Beneficium, propter Officium.

Liczą Intratę Panieńską, Roczną bardzo znaczną.

Z Dobr Kamieńca Mazowieckiego ₰ 100000.

Z przyczynioney Fundacyi

Z Jurydyki Warszawskiey ✠ 2000.
Z Kilku Wiosek postronnych ✠ .1000.
Od Summ ~~na roznych Wyczkach~~ prowizyi ✠ 2000.
Od roznych Pensyonarek ✠ .500.
Z Zakrystyi naymniey ✠ .300.
Z Posagow branych niech na Rok ~~przypadało po~~ ✠ .1000.
aż do Konstytucyi 1768. po
itd. itd. itd.

A że

Zażalenia

A że na tym zakwestyowanym Funduszu, ktory niema Preskrypcyi, zostaią W.W. P.P. Wizytki Warszawskie ~~rachunek~~ od Smierci Krolowy Jeymości Lat 141. Niech dadzą racyą gdzie tak wielkie Milliony podziały? Kogo niemi zapomogły? Wiele Panien Swieckich Wyposazyły? Wie Ile na Kanonizacye siebie do Rzymu wydały? Co Wspaniałego y Ozdobnego wystawiły? Kiedy nawet y Kosciol Nieboszki Krolowy Sumptem, iest dokończony!

Niech pokażą po ktorey Xięni Trzy Części Zbioru /: iak chce mieć Prawo nowe po Opatach Klasztornych /: Sukcessorom na Swiat wydały.

Oskarza pewna Wdowa Skępstwo, y nielitość Panieńską, że ią proszącą u Furty o Kawałek Chleba dla Dziecięcia, złaiały, precz iść kazały, szukaiącey miłosierdzia ~~[illegible]~~ wypchnąć Parobkom odgrażały, mowiąc chcesz żebysmy, y my chleba zebrały?

Ta Wdowa z dziecięciem prosiła o Chleb Panien Wizytek, z tey przyczyny że O.O. Kapucyni niemieli w ten dzien Chleba, zeby ią byli iak codziennie, tak y w ow dzien pozywili.

Narzekała

+ dowiki rachuiące

× Ie niezdatnych na Swiat bez posagow przyięły?

Narzekała ta uboga Wdowa; iż WWPP Wizytki powinny z Funduszu rozdawać u Furty w Srodę y w Piątek Chleb na ubogich; ale go rozdaiąc ostry y mottochowy, ktorego ubodzy ieść niemogli, odnęciły ich; że się nawet w Krukcie dla bacznosci, gdy Kościoł otwarty, ani Dziada, ani Baby nie obaczy!

Obrona Znaiąca odpowiedzi.

Z tym wszystkim przeglądaią Kontrwarjuszowie Adwersarze do obrony Wielebnych Panien Wizytek Warszawskich Trzy naymocnieysze służyć Racye, ktoremi się chciały wymowić. Słysz. Co iest dobrego, nie potrzebuie pozwolenia, ani approbaty;

2da. Żeby to tylko było utrzymywane, co iest w Bawie wyraźne, y nie podpada wątpliwości, musiałyby się wszystkie fundusze pokassować.

3cia. Przez Fundusze nie ustaie pamięć; y stawi się szczodrobliwość, Fundatorow, y Fundatorek.

Na ktore racye mimo Tysiączne Setne uwagi, ktore wogolnosci mieć się porozumiewaią Kontrarjuszowie, z niechęcią odpowiadaią.

Na Pierwszą Racyą

Mani Baronowa Szandalowa Szesciorya Dzieci Matka, Wdowa, pod ow tragiczny czas, pamięci niegodny w Francyi, wymyśliła kongregacyą Nawiedzania Chorych z Roku Pańskiego 1610. z przyimowaniem ubogich z niedołężnych Panien

Tey pomocney bliźnim chęci nie mogła w kraiu swoim uskutecznić, aż za granicą w Sabaudyi z pozwoleniem tamteyszego Biskupa Jenewenskiego Franciszka de Sales z zwyczeniem od niego Domu dla niey, na Przedmieściu Miasta Anneciam.

A oto, ta w pierwiastkach pomocna rodzaiowi ludzkiemu Niewiast kongregacya nie obeszła bez pozwolenia: iakże potym za Jana pierwszego Arcybiskupa Lionskiego Dyonizego Markiemonta w Akon sobie zyczyły mogła się przeformowywać bez pozwolenia? A ieżeli nie mogła może y teraz do pierwszych Praw dobrych powrocić się początkow.

To ieżeli się niespodoba, pewnie na aprobatę, ktora uprzedziła kilka Latami Suppressyą Jezuitek, spodoba się wyrobienie reprobaty, tym snadnieyszey, gdy się pierwey odemie fundusz, Prawom Polskim przeciwny, pod niebywałą approbatą do czasu zaimowlowany.

Na Drugą Racyą

Służby do tych czas Polska nie Za Stan świecki zostawiony bez sposobu czynienia miłosierdzia miała tylko Stan Duchowny: gdyby były Prawa nie zabroniły alienacyi Krolewczyzn y Szlacheczyzny. Dawno iuż ciekawi twierdzili Trzydzieści Tysięcy Wsiow Dobra Duchowne przewyższać liczbę ogolną Dobr Krolewskich z Szlacheckiemi? a prozt tey presuperaty, ieżeliby Koscielne Place, Ogrody, Kole, Domy, Kamienice „Wyderkafty, Prowizye, Zastawy, Dzieśięciny, Mesne, Małdry, Szlubne, Chrzcine, Wywodne, Pogrzebne, Zadusne Kolędne, Ofiarne, Spowiedne, Kapitalne Bakalarskie z Kiermaszowe Kwestarskie Odpustne, Bractkie, Datki pożytki na iedne, roczną Intratę, y iedne mieysca złożyć przyszło, pewnieby y z tego co ieszcze iest pozostałego krolewczyzną y Szlacheczyzną, te rozpierzchnięte pożytki zabrałyby połowę.

Coż natym chodzi się wszystkie pokassowały Fundusze? Niech Prawa porządzą w weryfikacyą ieżeli od kilku wiekow zich przeciwieństwem co nienastąpiło? Nie zbywa Rzeczypospolitey Polskiey na swoich Patronach y Patronkach, od ktorych by Imion z Sławą y Honorem korony, z pożytkiem pospolitym, nowe przetworne po Woiewodztwach postanowiła Kongregacye!

Nie

† bo kiedy dowiodł że Szlachta wniosła wcześniach od Krolow Maiętnosci albo Klejnoty miała nadane mocą one na ime przenosić Stany.

Niewiast

~~† Wtym zyczyły Ustawy Kadzanty Bi~~ Smyślone

~~skupa Krakowskiego bo nie był autorem~~

~~Lat kilka przed Rokiem 1360~~

† kto się domyślał Ustawy Kazanty Biskupa Krakowskiego między Statuta Kazimierzowskie miałby które czasu zeyścia iego na Lat kilka przed Rokiem 1369. zmyślone bydź pokazuie?

Niektorzy Geografowie zamierzaią Liczbę Łacinskich Greckich Ormianskich Parafialnych Kosciołow na 9086. ktory liczb: pewnosć mogłaby się pokazać Com-
porat[o] motu[s]proprio
pos[i]t[i] inter Status Spiritualem et Secularem de rebus temporalibus, Omiąk: Instytucyami, Czternastą Konfederacyami intymowaną, ktorą immunitates et libertates, przeszło tysiączne w Prawach odgłosy maiące, wziętey by surowe wyrozumienie E a Petrysa rowne należyte y pewne Zopatrzenie.

Zakonow Męskich liczą Geografowie 812. Niewiescich 89. ogołem 923. a w Prawach pod rożnemi involucyami znayduie się tylko wspomnionych Zakonow Męskich 266. a Niewiescich 42. razem 308. w ktorą liczbę wchodzą Collegia, Rezydencye, Missye Jezuickie Sekularyzowane. Odiąwszy wspomnione, od niebytnych w Xięgach Prawniczych, zostałaby do Kassowania liczba 615. A takiednych Funduszow przez nie bytność, drugich przez involucye niepraone, bytaby racya stuszna wszystkich Funduszow Kassowania, albo na mocy kongregacyi
raczey Sekularyzowania.

Na Trzecią Rayę

Takowe, Pamiątka y Stawa, z Funduszow wszelakich, ex Scarcitate Publico in quantum poczytanych powinnych bydz wymyslanych y sustentowanych

E Przywileie sprokurowane Erekcye zmyslone
ne poprawę

W niebytności JW. Dłuskiego Podkomorzego Lubelskiego ~~oddać~~
do JPW Mostynskiego Stolnikowi przeszłego Koronnego Kommissarzowi Skarbu y Mennicy JKM oddać.

Rolnickie Intraty z III Lat

Z Kamienna Max: 100.	— —	.1100000
Z Jurydyki Warszawskiey	—	.399600.
Z Rzeki Wiosek potrzebnych	—	.199000.
Od summ Prowizyi	— —	.399600.
Od rożnych Pensyonarek	— —	.99900
Z Zakrystyi naymniey	—	59400
Z Posługowo Gruntych	—	199000
		2466400

nieoddzielnemi od własnosciami Mienia całey Krainy, albo całego Krolestwa.

Zdobic y bogacic maiętnosc to pamiątka dla każdego Ziemianina: z Dzieł własnych z Potomkow nieodrodnych, z rodzaju wrodzy to każdego własna stawa domowego Nazwiska. Białogłowy zaś iakiey kolwiek Extrakcyi niemogą y nieporownany za inną unosić się stawą, iako bydz dobrą Zoną, y Matką Dzieci Bożgoboyną.

A gdy ieszcze y to przeglądaią Kontraryuszowie: ze Wielebne Panny Wizytki Warszawskie w trudnościach replikowania na obronę Funduszu swego, udadzą się pod Protekcyą Dworu Wersalskiego: Nie tylko zgadzaią się nato Ci Kontraryuszowie, ale ieszcze gdy się tu w Polszcze Reguły Francuskie pokąsiią, zeby też w Francyi Reguły Polskie na wzaiem pokąsowano, za same Ludzkosc poczytaią.

Tym czasem
~~Ktora ten Zdań zebranych Wypis~~
Wypis Zdań Zebranych Względem Fundacyi W.W.P.P. Wizytek Warszawskich do Nayiaskawszego y Nayspraweds-
do Stopy Sława Majestatu
wszego Monarchy, Nayiasnieyszego Krola, Pana Naszego Miłosciwego, y Przeswietney Rady nieustaiącey Ziako nayglębszą Adoracyą podaie się na dowod wiernego Poddaństwa, y należytego doniesienia.

H

Wypis Zdań Zebranych względem Fundacyi W.W.P.P. Wizytek, Warszawskich.

R.P.o 1770.

Kopia listu Jasnie Wielm Rzewuskiego Hetmana Polnego Koronnego do Nayia
23 śnieszego Pana y Przeswietl Rady Nieustaiącey pisanego Dnia 25 Marca 1782 Ru

Spodziewałem się Nayszy Panie y Przeswiętna Rado Nieustaiąca iż na list moy do WKMci y PRN.
pisany w ktorym zaskarżywszy Kapitułę Krakowską o Gwałt Biskupowi uczyniony przeciw Prawu
Kardynalnemu y Polskiey Naszey Wolnosci y w ktorym przełożywszy tak wielkiego Gwałtu nie
uchybne Konsekwencye dopraszałem się WKMci o nieodwłoczne uwolnienie z Aresztu Xięcia Imci
Biskupa Krak, spodziewałem się mowię iż WKMc instantanee każesz Xięcia Imci Biskupa Krakowy
z Aresztu uwolnić a Kapitułę ukarać sądownie zlecisz. Ale gdy nad moje y powszechne spodzie
wanie Xżę Biskup Krak po dziś dzień z wzgardą Praw Naszych a z zgwałceniem bespieczenstwa
Obywatelskiego na Zamku Krak siedzi zatrzymany z Rozkazu Departamentu Woyskowego,
y ieszcze Kommissya od WKMci jest zesłana, nie mogę znieść tego na Sobie ażebym to co o tych
trzech czynach rozumiem nie miał jurata fide WKMci przełożyć.

Co do pierwszego Czynu przez ktory chaniebnie naykardynalnieysze Prawo jest złamane
pozwol WKMc. Sobie powiedzieć, iż każdy się zadziwiony nad tym zastanawia że Krol instanta
nee Wolnosci Senatorowi powrocie nie kazał ale wprzod chciał wniść w rozeznanie dla Czego
on jest zatrzymany, własnie jakoby się godziło wziąść w Areszt Obywatela bez Dekretu a
bez Dekretu Go wypuscie nie godziło się iaką to troskliwość wkrapia w Serce wszystkich wol
nych a iak Ich czyni o Ichże samych niespokoynemi raczysz to WKMc. dobrze poznawać kto
rego troskliwość /: gdyś był jeszcze w Stanie Rownosci :/ o daleko mnieysze rzeczy bo niejak
dziś o srogie bezprawia ale Omyłki tylko popełnione jest nam do dziś dnia pamiętna.

Co do drugiego Czynu ten pokazuie skutek odebraney władzy Hetmanskiey ktory ia
tak wiele razy y tak dawno przepowiedziałem, Prawa Narodowe ostrzegały Wolność Obywate
lom od Władzy Hetmanskiey Przysięga Hetmanow Narodowi Ją zaręczała władza
Sądowa rownie na Hetmanow jako y Obywatelow rozciągaiąca się bespieczną Ją
każdemu czyniła, Dziś zniknęła Władza Hetmanska a z nią Wolność Obywatela.
Tego Nieszczęscia doswiadcza pierwszy Xżę Biskup Krak, ktory na dniu wczorayszym
chcąc wyniść na Wolność od Warty był zatrzymany y iuż z Dziedzińca do Więzienia
swego zawrocony. Dziś u Rapportu grożno zapytany odemnie oto Generał Kommen
dant Wodzicki wyznał iż ma rozkaz od Departamentu Woyskowego aby słuchał we
wszystkim Imć Xiędza Garnisza Biskupa Chełmskiego a ten Mu dał rozkaz aby
z Aresztu Xcia Imci Biskupa Krakowę do dalszych Jego rozkazow nie wypuszczał.

Juz tedy Xiążę Biskup Krakowy iest w Areszcie zatrzymany z rozkazu De
partamentu Woyskowego, iuż tedy Gwałt Prawu y Obywatelowi jest uczyniony
od tey Władzy ktorą Rzeczpospolita dla zasłony Obywatelow postanowiła.

Pozwol Sobie WKMc. przypomnieć iż gdy władza Hetmanska nie była
jeszcze zniesiona smiałem się WKMci narazie y żądaniom Przeswietl Rady sprzeciwić
gdy nie ruszyłem Woyska na łapanie Mikorskiego o uwięzienie Panny Krosnoski
sądownie nie przekonanego bom Prawa y Przysięgi mojey był pamiętny.

Trzeci czyn Nayszy Krolu to jest Kommissya od WKMci na Xcia Imci
Biskupa Krak wyznaczona wiem iż ona Mocą Prawa Krolom jest pozwolona ale
y to wiem iż niemoże bydź wydana tylko na rozeznanie czyli kto jest Mente captus
czyli nie? ktory to wyraz Mente captus nie znaczy ani Człowieka na Gwałt Mu
uczyniony zażalonego, ani na ustawne sprzeciwienia się często gniewanego ani na do
wcipne koncem wzbudzenia popędliwosci ułożone ucisnienia tkliwie czułego, ani na koniec
dla zapomnienia utraconey wolnosci rozrywki Sobie iakie bydź mogą w zamknięciu tworzącego

ale

ale szczegulnie Człowieka z rozumu y zmysłow obranego ktorym Xiąże Biskup ani był ani jest. Widzę Go codzień y widziałem Go kiedy Kommissyą od WKMci wyznaczoną przyiął do Siebie wyznało to iuż dawniey Manifestem swoim Wojewodztwo Krak. wyznaię y Ja teraz Jurata fide a iestem tak dobrze przysięgły WKMci iak y JJPP. Kommissarze że Xiąże Biskup Krakowski na zmysłach zdrow jest y że ich przyiął iak na Człowieka wolnego a że wzgardą Praw Narodowych przez Gwałt zatrzymanego aż nad to spokoynym Umysłem. Ale słodki w Obeyściu Xiądz Kanclerz W. Koronny nie mogł się w tey Mierze spodziewać od Xięcia Imci Biskupa Krak. tylko wzaiemności, tak jak grubo popędliwi na Xięcia Imci Biskupa Kanoniey nie mogą tylko wezwaną popędliwością od Niego bydź zapłaconemi.

Teraz proszę WKMci zastanowić się nad tym co powiem, los okropny Xięcia Biskupa Krak. przeraża Nas y ostrzega wszystkich bojemy się aby kiedy z Nami to się nie stało co z Xięciem Biskupem Krakowskim, Maiątek y Urzędy Nasze są rzeczy łakome, pozory szaleństwa do wymyślenia łatwe, przykłady więzienia nie przekonanego sądownie Obywatela są iawne, Kommissye na Mente captos łatwo wyiednane, władza Hetmańska zniesiona: a Departamentu władza na pognębienie wolności Obywatela iuż zażyta, słowem gotowe z Nas są Ofiary dla pierwszego mocnieyszego ktory po Nas posiągnąć zechce.

Tu się pytam WKMci co ma czynić Obywatel ktory na Swoy Maiątek y Urząd a może y życie nie ma żadnego w Kraju zabespieczenia Dla ktorego Prawo Neminem captivabimus nisi Jure victum słabszą od Pacięczyny iest zasłoną czyliż ow Obywatel nie będzie miał Prawa zaradzenia oskutecznym Sposobie swego bespieczeństwa.

Czyliż ten skuteczniejszy Sposob bespieczeństwa nie mogąc bydź dla Niego w siłach własnych Jego znaleziony nie będzie mogł bydź w siłach obcych puszukany? a gdy będzie w siłach obcych poszukany y znaleziony pytam się WKMci jeżeli obce siły własnych sił nie zatłumią? co w tym razie gdzie każdy Obywatel nie przez Siebie ale wszystko przez obcych będzie znaczył Krol y Rzeczpospolita będą znaczyły? Nayiaśnieyszy Krolu upadku potężnych Mocarstw częstokroć małe były przyczyny dziś bezsilney naszey Rzeczypospolitey gotowa iest y wielka upadku przyczyna Nie day Boże aby do tego przyiść miało czego się lękam ale zniesione na Osobie Biskupa Krakowskiego bespieczeństwo publiczne niewypuszczeniem Jego podobną Nam Koley zapowiada nieomylny ten los polski za Sobą pociąga. Maiątek krew y Życie Nasze mamy Polacy na pogotowiu dla Oyczyzny ale Maiątek Krew y Życie dlatego aby się kto nad nami znęcał y pastwił nikt z Nas mieć nie zechce w ręku Waszey KMci iest zapobieżeć temu ja mowię abym w tey mierze Bogu y Oyczyznie nie był winny.

Wiem że znayduią się w gminie otaczaiących WKM podchlebcy ktorzy WKMci inaczey radzić będą ale WKMc. racz pamiętać że WKMci los jest ten sam co y innych Krolow to jest że rzadko koło siebie wiernych maią a naywięcey takich u ktorych szczęśliwość Krola w Ustach Ich umieszczona serca Ich nie tyka się.

Kończę Nayszy Krolu prosząc y błagaiąc WKMci abyś tym podchlebnym Radom uwieść się nie dał abyś Xcia Biskupa Krak. jak nayprędzey wypuścić kazał abyś tym zatworzone Umysły nasze uspokoił roziątrzone Serca ułagodził Nienawiść ktora się wznieca przeciw Bratu WKMci Koadjutorowi Krak. ugasił y wszystkiemu złemu ktore y w kraiu y z zakraiu przyiść by mogło z tey Okoliczności iednym razem zapobieżeć raczył.

ett ett ett!

Dla Wo. Łowczego P.

Planta na ustanowienie Consilij Permanentis w Rządzie Rzpltey Polskiey.

Nota.

Przyczyny dla których taż Instytucya Potrzebną się staie.

Skutki szkodliwe dla Kraju Pochodzące z Anarchyi y na Rząd cały spływaiące dla niedostatku Potestatis executivae zwłaszcza przez przeciąg czasu od Seymu do Seymu nadto długiego okazuią dostatecznemi racyami iak nagła iest potrzeba kreowania Consilij supprae mi et permanentis skutki wynikaiące z niedostatku takowey Rady ile że maią Influentyę znaczną w Interessa Cudzoziemskie dziś aż nadto dotykaią każdego dobrego Patryotę tak dalece że wyliczać tu ich nie potrzeba.

Aby tedy kray na przyszłe czasy oswobodzić od nierządu ustanowienie to nie odbitą staie się potrzebą.

Organizacya Polityczna czyli forma tegoż ciała czynionego y incontinua activitate tegoż w kraju zostaiącego iak się tu niżey opisze, okaże potrzebę y pożytek generalny do administracyi wewnętrzney wszystkich departamentów Rzpltey tak dalece że sprawy Cudzoziemskie zawiadywanie sprawiedliwością Interessa Skarbowe y Woyskowe iako y Pospolicie naywyższa w kraju właśnie iako do Centrum Pospolitego zmierzać będą. że staruszek Jey będzie aby wszystko

szło.

szło podług układu y Porządku przepisanego każdemu w tuysz wyra zo
nych departamentow.

Nota.

Inne Pobutki do ustanowienia tey że Rady.

Chociaż by się nie trzeba spodziwać żadney wpostanowieniu tey Rady /
iako nowotney:/ obiekcyi wszelako mimo tego możnaby odpowiedzieć gdy
by iaką przeciw temuż konsylium uformowano roztrząsaiąc myśl kon
stytucyi Anni 1760 kiedy Seym uchwalił Walną Radę. Koniec za
mierzony tey że konstytucyi które naypierwey Senatorow od Latus przy
dały Królom zdaie się dostatecznie insynuować y naznaczać nawet za
mierzony cel takowey Instytucyi.

Sposoby gwałtowne których się obywatele tak często chwytali
wiążąc y łącząc się przez konfederacyą dla zapobieżenia albo skończenia
swego złego, sposoby mowię które czasem gorszemi przez się niżeli samo
złe bywały, gdy budynek kraju aż w fundamentach swoich poruszyły ie
świeży mamy przykład zostatnich pomieszań środki te gwałtowne pro
buiąc że w interessach nigdy statecznie nie postępowano choć tych że
środkow zamierzenie było zbawienne, ale przekraczaiąc Prawie zawsze
w zażywaniu ich y zaniedbywaiąc prawdziwego celu stoią się przez
pobutkę dla kraju aby wprzyszłe czasy zapobiegł złemu przez ustanowie
nie tey Rady nieustannie trwaiącey.

Ten iest iedyny sposób, którego niemożna było znaleźć

w wszystkich

w Wszystkich Praw Narodu o nich nic nie wzmiankuiących dla nie przewi
dzianych a wszelako wiele kroć razy Praktykowanych Konjunktur przeto
stany na Seym zgromadzone maiące Prawodawczą moc wszystkie prze
ciwko temu zarzuty zniszczyć mogą y rodzay rady też stany zawsze się
reprezentuiącey do iakiego czasu im się będzie widziało postanowić ile
że tym ze sposobem utrzymywał by się wolcemy a osobliwie z pogranicz
nemi Narodami wspolnych Interessow obrad ktoryby miey przykrzey szy
był dla oboiey strony idąc zawsze drogą raz postanowioną y zapobiegło
by się nie przyzwoitościom na ktore narzekać zwykły rzeczone sąsiedz
kie mocarstwa, y z ktorych by wypłynęło dla Polskiey tyle okropnych
skutkow.

Nota.

Przykłady chystoryczne na stronę tey Rady.

Zasięgaią chystoryi Polityczney tak dawnieyszey iako y dzisieyszey
o krojach republikanckich dość znayduie się przykładów że w podobnych
postanowieniach kraje swoie wolne znaydowały zbawienie. Rada
Amphictyonow staranie miała o dobrym Publicznym w dawnieyszey
Grecyi Consilium Perpetuum w Atenach Porządek utrzymało w
tey że Rzpltey y ubezpieczyło swoię wolność pod panowaniem Ar
chontow Panow albo magnatow. Magistrat Ephorow w Lacedemonij

utrzymał.

tegoż Państwa Wolność y Mocą Jego Powagi Prawa zachowane były był. oraz pośrednikiem między Królami y Pospolstwem.

Trybuni Ludu Rzymskiego w równey wadze utrzymali moc rożnych Maystratnych Osob y zniszczyli Oligarchyą nieznośnieyszą daleko Republikanckim aniżeli Despotyzm sam, Koniec Parlamentów Rad Sekretnych Delegacyi Seymów ustawicznie Uważających Senatów Walnych Rad Krajowych zawsze in activitate zostaiących w Rzeczach Pospolitych Dzisieyszych to wszystko mowię okazuię że w Rzpltey Dobrze ułożoney y umiarkowaney trzeba zgromadzenia ustawicznie Radzącego a złożonego z wszystkich stanów Państwa Równością iako naydoskonalszą wybranego między sobą zachowuiącego y iaknayprzezorniey obiaśniaiącego u którego by zostawała moc wykonywaiąca y władza nad wszystkiemi Departamentami Krajowemi dla Exekucyi tak Praw iako y Dekretów Trybunalskich trzeba mowię zgromadzenia któreby miało sobie daną przez stawy zgromadzoną moc, iako pośrednicę między Rządem y obywatelami, Tęż rozumiem Walną radę ustawicznie Rządzącą do którey tak szlachta iako y ministrowie Cudzoziemscy w wszelkich przypadkach tyczących się administracyi Polityczney y Ekonomiczney Krajowey uważać byśię powinni.

Nota.

Forma Consilij Permanentis y Jego Denominacye.

To Kro

To Konsylium Permanens albo Jenaczey zwana wielka Komissya Rzpltey albo wielka albo walna Rada Krajowa albo Deputacya Seymowa. Ktoraby wszystkie wzmiankowane y inne w sobie wzmiankowała pożytki y iakie kolwiek ztąd wynikać by mogły przez kombinacyą dobrze umiarkowaną Rządu tak wewnętrznego iako y zewnętrznego Sytuacyi Thyphograficzney względem Państw Sąsiedzkich charakteru nacyonalnego Polaków /: taki tu rady Forma opisze się.

Nota.

Okrzyslenie Jey mocy y Powagi.

Okrzyslenie powagi y mocy Departamentów wszystkich Kancellaryi Sądowych skarbowych Woyskowych &c. będąc raz w swoiey administracyi determinowany przez Prawa gdyż gładzi raz na zawsze wszelkie abuzus y bez Prawa tym samym okazuie moc y Powagę rzeczoney wagi uważaiąc że trzeba Potestatem Executricem Dekretów wzmiankowanych przy: dykcyi krajowych. Rada ta uważana bydź ma względem innych Departamentów jako ich centrum Powszechnie maiąca zdaną na siebie y komunikowaną nayzwyszą zwierzchność, y władzę od stanów na Seym: zgromadzonych które by nominowały tę Radę czyli Komissyą stanów sposób Delegacyi dla zgromadzenia Plenipotencyonsiów Deputowanych y im swoie Dały Instrukcye, których forma sub Litera B opisana będzie.

Nota.

Proiekt

Proiekt Instrukcyi dla Consilium Permanens sub

Litera B.

Instrukcye te dość obszerne będą maiące trwać od Seymu do Seymu, Komissarze wyznaczeni przysięgę uroczystą przed stanami przy zakończeniu Seymu wykonaią względem zachowania wszystkim nierności dopełnienia daney sobie w tey mierze Instrukcyi y względem zachowania się podług przepisu włożonego na nich urzędu. w Przypadku przeciągu nadzwyczaynie długiego między Seymem a Seymem ma mieć zgromadzenie to moc nieokrysląną w decydowaniu nagłych y niespodziewanych przypadków któreby zwłoki niecierpiały y tyczyły się tak Interessow krajowych we Wnętrznych iako y cudzoziemskich. Z tym wszystkim obowiązany będzie sprawić się z tego przed zgromadzonemi na przyszłym Seymie stanami. Rozumie tu trzeba że wyroki tey że Rady stanowić się będą Pluralitate Votorum Salvis iednak Exceptionibus w niektórych materyach opisać się maiących w Instrukcyi przez stany ułożoney.

Nota.

Tytuł tey Rady.

Nazwisko czyli tytuł tey Rady y Jey urzędników na Seymie ustanowione będzie.

Nota.

Mieysce Rady.

Mieysce

Mieysce Rady będzie w Pałacu Rzpltey albo na Zamku krolewskim w Izbie senatorskiey lub w jakim Inszym tegoż Zamku apartamencie

Nota.

Urzędnicy maiący składać tę Radę salva multiplicatione vel Diminutione numer ich.

W ułożeniu Urzędników do tey Rady wchodzić maiących trzeba wnieść miarę sposobu od początku zachowywanego w stanach Rzpltey moc maiących stanowić Prawa rząd Politycznych sprawuiący y urzędy krajowe Posiadaiących aby tych ze kształtem wszystkich Trzech Stanów iako część do tey Rady należała.

Król był by tey Rady Prezes natus w sposób iak Prymas podczas bezkrolewia albo pod nie bytność Krola

Prymas iako y Inni urzędnicy mieli by vocem deliberativam w nie bytności zaś Prymasa Inne osoby tego zgromadzenia alternatę w Prezydowaniu zachowywały by. Biskup ieden alternative z trzech Prowincyi zacząwszy od wielko Polskiey: sześć osob Swieckich z Stanu Senatu iako też Senatorow większych z których z każdey Prowincyi ieden będzie dwoch Senatorow niższych ieden z wielgo Polski drugi z małopolskiey Prowincyi y ieden minister naprzykład kanclerz alternuiąc w koronie y w Wielkim Xięstwie Litewskim zacząwszy od korony wszystkie te osoby z Senatu

miały

miały by Tytuł Deputatów Senatorskich sześć lub Dziesięć Po-
słów w równey Liczbie z trzech Prowincyi z Tytułem Deputacyi Re-
cerskiej a nakoniec reprezentuiący cały stan Rycerski któryby nad-
kształt Trybunału Rzymskiego był, y którego by zwać można
Komissarz Plenipotencyarzy z Stanu Rycerskiego albo Pensyo-
narz Wielki naśladuiąc w tey mierze Holandyą którey wzorem ma-
ną by y tu ułożyć okryślić y umiarkować urząd Jego tak iak w Holan-
dyi dożywotni z Jego Funkcyami Prawami Prerogatywami zawsze
iednak tylko cum voce deliberativa y którego Pensya ustanowio-
na będzie podług niższego opisu. Wszystkie inne osoby do tey Ra-
dy wchodzące każdego Seymu obierane będą Hetmani Podskarbi-
nie albo Prezesowie Komissyów Skarbowey y Woyskowey mogą tam
że mieć mieysce w Interesach do Ich Komissyów ściągaiących się:
iednak tylko cum voce consultativa, to samo uczynić można dla
dwóch Sekretarzów y Referendarzów Koronnych y Litewskich.

Nota.

Sposób postępowania w Przypadku Śmierci iednego albo kilku:
Urzędników tey Rady

W Przypadku Śmierci iednego albo więcey Delegatów tey Rady
trzema miesiącami przed Seymem taż Rada iednego albo więcey
Pluralitate Votorum z Prowincyi tey z którey by był tenże zeszły
Deputat Salva iednak approbatione Seymu przyszłego.

Nota.

Nota.

Sposob takowey Elekcyi ma bydź taki zachowany iak w Wenecyi nazwany Ballotagie w Radzie Decembrów.

Gdyby dway kandydaci rowność krzyżek mieli w ten czas krot albo na mieyscu Jego Prymas lub Prezydent decydować będzie gdy zaś Deputat z Stanu Rycerskiego umrze Plenipotencyaryusz z Stanu Rycerskiego obwieści o tym Prowincyę tę z ktorey był ze szły, Deputata nominować będzie na Jego mieysce iednego z Posłów na ostatni Seym obrany y tegoż Seym następuiący potwierdzić ma iako zastępuiącego mieysce w tey Radzie śmiercią albo rezygnowaniem wakuiące.

Nota.

Dalszy opis obowiązku Tey Rady.

Ponieważ rzeczona Rada reprezentuie z istoty swoiey moc y Powagę całey Rzpltey w przeciągu czasu od Seymu do Seymu ile że Jey ustawy wpływać zawsze maią do ustaw Seymow następnych przeto wszystkie Interessa status ministerij Regni ministrow Cudzoziemskich komissyow woyskowey y skarbowey tu się ostatecznie opierać będą, zbędą Instrukcye Rezolucye wyroki odbiorą na wszystkie przypadki wyraźnie od Seymu dawnieyszego Immediate excypowane tu iako w naywyższym subselium sine appellatione sprawy z Sądow wzmiankowanych z dwoch komissyow wyprowadzone decydowane zostaną. wszelako

stany.

Stany na Seym zgromadzone cało zamykaiące osobie naywyższą zniesz-
chność, będą miały Prawo rozstrząsać tey Rady czynności. Tu dadzą bacz-
ność y na inne subselia sprawiedliwości krajowey tu dozor mieć będą
nad narodową Polliczyą. Rada ta będzie miała moc rozsyłania cło
między Siebie deputowanych do wszystkich Innych wyższych y niższych
subseliów których oni mieć będą powinni pierwszeństwo przyprowa-
dzać będą stanowione Prawa do Exekucyi y czynić sprawiedliwość
dla każdego naydokładnieyszą.

Rada ta będzie obowiązana starać się o uskutecznienie wszyst-
kich Seymowych ustaw uchwalonych względem woyska y Jego utrzy-
mania względem Tortec względem skarbu, Podatków, y wszelkiego
Rodzaju Dochodów y wydatków.

Osoby te Radę składaiące maią podeymować Poselstwa
wielkiey wagi bądź zagranicą bądź w kraju iako to w sprawach grani-
cznych y do traktowania z ministrami obcemi w rzeczach ma-
gni momenti. Te zaś Ich zasługi przyzwoitą wezmą nadgrodę.
Do tey rady należy będzie wysłanie Posłów do Dworów Cudzoziem-
skich ułożenia dla nich Instrukcyi do niey iednak należy:
nie ma wyprawienie Posłów pierwszey Rangi ulicy ambasado-
rów których nominacyą Seym warował by, wszakże ta Exce-
pcya nie ma Jey wiązać na ten czas gdy by iakowy gwałtowny
przypadek trafił się iako to naprzykład zerwanie Seymu

iednego

Jednego albo więcey od których co przypadek miał by Bydź Decydowany. Po
słowie od tey Rady gdzie kolwiek wysłani zaraz za swoim powrotem maią się
sprawie przed nią z swoich negocyacyi co seymowi następnemu ona do
niść ma ona podawać będzie wszelkiego Rodzaju Projekta stanom na
Seym zgromadzonym ona Projekta od kogo kolwiek Układane do Dobra
Publicznego dążące z Rąk reprezentuiącego Stan Rycerski albo Pensyona
ryusza wielkiego odbierać będzie o którym niżey mowić będziemi.

Ponieważ ta Rada mieć będzie daną sobie od Rzpltey moc
przynaglenia y przyspieszenia uskutecznienie Praw y wszelkich do
pełnienie obowiązków Przeto Komissya Woyskowa y Skarbowa ma
ią Jey bydź posłusznemi w wszystkich Przypadkach których by rozeznanie
nie pod decyzyą agituiącego Seymu pojść miały y assystować Jey
Fortymanu Woyskowa, a wydaniem na assygnacye Pieniędzy Skarbo
wa. Toż samo y o innych appartamentach rozumieć się ma które
reprezentuiący Stan Rycerski ma uwiadomić A wszystkich od tey że
Rady wyszłych rozporządzeniach.

Nota.

Seym przepisze Rodzay spraw który się konkludować
ma w tey Radzie unanimitate et Pluralitate votorum

W Reszcie ta Rada mieć będzie oko na wszystkie Rodzaje z
nierzchowców zagrodzi drogę każdemu stanowi aby swych Powin
ności nie przestępował po prawie wszystkie abusus y zapobiegy temu

wszystkiem

Wszystkiemu cokolwiek zbytkow Imię nosi iakich przeszłe doznawały Sey
my będzie mieć baczność na Publiczną Edukacyę, Przepisze sposob uczenia
uczyni Examen w szkołach, a tym sposobem ustanowi Porządek wszędzie sta
łe dla obywatelow uszczęśliwienie utrzymuiący. Wyczytać można obowiąz
ki Powagę y moc tey Rady w Projekcie o Instrukcyach Seymowych pod
Literą B. obszernie opisanym.

Nota.

Nadgroda składaiącym tę Radę

Zgromadzeniu tey Rady Seym ustanowi nadgrodę ktorą osoby Senatu y re
prezentant Stanu Rycerskiego brać będą mogli z Stanu Publicznego; co
do Innych z trzech Prowincyi Equestris ordinis Deputatów ci mogli by
obmyślić po swoich woiewodztwach sposoby skarbowi ulgę sobie iednak
nadgrodę przynoszące, naprzykład przy przedaży bonorum mobilium albo przy
obiciu dóbr przez arędę wynoszące nad złotych Polskich 3000. przy odbieraniu
Sukcessyow kollateralnych przez co oszczędziłoby się wydatku kassy narodo
wey a mogłoby się ten Podatek nadłożyć na Powiaty bez uszczerbku skarbu Pu
blicznego. To nałożenie bydź by miało prowadzone według Proporcyi dochodów
każdey z trzech Prowincyi

Nota.

Prerogatywy.

Można oprocz tego zaszczycić osoby tey Rady w Warszawie mieszka
iące Innemi prerogatywami uwalniaiąc Ich naprzykład od Podatków
pospolitych.

Nota

Excepcye nie przytomni.

Nadgroda

Nadgroda nieprzytomnym należąca podzielona bydź ma między przytomnych rozporządzenia y Dekreta tey Rady, wychodzić będą, pod Imieniem Króla za zgodą Rady naywyższey krajowey.

Tu kwestya: czyli ta rada ma zażywać pieczęci osobney czyli dość będzie dla niey Pieczęć wielkiego kanclerza koronnego

Nota.

Patenta y Przysięga officyerów.

Kwestya czyli officyerowie od komissyi woyskowey Patentowani y tam przysięgę wykonawszy mieliby podpisu y pieczęci tey rady naywyższey potrzebować?

Nota

Expens z Wyrażyny krajowy

Ta rada ma kazać ułożyć Punktualne Rejestra wydatków Rocznych y one do roztrząśnienia Seymowi podawać.

Nota

Komissya Skarbowa

Komissya Skarbowa ma także oddawać co rocznie Rachunki Percept y Expens krajowych tey naywyższey Radzie która od nich nieczekaiąc Seymu one odbierać będzie.

Nie posłuszni ustawom tey naywyższey Rady w którey ściągać Niebędzie można poczytani bydź maią za nieprzyiaciół Oyczyzny.

Nota

Ustanowienie nowego Rządu Rzpltey dla okazania zacności Equestris ordinis

Edy.

Gdy Stan Rycerski podczas ziazdow Generalnych stanow reprezentowany bywa w osobie swego marszałka przyzwoita więc będzie aby w tey Radzie na mieyscu Seymu postanowioney y ten przezacny stan reprezentuiącego z siebie albo prokuratora Generalnego miał, którą urzędu denominacyą Seym ustanowi daiąc mu Tytuł naprzykład Konseiler Pensyonaire iak w Holandyi albo komissarz Plenipotencyaryusz Equestris ordinis albo orator nobilitatis albo inaczey.

Nota.

Denominatio arbitraria. Jego umieyszczenie.

Ta godność równa będzie Senatorskiey on będzie miał mieysce po Senatorach w tey Radzie zasiadaiących albo li też zasiadać będzie naprzeciw Tronu królewskiego otoczony wloistrowy przez Deputowanych z Trzech Potencyi.

Nota

Natura Jego Rangi

Jego urząd ma bydź dożywotni przepisane Jemu od Seymu Instrukcye dożywotnie których Punktualnie zachowywanie zaprzysiężone przed Królem y zgromadzoną Rzpltą Polską.

Nota

Jego obowiązki

Jego obowiązkiem będzie już nieco przez Tytuł opisanym donosić Radzie naywyższey urowności innych subselliów y departamentów w sprawowaniu Ich Urzędów donosić złamanie Praw przez kogo kolwiek utrzymywać Equilibrium między stanami Rzpltey odbierać y podawać noty ministrów Cudzoziemskich Łącząc swoie nasze noty reflexye y starać się będzie o rezolucyą wychodzące wzaiemnie od Rady noty y dezyderya tym że ministrów

Podawać

Podawać mieć baczność na Punktualne Protokułu Rady utrzymywanie y uskutecznienie Jey wyroków promować potrzebnych tey Radzie officyalistów y onych do wypełnienia Ich powinności nakłaniać domagać się okazę lub nadgrodę onym przyzwoitą ilekroć potrzeba wyciągać będzie.

On przykładem Pensyonaryusza Holenderskiego Dyrekte et Immediate znosić się będzie miał mieć z Posłami cudzoziemskiemi y z tego wszystkiego ma się sprawić Radzie zgromadzoney. On ieszcze ma podawać nowe Proiekta Ekonomiki y naywyższey Policyi ci zaś którzy by co pożytecznego Statui Proiektować mieli na iego ręce oddawać będą ułożone w tey mierze memoryały iako też y ci którzy by od niższey władzy byli uciemiężeni swe skargi przez Jego ręce Consilio permanenti podawać maią określone tym sposobem do dostoieństwa ubezpiecza że tak rzekę ordinem Equestrem Jego Wolności w Prorogatywach y zacności tamuiąc praedominacyą zwyczayne Innym stanem przeważenie. Ten Dygnitarz będzie nieiako zastępuiący y reprezentuiącym albo raczey zawieraiącym w sobie stan Rycerski w sposób Trybunów Rzymskich.

On ieszcze może bydź uważanym iako Orator magni Consilij status minister zagranicznych Spraw on proponować będzie Interessa Podawać one do roztrząśnienia formować konkluzye on będzie mógł stanowić (: ieżeli będzie tego wyciągać potrzeba Publiczna :) o decyzyą status domagać się aby one roztrząsane były w Inszym czasie.

Nota.

Substytucya.

w Przypadku

w Przypadku Smierci albo choroby, albo unieprzytomnieśći Jego pierwszy: Deputat Stanu Rycerskiego zachowuiąc alternatę trzech Prowincyi będzie substytutem na iego mieysce z niektoremi iednak klauzulami, albo restrykcyami względem Powagi szczegulnie dlatego aby Interessa swoy nieprzerwany kurs: miały.

Nota.

Pomoc

On sobie może przybrać Pomocnika ze tak rzekę iednego subdelegata z Liczby Deputatow tey że Rady a to dla dogodzenia mnogośći Interessow.

Nota.

Przypadek Smierci

Jeżeli by smierć Jego nastąpić miała sześcią miesiącami przed Seymem na owczas potrzebna będzie Elekcya ta, y ma się odprawić sekretnym kreskowaniem, alias per scrutinium salva approbatione Seymu następuiącego który wspomniony Dygnitarz ma dać Rachunek Imieniem Rady y swego urzędu, tyle razy y w takich rzeczach, ile razy y co będzie rekwirowany.

Nota.

Nadgroda

Seym ustanowi Jemu nadgrodę

Granica Jego władzy.

Jeżeli by kiedy przyszedł Granice daney Jemu władzy wielka Rada Sądzić na owczas będzie miała moc salva iednak appellatione do Stanow na Seym zgromadzonych, Prezydent Rady zniszczy się z Trzema z Senatu y

z Trzema

z Trzema Equestri Ordinis Deputatami będą go mogli napomnieć ieżeli by nie zachowywał przepisu swoiey Instrukcyi, ale nie będzie mogł bydź Sądzonym, aż po trzecim w taki sposob napomnieniu, wyłączywszy graves casus względem których nastąpiłyby całego Seymu determinacya

Nota.

Departament niższey Walney Rady złożony z osob do niey należących czyli officyalistowie tey że Rady.

Wielość y ważność Interessów maiących się w tey Radzie naywyżey tentować wyciąga ustanowienia officyalistow w pewney Liczbie do Interessow do tey Rady sięgaiących się, można zatym ufundować Departament któryby składali Ludzie zdatni bądź rodacy bądź cudzoziemcy na sprawowanie włożonego na nich Urzędu, a to pod dozorem dwoch Deputatow rzeczoney Rady to iest iednego z Senatu, drugiego z Rycerskiego stanu y pod dozorem Pensyonaryusza. W:

Nota.

Ich obowiązki.

Pierwszy z tych officyalistow będzie musiał nosić imię Rejenta Kancellaryi Walney Rady do Interessow zaś między Polską y postronnemi Dworami należałoby mieć Ludzi świadomych zagranicznych Interessow, którzyby byli tytułowani Konsyliarzami Prywatnych albo gabinetowemi trzeba by Ludzi na Sekretarzow Kancellaryi na Kancellaryistow czyli Agentow.

Seym ułoży czyli rzeczeni officyalistowie maią bydź od Samego

Nota.

Króla, czyli też z naradzeniem się Walney Rady nominowani każdemu konsyliarzowi gabinetowemu, będą wyłączone, według upodobania Interessów których by szczególnie pilnował. Tłomacze oryentalnych y innych rożnych Języków, będą dependować od konsyliarzy gabinetowych, wrodzaju Interessów onym zleconych. Tu należyć także będą kontrolerowie Pisarze do Interessów sprawiedliwości wzyciu skarbu wyrobiey Policyi handlu kurgerowie, woźni słudzy kancellaryi y Brylegerowie do roznoszenia Listów. Można by ieszcze Proiektować czyli by do usług tey Rady nayważniey niebyli potrzebni dwa iuris Consultores którzy by dokładnie znali Jus civile y Jus Canonicum: czyli by niebył potrzebny ieden Doktor ieden Chirurgus, ieden Geometra. y Inżinier, y ieden człowiek uczony, doskonale, y wiadomy uczenia sposobów w szkołach y kollegiach aci wszyscy mogli być przysięgni. Wszak że to na ten koniec aby było komu zlecić rozeznanie tego wszystkiego co by pod władze tey Rady podpadało, iako to naprzykład rozeznanie sztuki Lekarskiey Kan Trucizny &c. rozeznanie Architektoński Cywilney y militarney mostów Rzek szkół tak w Stolicy iako y Poprowincyach Seym wyznaczony nadgrodę officyalistom wyższym Rady y niższym.

B. Proiekt do Instrukcyi dla Walney Rady strony stanów zgromadzonych.

Nota.

Przestroga.

Znaydą się tu pewnie w tym Proiekcie dla walney Rady rzeczy

niektóre.

niektóre w Proiekcie pod Literą A uzmiankowane y tknięte więc powto
rzyć zdaie się pożyteczniey y składniey niżeli czytaiącego do tam tego Proie
ktu odsyłać. Żeby iakim nieszczęśliwym przypadkiem kiedyż kolwiek
w swoim czasie przypadaiący Seym niedoszedł należało by do Rzpltey po
stanowić żeby w takim przypadku pluralitate Volorum nowych De
putatów do tey Rady obrać albo dawnych potwierdzić aż do czasu
innego Seymu.

1mo Do reprezentuiącego Stan Rycerski należyć będzie na
pomieć każdy z Deputatów tey Rady o Jego powinnościach gdyby Jm
kiedy kolwiek zadosyć nieczynił albo przeciw nim postępował.
2do Rada zabędzie usiłować aby zasługi były nadgrodzone, aby Urzędy tak
Duchowne iako y świeckie rozdawane były podług sprawiedliwości, a nie po
dług Faworu z tey wiary reprezentuiący Stan Rycerski w podobnych przy
padkach uwiadomi Radę która będzie powinna iak naypoberniey remon
strować Królowi sprawiedliwe rozdawieństwo. 3tio Nietylko reprezen
tuiący Stan Rycerski ale też każdy z Deputatów Rady będą mieli
o tym staranie ażeby materye mieyszey wagi, y nie tak pod delibe
racyą podpadaiące niezabierały mieysca tym które od Króla albo od
Prezydenta na mieysce Jego będą proponowane. 4to. Wszystkie oso
by tę Radę składaiące maią być Religiy Rzymskiey katolickiey
y nie maią być obowiązani żadną służbą Monarchów albo Xiążąt
Zagranicznych. Tu by trzeba postanowić czy mogą w tey Radzie za
siadać, którzy by maiąc tu nieco Possessyi Jey Rzptą albo szo
stą części mieli zagranicą. 5to. Tu trzeba opisać czyli osoba
z Familij tey z którey iuż iedna z tey zasiada w Radzie umieyiście

by się.

by się mogła y przepisać iaki stopień pokrewieństwa ma dozwalać albo też dopuszczać zasiadanie w tey radzie. 6to Czyli Rada ma raz czyli dwarazy przez dzień agitować się y o ktorych godzinach. 7mo Król: może tę Radę zwoływać według swego upodobania y w nagłych przypadkach reprezentuiący stan Rycerski ma prosić Krola aby ią zwołał. 8vo. Rada swoie Sessye może miewać będzie w święta w niedziele gdy tego Interessa wyciągać będą. 9no. Rada będzie co dzień odbierać raporta od Komissyow Skarbowey y Woyskowey 10mo. Rada nie nie będzie czynić przeciwko Prowizeiom excypowanym od Stanów na Seym zgromadzonych nie kontra immanitates prerogativas Provincias Districtuum et Civitatum. 11mo Rada będzie miała Instygatorow ktorego Instrukcya ma bydź iak nayprzezorniey opisana: 12do. Rada będzie wyciągać od Komissyow Skarbowey y Woyskowey co trzy miesiące opisow przychodow y wydatkow; 13tio Sędziowie Pograniczni nayperktualnieysze tey Radzie maią oddawać raporty a to maią bydź nad ich powinnościami do zor nayściśleyszy. 14to. Rada nayiększą baczność mieć będzie zachowania y uniczym nienarażenia zawartych sprzymierzow. 15to. Każdy Deputat podczas Sessyi tey Rady ma wolność otworzenia swego zdania ale sposob iako nayskromnieyszy. 16to. wszystkie materye od Seymu nie rezerwowane iako y te ktore in unanimitate Votorum konkludować nie przepisał maią bydź w Radzie Pluralitate decydowane. 17mo. w Przypadku Interessa Deputata kto

rego

którego albo Jego krewnego tyczącego się rzeczony Deputat nietylko
będzie w tey sprawie krzykować, ale podczas Jey wraz zasiadać. 18vo
Nie Niebędzie mogło bydź decydowanego w Radzie ieżeli nie będzie obe
cny większy części Deputatów przytomnych na mieysca Rady. 19no
Rady niebędzie mogła się zachodzić nadzwyczay bez wezwania wszyst
kich przytomnych Deputatów na mieysce Rady chory może dać
swoie Votum na piśmie na Conclusum ale tylko w ten czas kie
dy był przytomny na Deliberacyi. 20do. Za naymnieyszym z
podeyrzeniem o podeyściu albo przełamanie wiary oskarżony
ma się uiścić przysięgą. 21mo. Wszystkiey Kommissyi Ordy=
nanse Dekreta y pisma pod Imieniem Królewskim wycho
dzące maią bydź podpisane przez Rezydenta z Podpisem
oraz reprezentuiący Stan Rejcerski y według rodzaju Interessu
w nich zawartego od Rejenta albo pierwszego officyalisty de
portamentu którego takowy Interess podług wydziału nale
żyć będzie. 22do. Sekretarz albo Pisarz Rady powinien bę
dzie w xięgi authentyczne wciągać Dekreta Rady z wyraże
niem nazwisk Deputatów ten Dekret stanowiących. 23tio
Tey samey Radzie wolno będzie prosić Króla o pozwolenie
zgromadzenia Stanów na Seym Extraordynaryiny w przypad
kach gwałtownych od decyzyi Seymu zawisłych. 24to. I
Do stanowienia Dekretów Rady wiele Deputatów ma
bydź na Sessyi przytomnych /: oprócz Rezydenta y

reprezentuiącego

Reprezentuiącego Stan Rycerski który albo przez się albo przez swych Delegatów koniecznie maią bydź przytomnemi) naznaczyć maią. 25to. Deputatom z Senatu y Reprezentuiącemu Stan Rycerski iako też y Innym officyalistom tey Rady oraz na potrzebne wydatki kancellaryi Jey Pensye iak się w tam tym Roiekcie sub litera A. namięniło maią bydź wydawane z Assygnacyami skarbu Publicznego którego menażuiąc należało by obmyślić sposób aby Innym Deputatom tey że rady z trzech Prowincyi w tych że Prowincyach respective do osób z nich wybranych Pensye wypłacane były. 26to. Dekreta wielkiey wagi maią bydź pisane pod Tytułem króla za zgodą Rady nayw yższey, Dekreta zaś mieysze wagi mogą wychodzić pod Tytułem z rozkazu Rady. 27mo. Gdyby Rada mogła mieć osobną swoią Pieczęć to niech by należało do iednego Deputata tey że Rady Senatoryi ordinis który by był obowiązany wszystkich Expedycyów Protokuł trzymać, ieżeli by zaś zdało się aby Pieczęci kancellarya W: używała rzeczona rada na owczas czyli by nie należało postanowić raczey contra sigillum alternatum od iednego z Deputowanych Equestris ordinis trzymane czyli zasiadywane. Prowenienciya od tey Pieczęci mogła by bydź obrócona na potoczne wydatki kancellaryi y na zapłacenie wyższych officyalistów Rady. 28vo. Wszystkie Formalitates wyżey wzmiankowane względem podpisów.

maią bydź

maią bydź indispensabiliter zachowane pod nieważnością Dekre
tów nayważszey Rady. 29no. Deputaci do tey Rady przed weyściem
do niey y zaczęciem swoiey funkcyi będą obowiązani uroczyściey
zaprzysiąc iako dla otrzymania tego Urzędu nie ani dali ani dać
obiecali maią oprocz tego albo też wiedney Rocie poprzysiąc wier:
ność Krolowi y Stanom manu tenore religię Panuiącą w kraju:
nie popierać Interessow swoich Woiewodztw Ziem Powiatow kra
iowych nawet cum praejudicio boni Publici trzymać iako nay
ściśley Sekret wtym wszystkim co się natey Radzie Traktowa
ło y znikim otym niemowić, otym bardziey naradzać się zwło
szcza iako nie kommunikować niebędą Cudzoziemskim mini
strom bezwyraźnego rozkazu Rady nayważszey Krola y Rzpltey.

Uwagi

Nad pismem pod tytułem: Upominek pogrobowy s. p. Kazimierza Pliszki Podlasianina

Bieńkowski

Rzecz o sukcessyi, czyli: Uwagi nad prawem przyrodzonem do spadku, pod tytułem: Upominek pogrzebowy s. p. Kazimierza Pliszki Podlasianina pismem wydane, zasługuie na wielką pochwałę dla Autora, który maiąc znaiomość wszelkich praw dawnych i nowych, różnych Krajów i Narodów, przez porównanie onych dochodził prawdy, i ustanowił zasadę sukcessyi. Zasługuie na wdzięczność Obywateli, iż przez wielką podniesioną pracę, przyczynia się do dobra Narodu. Niema miłości własney, gdy żąda krytyk tak Współrodaków iako obcych, prosząc, aby z naywiększą skrupulatnością zasady tego pisma rozstrząsali i swoie myśli w tey mierze odkryli, przez to daie dowód swoiey do Oyczyzny miłości, pragnąc aby prawo na Seymie względem sukcessyi postanowione, przewyższało swoią sprawiedliwością wszystkie Kodexa.

Do tak pięknego zamiaru, należy każdemu dobrze myślącemu Obywatelowi przyczyniać się, aby Dzieło doskonałe uczynić; i to stało się dla mnie pobudką, moie uwagi względem pisma zwyżwyrażonego przełożyć.

Autor pisma bierze za zasadę do sukcessyi, prawo natury, że sukcessyia powinna tylko w prostey linii iść na dół, iakoto: na dzieci, wnuków, prawnuków, zawnuków, pownuków, nadwnuków, i t. d. do nayodległeyszego potomstwa, a ci nazywaią się zstępni. A gdy niema zstępnych, w tenczas idzie do góry na Oyca, Matkę, Dziada Baby, Pradziada prababy, Zadziady Zababy, Podziady Pobaby, Naddziady Nadbaby, i tak wyżey do naydawnieyszych przodków. Że według prawa natury, bliskość pokrewieństwa daie prawo do sukcessyi. Że chociaż Oyciec i Matka względem swoich dzieci, iakoteż Oyciec i Matka względem swoich Rodziców, maią iednakową bliskość, iednak pierwszeństwo trzymać powinni dzieci, i dla tego pierwey sukcessya idzie na dół, a dopiero w tenczas do góry, kiedy zstępnych niestaie.

To pismo przedstawiło porządek sukcessyi idącey na dół, wystawiaiąc spadkodawcę maiącego czworo dzieci. Że Piotr pierwey umarł, iest nullą. Że fortuna dzielić się powinna na 3. części: na Annę i Jana żyiących i Katarzynę nieżyiącą, która zostawiła dzieci i dalsze potomstwo; więc ta część na Katarzynę spadaiąca, ma iść na dzieci, a przez dzieci, na wnuki, prawnuki, i t. d. do nayodległeyszego potomstwa.

Gdy takie zasady w krótkości zebrane, maią bydź według prawa natury sukcessyi na dół idącey na zstępnych, niemożna doyść przyczyny: dla czego ma bydź odmienne prawo, względem sukcessyi w górę idącey na wstępnych?

Ta odmiana iest w tem: że Autor pisma przeznacza, że sukcessya na nieżyiącą Matkę niemaią dzieci, ani przez nią na Rodziców iey i wyższych przodków, iść nie powinna, tylko na żyiącego Oyca, to iest: Męża Matki. Toż samo, ieżeli nieżyie Oyciec, i nie ma dzieci, na Matkę żyiąca

cą. Powtórnie, że wyżsi przodkowie nieżyiący i niemaiący dzieci, brać sukcessyi niemogą, ani ich Rodzice i wyżsi ich przodkowie, lecz prawo nadaie się tym, którzy takiego ścisłego obowiązku niemaią. Ta odmiana sprzeciwia się temu porządkowi, który sam Autor pisma postanowił, i nawet prawu natury - iasno się w dalszém tłumaczeniu okaże.

Autor pisma w 4tym Dziele natury powiedział: iż Rodzice Oyca i Matki tak są bliskiemi, iak dzieci Rodziców, że obowiązek Rodziców, mieć staranie o swoich dzieciach, które na świat wydali, przeważa, iż sukcessya na połowę nie dzieli się, połowa na Rodziców, a połowa na dzieci, tylko na same dzieci. Dodać mi tu wypada, iż w sukcessyi na dół idącey. Gdy zaś sukcessya idzie do góry, to podobny iest obowiązek dzieci do Rodziców, za ich miłość, za troskliwe wychowanie za podniesione koszta na ich edukacyą, i utrzymywanie, a nakoniec, za poświęcenie się całkiem dla ich dobra.

Ten sam Autor, przepisuiąc porządek sukcessyi na dół idącey, postanowił: że choć Katarzyna nie żyła, dzieci iey, a przez te dzieci, wnuki - a przez te wnuki, prawnuki, i t. d. aż do nayodległeyszego potomstwa, po spadkodawcy sukcessyą brać powinni. Jeżeli weźmiemy bliskość pokrewieństwa, to Matka względem Katarzyny iest iednakowa bliskość, a Rodzice Matki tak są bliskiemi, iak dzieci Katarzyny względem niey. Dziad i Baba takiemi są, iak wnuki Katarzyny, i t. d. Pradziady Prababy, iak Prawnuki, i podobnie w górę co raz więcey idąc. Jeżeli w takiey samey bliskości, po nieżyiącey Katarzynie dzieci, wnuki, i prawnuki, i naydalsze potomstwo po spadkodawcy sukcessyą brać maią, nie ma rzetelney przyczyny, dla czego, gdy sukcessya idzie w górę po nieżyiącey niemaiącey dzieci Matce lub Oycu, czyli przez Matkę lub Oyca, Rodzice ich, Dziad Baba i wyżsi przodkowie, brać nie maią? dla czego oni będąc tak bliskiemi, mieliby tracić sukcessyą?

Że nieżyiący niebiorą i brać niemogą, nadto widoczna iest prawda. Lecz gdyby przez nieżyiących nieszła sukcessya na wyższych przodków, gdyby śmierć tamowała branie sukcessyi wyższym przodkom, to sukcessyi w górę idącey niebyłoby, bo niemożna myśleć, aby Dziady, Baby, a bardziey Pradziady Prababy, Naddziady Nadbaby, a może i Rodzice żyć mogli. Więc sukcessya, ieżeli przez śmierć Matki Katrzyny, idzie na dół na iey potomstwo, tym sposobem przez śmierć Matki lub Oyca, na Rodziców ich i wyższych przodków, w górę iść powinna.

Odsunienie od sukcessyi Rodziców Oyca lub Matki przez śmierć wczesną, rodzi niesprawiedliwość, iakoto:

Gdy Matka i Oyciec żyie, a spada sukcessya, to połowa idzie na Matkę, a połowa na Oyca. Gdy oboie nieżyią i nie maią dzieci, to po Oycu biorą iego Rodzice, a po Matce biorą Rodzice Matki. Tutay następuie odmiana krzywdząca. Jeżeli Matka pierwey umarła nie maiąca dzieci, nim sukcessya spadła, więc całą sukcessyą brać ma Oyciec żyiący. To samo, gdyby Oyciec nieżył i niemiał potomstwa, bierze Matka żyiąca. W takim wypadku ten Oyciec czyli Matka, w tem małżeństwie nie mieli iuż więcey dzieci; więc dla tego Rodzice Matki odsunieni bydź maią od sukcessyi, iż pierwey Matka umarła, nim sukcessya spadła, a Rodzice Oyca całą sukcessyę Oyca zabierać maią, iż Oyciec żył w tenczas,

kiedy

kiedy sukcessya spadła, może bydź ważną przyczyną wcześnieysza śmierć iednych względem drugich, do tey niesprawiedliwości, a śmierć różnicy w porządku raz ustanowionym, czynić nie powinna.

To zaś na żadną uwagę zasługiwać nie powinno, że ten Oyciec mógł się powtórnie ożenić, lub ta Matka powtórnie poyść za mąż, i mieć dzieci, gdyż ten drugi związek małżeński, żadnego związku niema z pierwszym, i sukcessya z pierwszego małżeństwa pochodząca, uważana tak ma bydź, iakby drugiego związku nie było. Jeżeli Oyciec lub Matka w powtórnem małżeństwie maią dzieci, to one po Oycu czyli Matce tę połowę brać powinni, iaka spadałaby na Oyca czyli Matkę, bo to iedno, czyli ta połowa spadaćby miała na Rodziców tey Matki lub Oyca, czyli na dzieci. A że dzieci te czyli Oyca czyli Matki z drugiego małżeństwa żadnego związku nie maią z pierwszą Matką nieżyiącą, lub Oycem, dla czego maią zabierać drugą połowę, na Oyca lub Matkę nieżyiącą z pierwszego małżeństwa spadaiącą, a bardziey przez Matkę lub Oyca na Rodziców, kiedy ci Rodzice tak są bliskiemi po Matce lub Oycu, iak dzieci z powtórnego małżeństwa do swego Oyca lub Matki?

Druga ieszcze niesprawiedliwość w tém okazuie się, iż gdy sukcessya na Rodziców nie idzie dla tego, że nie żyią i nie maią potomstwa, tylko przez Rodziców sukcessya na Dziada Babę Matki, i Dziada Babę Oyca spadać ma, ale Dziad z Matki iuż nieżyie i nie ma potomstwa; więc Autor pisma chce, że gdy Dziad z Matki nie żyie i niema potomstwa, tylko żyie Babka z Matki, i Dziad Baba z Oyca, lub zostawili potomstwo, aby sukcessya dzielona była na 3. części: na Babkę z Matki, Dziada i Babę z Oyca. Takowy podział sprzeciwia się własney Autora Ustawie, bo chce, aby, gdy Oyciec nie żyie i nie ma dzieci, aby spadła sukcessya na samą Matkę żyiącą, — wzaiemnie, ieżeliby Matka nieżyła i nie miała dzieci, spadek cały ma zabierać Oyciec żyiący. Taki sam wypadek Dziada i Baby; więc według własney Ustawy, powinno bydź powiedziano, że po Dziadu nieżyiącym niemaiącym potomstwa, powinna brać Baba, która albo żyła, albo miała potomstwa. Jak pierwsza zasada iest niesprawiedliwa, tak i ta, choćby nie była odmienna, podobnaby była. To tylko okazuie się, iaka iest sprzeczność w piśmie Autora.

Maiątek iuż się rozdzielił, gdy spadał przez Oyca na familie Oyca, a przez Matkę na familie Matki w górę idącey, żadnego związku niema między Matką, a Dziadem i Babą Oyca czyli Męża, a tém bardziey między Dziadem Babą Matki, i Dziadem Babą Oyca; — a zatém żadney przyczyny dostrzedz nie można, dla czegoby Dziad Baba Oyca więcey, a Baba z matki mniey brała?

Sam Autor w sukcessyi na doł idącey przepisuie: że wnuki po Katarzynie do tey części idą, iaka spada na ich Oyca. Prawnuki do teyże części idą, iaka spada na wnuka ich Oyca; — niepowiedziano, aby wszyscy wnukowie i prawnukowie w równych częściach brali. Mogła mieć Katarzyna syna i córkę, ale wystawmy sobie, że ta Córka ma 3ie dzieci, a syn iedno, — wszelako sukcessya nie dzieliłaby się na czworo, tylko na dwoie, połowa szłaby na wnuka przez Oyca a syna, — a połowa na wnuczki przez Matkę i córkę Katarzyny. Jeżeli ten porządek sukcessyi na doł

idący

idącey przepisany – dla czego ma bydź odmiana sukcessyi w górę idącey, niezgadzaiąca się ani z prawem natury, ani z sprawiedliwością?

Potrzecie, wystawmy sobie, że Matka maiąc dzieci, powtórnie poszła za mąż. Z drugim mężem miała dziecko. Umiera ona pierwey, a potem dziecko z drugiego małżeństwa. Bierze Oyciec żyiący połowę, a drugą połowę po Matce nieżyiącey, biorą dzieci z pierwszego małżeństwa. Gorzey ieszcze, gdy Matka i Oyciec iuż nie żyią, gdy po dziecku w drugiem małżeństwie spłodzonem, spada sukcessya zabieraią całkiem dzieci z pierwszego małżeństwa, iako dzieci Matki, dla tego, że Oyciec nie miał dzieci. Dla czego Rodzice iego czyli Dziad i Baba, maią bydź odsunięci? żadney ważney przyczyny niema; gdyż po nieżyiącym Oycu, tak bliskiemi byli Rodzice iego, iak dzieci po Matce. Czyli to sprawiedliwością by było, aby te dzieci z pierwszego małżeństwa, dla tego cały maiątek zabierali po Mężu drugim Matki, iż miała z nim dziecko, i poźniey umarło?

W tem mieyscu należy zrobić iedną uwagę. Nietylko zastanawiać się trzeba nad bliskością pokrewieństwa, ale tę bliskość pokrewieństwa łączyć trza z ścisłą sprawiedliwością, nie należy do nieszczęścia dodawać nieszczęścia. Gdy Rodzice żenili syna z wdową maiącą dzieci, wnośmy sobie, że mu udzielili swoiego maiątku, a nieraz w miłości dla dzieci zapomniaią o sobie, spuszczaiąc się na miłość syna, iż w starości im będzie pomocą i wsparciem. Umiera syn. Całą nadzieię i pociechę tracąc, łatwo wnieść można, ileby na tey stracie cierpieli, ieżeli nie więcey, to równie iak kochaiąca Żona, cieszą się w pozostałem dziecku, a gdy to umiera, drugie nieszczęście ich dotyka. Mamy dodawać trzecie, aby ci Rodzice byli odsunięci od sukcessyi przez Syna czyli Oyca dziecka, którzy przez przywiązanie do syna wyzuwszy się z maiątku, żadney pomocy w swey starości miećby iuż nie mogli. Tutay bliskość pokrewieństwa iest takaż sama, iak Katarzyny względem dzieci, a ta bliskość łączy się z sprawiedliwością, aby ci Rodzice po wnuku przez syna, przynaymniey połowę odzyskali maiątku, lecz przecie druga połowa spadaiąc na Matkę, dostanie się tym dzieciom, które żadnego związku z Rodzicami syna, a Męża Matki niemaią. Matka ma prawo z prawa natury, do maiątku po zmarłem dziecku; przecież krzywda iest familii, iżby bez żadnego związku, połowę, a gorzey, gdyby cały utracała maiątek, a ta tylko przyczyna, iż pierwey Oyciec umarł, iak dziecko. Takie wypadki odstręczałyby Rodziców od czynienia dobrze swoim dzieciom. Wiele to iest takich wypadków, iż Matka rodząc, kilkoma godzinami pierwey umiera, a potem dziecko. Jestże to sprawiedliwością, aby Mąż w takim przypadku, zabierał cały a choćby połowę maiątku? Lecz trzymaiąc się iednakowey Ustawy, zdaie się, iż temu zaradzić iest trudno – chyba żeby powiedziano: iż po małoletnich sukcessya nieidzie, dopoki nie przyidą do tych lat, co maiątkiem rządzićby mogli; – że opieka zastępuie mieysce nieżyiącego Oyca lub Matki. Lecz wchodzić w to i zastanawiać się nad tem, nie iest piszącego myślą, tylko okazać: iak wielka byłaby niesprawiedliwość, gdy Rodzice czyli po Oycu czyli po Matce, od sukcessyi byli odsunięci, a zabierałaby całą sukcessyą, czy Oyciec żyiący czy Matka żyiąca, kiedy bliskość iest taka, iak dzieci Katarzyny.

Stanu

Stanowiąc prawo względem sukcessyi, nie należy odstępywać od sprawiedliwości, i trza mieć na względzie, aby nikt pokrzywdzonym nie był. Takowa odmiana w sukcessyi w górę idącey (: iak Autor pisma chce :) robiłaby krzywdę, iak się wyżey dowiodło, z przyczyny prędszey śmierci Matki lub Oyca, Rodzicom ich i wszystkim przodkom. Żadney ważney przyczyny do odmiany sukcessyi w górę idącey, widzieć nie można. Jeżeli weźmiemy bliskość pokrewieństwa, ta iest iednakowa tak Rodziców względem Rodziców, iak Rodziców względem dzieci. Dla czego mamy odmieniać i przenosić bliskość pokrewieństwa taką, która robi drugim krzywdę? lepiey tey się trzymać, która nikogo nie krzywdzi.

Jednakowa powinna bydź Ustawa sukcessyi tak w górę iako i na dół idącey, – bo ieżeli przez śmierć Katarzyny nie traci potomstwo iey sukcessyą, równie przez śmierć Matki lub Oyca, tracić nie powinni Rodzice Matki lub Oyca, bo ci Rodzice w takiey samey bliskości są po śmierci Matki lub Oyca, iak dzieci Katarzyny.

Stosownie do przepisu według pisma Autora, iak sukcessya ma iść na dół, tak bez odmiany w tym samym sposobie, iść powinna do góry.

Na łatwieyszego rzeczy wystawienia, rozdzieli się sukcessya na 16. części, i pisząc względem Oyca, toż samo ma się rozumieć i względem Matki. Spada sukcessya na Oyca i Matkę, czyli które żyie lub nieżyie, więc pół powinno iść, to iest 8. części na Oyca, a 8. na Matkę. Niema Oyciec dzieci, idzie na iego Rodziców, to iest Dziada Babę; – więc wypada tak na Dziada iak na Babę po 4. części. A gdyby ci nie mieli potomstwa, to spadać będzie na ich Rodziców, to iest na Pradziada i Prababę, z Dziada, i na Pradziada i Prababę z Baby, na cztery głowy, i każdey dostałoby się po 2 części z 16tu. Gdyby i ci potomków nie mieli, ta sukcessya idzie wyżey na Rodziców tych czterech głów, to iest: na Zadziada i Zababę z Pradziada Dziadowskiego, na Zadziada Zababę z Prababy Dziadowskiey – na Zadziada Zababę z Pradziada Baby, i na Zadziada Zababę z Prababy Baby; więc na każdą głowę wypadałoby po iedney części. Gdyby która głowa z tych ośmiu, nie miała potomstwa, to sukcessya coraz wyżey w górę szłaby, i części ich tym samym sposobem, podzieliłyby się na wyższe przodki.

Jeżeli iedno z tych, czyli Dziad lub Baba, czyli Pradziad lub Prababa po Dziadu, czyli Pradziad lub Prababa po Babie, czyli która głowa z Zadziadów lub Zabab mieli potomstwo; więc część ta, iaka spadać ma na tego, co ma potomstwo, iść powinna iuż nie wyżey w górę, tylko na dół na iego potomstwo, na przykład: ma Dziad potomstwo, więc 4. części z 16tu; – Pradziad lub Prababa ma potomstwo, to po 2. części z 16tu; – ma który Zadziad lub Zababa potomstwo, to po 1. części z 16tu brać ma. Zgoła, potomstwo te części brać powinno, iakie na ich przodka spadaią, i temi dzielić się maią, więc tym sposobem, sukcessya od nich poydzie na dół. Taki sam porządek sukcessyi, i podział części, bydź powinien po Matce, iak po Oycu.

Jak tylko Ustawa względem sukcessyi, tak na dół iako w górę idącey, nie będzie odmienna, tylko iednakowa, tak żadney krzywdy i niesprawiedliwości nikt doświadczać nie będzie – porządek

Suk

sukcessyi będzie iednakowy, iasny, sprawiedliwy, i zgodny z prawem natury.

Pochwała iasności Kodexu iest sprawiedliwa, lecz iasność niedowodzi sprawiedliwości, bo może bydź krzywdzące prawo, a iasno napisane. Ani to niedowodzi, że żaden proces względem sukcessyi od r. 1786 wszczętym nie był. To dowodzi, że opis prawa iest iasny, ale nie idzie za tém, aby te prawa były sprawiedliwe. Sukcessya w Galicyi do Pradziadów Prabab, Zadziadów Zabab, i coraz do wyższych przodków nie przychodzi i nie przyidzie, gdyż powszechnie umieraiący robią Testamenta, lub po śmierci ziawiaią się Testamenta. Niema spraw względem sukcessyi, ale względem ważności Testamentów i ich tłumaczenia, bardzo wiele.

Niedosyć, aby prawa były iasno napisane, ale trzeba aby były sprawiedliwe. W ten czas, gdy to dwoie zachowywane będzie, doskonałość w ustanowionem prawie okaże się.

W tém mieyscu, iedną uwagę nadto dla Rodziców tkliwą, wystawić należy, a ważną dla dzieci osierociałych przez stratę Matki lub Oyca, kiedy ta Matka lub Oyciec w powtórne weydą małżeństwo. Nadto smutne doświadczenie przekonywać nas powinno, iak po większey części dzieci z pierwszego małżeństwa bywaią skrzywdzeni przez Oyczyma, który nie daiąc przyzwoitey edukacyi, usiłuie przez różne sposoby, z maiątku dzieci ze szkodą ich zyskiwać, — czyli przez Macochę, która stara się miłość do dzieci z pierwszego małżeństwa, osłabić Oyca a Męża swoiego, a przez to dla dzieci swoich z tymże Oyciem spłodzonych, wyiednać większe dobrodzieystwo.

Gdy sukcessya po dzieciach nie spadała na Rodziców, tym sposobem choć dzieci cierpieli na maiątku, wystawieni iednak nie byli na niebespieczeństwo utraty życia. Teraz zaś gdy sukcessya idąc w górę, po dzieciach ma iść na Rodziców; — a bardziey ieszcze, żyiąca Matka lub Oyciec, dla tego całą sukcessyą zabierać ma, że z pierwszego małżeństwa Matka lub Oyciec nieżyie, to w ten czas dzieci z pierwszego małżeństwa pozostałe, wystawieni by byli na niebespieczeństwo utraty życia, przez sposoby niedocieczone, a to dla zabrania maiątku po dzieciach z pierwszego małżeństwa, ieżeli nie całego to połowy dla polepszenia losu dzieciom z powtórnego małżeństwa. Bo kto niema sumienia, i nie wstydzi się skrzywdzić dzieci, a gdyby mógł, i wszystko wydrzyć — ten łatwo odważy się, na popełnienie takiego występku, który nie łatwo docieczonym bydź może.

Prawodawcy stanowiąc prawa, powinni wszystkie okoliczności i wypadki przewidzieć, i wcześ, zapobiedz nieprzyzwoitościom a bardziey występkom. Stan biednych i osierociałych dzieci, sprawiedliwą litość ochronienia ich od nieszczęść, wzbudzić powinien. Powinna bydź uwaga na umieraiącą Matkę lub Oyca, którym śmierć stałaby się nieznośnieyszą, przewiduiąc nieszczęście swych dzieci. A zatém należy ustanowić takie prawo, któreby się nie sprzeciwiało prawu natury, i zapobiegało wypadkowi nieszczęśliwemu. Oyciec przez stratę żony, lub Matka przez stratę Męża owiodowiała, ma obowiązek całkiem poświęcić się dobru pozostałych dzieci, całą swoią przyiemność i szczęście w nich pokładać. Jeżeli ta Matka lub Oyciec, przez powtórny związek małżeński, szukaią inney dla sie-

bie

bie przyiemności, przez to odsuwaiąc się od tego obowiązku, iaki mieli, przynaymniey dzieci od nieszczęścia zabespieczać powinni. A zatém, prawodawcy względem sukcessyi po dzieciach stanowiąc prawo, mogliby tę kondycyą położyć: że zawieranie czyli wchodzenie w związek powtórnego małżeństwa, utraca się prawo sukcessyi po dzieciach z pierwszego małżeństwa, i w ten czas sukcessya ta, na Matkę lub Oyca nieżyiącego spadać ma, czyli przez nieżyiącego Oyca lub Matkę na Rodziców ich. Oyciec lub Matka owdowiała, wiedząc o takowém prawie, a gdy wchodzą w drugie małżeństwo, tém samém przez czynność swoią, zrzekaią się swego prawa, iakieby mieli do sukcessyi w przypadku śmierci na dzieci z pierwszego małżeństwa będących, a takowa kondycya zabespieczyłaby dzieci od nieszczęścia.

Niemożna krzywdzić wszystkich Oyczymów i Macochy. Bardzo wiele iest tkliwych, cnotliwych i poczciwych, którzy żadney różnicy między dziećmi pierwszego małżeństwa, i swoiemi nie czynią, równą daiąc edukacyą, i iednakową troskliwość maiąc o losie ich. Lecz może się trafić takowy nieszczęśliwy wypadek; więc należy wcześnie użyć ostrożności.

Te uwagi w dobrey chęci dla dobra kraju napisane, niech za dowód przychylności przyięte będą, od

Obywatela

Jacek Fredro.

12 1789 115

Kopia Fermanu dla Posła Polskiego, do Porty.

Sułtan Selim Han Syn Sułtana Mustafy Hana
którego iak naydłuższe niech będzie panowanie.

Prześwietni Kadysowie zrzudła nauk i wymowy Sędziowie,
Podsędkowie Prowincyi przełożeni nad Jańczarami, Rzą-
dcy Miast, Woiewodowie, i inni urzędnicy rozmaitych Dys-
tryktów, od Koryntyi, aż do mego Cesarskiego Państwa, gdy
ten Szlachetny doydzie Was rozkaz, wiadomo wam będzie,
iż z Strony Króla i Rzeczy Polskiey dawney przyiaciołki i
Somsiadki moiey do Nayiaśnieyszey Porty wysłany iest sła-
wny między Panami Narodu Polskiego Religii Jezusa,
Sta Szczerzecki Członek z zgromadzonych Stanów Poseł,
Nadzwyczayny i Pełnomocny Hrabia Piotr z Potoku
Potocki, któremu Szczęśliwy niech będzie koniec, z przy-
czyny potwierdzenia przyiaźni, i umocnienia związków,
szczerości między Oboyga Mocarstwy zostaiącemi; Zwyż wy-
rażony Minister maiący mimo Granic Raguzy przebrać się
do prowincyi Koryntu, a ztąd maiący się udać do moiey
Cesarskiey Rezydencyi; wyznaczony był za tym i wyprawiony
Mychmandar z rozkazem, aby przyimował wzmiankowa-
nego Ministra w Korynie, i tego Mu wszytkiego dostar-
czał, co tylko może bydź potrzebnego do Jego spokoyno-
ści, i wygody, przez całą drogę na każdey Stacyi aż do
mego Stołecznego Miasta, gdyż taka iest wola moja
Cesarska, aby przybycie Jego było bezpieczne, i z wszel-
kiemi wygodami, i żebysię nikt nieważył naymnieysze
popełnić niedbalstwo, owszem aby wszelkie dołożone by-
ło staranie w wypełnieniu obowiązków powinności,
i przyzwoite Mu było nadane pomieszkanie. Gdy
przybędzie do Koryntu powinniście wraz z mych Man-
darem wszelką pilność i attencyą dokładać — aby
podług dawnych zwyczaiów Nayiaśnieyszey Porty

być

Był przyięty, naymnieysze dla wygody Jego potrzebne rze-
czy były dostarczone, aby przyzwoite i dostarczaiące
miał pomieszkanie, aby temu wszytkiemu uniknąć,
coby naymnieyszego pomieszania lub niewygody było
przyczyną w czasie tey podroży. Przeprowadzaiąc
i przewożąc wzwyż wyrażonego Ministra, z iedney
Prowincyi do Drugiey aż do moiey Rezydencyi, aby
stosownie do rozkazów wszytkich wyszłych z Kancella-
ryi przez mych Mandara dostarczone były wszytkie
żywności w tey podroży, nietylko dla Ministra, lecz
i dla całey Jego Swity, w czym aby nic niebrako-
wało, i zupełne było bezpieczeństwo, ninieyszym Ce-
sarskim ukazem zalecam. Wy zatym Sędziowie
Rządcy i Urzędnicy wzwyż wyrażeni, gdy o tych Swię-
tych moich będziecie uwiadomieni rozkazach; obowią-
zkiem waszym będzie, abyście wspólnie złączywszy się;
unikaiąc moiego gniewu naymnieyszego niedopuścili się
niedbalstwa, któreby mogło bydź przyczyną iakiego
zamieszania i niespokoyności. = Roskazuię zatym
aby za okazaniem tego Fermanu stosownie do wy-
razów Jego postępowano, a niesprzeciwiano się by-
naymniey wzwyż wyrażonym rozkazom, na co ten
Szlachetny Znak wydany był w Stambule Rezydencyi
moiey Dnia 15. Xiężyca Ramazanu Roku Hegiry
1203. w 8 Junii 1789 - Ru.

25 1789 117

Respons JW^o Stanisława Potockiego Generała Artylleryi Koronney JW^o Małachowskiemu d: 23 Marca 1789 z Tulczyna

Zawsze miałem za zaszczyt bydź Polakiem, i chociaż nieszczęścia Oyczyznę naszę uciskały, nie wątpiłem o Rzeczypltey, bo miałem Nasz Naród Szlachetny że się z niemocy podnieść potrafi, świadkiem są tego mowy i czyny moie. — Tym bardziey teraz, gdy ta nadzieja spełniać się zdaie, gdy Przeswiętne Rplty SS Stany siły krajowe zwiększać, Rządowe, exekucyine władze określać, chęci przemocy i interessu własnego w Obywatelstwie /: ktore Nas zawsze gubiły :/ wytępiać usiłuią. — Za wspomnione chlubne Przodków moich i Imienników naniższe składaiąc dzięki, co do mnie należy, wiernych Oyczyźnie i swym Królom na wzór biorąc Polaków, nigdy do serca mego wstępu niemiała duma z zasług Przodków moich, gdyż Ci Oyczyźnie swoiey za siebie wypłacili się, i dosyć byli szczęśliwi, ieżeli skutecznie służyć iey mogli. Urodzenie bowiem sądząc w człowieku, nie widzę innego zaszczytu nad ten, co mu własne czyny i zaszczyty przynoszą. — Chociaż byłem niewinnie oskarżony od troskliwego Współziomka, wolę widzieć nadto delikatnie myślących Rodaków, niż bezwstydnie Interessa Rzeczypltey zdradzaiących. Niemogło mię zastraszyć takowe oskarżenie, bo sumnienie i serce moie i czyny, ktore ich są skutkiem, przez nikogo na świecie w tymierze zawstydzone bydź niemogą. Wiedzą tak Cudzoziemcy jak Współziomkowie, z ktoremi mowię, do ktorych pisać mi przyszło, że Oyczyzny całość, iey wolność, udzielność, bezpieczeństwo i rządność, iedynym zawsze była pragnieniem moiem, że nigdy nie temu przeciwnego, nikt odemnie nie słyszał, nikt niezgodnego tym widokom nie widział, i widzieć nie mógł. — Winienem wdzięczność Temu Posłowi, zbyt troskliwemu, bo miałem to szczęście, że Król Pan moy Miłościwy, rzadkim, i nayczulsze serca przenikaiącym przykładem niesplamioną nigdy cnotą moię, którą znać raczy, w Stanach Zgromadzonych bronił, i że tak chlubne od Nayiaśnieyszych Stanów odbieram zaufania oświadczenie: Jakożbym takiego Króla miał bydź złym Poddanym? Jakbym takiey Oyczyzny miał bydź złym Obywatelem? a wierność dla Krola i Oyczyzny, iako dotąd czynów moich była po

budka

pobudką, tak tym bardziey tym swiętym obowiązkom życie i całą istność moię poświęcać będę. Wiedząc jak Obywatel, a tym bardziey w Urzędzie jakim będący winien posłuszeństwo Zwierzchney i prawney władzy swoiey, i że od dokładnego wykonywania rozkazów Zwierzchności zawisł dobry skutek Obrad i ustanowień, uchybić w tey mierze nie mógłbym zapewne, ale posłusznym będąc Rządowi czczę jako nayświętsze Rzeczypltey Prawo, co Polakowi pozwala myśleć i mówić według przeswiadczenia. — Doskonaley JW Pan u nóg Tronu JKMci Pana Mego Miłł i Nay. Stanow złożyć potrafisz czułości moiey, i nieskażoney nigdy wierności, oświadczenie. Ja kończę prozbą, abyś JWWP raczył przyiąć łaskawie, jako wykonywaiący Wolę JKMci i Nayiaś. Stanów nayuniżeńsze podziękowanie. Czułem w nim zawsze Obywatelską Cnotę i miłość Oyczyzny nayszczerszą, i obłudy cienia niemającą; Teraz gdy Cię Naród wezwał do Steru swych czynów, władzy Mu i chwalebney pracy a nie lustru przydać zdołał, bo Cnotliwy Naród, nie zmieysca, co obywatel posiada, lecz z cnoty i czynów, różnić go i czcić umie. — Niech tutay znaydzie mieysce powtórzenie prozby moiey, aby od Funkcyi Posselskiey do Dworu Petersburskiego do ktorey łaskawie JKMość Pan Móy Miłł za zezwoleniem Stanów wyznaczyć mię raczył, mógłem bydź uwolniony, gdyż znayduię sposób skutecznie służenia Oyczyźnie w utrzymaniu spokoyności Kraju tuteyszego, gdy pomnażaiące się tak znacznie Woysko pilnieyszych wraz starań i czułości potrzebuie. Niech mi wolno będzie służyć Oyczyźnie jako Zołnierzowi. Zdatnieyszy zapewne mieysce Ministra zastąpi. Wszak subtelność Negocyatora, rzadko z Charakterem otwartym i prostym Zołnierza zgadza się. Niech Król Jmci Pan Móy Miłł i Prześwietne Rzpltey Stany pozwolą sobie w tym służyć charakterze ktoren mi iest właściwy, i w którym Królowi Panu memu Miłł i lubey Oyczyźnie życie poświęcać zawsze gotów iestem. —

6. 1792 119

Annexa

Tegoż WJPana Ułana Podpułkownika
W. Litt.

Za Ordynansem

Jaśnie Wielmożnego Jmć Pana Jozefa Zabielły Lowczego Wielkiego Marszałka konfederacyi, Generał-Lieütnanta, Kommenderuiącego Dywizyami Woyska Wielkiego Xięstwa Litewskiego, Kawalera Orderu Orła Białego y Swiętego Stanisława

LIKWIDACYA

Pułku Tatarskiego, Nowo Erygowanego Kawaleryi Litewskiey, Litewskiey Kommendy, Wielmożnego Jmć Pana Alexandra Utana Podpułkownika w Janowie Konsystuiącego.

Roku 1792 Miesiąca Decembra 27 Dnia

Sporządzona.

Chlewiński Pułk. mpp.

Kopie Ordynansów y Paszportu Kommissyi Woyskowey obóyga Narodów Wielmożnemu Jmć Panu Ulanowi, Pod. Pułkownikowi do Zaciągu Pułku wydane.

Kommissya Woyskowa oboyga Narodów.

Daiemy Ordynans Wielmożnemu Jmć Panu Alexandrowi Ulanowi Podpułkownikowi, Pułkiem Tatarskim Kommenderuiącemu, aby w zamiarze iak nayprędszego Wystawienia tegoż Pułku, w Komplecie zupełnym Głów podług Etatu wystat nieodwłocznie umocowanych od Siebie w różne Okolice do czynienia Zaciągów, á mianowicie z tegoż Narodu, stósownie do Prawa: Zachowuiąc iak nayściśleyszą Karność i Spokoyność; y takowy Pułk na oznaczonym sobie Terminie Dnia 5 Augusti 1792. uzbroiony i umundurowany w zupełney gotowości do Boiu wystawił. W czym aby od nikogo żadney nie miał przeszkody, tak dla uwiadomienia Jurysdykcyow Cywilnych, iako i Kommend Woyskowych przytączamy przy niniejszym Ordynansie Paszport Werbunkowy. Dan na Sessyi Kommissyi Woyskowey oboyga Narodów Dnia 29 Maja 1792. Roku.

Józef	Niesiołowski	Woiewoda	Nowogrodzki	Prezyduiący.
Ludwik	Karsnicki	Kasztelan	Wieluński	Kommissarz.
Stanisław	Bieliński	Czesnik	Koronny	Kommissarz.
Michał	Starzeńskí	Starosta	Brański	Kommissarz.
Józef	Czapski	Generał	Major	Kommissarz.
Mikołay	Xiąże	Radziwiłł	Kommissarz.	
Józef	Jelenski	Pułkownik	Kommissarz.	

Kommissya Woyskowa Obóyga Narodów.

Stósownie do zapadłego Prawa, pod Dniem 7 Maja Roku bieżącego, Pułki Tatarskie ustanawiaiącego, tudzież Deklaracyi JK. Mości w Straży pod Dniem 10. Miesiąca i Roku tegoż wydaney: Uwiadomiamy wszystkie Iurysdykacye Cywilne y Kommendy Rządtey w Ogulności iż Wielmożny Jmć Pan Mexander Utan, Podpułkownik y Kommendant Pułku Tatarskiego odebrał od Kommissyi Naszey Ordynans iak nayspieszniey szego Wystawienia w zupełnym Kompleci tegóż Pułku. W uskutecznieniu czego, aby wykommenderowani od Niego do czynienia w różnych Okolicach Zaciągów nieznaydowali żadney dla Siebie przeszkody, lub nie podpadali takiemu szkodliwemu dla Kraiu podeyrzeniu Kommissya Woyskowa obóyga Narodów niniejszym Praszportem Werbunkowym onych zabespiecza i umacnia. Dan w Warszawie na Sessyi Kommissyi Woyskowey Obóyga Narodów = Dnia 29. Maja 1792: Roku.

Iozef Niesiołowski Wóda Nowogrodzki Prezyduiący mp.

Kommissya Woyskowa Obóyga Narodów.

Przesytaiąc Etat Pułku Tatarskiego = Zalecamy W: Utanowi Podpułkownikowi Pułku Tatarskiego ścisłą Exekucyą onegoż, tak co do Liczby Głów, iako i płacy tymże Etatem determinowaney, Do kompletowanie iak nayrychleysze zalecaiąc Rapportu z Nacyonal-Listą o Progressie Kompletu oczekuiemy. Dan w Warszawie na Sessyi Kommissyi Woyskowey Obóyga Narodów Dnia 6. Czerwca 1792. Roku.

Iozef Niesiołowski Wóda Nowogrodzki Prezyduiący etc.

Zgodno z Oryginałami Chlewiński Pułk. mp.

Kopia Etatu.

Komput y Płaca Jednego Pułku Tatarskiego z 500. Głow Złożonego Rocznie wyrachowana y ustanowiona.

Głowy	Sztab Wyższy i Niższy.	ZOŁD. Szczegut Złote	Gr.	Den.	Ogut Złote	Gr.	Den.	Halerz	Summa Złote.	Gr.	Racye
1.	Kommendant w Randze Podpułk:				7840.						
1.	Kwatermistrz y oraz Audytor				2009.						
1.	Adjutant				1864.						
1.	Motuia				600.						
1.	Pułkowy Chirurgus				1200.						
1.	Sztabs=Furyer				734.						
1.	Sztabs=Trembacz				734.						
1.	Puszkarz ze Wszystkim				648.						
1.	Konował Ditto				648.						
2.	Siodlarzy Dō	500.			1000.						
1.	Podprofos				227.						
	3. Koni Iucznych pod Medycyne y Kasze				509.	27.		3.			
12.	Głow Summa								18,004.	27.	3.
	w 4ch Chorągwiach.										
3.	Rotmistrzów	3895.			11685.						
1.	Sztabs Rotmistrz	2695.			2695.						
4.	Porucznikow	1864.			7456.						
4.	Chorążych	1564.			6256.						
4.	Namiestnikow	1000.			4000.						
32.	Podnamiestnikow	800.			25600.						
424.	Towarzystwa z ktorych 40. Frey poczty dla Warty y Szyldwachow	500.			212,000.						
8.	Trembaczów	602.			4816.						
4.	Felczerow	648.			2592.						
4.	Konowałow	500.			2000.						
	12. Koni Iucznych pod Kociołki y inne Rakwizyta 3 konie z Lizakami	509.	21.	1.	2039.	18.		12.			
488.	Głow w 4ch Chorągwiach Summa								281,139.	18.	12.
500.	Głow Jednego Pułku Tatarskiego Summa								299,144.	15.	15.
	Fundusz na upadłe Konie								6,000.		
	Summa								305,144.	15.	15.

Kontynuacya Kopii Etatu.

	ZOŁD.						
	Szczegul			Summa			
	Złote	Grosz	Racye	Złote	Grosz	Denar	Racye
Transport Lateris	—	—	—	305,144	13	—	15
Polowe Rekwizyta na 9. Lat.							
483. Feldflasz — " — " — a f. 3	1449	—	—				
Corocznie Wchodu do Kassy — " —	—	—	—	161	—	—	—
Polowe Rekwizyta na 18. Lat.							
82. Kociołków z pokrywkami y Rączkami po 20. na Chorągiew y 2. dla niższego Sztabu — " — " — à f. 20.	1640	—	—				
82. Toporków — " — " — a f. 3.	246	—	—	104	23	6	—
15. Racyi na Pieniądze Ewakuowanych	—	—	—	2700	—	—	—
Summa	—	—	—	308,110	8	6	—
Dwa Pułki Tatarskie Gotowego Żołdu	—	—	—	610,820	16	12	—
Racye Furażowe — " — " —	—	—	—	5400	—	—	—
Summa Ogólna	—	—	—	616,220	16	12	—

Specyfikacya
Rekwizytów znayduiących się w Komorze Pułkowey.

	Sztuki	Taxa Złote	Taxa Grosze	Summa Ogolna Złote	Summa Ogolna Grosze
Odebrano Pistoletów z Kamieńca Litt.o Par — 140.	280.				
Sprowadzenie Onych —	—	—	—	50.	—
Z Tych oddano.					
Na Chorągiew Podpułkowniczą Par — 35.					
Na Chorągiew Rotm.s Gazeia Ułana — 35.					
Na Chorągiew Rotm.s Wilczyńskiego 35. } 140.					
Na Chorągiew Rotm.s Jozefa Ułana 20.					
w Remanencie zostaie na Komorze — 15.					
Za Pułkowe Pieniądze kupiono.					
Pałaszów —	2.	24.	—	48.	—
Musztuków —	3.	5.	—	15.	—
Strzemion — Par 24.	48.	5.	—	120.	—
Dzid z Grotami —	12.	5.	—	60.	—
Drzewców malowanych bez Grotów —	138.	2.	—	276.	—
Terlic —	12.	6.	—	72.	—
Pendentów z Paskami —	24.	4.	—	96.	—
Przystut —	56.	—	15.	28.	—
Skóra Szara —	1.	37.	—	37.	—
Na Rekwizytach Summa —	—	—	—	802.	—
Na Kontraktach.					
w Warszawie u Mosiężnika Zadatku do Ładownic na Garnitorów —	100.	—	—	300.	—
Dla tegoż Mosiężnika zostawiono JP.u Szczygielskiemu Podnamiestnikowi —	—	—	—	180.	—
w Brześciu Litewskim Zadatku na Olster par Sto —	200.	—	—	288.	—
na Kontraktach Summa —	—	—	—	768.	—

Percepta Kassy na Pułk Tatarski Kommendy Wiettº Ułana Podpułkownika wziętey.

	Summa odebrana		
	Złote	Grosze	Denar
Za Assygnacyami Prześwietney Kommissyi Woyskowey.			
w Warszawie Dnia 6. Junii z Kommissyi Skarbowey — „ —	22,000.	„	—
w Grodnie d. 6. Junii z Kommissyi Skarbowey — „ —	24,000.	„	—
w Warszawie d. 17. Julii z Kommissyi Skarbowey — „ —	18,000.	—	—
w Warszawie d. 22. Augᵗᵒ z Kommissyi Skarbowey — „ —	10,000.		
Za Assygnacyą JWº. Kossakowskiego Hetmana Polnego Littº.			
w Warszawie d. 11. 7bra z Kommissyi Skarbowey — „ —	15,000.		
Za Assygnacyą JWiettº Jozefa Zabiełły Generał-Lieutnanta WW. X. Littº			
w Grodnie d. 5. 9bra z Kommissyi Skarbowey — „ —	15000.		
Summa Percepty — „ —	104,000.	—	—

Rozpłat Sztabu y Należność w Kwartale Juniowym y Septembrowym 1792 Roku.

Data awansu y Zaciągu	Ranga	Sztab y Podsztab.	Kwartał Juniowy									Kwartał Septembrowy								
			Należności			Wybor			Dopłat			Należności			Wybor			Dopłat			Przebór.		
			Złote	Große	Denar	Złote	Große	Denar	Złote	Große	Denar	Złote	Große	Denar	Złote	Große	Denar	Złote	Große	Denar	Złote	Große	Denar
1792.																							
z 15. Maja	1. Podpułkownik	Alexander Utan — " — " — " — "	2286.	4.	"	"			2286.	4.		1960.			"			1960.			"		
z 8. Junii	1. Kwater.y Adiut.	Alexander Jabłoński — " — " — "	455.	8.	12	400.			55.	8.	12.	500.						500.					
z 8. Junii	1. Adjutant	Dawid Utan — " — " — " — "	424.	20.	—	300.	"	—	124.	20.	—	466.						466.					
z 1. Augc	1. Motus	Abdula — " — " — " — "	50.	—	—	50.						150.			150.			"			146.		
z 1. Julii	1. Pułk. Chirurgus	Fryderich Michäelis — " — " — "	200.	—	—	200.						300.			102.			198.					
z 15. Julii	1. Sztab: Furyer	Jan Zwoliński Lemungu — "	54.	—	—	54.						108.			16.			92.					
	1. Sztab: Trębacz	Vacat — " — " — " — "	"	—	—																		
	1. Puszkarz	Vacat. — " — " — " — "	"	—	—																		
z 1. Junii	1. Konował	Jan Podogrodzki — " — " — "	162.	—	—	162.						162.			162.			"			59.	25.	—
z 1. Junii	1. Siodlarz	Jozef Reier — " — " — "	125.	—	—	125.						125.			55.			70.			"		
z 1. Junii	2. Siodlarz	Antoni Markowski — " — " — "	125.	—	—	125.						125.			31.			94.			"		
	1. Podprofos	Vacat — " — " — " — "																					
		3. Konie Juczne pod Medycyne y Kasse przez Kommendanta utrzymywane y 3. Raye na nich — " — " — " — "	262.	14.	4 3/4				262.	14.	4 3/4	262.	14.	4 3/4				262.	14.	4 3/4	"		
		Summa Ogólna — "	4,144.	16.	16 1/2	1,416.			2728.	16.	16 1/2	4,158.	14.	4 3/4	516.			3,642.	14.	4 3/4	205.	25.	—

Rekapitulacya Rozpłatu Sztabu y 4ch Chorągwi w Dwóch Kwartałach.

		Wypłat. Złote	Grosze	Denary	Należności Dopłatu Złote	Grosze	Denary	Summa Ogólna. Złote	Grosze	Denary
Percepta Kassy ut supra		"	"	"	"	"	"	104,000.	"	"
Z tych wydat Sztab.										
w Kwartale Juniowym 1792. R= Na Sztab y Podsztab		1,416.	"	"	2,728.	16.	16½	8,508.	26.	3.
w Kwartale Septembrowym D= D= — D=	516.									
Przeboru	205. 25.	721.	25.	"	3,642.	14.	4½			
Na Chorągiew Podputkownicza Gotowemi	19,894. 4.									
Rekwizytami	3,195. 26.	23,090.	"	"						
Na Chorągiew Rotm: Gazeia Utana Gotowemi	26,818. 29.									
Rekwizytami	3,681. 1.	30,500.	"	"						
Na Chorągiew Rotmistrza Jana Wiliżyńskiego Gotowemi	19,838. 15.									
Rekwizytami	3,241. 15.	23,080.	"	"						
Na Chorągiew Rotm: Józefa Utana Gotowemi	20,491. 23. 9.									
Rekwizytami	2,998. 24.	23,490.	17.	9.						
Za Trąb Cztery z kutasami dla Trembaczy	"	180.	"	"						
Zadatku na Kontrakty Rzemieślnikom	"	768.	"	"	"	"	"	1,750.	"	"
Pozostaie na Rekwizytach na Komorze	"	802.	"	"						
Podług oddzielney Specyfikacyi podaney za Dwoma Ordynansami Wielk Jmć Pan Podput:										
Kownik Utan na przeprowadzenie Tatarów Krymskich wyexpensowat	5,582. "									
Na to wziął	357. 14.									
Należy mu Reszty do Rezolucyi Nayw:szey Kommendy	"	5,224.	16.	"	"	"	"	5,224.	16.	"
Wypłacony Summy		109,272.	28.	9.	6,371.	1.	3.			
w Wypłacie Superat do Zwrotu Sztabowi		"	"	"	5272.	28.	9.			
Summa		"	"	"	11,643.	29.	12.			
Summa Ogólney Expensy.		"	"	"	"	"	"	115,643.	29.	12.

Summaryusz Generalny Pułku Nowo Erygowanego Kommendy Wjmć Pana Ułana Podpułkownika W. W. X. Litt. z Dwóch Kwartałów Czerwcowego i Septembrowego 1792. Roku.

		Złot.	Grz.	Den.	Summa Całkowitey Expensy. Złote	Grosze	Denary	Na to ze Skarbu wzięto. Złote	Grosze	Denary	Należy Dopłatu. Złote.	Grosze	Denary
Sztab y Podsztab	w Kwartale Juniowym												
	w Kwartale Septembrowym												
	Na Sprawunkach y Rekwizytach												
	Extra Expensy				15,483.	12.	3.	3,839.	12.	9.	11,643.	29.	12.
		4,144.	16.	16½									
		4364.	9.	4½									
		1,750.	—	—									
		5,224.	16.	—									
Chorąg. Putkowa	w Kwartale Juniowym												
	w Kwartale Septembrowym				43,434.	8.	—	23,090.	—	—	20,344.	8.	—
		29,309.	27.	9.									
		14,124.	10.	9.									
Chor. Rotm. Jazcia Ułana	w Kwartale Juniowym												
	w Kwartale Septembrowym				48,641.	8.	9.	30,500.	—	—	18,141.	8.	9.
		31,963.	21.	13½									
		16,677.	16.	13½									
Chorąg. Rotm. Wilczyńskiego	w Kwartale Juniowym												
	w Kwartale Septembrowym				40,547.	28.	4½	23,080.	—	—	17,467.	28.	4½
		26,075.	16.	9									
		14,472.	11.	13½									
Chorąg. Józefa Ułana	w Kwartale Juniowym												
	w Kwartale Septembrowym				36,688.	24.	9.	23,490.	17.	9.	13,198.	7.	—
		24,418.	25.	9.									
		12,269.	29.	—									
Na upadłe Konie za Kwartał Septembrowy		—	—	—							1,500.	—	—
Na Kontyngensa Ditto		—	—	—							66.	20.	16.
Racyi — Ditto		—	—	—							675.	—	—
Całey Expensy Putkowey Summa		184,795.	21.	7½	184,795.	21.	7½	104,000.	—	—	83,037.	12.	5½

Takową Likwidacyą Pułku Tatarskiego Nowo Erygowanego Kommendy Wiettº Alexandra Ułana Podpułkownika WW. Xª Littº przeyrzaną u Sztabu tegoż Pułku zostawuiąc podpisuię. Dattm w Janowie, Miesiąca Decembra 27 Dnia 1792. Roku.

Chlewiński Pułk.

(L.S.)

Spis niektórych Rękopisów które mi się obecnie dostały:

1. Kopiarz listow z r 1675. rownoczesny; obejmuje: fol.
   1. list łaciński:
   2. Excerpt z listu do konfederata z Częstochowy 14/I 1616. 16 kartek
   3. list łaciński Jana III. z 12/III 1676.
   4 Litera ad magistr. Hamburgensem tegoż.
   5. list Kancl. W. K. do Kanclerza W. X. Lit. z Poznania 19/VI. 1676.
   6. dto do X. Tyskiewicza dto 26/VI. dto
   7. list do Krola z Poznania 27/VI 1676.
   8 List Kancl. W. Kor. do JM. na Sejmik Srzedzki z Pozn. 28/VI 1676.
   9 " do Xdza Bisk. Krakowsk z Gosliny 10/VII 1676.
   10 " do Xdza Athanazego dto 14/XI. 1676.
   11 " do Króla " 28/XI. "
   12 " Starosty Kościańskiego. z Gołanic. 26/III 1677.
   13 " Wilkotarskiego z Gosliny 3/VII 1677
   14. Odpis na dyskurs de autoritate ecclesiae 29/VII 1677. i postscriptum.
   15 list biskupa Krak. do Króla
2. Mowa Jana III na radzie Grodzieńskiej post. consilia 1688 miana. Odpowiedź szlachecka na ustną przemowę Krola, od Pieniążka Wojew. Sieradzkiego. fol. 3 kartek.
3. Copia literarum a Sacra Reg. Majest. ad Sereniss. Turcarum Imperat. script. Varsaviae d. 18. Dec. 1759. fol. arkusz
4. Literae a S. Reg. Majest. ad Jm. supr. Turcarum Vezyrium Hadzi Gerey Sultani in Polonia commorantis Varsaviae 18/XII 1759. exped. fol. arkusz.
5. Specifikatia expensy na prezenta w Stambule podczas legacyi Józefa Podoskiego. fol. arkusz.
6. Mowa Xa. Poniatowskiego Kanonika Krak. 3/I. 1762. 4° Kartka
7. Protokół Konferencyi mianych w Pałacu Prymasowskim 24/VIII 1763. 4° ~~Kartka~~. 2 Kartek.
8 Respons Jana Męczyńskiego ad deliberatorias Jo. Kr. Mci 10/V. 1762. 4° Kartka.
9. Projekt do osadzenia Granic Polskich i ubespieczenia onych od wprowadzenia złej i fałszywej monety zagranicznej: 1762. 4° 2 kartek.
10. Materiaux du Stolnik a l'Ambassadeur. fol. 2 arkusze
11. Laudi terrae Mielnicensis una cum instructione. Oblata in Castro Mielnicensi z dnia 29. Pazdz. 1764. fol. 2 arkusze.

12. Kopia Manifestu Dysydenckiego. fol. arkusz.
13. List Konfederacyi Barskiej do Krola. fol. kartka.
14. Kopia listu Pana A.Z. B.L. do D. M. B.C. 4º 2 kartek.
15. Deklaracya dworu Petersburskiego deputatom stanów Kurlandskich dawniej dana. 4º kartka.
16. Objaśnienie nieszczęśliwych skutków z tylu zerwanych sejmów wynikających, sposoby niektóre do przywrócenia pomyślności obradom wzięte z przykładów Przodków naszych i ojczystemi wsparte prawami. fol. 2 arkusze.
17. Konferencya Delegatów z izby sejmowej z JO. Xciem Repninem, o modyfikacią projektów Limity i plenipotencyi in plenis ordinibus czytanych. fol. arkusz.
18. List obywatela z Warszawy o intrygach Dworu i męczeniu Pani d'Ogromoff. fol. 2 arkusze.
19. Kopia listu Wajmara do Xcia Radziwiłła W. Wil. Het. WX. Lit. 16/VIII. 1766. z Warszawy. fol. arkusz.
20. Dwie mowy na delegacyach 12. i 23. Sierpnia 1774. fol. arkusz.
21. Kwestya o edukacyi dzieci (Nadgroda 15#) i odpowiedź na tę kwestyę. fol. 2 arkusze
22. Notta ad Andr. Młodziejowski Ep. Posnan. &c. z 22/III 1775. fol. 2 arkusze
23. Porządek sejmowania, 8º 8 kartek.
24. Wypis zdań zebranych względem funduszu WWPP. Wizytek Warszawskich z r 1778. fol. 3 arkusze.
25. Kopia listu Rzewuskiego Het. Pol. Kor. do Krola i Rady nieustającej 25/III 1782. fol. kartka.
26. Planta na ustanowienie consilii Permanentis w rządzie Rzpltej Polskiej. fol. 6 arkuszów.
27. Kopia fermanu dla Posła Polskiego do Porty z 8./VII 1789. fol. arkusz
28. Respons Stan. Potockiego. Gener. Artyllerji do Małachowskiego z 23. Marca 1789. z Tulczyna. 4º 2 kartek.
29. Annexa Ułana Pułkownika WX Lit. z 27/XII 1792. fol. 5 arkuszów
30. Discours prononcé a la Barre de la Convention National par les Refugies Polonais au nom de leur Nation. 22 Sept. 1795. 4º 2 arkusze.
31. Requizycia względem nieosądzenia spraw Króla Polskiego i Königsfeltsa z 1. Czerwca 1796. fol. arkusz.
32. Rząd w imieniu Napoleona pochwala czynności Mołodeckiego 22 Grud. 1809 fol. kartka.
33. Pieniązka. Myśli względem podźwignienia włościan ich z teraźniejszego stanu. fol. 3 arkusze. z 27/X. 1814.

34. Odezwa komitetu Wojsowego. z 3 Listop. 1814. fol. arkusz.
35 do 37. Pieniążek Stanisław. Mowa do obyw. Powiatu Kozienickiego przy zaprzysięż. hołdu Alexandrowi I. 4° z 25 Lip. 1815. druk. arkusz.
2. Mowa tegoż z 2 Grudnia 4° arkusz rękopism autograf.
3. Zagajenie tegoż 21 Oktobra. 1811. 4° arkusz autograf.
4. Wiersz tegoż drukowany z r 1789. 4° Kartka.
38. Uwagi Komissiów izby poselskiej z r 1820. fol. arkusz.
39. Odpowiedź ministra spraw wewnętrznych na adres rad wojewódzkich do tronu zaniesiony z Września 1821. fol. arkusz
40. Opinia admirała Mordowina w senacie Petersburskim r 1827 w sprawie Hr. Kutajcowa. fol. arkusz.
41. Projekt do zapobieżenia upadku włościan i podniesienia ich rolnictwa sposobem. Instytutu z 10 Lipca 1836. fol. arkusz
42. Genealogia Gos Georgii Joan. et Stanisl. Jastrzębiór in Tynica Tynickich fratrum Germanorum. ½ arkusz z herbem.
43. Kluwera biografia krótka 4° Kartka.

21 1795

128

Discours

Prononcé à la Barre de la Convention Nationale, par les Réfugiés Polonais, Au Nom de leur Nation, —

Le 6. jour Complementaire, l'an 3e. de la Republique française, 22. Septembre 1795. —

Citoyens Représentans du Peuple Français. —

C'est avant l'epoque à laquelle la Convention Nationale va terminer la glorieuse Carrière de ses travaux, que Nous avons jugé nécessaire de lui retracer le tableau de Nos malheurs, et de reveiller son attention sur Notre patrie. —

Cette auguste assemblé du premier peuple de l'Europe, sur laquelle sont fixés les regards de toutes les Nations, étoit toujours l'objet des esperances du Peuple Polonais. Oui, Citoyens, representans, c'est après avoir mis Notre entière confiance, dans

Notre

Notre déclaration, que Vous êtes amis des Peuples libres; c'est après Vous avoir communiqué Nos desseins, que Nous avons pris les Armes. Notre but étoit de conquérir Notre Patrie, de recouvrer Notre liberté, et en même tems de partager et de distraire les forces qu'alors la Coalition a tourné en Masse contre la France. Abandonnées à Nous Seuls, luttant contre trois puissances, dans un pays Ouvert de tous Côtés, n'ayant pas assez d'armes pour répondre à l'Ardeur des Citoyens, qui en demandoient à grand Cris, nous avons enfin succombé sous la prépondérance des forces ennemies. — Triste destinée! Au milieu des plus belles espérances, le but de délivrer Notre Pays Nous est échappé: ce qui Nous laisse au moins quelque Consolation, c'est d'avoir opéré une diversion utile aux Français, en attirant sur Nous l'attention d'une puissance alors en guerre avec eux; témoin l'aveu qu'elle en a fait elle même à la diète de Ratisbonne. —

D'ailleurs, Votre loyauté, Votre franchise, se sont déjà expliquées par la Voix de plusieurs d'entre Vous. — J'Qu'il Nous soit permis, de témoigner ici publiquement Notre reconnoissance aux Citoyens Bourdon de l'Oise, et Echasseriaux:) Vous Nous avez rendu une justice, que Nous Nous flattons d'avoir mérité. —

Représentans d'un Peuple Grand et Généreux. Les

malheurs

malheurs de Notre Patrie sont au Comble. Nous n'avons pas un pouce de terrain, qui ne soit au pouvoir de Nos Ennemies. Ecrasée par Vos Armes Victorieuses, la Coalition cherche à reparer ses pertes sur Nos Possessions. La Puissance, qui la premiere a formé cette ligue monstrueuse, laissant les Autres se Consumer par une guerre ruineuse, a employé ces circonstances à son agrandissement. Ne respirant que Vengence contre la Nation Polonaise, qui a secoué le joug honteux de sa garantie, et s'est donné un gouvernement, elle est parvenue, tantot par la force, tantot par la ruse, à s'emparer de Notre territoire; elle s'en est approprié les deux tiers; le reste elle l'a destinée pour dédommager les deux puissances Voisines, des frais immenses que la guerre contre la France leur a coutés. Et c'est ainsi que ne risquant rien, elle a tout gagné.

Sans Patrie, Sans Gouvernement, Sans toit, le Cœur Nous est resté, et c'est à lui que Nous Nous sommes confiés. Le Succès n'a pas répondu à Notre Courage, et Nos malheurs nous ont fait accuser de temerité. Vous savez cependant ce que Nous avons fait, et combien peu Nous avions de Moyens. Ce qui auroit dû Nous rendre l'estime de l'Europe, n'a fait qu'augmenter la rage de Nos oppresseurs, et Nos derniers efforts ont ajouté aux Maux publics des Maux particuliers. — Parmi ceux, qui par un destin

contraire

contraire à leur Vœu ! car la Vie ne peut plus être un bien pour Nous ! n'ont pas expiré dans les Combats, les Uns gémissent dans les fers, les autres traînent une Vie vagabonde, en proie à toutes les douleurs. Leurs biens sont confisqués, leurs familles persécutées. Les defenseurs de leurs foyers sont traités à l'egal des traitres et des rebelles ; comme si un citoyen libre pouvoit être déclaré traitre envers une puissance — Usurpatrice. —

Tous les principes de l'eternelle justice sont Violés à Notre égard. Au mépris de l'Opinion, qui s'etablit en faveur des droits des peuples, le despotisme exerce impunément contre Nous son affreux système. Le seul fruit que Nous ayons recueilli de Notre Courage et de Notre dévouement, est d'avoir lavé le Nom Polonais de l'accusation d'insouciance qui Nous a été prodiguée, et d'avoir été les premiers à comprendre les Vérités sacrées, que Vous avez proclamées. —

Mais à travers de Nos infortunes, un rayon d'espérance luit encore à Nos yeux. Nos ennemis Veulent Notre perte totale ; et c'est ce qui Nous fait augurer, que Nous ne devons pas perir. — Leurs desseins pervers sont trop à decouvert. Ils réveilleront enfin l'attention et trouveront des Obstacles. Eh ! peut-on concevoir, que dans ce Siècle, ou les puissances de l'Europe connoissent si bien leurs interets respectifs ; ou elles voyent,

dans

dans le plus grand jour, combien leur existence, est liée avec celle des autres, et des quels périls elles sont menacées par l'extrême agrandissement de leurs Voisins; peut-on dis-je, concevoir que dans ce siècle, soit démembré, sans qu'on s'y oppose un pays, qui a 27000. lieues quarrés d'etendue, et dont la population monte à 9,000.000. d'habitants? Peut-on croire, que cette Violence reste impunie? Elle réunit dans ses principes et ses moyens, tous les Caracteres de l'injustice, et ses conséquences doivent allarmer les peuples les plus indifferens. —

L'abolition d'un Systeme de gouvernement, qu'on peut appeller une anarchie Organisée, et que la Russie Nous a imposée par la force, l'an 1760. et 1775: le recouvrement de l'independance Nationale; l'etablissement d'une constitution libre; Voila pourquoi l'on a conspiré contre la Nation Polonaise. — La foiblesse, à laquelle elle étoit reduite par les Complots combinés de ses ennemis; Voila tout leur droit sur son territoire. L'indignation, la bravoure, que les Citoyens ont deployés dans ces extremités cruelles; Voila leur seul Crime; Voila le titre des empoisonnemens, des proscriptions, des persécutions. Et de pareils attentats vont commis à la face de l'Europe! et la France le souffrira, sans s'inquiéter des suites, qui en peuvent résulter!

Ce que

Ce que les ennemis de la liberté ont fait contre Nous, ils voudraient bien l'executer contre les Français. Humiliés par Votre Courage, ils n'osent plus exposer à la lutte leurs esclaves mercenaires contre des republicains. - Ils Vous offrent l'olivier de la paix; ils feignent de se rapprocher de Vous; mais ne les en croyez pas. Ils ne renonceront jamais à leurs desseins pervers. - Ils chercheront sourdement à Vous Nuire, à Vous dechirer, à Vous affoiblir, jusqu'à ce qu'ils ayent saisi l'occasion de Vous perdre. Renforcés par les débris de la Pologne, ils se présenteront de Nouveau en lice. - Français! Songez y, voyez toujours sur Vos gardes. C'est le Conseil que Vous donnent les Victimes de leur perfidie. Il n'y a, et il n'y aura jamais d'accord sincère entre la liberté et le despotisme - La Nature elle même s'y refuse; les conventions des hommes tâcheroient en Vain de changer ses Arrêts éternels.

Quelles reflexions fait naitre l'état actuel de l'Europe dans l'Esprit de l'Observateur Philosophe La Nation française provoquée, attaquée, et Victorieuse, rend ses Conquêtes: elle renonce à des pays immenses, fruit du Sang de ses Heros, elle ne conserve que ce qu'elle croit necessaire à sa propre sureté, et à celle des autres; au milieu des triomphes elle se montre désintereſſée et magnanime. Et les Oppresseurs, qui se sont partagés la Pologne, garde-

roient

gardaient leur proie? Hélas Nous ne voulions que jouir de la paix vous la Constitution que Nous étions donnée; et Nos Ennemis n'ont pas d'autre titre pour justifier leur brigandage. Serons Nous donc effacés à jamais du Nombre des puissances? Nos Tyrans jouiront-ils du fruit de leur rapacité? Non cela est impossible.- La Nation Française, qui dicte avec tant de Moderation des lois de paix aux Vaincus, a droit de demander aux autres gouvernements d'être justes.-

Peuple Français! Et Vous des dignes representans, élevez Vous à la hauteur de Vos destinées; c'est à Vous à reprimer la Cupidité et l'usurpation à venger les atteintes portées aux droits des Nations; c'est a Vous à fixer invariablement, les limites de leur territoire; c'est à Vous à arreter ces fluctuations politiques, et à assurer pour toujours la tranquilité des peuples, que la folle ambition des Gouvernemens n'a cessé d'agiter.-

Convention Nationale! tu touche déjà au terme de tes grands et difficiles travaux. La guerre énergiquement soutenue contre presque toute l'Europe, une suite des Victoires éclatantes, qui éclipsent la gloire des peuples les plus belliqueux; des traités de paix dictés par la prudence et la justice; la pacification generale avancée; la tyrannie du dedans anéantie; la Constitution sage,

Vigoureuse

Vigoureuse, republicaine, donnée au Peuple, et ac-
ceptée par lui avec enthousiasme. Tels sont tes —
droits à l'immortalité. Que tes détracteurs disent
ce qu'il plaira à leur Malignité, et à leur ingrati-
tude: Il n'en est pas moins Vrai, que le peuple
que tu represente, te rend justice; les Nations étran-
gères te regardent avec admiration, les Esprits sa-
ges conviennent, que dans les Annales des Gouver-
nements libres, il ne se trouve aucun exemple —
d'une assemblée, qui au milieu de tant d'orages,
ait fait d'aussi grandes choses; et lorsqu'ils —
cherchent à établir quelque paralélle historique,
ils ne trouvent rien, à te comparer. —

Tu as pleinement justifié la confiance que l'on
t'a accordée. Les Polonais tes Amis reclament ce
que tu dois à la justice Universelle, au droit des
Nations, à ton honneur, et par des vues politiques
au peuple français lui même. —

Aucun de Vous n'ignore, que dans toutes les
Epoques Nous avons montré un tendre attache-
ment pour la France. — Nous reprouvera-t-elle
aujourd'hui que nous souffrons pour la même
Cause? Manquera-t-elle au pacte ancien qui doit
lier les peuples libres? Nous devons rappeler à
Votre Mémoire, que les raisons, par lesquelles les
gouvernements ligués contre Notre Patrie, cherche-
rent à justifier leurs attentats, étoient motivés
sur ce que Nous étions portés pour Vos principes. —

Jettez

Jettez les Yeux sur leurs declarations contre la Pologne, Vous trouverez qu'elles sont conçues dans le même esprit, que celles qui etoient publiées contre Vous, Vous verez frappés de leur conformité, et Vous verez indignés en Voyant vous quelles Couleurs, on se permet de Violer les droits les plus sacrés des Nations.- En Voulant étouffer le genie de la liberté dans Son berceau, on a formé une ligue vaus exemple, et en calculant d'avance les avantages qu'on se promettoit de la guerre, On regardoit la France et la Pologne, comme une proie Certaine.- Vous avez trompé ces Calculs machiavéliques; Nous n'avons pas été aussi heureux: Nous avons succombés. Mais pouvez Vous être insensibles à Notre Chûte? pouvez Vous oublier une Nation, qui s'est declarée si hautement pour la liberté? pouvez-Vous permettre qu'un jour Nous disions dans l'amertume de Nos coeurs: la generation des Français a servie de prétexte à Notre ruine; Notre Patrie est devenu le partage de ceux qui n'ont pût les Vaincre, et ce peuple Vainqueur a vu tomber avec indifference la malheureuse Pologne. Non! Non! Vous ne Souffrirez pas que Nous perissions. De Concert avec Vos Nombreux alliés Vous Nous tendrez une Main Secourable; Vous Nous tirerez de l'abime où Nous Nous trouvons; Vous couronnerez Vos travaux immortels en Sauvant une Nation

Amie

amie, faite pour la liberté, et digne d'en jouir.—

Mais ce n'est pas seulement à Votre Sensibilité, et à Votre generosité, que Nous Voulons parler. Nous Montrerons au gouvernement dans des mémoires détaillés, quel intérêt a la France, pour qu'il existe dans le Nord une Nation libre, pourvue de ressources, et qui soit Son amie, Nous ferons Voir toute l'importance, que l'on doit attacher aux productions de Notre terre fertile, afin qu'elles ne restent pas dans les Mains de Nos Communs Ennemis.— Vous avez éprouvé, combien malgré tous Vos soins il Vous fut difficile de remplacer les Subsistances, que l'on tiroit autrefois de la Pologne; Votre prudence Vous fera songer à l'avenir.— Nous montrerons jusqu'à quelle point Vos alliés, et principalement la Suede, le Danemarck, et la Porte-Ottomane sont interessés à Notre conservation, et combien sont alarmans pour ces puissances, les progrés Monstrueux de la Russie.— Enfin, Nous prouverons quelle moyen a encore la Pologne pour se relever, et Nous exposerons en détail les secours dont elle a besoin. Et ne pensez point, que la Pologne, en retour de ce qu'on aura fait pour elle n'ait à offrir que sa reconnoissance; Elle renferme dans Son Sein des richesses toujours renaissantes; elle a dans les domaines Nationaux des fonds immenses, qui presentent une garantie

suffisante

suffisante pour tous ses engagemens. —

Déclarez-Vous, Citoyens représentans, en Notre faveur, et Nous aurons bientôt des Amis. Votre Voix fera parler l'Europe. Nos Oppresseurs seront forcés de rendre, ce qui Nous appartient. —

C'est aujourd'hui la Veille du jour de la fondation de la République française, qui rappèle une Epoque bien consolante pour l'humanité, puisque c'est le jour, où un grand peuple, est rentré dans l'exercice de tous ses Droits. Fondateurs de la Republique, recevez-en Nos félicitations. Oh! puisse un jour pareil devenir, une Epoque mémorable pour le Peuple Polonais! Puissions Nous consigner dans Nos Annales comme tel, celui où la France aura pris l'engagement solonnel, de faire Cause Commune, avec la Pologne. —

De toutes Nos disgraces, celle qui se fait sentir le plus douloureusement à Nos Coeurs, c'est qu'il n'existe chez Nous, dans le Moment actuel, aucune autorité légale, qui s'occupe des moyens de Nous tirer de Notre triste Condition. — L'ennemi a dispersé tous les pouvoirs constitués et sur leurs débris, il a etendu sa domination. Cependant la Nation existe encore; le feu sacré de la liberté brûle dans toutes les Ames. — Plusieurs Citoyens ont échappés aux Mains de leurs persécuteurs; ils font partie de cette même Nation; et n'en doutez pas, représentans, ils ne seront pas désavoués par elle. —

C'est

C'est au Nom de tous Nos Concitoyens, que Nous reclamons Votre bienveillance pour le peuple Savonais. — Honorés de sa confiance, ayant exercé différentes Fonctions publiques dans Notre pays, Nous croyons non seulement être obligés, mais avoir même le droit de parler au Nom de la Nation, au défaut de la Voix du Gouvernement. — Nos infortunes n'ont pas effacés en Nous le souvenir de ce que Nous avons été au milieu de Nos frères. — Ce Sentiment Nous tient lieu de tout. — Nous nous promettons donc, que Vous ne Nous refuserez pas la Confiance Necessaire pour traiter sur les Objets relatifs à Notre Patrie —

Après Nous être flattés du Succès, après avoir Nourri au dedans de Nous l'espoir de joindre un jour Nos Mains Victorieuses aux Votres, combien seroit-il affligeant pour Nous, de Nous présenter aujourd'hui dans l'attitude toujours humiliante des Suppliants, et d'être accueillis sans intérêt ou seulement avec une pitié stérile ! Mais Nous Sommes Convaincus, que les Republicains, toujours Semblables à eux mêmes, ne s'attachent jamais

mais

jamais à la fortune, et qu'autant dans
le malheur, que dans le bonheur, il savant
respecter la dignité des hommes libres.

Doszły nas od osób sprawuiących interessa Nayiaśnieyszego Króla Jmci Polskiego zażalenia na to, że polskie Sądy skargi przeciwko Nayiaśnieyszemu Panu przyimuią, y pozwy w wyrazach godności Jego nieprzyzwoitych do tegoż Króla Jmci wydaią. Gdy takowe postępowanie bynaymniey nie jest zgodne z uszanowaniem Jego Królewskiey Mci winnym; a do tego, gdy zaspokoienie długów prywatnych Nayiaśnieyszego Pana jest dziełem trzech sprzymierzonych Dworów, które już w krótce, podobno będzie ukończone z satysfakcyą Jego wierzycielów, zaczym chcemy, aby Sąd Ziemski Warszawski pod karą nieważności y nieprzyiemności w przypadku sprzeciwienia się rozkazami, żadnych skarg przeciw osobie Nayiaśnieyszego Króla Jmci Polskiego nie przyimował, tudzież do wszelkich dyspozycyi względem Królewskich stoiących gruntów wstrzymał się.

Ferie Sąd żadney także skargi przeciwko W. de Königsfels Pułkownikowi który na interess Dworu Królewskich długi pozaciągał, przyiąć nie powinien, gdyż te długi już z między Królewskiemi uniesione, y na Seymie Grodzieńskim podane.

w Warszawie d. 1 Czerwca 1796.

Króla Jmci Pruskiego do sprawowania Sądownictwa postanowiona Deputacya Regencyi.

Do Sądu Ziemskiego Warszawskiego

58.

Ihro Königl. Majestät von Preussen zu Handhabung der Justiz niedergesetzte Regierungs-Deputation.

An das Landgericht Inowlodz

Ihro Königl. Majestät von Polen zu Verwaltung ihrer sämtlichen Regierungsgeschäfte ernannte Herr Graf von Moszczynski, wegen der Ihnen geschehenen Anfrage, ob Sie Sich gefallen lassen würden, das die polnischen Gerichte Klagen gegen Ihro Majestät annehmen, und über ihre Ihnen wegen Ihrer Königl. Würde gebührende Immunität, Recht sprechen dürften, Folgendes zu Antwort

Dass es sich gegen den Obristen v. Königsfels der verschiedene Schulden zur Unterhaltung des Königl. Hofes contrahirt hat, Klagen über diese Obligationen anbringen, die Seine Schulden mit unter den Königl. Hofe, stehen, und beurtheilt und Executorisch eingetrieben werden.

Warschau den 1 Juny 1796.

In Ihro Königl. Majestät von Preussen zu Verwaltung der Justiz niedergesetzten Regierungs, Deputation.

58.

Dem

das Landgericht

Rekwizycya względem niesądzenia Spraw JW. Krola Jmci Polskiego y JPa Koenigsfelts. 1. Czerwca 1796

Oddana 13. Junij

Gieselbst

N° 5539. w Radomiu dnia 22go Miesiąca Grudnia Roku 1809

31

182

w Imieniu Napoleona Wielkiego, Cesarza Francuzów Króla Włoskiego, Protektora Ligi Renskiey &c. &c. &c.

Administracya Departamentu Radomskiego Do Wgo Młodeckiego w Gaworzynie

Rząd Centralny mocą przesłanego pod dnien 14go Grudnia do tutey„szey Administracyi swoiego zalecenia, oswiadczyć Wiel: Młodeckiemu rozkazał, iż Rząd, szybkie i pracowite Jego Dzieło Indagacyi, rozsąd„ne i sprawiedliwe Jego w tey mierze przedstawione zdanie z przyiem„nym uczuciem przeyrzał, przyznaiąc Mu, iż powinności gorliwego Oby„watela, i zdolnego Urzędnika zadosyć uczynił, o czym Urząd Admi„nistracyjny Rdomski donieść Wmu Młodeckiemu nieomieszkał.

Boski.

Kochanowski

Pogorzelski.

Myśli względem podźwignienia Włościan zteraźnieyszego Ich stanu przez Stanisława Odrowąż Pieniążka Obywatela Departamentu Radomskiego podane

Spodziewali się niektórzy, że wolność teraźnieysza Włościan Dekretem Nayiaśnieyszego Pana dnia 21 Grudnia 1807 Ru zupełnym Ustawy Konstytucyiney Titul I. Artykuł IV objaśniaiącym, opisana, jako Dzieło wieku oświeconego y naylepszego serca Monarchy, niewyrachowane dla Kraiu przyniesie pożytki, że dozwolone Wieśniakowi przeyście z iednego mieysca na inne zmusi Właściciela, aby powinności od Rolnika żądane podług sprawiedliwych umiarkowania zasad określił, że Wieśniak tym sposobem od Poddaństwa uwolniony, doświadczyć dzielney Prawa Krajowego opieki, umieiąc cenić ten szanowny dar od Rządu nadany, zniszczy w sobie lenistwo pijaństwo y krnąbrność wady Prostactwa ledwie nie w całym Kraiu naszym właściwe, a na to mieysce wzwyczai się do pracy, pozna winną Rządowi y Panu uległość, zamiłuie trzeźwość, y do własnego Dobra przywiązać się potrafi. Te były wszystkich Theorystów Gabinetowych, moralistów przesadzonych y mniemanych Przyiaciół ludzkości nadzieie, temi nawet łudziło się naylepsze Polaka serce składaiącego wszystko na Ołtarzu Oyczyzny dla tego aby się bytu Kraiowego y szczęścia powszechnego doczekał.

Ale inaczey przewidywał Obywatel który się nigdy podchlebney Theoryi ułudzie nie dał któremu doświadczenie pewnieysze niżli nauki Zapaleńców Rewolucyinych wskazywało wypadki, co żyiąc wśród swych Włościan, nie patrząc na Nich okiem ani groźnego ani uprzedzonego Pana, miał czas odkryć Ich wady, wadom naznaczyć przyczyny, a w pomyślności Kraiu y Rolnika swoie znayduie szczęście. Dla czego zapytany od Rządu następuiące nad wyżey wspomnionym Prawem czyni uwagi —

ad 1mum

Łatwo każdemu cokolwiek oświaty maiącemu jest poznać, jaka była myśl Prawodawcy Wieśniakom nadaiącego wolność; y iakie korzyści z tego Prawa dla ludu osięgnąć zamierzył sobie, ale ten sam Prawodawca aby celu swoiego nie chybił, chociaż na obcey wychowany ziemi, winien był pierwey poznać stopień oświecenia, charakter y nałogi tych ludzi dla których Prawo nadać zamyślił, tak jak ten doświadczony Gospodarz który szacowne Przenicy ziarno na jałowy nie rzuca piasek ale tey tylko powierza ziemi co wszystkie potrzebne do Jey wychodowania posiada własności.

Wśród niewiadomości powszechney, przesądów wychowania, szkodliwych nałogów, y wyobrażeń fałszywych, nie mógł zgadnąć zamiaru Prawodawcy Polski Włościanin, inaczey mu wolność ~~Jego~~ ogra=niczone Jego wystawiło światło, inaczey wytłomaczył Właściciel inaczey Pański Podwładny, inne pierwszy Rolnika Radca Urzędarz uczynił przyszłey swobody wyobrażenie, zadurzony tym szczęściem Prostak co pił dawniey dla zatopienia biedy, pił potym w nadzieię przyszłego szczęścia tworząc się, w nieusposobioney ~~głowie~~ do przyięcia tego dobrodzieystwa głowie obszerne widoki, odprowadzały go od pracy, Gospodarstwo zaczynało upadać; bo się przestał bać Pana y Jego Dozorcy, oko Właściciela obojętniey patrzeć zaczęło, zapomoga nie miała żadney pewności, odmowa oney obrażała Rolnika, drażliwym na wszystko zostawszy rzuca dawnego swoiego Pana y przenosi się o mil kilka, w nowym zamieszkaniu nie znajomy dla mieysca ludzi y Pana, Właściciel przybyszowi nie ufa, a przybysz z tułactwem oswoiwszy się, gdy w nowo siedlinach zamierzoney nie znalazł swobody znowu się, gdzie indziey bez wiadomości Dworu y Rządu zarwawszy kilku Panów przenosi, zgoła z Polskich wieśniaków porobiły się hordy Tatarów bez stałey siedziby po kraiu błąkaiących się, z szkodą Ich własną, rolnictwa y Kraiu.

Ten jest smutny obraz który ieszcze zasłabo wystawiło

me pioro

me pióro te są skutki wolności ludowi bez oznaczenia nadanej.

Zastawiają Rolnika przy tey wolności szukaymy środków zte-
mu złemu zaradzić mogących a choroba tułactwa między Włościanow za
prowadzona wykorzenioną, bydź może

Dekret tyle razy wspomniany pod Artykułem drugim wkłada
obowiązek na włościanka „aby się przenosząc z miejsca ~~na miejsce~~
„danego na drugie, opowiedział się Dziedzicowi ludzi Gwarancyinemu Ad-
„ministracyinej Powiatowej, która o każdym wypuszczonym się y przybyłym
„ciężym w okręgu swoiego Powiatu Urzędowi Rapport uczynić po-
„winna. W Artykule piątym tenże Dekret nadaie Prawo Właści-
cielowi upomnienia się o swoie pretensye u Rolnika przez zaskarzenie obwi-
nionego do Sądu, te obydwa Artykuły gdy Prawodawca wziąwszy nie o
rozwiązłey a tym samym mysl pomienionego Prawa w głowach obszernieyszy,
że włościanie ~~nie~~ uważany jako poddany ale czasowy ziemi posiadacz
w pewnym tylko terminie podług zwyczaiow w gospodarstwie przyięłych
jakoto około S.t Jakuba rolą dobrze obsianą Właścicielowi oddać, pre
tensye legalne zaspokoić, a w zaprzeczeniu będąc za przyzwaniem
Sądu pokoiu pierwszey niżeli wyprowadzi się z gruntu zatratne powi-
nien, a po dopełnieniu tego, ~~wydane~~ zaświadczenie przeniesienia się
przez Właściciela wydane, Władzy Administracyinej ~~dane~~ dla wymazania
Go z Xiąg kontrybucyinych, uczynienia Rządowi Rapportu okazane,
y przez nią urzędownie oznaczone, nadawać będzie Włościanowi przeno
szenia się; a każdemu Obywatelowi przyięcia Go do swoich Dóbr prawo, i
inaczey zamierzaiący uiścić tułaczą Obywatel karom Policyinym
podpadnie, szkody dawnemu Właścicielowi przez Biegusa zrządzone y koszta
wszelkie uiszczenie wyśledzenia y z prowadzenia ubytego Poddaka do pier
wszego miejsca wyniknie ~~z woroiu~~ obowiązanym zostanie.

Prawo takowe skoro wiele każdy dopełni, skoro dawnieyszego
miejsca one nie będą w Rządzie sprzyjało się pełnym, na ten
czas włościanin się przyjąć przez brak porządnego zaświadczenia
gdy ani na Wsi ani w mieście przytułku nie znajdzie, wróci do
pracy a Rolnictwu Ręce potrzebnych nie zabraknie pewnie spodziewać
się można.

ad 2dum

Udeterminowanie powinności panszczyznianych w pracy Wieśniaka lub pieniężney opłacie od wielu ważnych okoliczności zależy. nie masz tak biegłego Ekonomisty któryby coś pewnego w tey mierze napisać potrafił. Pokoy, woyna, Podatki y ciężary publiczne, handel, konsumpcya wewnętrzna, łatwość większa lub mnieysza pozbycia rożnego gatunku kraiowych produktów, wolność wywozu lub Jego zatamowanie, stanowią wyższą lub niższą cenę zboża a tym samym y cenę pracy Człowieka żeby iednak ten przedmiot każdego Obywatela interessuiący przez zbliżenie przynaymniey był dotkniętym Tabella dołączona jako Dzieło iednego z naysławnieyszych w czasie teraźnieyszym Ekonomisty za wzor służyć by powinna, albowiem odpowiada zupełnie na zapytanie uczynione od Rządu

ad 3tium

Podatki zeszłego Rządu dotykały Osobę, Chałupę, Komin nałog, y żywność czyli omasłę Wieśniaka, ale nigdy nie były uproporcyonowane do Jego możności to iest niestosowały się do wielości y gatunku gruntu który posiada. Podatek osobisty przeciwny systematowi ludności bo liczna Familia tym sposobem jest nieznośnym ciężarem dla Oyca podymne w równości opłaca zamożnieyszy Rolnik jak y ubogi Chałupnik lub wyrobnik Czopowe upoważnia nałog pijaństwa, drogość niezmierna soli jako produktu pierwszey potrzeby oprocz pomnażaiących się przez Jey niedostatek Chorob w ludziach y bydle ~~jest ona~~ dognębia klassę uboższą. Podatek więc gruntowy byłby naysprawiedliwszym a wymiar Jego powyższa Tabella w ostatniey rubryce przezemnie dodaney wskazuie. Należałoby iednak zrobić rożnicę między Rolnikiem Dobr Narodowych Duchownych, a Rolnikiem Szlacheckim Pierwszy y drugi dla tego więcey dary powinien że dobroczynnością Panuiących w Polszcze Monarchow udarowany małą Panszczyznę odrabia lub nie wielką opłatę wnosi do Skarbu, ~~drugi~~ Rolnik Szlachecki przeciwnie jako więcey robiący y opłacaiący Panu ~~swoiemu~~ sprawiedliwie zasługuie na zmnieyszenie Podatku.

Do 4tiem

Sposob nabycia do Własciciela przez Wieśniaka Gospodarskiey zaloży przy polepszeniu stanu Jego bydła stanowiąc. nie trudny mozniejszemu wypłata niebędzie ciężka ubozszemu z ochotą Własciciel zaspokoienie ustawi.

Do 5tiem

Własność ruchoma y nieruchoma każdego bez wyiątku Ziemi Polskiey mieszkańca Prawem zabespieczona bydz powinna, a stosunki między Włościaninem y Panem pod względem władzy powszechney, y obowiązki Jey ulegania jaką rozciągłość mieć mogą, następuiące punkta wyiaśnią.

Przy Własciciela Gminy lub Jego ustanowionym Gospodarzu Jurysdykcya Dominikalna jako przełożona Instancya utrzymywana koniecznie bydz powinna, do niey wszelkich interessow od Rządu poleconych wykonanie Sprawa ważniejszych między Robiącym a Robiącym tuyże Gminy zachodzących Ze. nie przechodzących rozsądzenie, nieletnich Dzieci Osob y maiątku opieka y dozor Policyi wewnętrzney ku bespieczeństwa publicznego, oko na włóczęgow y podeyrzane Osoby, ostrożność ognia y narzędzi do ugaszenia pożarow obmyślenie y zaiścia, Budowli regularnych z kominami murowanemi stawianie (według Taxy Roku 20 ninieyszego) Chorobem ludzi y bydląt zapobieżenie ochędostwa utrzymywanie, należeć także będzie

Sprawy drobne między Włościanami podobnież tuteyszey Gminy wyiąkiem Ze. Sprawy mężatkie ~~sprzy rozwodzie~~ z odesłaniem Jurysdykcyi Dominikalney Woyskiey wraz z przyięciem rozsądzić mogą, wyrok Jey iednak do polubienia exekucyi nie ranyka do poki przez Jurysdykcyą Dom: przyzwanym y zatwierdzonym nie zostanie. Sprawy między Włościanem y Robiącym zaye mogą sądzić polubione z wyrzeczeniem Obywatela Księdza dwoch Woyskich pisarzy uczciwych moralności, y rostropności, zaszczytnych zachowania, dwoch Ławników do wyższey Magistratury wiadomości rozsądzenia

Do Prawa Kardynalnego skoro prawodawca mieć zawsze będzie w pamięci tuż wyraz Salus populi suprema lex esto z Falwacia, ubespieczy los Nayważniejszey części Narodu

Do 6tiem

Powszechne zaprowadzenie szkołek parafialnych y Gminnych, gdzie prócz czytania pisania y nauki prostey 4. działań Arytmetycznych nauka Religiy tudzież obyczajności, Katechizm zdrowia, zamiłowanie pracy

zaszczepienie

zaszczepienie wstrętu do lenistwa pijaństwa y krnąbrności polepszy w pierwszey Generacyi los Wieśniaka; w Miastach Woiewodzkich y Powiatowych niechay będzie szkoła Rolnictwa ogrodnictwa y nauka przemysłowa, w pierwszey oswoi się młody wieśniak z lepszemi prawidłami Gospodarstwa, pozna korzyść z porządnie utrzymywaney zmiany ziemiopłodow z zaprowadzenia Koniczyny Lucerny y Jarzyn do wychowu porządnego bydła potrzebnych, jak małe Rolnik dzisieyszy o gatunku pognoiow ma wyobrażenie poznać to można naylepiey z popiołow y sadzy przez nich powszechnie wyrzucanych na drogę; — W drugiey przekonać się potrafi że praca y przemysł ułatwia każdemu byt dobry y prawdziwą obfitość wprowadza do kraiu, przykro iest widzieć pastuchow płci oboyga bądź spiących bądź proznuiących dzień cały, albo w miasteczku przekupkę pod straganem przy kilku kukiełkach bez naymnieyszey pracy poziewaiącą od rana aż do wieczora, w Kraiach gdzie Praca Człowieka ścisley iest wyrachowana a prozniakow liczba nie tak ogromna mało się widzieć daią podobne przykłady

Tym sposobem z dobrym gospodarstwem obeznawszy się Rolnik z tą łatwością zakupi Grunt od Dziedzica z jaką zakupowali dawniey Holendrzy a smutne Kraiu okoliczności wytrzyma y w obec nie przeniesie się Kraiu

ad 7mum

Zbyt wielka lub zbyt mała gruntu obszerność są dwie ostateczności Ekonomice Kraiowey nader przeciwne, Właściciel obszernego gruntu pomimo znajomości nayobszernieyszey nie może tyle użyć dozoru y pracy aby wszystko ~~wszystko~~ dobrze pilnie y w czasie przyzwoitym zrobionym było. Posiadacz na szczupłym Kawałku ziemi zamieszkały nigdy tych korzyści nie osiągnie jakieby Mu praca Jego zapewnić powinna, bo przez brak pieniędzy żadnych nakładow Gospodarstwo ożywiaiących uczynić nie może, nieurodzay upadek bydła y pierwsza Kraiowa Klęska zbliża Go do stanu niedostatku y nędzy, czego liczne dowody w czasie teraźnieyszym widziemy, średniey więc proporcyi trzymać się należy, a ta nawet do możności Rolnika do natury ~~czyli gatunku~~ gruntu ma bydź zastosowaną, wiele Kmieć, Półrolnik, Zagrodnik, Chałupnik, Komornik y w iakim gatunku roli mieć powinien Tabella dołączona wyiaśnia.

Na 45 morgach naywięcey a 10 naymniey życzyłbym mieć osadzonego Włościanina, dobry, zasobny, w czeladź mocne bydło y zapas pieniężny zaopatrzony Gospodarz podoła do obrobienia podobnego wydziału, słabszego y uboższego praca ledwie na 10 morgow wystarczy.

Oparty powyższym przekonaniem chciałbym aby rozrzeszkowanie jednej roli /nawet zakupnej/ pomiędzy Dzieci Braćmi wzbronione było mamy przykłady w niektórych Dobrach narodowych gdzie na jednej roli po kilka familij siedzi Wieśniak leniwy woli wyrobek w dobrej porze niż całoroczną, albo rzadzy ustawną pracę, Podgryzane Robiciom nie mogą dzisiejszej wytrzymać biedy pouciekali zeAli opuściwszy Domy ogrody y całe swe gospodarstwo, obrabiającego Rolki po lasach, flisaczką, zatrudnionego, walczącego się po miasteczkach żaden ciężar publiczny na Rolnie, ten co sprzedał umyślnie Konie y woły przez drugiego mowią i nie będziesz ciągał sprzężaju to nie gonne nie będą przez skutek więc opowszechnionego nieporządku wszystko spada na ramiona lepiej myślącego y pracowitego Chłopka który przeciążony ciężarem y gnie.

Wszystkie usiłowania Rządowe staną się niczym, niepokoje y pijaństwo będą, mieszkającemi Wieśniaka towarzyszami, uczucia honoru y ambicyi obce dla serca nie wzniosą, dusze Jego wyżej jak dzisiaj, przemysł na tym samym punkcie zostanie, a prośba dziękuj y nieznajomości Ich Pana umysłowe mi będą jeżeli przyczyny stan lata samotny Wieśniaka zrządzające zgruntownemi nie będą, a na Jego miejsce środki zaradcze przedsięwzięte nie nastąpią. ale są następujące

1mo Opieka jak najdzielniejsza Prawa własność Rolnikowi ubezpieczająca nieh Go nie prowadzi, ale do jego własnego prowadzi chociby z przymusem szczęścia, jak mówili Rzymianie Felicissimus est populus Romanus ut bona sua novit.

2do Zaprowadzenie szkółek parafialnych y Gminnych po wsiach Rolniczych Ekonomicznych przemysłowych handlowych po większych miasteczkach do czego Wydział Edukacyi Tanowszystkich przyczynić powinien ma materyały do tej waxny budowli. większej oczekiwanej przysposobione

3tio Ustanowienie pewnej ilości Gruntu dla Wieśniaka w miarę żądanej od Niego Łaskawszych lub opłaty

4to Wzbronienia Żydom Szynkowania y Bielenia w wsiach Prawdziwa przyczyna rozpicia Wieśniaków y Mieszczan czyli dozoru wodzenia do skutku Dekretu Najaśniejszego Pana tak mocno zapadłego

5to Zniesienia Dziesięciny wyłączonej za amortyzowaniem sposobowaniem kosztów uprawy siewu, zbioru, utrzymania z pożytków rolniczych/ przez Brzegi ilość, w dwóch ratach lub 4. opłacania się mającej.

f. ~~6to~~ Zatamowanie Żebractwa jako stanu Próżniactwo ożywiającego Kaleka prawdziwy lub niedołężny starzec ~~kosztem~~ /: za takiego przez Urząd Policyi uznany :/ Kosztem Parafij Gminy lub Familij y z składki Dobroczynności niechay utrzymywanym będzie

g. ~~7mo~~ Dozor Policyi po Miasteczkach dzielnieyszy czyli pamięć szczegulnieysza na wagi y miary, niechay biedny Chłopek trojako na wszystkim /: a mianowicie na soli :/ oszukiwanym przez Żydow nie będzie; to jest na gatunku, cenie y wadze

Te są myśli uwagi y życzenia Obywatela Rolnika ktory od lat 12 publicznie porzuciwszy życie dzieli swe Chwile ~~życia swoiego~~ z Klassą ludzi o ktorey ten tylko pisać może ~~ktory~~ co przez długie doświadczenie poznać Ją umiał. Wszrod zatrudnień y kłopotow codziennych do wieyskiego przywiązanych ~~życia~~ ustronia przy zakreślonym szczupłym czasie w tak ważney ~~ale~~ y razem obszerney materyi czuię, że wiele opuszczonym zostało, zapewniam ~~Zapewniam~~ jednak że własny interes odłożywszy na stronę, do ogalnego przywiązałem się, niczego więcey w całym życiu nie pragnąc nad to Ut sit bene Patriae

Dan w Łagowie dnia 27 Obra 1814 Roku

Puniążek

do JW. Prefekta

Podobałoby się, JW. Prefektowi umieścić mnie w liczbie Obywateli z Rządu prywatnego y ludzkiego z Włościanami obchodzenia znanych a tym samym żądać odemnie zdania w materyi polepszenia losu Rolnika przez Komitet Prawodawczy ~~[illegible]~~ od ~~[illegible]~~ od wielu oczekiwanych ani ~~obszerność~~ ważność pracy ani drażliwość przedmiotu dobrey mey chęci nie odstręczyły kiedy myśli moie pod Sąd Mężow co przyszłą budowlą, szczęścia naszego pomyślności Kraiu zatrudniaią się, szczęśliwy ieżeli ufności ~~JW. Prefekta~~ Rządu odpowiedziałem Potem upoważnienia y szacunku

L. Ocz. Puniążek

Gatunek Włościan

	W Dobrym Gruncie					W Średniey Roli					W podley roli				
	Włók.	Morg. Pr.	Morg. Reń.	Włók.	Morg.	Włók.	Morg. Pr.	Morg. Reń.	Włók.	Morg.	Włók.	Morg. Pr.	Morg. Reń.	Włók.	Morg.
1 Kmieciem Pługiem Własnemowi Cztemi woły Gdzie lub Byłey Dwu pie szych dwoyeam robiącey Drugim zaś Pługiem Podsiadłą Gdzieindziey robiącey powinien orać	1	30	—	1	100	15	16	20	2	120	36	—	1	160	12
2 Półrolnik czyli Półrobotnik tylko Pługiem Jednym Byłey Dwiema Czterema Wołami Jednym Gruntownych Dwu pie szych robiący powinien Oddawać powinności	1	—	15	—	200	15	—	—	1	60	10		240	12	
3 Ogrodnik każdego rzędu Trzechletni robiący powinien Oddawać powinności — — —		50	17	150	—	100	15	—	—	—	100	9	—	—	120
4 Chałupnik dwa Dni Gruntowe pieszo robiący powinien Oddawać powinności — —		100	5	—	—	67	15	—	—	—	120	6	—	—	80
5 Komornik 1. dzień pieszy robiący powinien Oddawać powinności — —		50	2	150		33	15	—	—	—	60	3			40

	Włók.	Morg. Pr.	Morg. Reń.	Włók.	Morg.	Włók.	Morg. Pr.	Morg. Reń.	Włók.	Morg.	Włók.	Morg. Pr.	Morg. Reń.	Włók.	Morg.
1 Kmieciem Pługiem Własnemowi Cztemi woły Gdzie lub Byłey Dwu pie szych dwoyeam robiącey Drugim zaś Pługiem Podsiadłą Gdzieindziey robiącey powinien orać	1	60	12	16	—	2	264	13	60	1	276	10	16		
2 Półrolnik czyli Półrobotnik tylko Pługiem Jednym Byłey Dwiema Czterema Wołami Jednym Gruntownych Dwu pie szych robiący powinien Oddawać powinności		240	12			1	132	24	100		200	10			
3 Ogrodnik każdego rzędu Trzechletni robiący powinien Oddawać powinności — — —		120	12				246	10	220		142	10			
4 Chałupnik dwa Dni Gruntowe pieszo robiący powinien Oddawać powinności — —		80	12				142	7	60		96				
5 Komornik 1. dzień pieszy robiący powinien Oddawać powinności — —		40	12				72	3	100		40	10			

Pismo moje w materyi polepszenia losu Wiśniakow
z nakazu Rządowego przesłane naprzód wygoto
wane.

144

Kopia Listu Krola Jmci P. N. Mitt do JchmcPanow Senatorow pisanego

Wielmożni Uprzeymie Nam mili

Nadchodzi znowu Ordynaryinego Seymu prawom czas naznaczony dla Naszey Osoby Krolewskey, czas myśli troskliwych y starania, czas kosztow y nakładow niemałych podróżnych y domowych niewczasow bezdennych (: a day Boże niedaremnych :) prac y utrudzenia pełny. Dla wolnego zaś od wieku Narodu w tych nieszczęśliwych czasach częścią dla wewnętrznego nieporządku niewolą ściśnionego poradzić sobie jednak przez wolne y zgodne głosy mającego prawdziwie tempus acceptabile et Dies salutis. Dlaczego My przykładem dobrym przodkując lubo zaś niepomału terrent Exempla priora tak wiele nie pożytecznie zeszłych Seymow niezwątlonym jednak żadną trudnością umysłem bierzemi na siebie arduas Cogitationes do Prowadzenia za Pomocą Boską tey obrady publiczney do jak naypomyślnieyszych skutkow. Żądami jednak oraz w Uprzeymości Waszey ktorey doskonałą przezorność: rostropną y szczęśliwą radę z dawnieyszych Czasow doświadczone mami, ażeby Nam jaśniey otworzył zdanie swoje quid facto opus sit do dźwigania Oyczyzny tak z nieporządku wewszytkim ukorzenionego jakoteż z umnieyszoney znacznie w Oczach Sąsiedzkich Narodu opinij y kraju naszym z przyczyny niedostatecznych sił ktoremi więc jedynie Jmie Sława y Całość Krolewstwa Dobrego. Zatym przy oświadczeniu Łask Naszych Uprzeymości Waszey od Pana Boga Życzemy.

w Dreźnie D. 12 Miesiąca Maja Roku Pańskiego M. DCCLII

Panowania Naszego X. IX.

AUGUSTUS
Rex.

Kopia

148

Presentto Dnia 23 Julij 810 № 60.

Komitet tymczasowy do rożnych Dzieł w odstąpionym do Rossyi od Austryi Kraiu ustanowiony —

Gdy Przysięga Homagialna Poddaństwa wierności Nayiaśnieyszemu Imperatorowi Alexandrowi I na dniu 29 Junij 1810 w Mieście Tarnopolu przez Obywatelow osiadłych Xiążąt, Baronow, Hrabiow, Właścicielow, Dobr ziemskich, liczne Duchowieństwa, Deputowanych od Miast Magistratualnych, Deputowanych Starozakonnych Powiatu Tarnopolskiego z Częściami Brzezańskiego, Złoczowskiego, y Zaleszczyckiego, iak nayuroczyściey wypełniona została prócz tych Osob ktore dla słabości zdrowia, oddalenia lub innych Gruntownych Przyczyn, stawić się niemogąc stosownie do Uniwersału JW Taynego Sowietnika Senatora Kawalera y Namiestnika Naywyższy Władzy Theulsa onemuż Przyczyny słuszne przedstawiły y uzupełnienia tejże Przysięgi osobistym stawieniem się w Komitecie maią otwartą drogę —

Gdy iednak Szanowne Duchowieństwo obydwoch obrządkow wielu Obywatelow Szlachty, bądź na Dziedzicznych bądź na naymnych Gruntach osiadłych, Miasto Trembowla dla nie dostateczney Plenipotencyi, Mieszczanie bądź osiedli w Miasteczkach Prawami Magistratualnemi nie zaszczyconych cały stan włościański onychże dla niemożności zgromadzenia na jedną mieysce wszystkich tejże nie wykonał, przeto Komitet w skutku wyraźnego Rozkazu JW Senatora Marszałkowi Białostockiego Obwodu JW Hrabiemu Starzeńskiemu y JW Hrabiemu Krosnowskiemu na dniu wczorayszym intymowanego uskutecznienie wskazuie w następuiącym sposobie

1mo Każde Miasteczko iako y wieś osiadła włościanami, Rolnikami, za wezwaniem przez woytow Przysięznych na dzień y godzinę od Zwierzchności Dominikalney przywołane

przywołam; w przytomności Właściciela lub Jego Zastępcy Mandatariusza Justyciariusza, bądź Komissarza Xdza Parocha, Plebana, Woyta, Przysięznego Dziesiętnika wybrać ma dwoch Deputatow Mężow sędziwych, zdawna za Sędziatych, sprawiedliwych, cnotliwych, wiary godnych nie notowanych y do Sądowych odpowiedzialności nigdy nie pociągnionych do wykonania tejże Przysięgi w Imieniu całey Gromady.

2do Takowego wyboru Właściciel lub Zastępca Dominikalny Xiądz Pleban Mieyscowy Woyt Przysięzny, Protokoł czyli Akt podpisze y Deputowanym odda.

3tio Miasteczka y mieysca do wykonania tey uroczystości JW. W Komissarze Rządowi do oney odebrania iżeby świadczenia są wyrażeni in Annexo /.

4to Do tych Mieysc JWW Komissarze Rządowi na Dzień 24 Julii 1810 podług Rus: Kalend: przybywszy, trzy Dni całkowite do tey czynności poświęcą. —

5to Nie determinuiąc wybranym Deputatom wieskim y Miasteczek nie maiących Magistratow, mieysca gdzie się stawić maią, wolność się zostawuie, Deputatom stawienia się rano o godzinie osmey, każdego z trzech dni, tam gdzie którym Deputatom bliżey y do godniey z swemi Plenipotencyami czyli Relacyami wybor dowodzącemi. —

6to Po wysłuchaney Mszy S: solenney w krotkich słowach przedstawieniu przez Plebana mieyscowego obowiązku, y świętości Przysięgi takowo naczytaną przez Kapłana Rotha Deputaci wykonaią, wykonanie podpisaniem Rothy zaś JWW Komissarze Akt wykonaney Przysięgi zaświadczeniem podpisu zatwierdzą, zaświadczenia Deputatom wykonaney Przysięgi wydadzą Plenipotencye ad Acta wezmą. Dzieła do Komitetu odeszlą ku przedstawieniu JW Senatorowi. —

7mo Rownie Szanownym Obywatelom Szlachcie ktorzy na dzień 29 Junij znaydować się w Tarnopolu nie mogły, do Ich nienia tego Obowiązku wskazuie się y ustanawia mocą JWW Komissarzom nadaną, wykonaniu oneyże zachowaniem powyższych solenności y formalności

8vo

8vo Jako zaś wykonaniu Przysięgi iest każdego obowiąz-
kiem Poddanego bez różnicy stanu, tak Jchmć Szlachta
nie osiedli na swych własnych Dziedzicznych Gruntach, lecz
na Czynsz z umowy z Dominiami lub naiemnych Gron-
tach, takową Przysięgę bądź przez Deputowanych od
całey osady czynszowey wybranych y od Jurysdykcyi Domi-
nikalney zaświadczonych bądź osobiście stawić się przed Ko-
missarzami Rządowemi mogą, bez boiaźni uszczerb-
ku y Przesądu prawem ich rodowitości gdy ta przed Komis-
syą Wywodową następnie udowodniona zostanie. Ci
zaś Jchmć Szlachta która Legitymacyę swoię iuż w
Rządzie Austryackim dobyła z nią przed Komissyą
stawić się y wykonać tę Przysięgę mogą.

9no Roty Przysięgi authentyczne do których tyle ile po-
trzeba Arkuszy wszywać dla kontynuacyi podpisów moż-
na, Komitet dołączył do Duchownych w Muscach ozna-
czonych, o uskutecznieniu odniesienia oczekuie.

Dan w Tarnopolu na Sessyi Komitetu XII Dnia 5/17
Julij 1810 Ignacy Hrabia Krosnowski Komi-
tetu Naczelnik.—

No 59.

Mianowanie Wezwanie y Uproszenie

z JW. WW. Komissarzow Rządowych do odebrania
y zaświadczenia y Zatwierdzenia Przysięgi Homa-
gialney Poddaństwa wierności od tych którzy onyżeni
Dnia 29 Junij 1810 wykonać nie mogli.

Miasto Zbaraż
Kazimierz Rudnicki z Mszanca
Korytowski Franciszek z Iwaczan
Koszelaczynski Josef Prezes Magistratu

Tarnopol
Konopka Jan Baron z Mikulinic
Dzierzanowski Augustyn Komornik z Stupek
Hulimka z Tarnopola

Miasto Trembowla	Starzenski Leopold Hrabia z Magielnicy Dulski Wiunty Hrabia z Loszniowa Sliwinski Syndyk miyscowy
Sta Skałata	Dulski Jwon z Kołodziejowki Moraski Stanisław z Berezowicy
Sta Chorostkow	Bobroski Michał z Kluwiniec Gromnicki Jan z Paszkowiec
Husiatyn	Baworowski Mateusz Hrabia Kopaczyniec Mystowski Jacek z Dzwiniacza
Czortkow	Starzenski Stanisław Hrabia z Ostrowa Lipczynski Faustyn Komornik z Hałuszczyniec
Jazłowiec	Poninski Karol Xiąże z Czerwonogrodu Heydel Baron z Łatacza
Jezierzany	Czarkowski Tadeusz z Wysuczki Wolanski Jozef z Beremian
Uscieczko	Borkowski Dunin Jakob Hrabia z Korolewki Hohendorf Jozef z Szuturminiec
Korolewka	Borkowski Dunin Wiunty Hrabia z Szuparki Komar Władysław administrator z Skały
Zaleszczyki	Zielecki Jozef z Byczkowiec Rumlanski Jędrzey z Czarnokuniec
Uscie Biskupie	Wolanski Mikołay z Pałosuwki Krzepicki Jędrzey z Powiatu

Z mocy wyraznego Zlecenia JW Senatora Thuylsa podpisuiemy. — Dan w Tarnopolu Dnia 5 July 1810 Roku

Michał Hrabia Starzenski Marszałek Obwodu Białostockiego.

Jgnacy Hrabia Krosnowski Komitetu Naczelnik. — . —

Monseigneur

Mam sobie za wielki honor JWD: doniosszy tu złączony Abryf ni:
skiey lenij Pałacu iego przez ktory JWD: obaczy dyspozycyę regularną y
wygodną ktorą mu podaię iak mię przywiodło iednak rozrucić iedne
wielką część murow nie wygodnych y wystawić insze na nowych fun
damentach. Sieni ktore służą przeysciem na Salę będą iedną pię
kną sztuką tego Domu przez puł narożce, ktore będą mieli ok im
daię w głębokosci dwoie drzwi A. w tych puł narożcach ktore będą mi
li okna wzwysz dodadzą więcey iasności we dwoch przeysciach ani:
żeli gdy by się była zostawiła Sionka graniasta z kontami B. słu:
żą na schowanie stołow y inne ruchomości ktore chowaią aby nie
były na oczach ludzkich nie zażywaiące, w dwoch iamach C. będą
ławy dla warty y gwozdzie dla wieszania broni, w czterech oknach
D, w przeysciach będą ławy dla lokaiow, a te przeyście służy mieysca
dla ludzi potrzebuiących rozmowy, Troiste mieysca E. z kąd palą
wszystkie piece domowe, są zamknione drzwiimi aby dym był zat:
rzymany y nie przeszkadzał w Sieni, Dwa przed Pokoie ktore słu:
żą mieyscem iedzenia iako też y Sala, będą mieli ieden piękny
komin F naprzeciwko okna średniego y ieden piec G. do wygrzy
wania ich, konty y odległość okien, aż do murow, są rowne we:
wszystkich mieyscach, co nie iest tylko iedną wielką wygodą dla
ruchomości, ale ieszcze większe pomiarkowanie że kożdy będąc dos

przestronny dla położenia krzesła y Taburetа, a to pomiarko
wanie przymusiło mnie odmienić wszystkie okna, ktore teraz
są w Dystynkcyi podobnieysze aniżeli przed-tym były, we dwoch
pokoiach Łuszka I. są postawione iako maią bydź, nogi ku ok:
nom, Te pokoie maią każdy swoy piękny komin K y ieden
piec L. ktory iest w iednym koncie aby nie był bliski łuszka
żeby nie zabierał część pokoiu co iest wielka pozorność w tym
pokoiu, z iedney strony łuszka są iedne prawdziwe drzwi m;
ktore prowadzą na Salę y daie kommunikacyę z dwiema pię:
trami, a z drugiey strony łuszka są fałszywe drzwi, n. dla u:
czynienia Symetryey, ktora może służyć na Szafę albo Bi:
bliothekę y czyni wielką wygodę. Te dwa kabinety porząd
ne są rozwleczone przez drzyi O. te kabinety do wygody maią
stopnie niewielkie zabieraiące mieysce a iedne drzwi P ktore są:
pod obiciami. Ten Jey Mci Pki służy do schowania drobiazg kon:
fitur y likiorow, a Ten Jmci Pia do pisania, Sala iest do kto:
rey w piecu pała przez komin Q na przeciwko ktorego zrobią
wielką pułkę R przed wielkim piecem są z drugiey strony
komina iedne fałszywe drzwi T. ktore służą dla złożenia drzw
do pieca, Garderobba Pan pokoiowych ma ieden Piec U. y:
ieden mały komin W. trzy konty na Szafy X a dwa konty
Y. dla łuszka aby mieysca siła nie zabrało, Ta garderobba iest
rozwleczona przez drzwi Y z boku sieni y z przed pokoy, a przez
drzwi Y na boku pokoiu iest bardzo iasna przez iedne przegro
dę Y iedne okno w zwysz drzwi na wielkie schody ydące
Te Cztery piece L. y G będą 7 stop wzdłusz 3 stopi wszerz a
14 stop wzwysz, Ten zaś do Salli może bydź troszkę większy
a Ten z garderobby mnieyszy, ale wszystkie iedney wysoko:
ści, będzie mała garderoba dla kamerdynera, a ich wielka gar:
derobba będzie na pierwszym piętrze,

Wywyszyłem wszystek spod Pałacu na 7 palcow aby nie
było tak wilgotno, oraz zniżam podworze zkąd biorę ziemię ka
mienistą y stare ruiny dla podwyższenia we wnątrz Pałacu
y potrzeba będzie aby JWMPdziey kazał dnia iednego zniżyć

całe podworze wielkie choc by y do Ulicy aby wilgoc nie szła do Pałacu a gdy bym ia był na JWDzieia mieyscu kazał bym zawalić ten stary wielki kanał co nie iest tylko iama na ziaby bardzo wielka do ogrodu a kazałbym z robie mały basin mierny y nie głęboki tylko iak ten ktory iest ogrodzie, Materya z wielkiego starego basynu może wszystka służyć dla konstruktcyey Pałacu iako y stopnie od Sangow, prosiłem oto P: Rybczynskiego aby pisał do JWDia iako się WPDwi to podoba, ktore mogą służyć na schody Domowe gdzie bym mogł napełnić stary basin tym gruzłem ktory mię przymusza wywieść z podworza, bo ieżeli WPDziey approbuiesz temu, zaraz rozkaże do walenia mularzom, JmC P: Rybczynski aż dodziś nie miał dość wapna y temu winien że te piętro leniy niski nie było skonczone aż około 15: Julij, co iednak iak mi obiecuie że go będe miał dostatkiem, Spodziewam się ieszsze wystawić ten Pałac nay mniey z przykrycie iego

Opisanie Pałacu
Inwentar

15.

513. 38 z pliku 9.

Szczera y bez wszelkich particialitatum okoliczności przez iednego Polskie Ziemianina, nieodrodnym teyże Oyczyzny Synow z dawnego Aphorismu podłą wyrazona Minerwą przestroga.

Principijs obsta sero medicina paratur.

A ktoż nieprzyzna? że to iest gedna wszytkich Medykow y Naturalistow decisia, iako dwoiaka ciała ludzkie afficere zwykła gorączka, iedna externa, a druga interna. Pierwsza ciału swemu szkodzi, y onęż przecię z pewną zdrowia nadzieią wątli. Potwornia zas zewnętrzne opanowawszy, człowieka sensus y serce, albo go w wielkie discrimen wprowadza, albo z zycia cale ogołaca. Oyczyzna nasza coz iest inszego? iezeli nie iedno Corpus, virtute z Stanow tey Rzptey animatum, troiaką iak w ciele ludzkim figuruiących y reprezentuiących duszę. Ta azaz niewidziemy y samym nieszczęsliwosci nie uznawać skutkiem, w iak cięszkim zostaie, dwoiaką złozona gorączką terminie. Jezeliby zas takowi znaydowac się mogli, prywatnemi zaslepioni interessami, ze iey niebespieczenstwa widzieć, y uznawać niechcieli, na tych zawołac należy, Sentiant lapides si vos non vultis sentire homines. Powierzchna iest Iey gorączka postronny Nieprzyiaciel, libere y bez wszelkiey resistencyey po wszytkich Iey Prowinciach grassuiący, ktoryby był pewnie, nisi provocatus et lacessitus, nie przyszedł ani tak wiele, ciału oneyze z naszych fortun y substancyey złozonemu, niezadał cicatrices, ani tak znacznie nie zaszkodził. Quis justius induit arma scire nefas, magnose Judice quisq tuetur. Lecz ta iest ad curationem snadnieysza y łatwieysza, tylko sami chcieymy, y do tego iednostayne serca, y usiłowania nasze applikuimy. Do czego skuteczny dość sposob y srodek się podaie; to iest niepostponowac, owszem acceptowac oblatam Krola Jmci Szwedzkiego inclinationem, ad media pacis, ktore iezeli się znaleść mogą, adequata y Rzptey proficua, czemuż Ich nie przyiąć? niewdaiąc Salutem publicam indubiam często omylney fortuny aleam, iako tez ostatka fortun naszych in Prostitutionem et interim wolnosci. Czy iestesmy prozną nadęci Sąsiedzkich posiłkow nadzieią? ktore więcey szkody y zguby y niebespieczenstwa przynosić zawsze zwykły. Azaż tego nie iest Swiadkiem y iawnem documentem, przeszła y teraznieysza woyna Szwedzka, co nam te auxiliarne Woyska pomogły iako był amicus plusquam Hostis, w naszey to dobrze haeret pamięci. Z drugiey strony reflectowac się należy, y iustum metum mieć potrzeba z iaką imprezą y Intencyą mogły wspomnione bydz nam dane Subsidia, aby nie taką, iaką niegdys Philip Krol Macedonski wyzwany, tot Graecas Respcas zazył, ktore rownym sposobem sub specie amici z swoiey wyzuł wolności, lubo iednego Narodu y ięzyka rządziły niemi Magistratus. Takimze pretextem Soliman Cesarz Turecki Węgierskich tak wiele miast y Fortec cum suis territorijs posiadł. Domui Austriacae parco. A nieiest to metus Panicus upewniam, albowiem zawsze był w osobliwey Antenatow naszych consideracyey Duchem Prorockiem przeczuwaiących, iak nam iest y powinna bydz w swoiey reminiscencyey suspecta Sąsiadow naszych przyiaźń, ktorzy od wiekow, torvo na wolność naszę poglądaią oculo, y oneyze gdy się czas y okazya poda inhiat, albo przynamniey lucrum z niey quaerunt et consequuntur. Zebym się fratribus meis vana loqui et narrare niezdał, przywodzę zywe na dowod prawdy przykłady. Pierwszey Szwedzkiey za takowesz posiłki imperialne (ktorych radzibysmy się byli w prętce pozbyli, dla zbytniego w Wioskach naszych zachowania się) ledwo smy per tot lustra zupami solnemi wypłacili. Teraznieyszey zas woyny loquuntur Ich dobra nasze discretionem summâ cum nauseâ. Marchioni Brandeburgico lubo Feudatorio nostro, musielismy Lemburku y Bithonia z swoiemi Powiaty 100000 co rok do skarbu Rzptey conferre przez Antecessorow Jego zwykłych, a co większa Jurisdiki Dworskiey, albo Braci naszey tamteczney Szlachty Pruskiey a Sententia Ducis do Dworu naszego

appellacyey

appellacyey y Elbigga do czasu ustąpić musieliśmy. Han Krymski nietylko Jaserem
Dobrze Sobie nagrodził ale też słusznie na Łozuchy co rzeczabierał. Teraz zaś Ci Sąsiedzi
ieżeliby nam Suffragari chcieli, niebez obligacyey pewnie. Pierwszy Cesarz, chciał by
nas w powtorną absq omni consolatione, iak przedtym, wcięgnąć Ligi, ktora ciąk
w ciele nas Milionow długu wzysku coprowadziła? Absolwiem się Rzpta rada nie rada
nad potrzebę swoią ad continuationem Woyny Tureckiey trzymać musiała; związa
ne maiąc ręce, tak wiele na corocznych Kampaniach Ludzi Straciwszy pacisci ea partes
z Porta o Pokoy. Drugi approbacyę Pruskiey wyciągał by Korony, Elbigga ratione inte:
ressu swego, y czego ciągle do pominał by się, y podobno ea Pseudo całe wytomać by chciał
Trzeci Han Tatarski ochotny na tę okazyą zostaiąc także co y pierwszey poszedł by y po
stąpił Sobie maniera. Carellosciewski lubo tak wielki Krola Imci Bobratyi y tenże
buie niechciał by decede Sobie, bobysmy Siewierszczyzny tak obszernej Prowincyey
Xięstwa Smolinskiego, Czerniechowskiey, Lijowskie y całego Zadnieprza in perpe:
tuum zapomnieć musieli. Zewnętrzna zaś tey miłey Oyczyzny naszey
gorączka, ktora nie tylko sensus vitales, prorogativas, to iest Iurisdictiones Stanow
Jey, ale też y serce samo Krolow y Panow naszych, primum vivens et ultimum
moriens pieszczoną wolność in simu desiderio wychowaną opprimit et corpat. Ta nie
insza iest, tylko Domowe in Partes obliquas Scissie rozstargnione particularibus pry:
watnemi interessami rozerwane lucris et commodis civium animusze, diffidencye
Pana ad Status et Ordines. Gdzie to barzo niebespieczny Maligny paroxism nie
może iednemu Stanowi do drugiego Confidencyey, stracić Pana do Poddanych a
Poddanych do Pana y suspitionować ab utrinq o Sobie. Jednak y tu ieszcze despero
wać nie trzeba, bo nato Salubris może bydź medella, y znaleść się słuteczna pro:
servativa, tylko na Dworskie resentimenta, ktorych insze dla utrzymania złych y
przewrotnych intencyi, iest obiectum nie amic niedbaymy, owszem dowiedzmy się
pożądamy: że Rzpta nasza zawsze iest wolna Pani et arbitra sui, do pierwoż
gdy prawie desorta a primo capite, primoq Statu sui zostawa. Wystąc na Traktat
z Krolem Imci Szwedzkiem z każdego Xięstwa Postow, Ludzi do Dworskich y
postronnych interessow dalekich candido inspectore prawdziwoq miłość Oyczyznie
(Ktorey honor y fortuny mamy) conserwuiących zadnemi bonis privati respektami, et
servili obligacyą nie ewodzących się nietylko ad tractandam, dulcem cunctis morta:
libus pacem, absq omni (jednak minima quaq avulsione Provinciarum, ale też essyscą
tionem intuitu, komu będzie należało, tak wielkie Rzpty y cesarze dawna wszelkich
sekrytych arcana? Kto wprowadzenie Wojsk Saskich inutilis cale militis iako do
Korony, tak też Xięstw radził, y okazyą tak wielkiey wszystkich Prowincyey ruiny
stał się? Kto injugulum wolności naszey z Krolem Imcią Węgierskim pacisceby
y Woyska zaciągał, ktore iuż było w Węgrzech in oppresionem nostri gotowe? Kto
abominanda Xięstw desolacyą y tak wielu tysięcy ludzi internecionis komen:
tum, horendum tamże bellum Cywilnieiszy? Kto według pożądanej Regnan:
tium naszemu Pro Sapiencia pedat sposob persequi y na Ich zdrowie y Stat
czytną fortunę nullq beneficio Panowania teraźnieyszego wsparty mściwie na
stępie, nie insze podobno racyą, tylko aby Ich potencia, iako Rzpty inomnem
casum proficuâ, tak temu, ktory do absolutey Dominiy tendit, y rzeczy Liertus
fermu dicitis niebyła, a sequuella y Machiavelskiem sposobem uszyta Domo
wi Sąsiedzkiemu Sukienka, ana insze Domy ktore są Luminaria Oyczyzny
et Bases Rzpty przydata się y trwała. Poco Pan Gateli natenczas Xięstw
Prowroctawski, iako do Krola Imci Duńskiego, tak y Szwedzkiego, absq consen:
su Reipcę iechdzic dowazyć się? Co tam traktował? Reddat in facie Reipcę
rationem, na wieczną in posterum pamiątkę, serio judicandus et adequatis

audus

ausui Jego pomis damnandus? Kto W X Lit. meditabatur y praktykował gru-
nic advulsionem? ostatka Inflant y Kurlandyey, ut Satis tylko fiat imprezie
Jego, na zgubę swobody obroconey ustępował? Kto potym woyną Królowi Im.
Szwedzkiemu, contra omne fas et perpetuum Ordinis, pospolita et Vilipens a Rzepa
Majestate wypowiedzieć śmiał? Który ex Senatoribus et Ministris Status, pi-
sać y na niey Continuatią oneyże in Senatu consilis resolwował, et formam figura
z Rejsca na ten czasy wyszły prejudicium Powagi Jey y Jurisdictiey uczynić śmiel
zaco Gliniańskę by w nich odnowić animadversią Rzpltey inrecompensam nale-
załe, która iezeli Sub Hereditarijs naten czas Regibus nadata ię, dopiero zby
teraz in libertate uszła cuius conniventia et instinctu Kurfürst Im. Brando
assumpsit titulum Regis na Xstwo Pruskie in Pheudo tylko do czasu powie
rzone Rzpltey. Cuius Rasu et permissu Elbiąg z Kontrybucią Rzpltey odebrany?
Kto z Carem Moskiewskiem wpetaiemne y ściśle ná supponendum iż Szkodliwe
inscia Rzepa rabne posiłkow radził wynyść w koniectury? Kto Colluvicm Koza-
ków do buntow przywodził? et ex primo flore iak nowe prawie, tamtych Kraiow
Colonią z tułpił. Tam ię y inne odkryię artes, y będzie miała Rzpta lumen, który
ex tribus Ordinibus winniczyszy, który ad ruinam nostri et despectum Subiecto-
niem godził. Ktoż mocno wezmie Rzpta informacyą kto iey violentum toxicu
chciał, a kto Salubre profinare antidotum y pomyśli Skutecznie o sobie, ut
fiat conservatrix Suimet własnemi wsparta Siłami, nie emendicando Ichy Po-
stronnych Narodow których opprobrium facti Sumus, ani ię na woyska Saskie
spuszczać będzie, które magis obsequio prodese mogą aspekturuię, y iuvenuran-
do utwierdzam, że zdaleka y przez Spary patrzyć in mala nostra gotowe futuro
nostri oczekiwaiąc exitum. Albowiem wprzód W X Lit. potym cała Polska
z Prowincyą Ruską y Pruską partim ogniem przechodami, partim mezne-
mi z niewymowną aggravatią exulami zruinowawszy, woysku naszemu
przeciwko Prawu y słuszności, Jurisdictiey Hetmanow hyberny zabrawszy,
do tąż iedne pożądzisku miasto iakiey Simulo Regi et Exercitui resistencyey,
albo przynamniey pobliskim wdziękom pomocy, absq omni fructu zaoczętey po-
ry woiennej maiącą. Drugie w Jozuim cum convulsione immunitatum ma-
sta iego et oppressione Obywatelow Jego sterviliter obsistent. Snadnaż tedy
futurorum illatia, zeznich Subsidium, albo nie pewne, albo nieychto, na które
iezeli ię tylko reflexować będziemy, przed czasem zginiemy, albo attrita et concus-
si congerie malorum zostaniemy, et in praedam furentis poydziemy. Iztąd
pewna niewątpliwey nieszczęśliwości naszey consequentia, kiedy Bona con-
fultur, Sagorum capita. W Malborku czy radzcy zdrada? atu cała Polska
sub tributo genuit oppressa abominanda desolatio Prowinciarum dzieciąc, in-
nocuas fundit Sanguis. Ptacz Vbogich Ludzi przebija niebiosa; albo an-
nuente Zawistnych concursu wyrokow, albo czy nihil curante, czy permit-
tente tey Rzpltey mobili, z dawney anticipacyey, Narodowi naszemu sprzyiac
y correspondować vilipendenti. Dla czego evidenti et imminenti zawsze
zabiegać periculo, należy ex duobus malis minus eligendo albowiem Satius
na fortunie, która iest recuperabilis et resarcibilis zawsze dwanaście
aniżeli in libertate unica wzycia naszym Szlachcicom odpor umiano
chtari, kto by zas in minas, et fulmina regnantis ię oglądał, ten Szlache-
ckiego nie godzien będzie Charakteru, gdy ię znac y czuć nie chce wolności
iest urodzony prerogatiwie. Niegodzien mowić godnych Kwich Antenatow

Imienia

Imienia, ktorzy za Sciś. Pamięć. Zygmonta III Krola Seym inquisitionis otrzy
mawszy, wczym był pomieniony Pan wykroczył, poprawili y do tego onegoż przy
wiedli, że nam Pacta Conventa znowu potwierdzić przysięgą musiał, oraz wy:
przysiądz się bronił, iako tego, comu Zamoyski Hetman y Kanclerz W. Koron.
dowodził, w intencyey swoiey niemiał, iako wyieżdżać za granice insciа Re:
pca nietylko cum alijs Principibus, ale nawet y z Oycem swoim na ten czas
Krolem Szwedzkim niepowinienby się był nigdy widzieć, y ten to był Electoris
rigor ta nie wzruszona furijs quibusvis wspaniałość serca Jego, więc podobnym
idąc torem szkodliwym Dobru pospolitemu nonconvenit każdemu, z nas aplaudować
respectom, bo iesli by się komu przeciwne w głowie rosciły chimery, y na powie:
trzu inanes omylney nadzieie y niepewnych obietnic chciał captare ventos,
niech w głęboką weźmie reflexią że to dubius incertusq belli eventus zwłaszcza
przy takowey zdrożnych animuszow dissonencyey, y trudney barzo 3 Stanow tey
Rzptey coalescencyey. Stać iest praecustodicia iako konaiącą Oyczyznę naszę z
tak ciężkiey maligny, ktoraiey, iako ab extra tak ab intra dokucza, uwolnić
możemy, tylko się źle targu tego, w ktorym uspieni wszyscy iesteśmy, rzeźwo
oczuimy, wszytkie siły na Conservatią Jey obrocmy, prywatne zawzięto:
sci y diffidencye na stronę odrzuciwszy, poki ieszcze czasu, zdrowia, sposo=
bow et viros Consilij stawa, hac apposita per necessariâ apendice, abyśmy nie
uspokoiwszy Oyczyzny in censuram et retributionem, ktoiey hoc malum cau:
savit, wchodzili. Albowiem gdy się Dom zapali, a zaś nie pierwey do uga:
szenia ognia rzucamy się, niż w indagacyę, ktogo zapalił wchodziemy. Do
bliskiego w zatonieniu okrętu, a zaś się nie pierwey do ratowania Jego za:
bieramy, niżeli animadversią nad nieumięiętnym lub nie ostrożnych rząd:
cą Jego uczyniemy. Czego powetować potym antiquo more et zelo Seymem
inquisitionis życzę y radzę mancipata et servilia aulae subiecta w obradach
wchodźmy, bo te venales animae Rempcae przewrotnemi mięszaią Conceptami
inter status maiestatemq diffidencye roszczą, zelum et curam szczerych pro
bono publico Catanow, in Crimen laesae Majestatis et perduellionis obracaią
Instructią swoią ad abrupta regnantes prowadzą, y wolność ohydzaiąc, ad
absolutam Dominationem sposoby podaią, owo zgoła by z naylepszego Pa:
na naygorszego uczynią. Co wszytko alta mente mieć powinniśmy repo:
situm, et ad executionem przywieść, hyba że iuż tey wolności, kto:
rey nam wszytkie zazdroszczą Narody, termin y kres wychodzi, albo:

Quod si non aliam venturo facta Neroni
In genere viam magnoq aeterna parantur
Regna Deis, caelumq suo servire Tonanti
Non nisi saevorum potuit post bella Gigantum
Jam nihil o Superi quaerimur scelera ipsa nefasq
Hac mercede placent.

Lucanus.

Kopia listu pewnego z dworu pisanego
do iednego z Jch Mci Panow Senatorow

151

Jasnie Wielmożny Panie Kochanie przymawiasz a niewinnie abym miał Wmć Pana zapomnieć ale uważ Wmć Pan dobrze iakie iest vltimum periculum przeymowania hołdu teraz ze umyślnego do Wmć Pana widzę dla tego pouszały napisz. Consilium to bostomitale mogłbyś nazwać peior Medicina morbo Indugerunt Pana w tamie Laburyńscy czego ia nigdy niezychybł. Bo nadosc ze Seym niekształtnie bano zerwalismy ale naraziliśmy wth Ludzi tak godnych Jch Mć PP. Posłow Sendomierskich ktorych bydź raczey potrzeba całe Subiecta swoie uchymać w reputacyey abyby ich interessach Panskich na Seymiku pomocni y aby apud Populum mieli credit zurbysto na Pana Dąmbrowskiego całe Wmć Pan prudenter Sądzisz te wychierować inuidią Jeno ze mądrze było inaczey bo P. Dąmbrowskiego na persuazyą JX Kanthusza PP. Sapiehow y P. Marszałka Wł. odstąpił wszytkiego insperate y wrocił się do Izby Poselskiey nad nasze spodzienowanie. Zaczym ze iuż niemal przystępowano do obierania Marszałka niemożna zurbydź bykotych do tego zaczyć boby był Marszałek niepochybnie stanął a ieszcze podobno nie Nasz ale P. Chodkiewicz. Miałbyś był Wmć Pan uciechy wielkę iaka natenczas była trwoga y tarras w Polaku Panskim skoro usłyszano ze się Dąmbrowski wrocił cum achuitate do Izby. y ze iuż Marszałka obieraią. Jeszcze do tego przyniosłby ktoś niepewną nowinę czy umyślnie ze iuż Posłowie od Izby cum denuntiatione obranego Directora przychodzą a ono natenczas widzianych co wychodzili z Izby przeciw PP. Posłow Sendomierskich abyś się byli wrocili y P. Bogu ze ieślibyś się byli nie dali namowić borgoś przeciw tak iawney inuidiey. Ale nabaczyć napędzimy na P. Małowiejskiego z dobrą głębą: czasy seruiko powmpśimus uyleiał iak Piorun od Nas z Polaku y zerwał Seym w momencie. bo przyznamy się szczerze niedowierzali y Posłom Sendomą abyśmy byli obmetum inuidiey nieuroczih cum achuitate. Dopiero duch w Nas wstąpił skoro my obaczyli ze P. Małowiejski iuż zerwawszy powrocił y uczynił Nam relacyą ze iuż Marszałek Izby zegna. Uważ Wmć Pan cobyśmy potym narażać na taką inuidią PP. Posłow Sendomierskich, kiedyśmy mogli P. Małowiejskiego iuż gotowego krotszą drogą. Ale to wszytko Sprawiła gorąca ofiarność Wmć Pana dobrodzieia y Pana Ligęzkiego maią dawno za Dworskiego y bierzego ale aza się przecie y bez nich nie wielki error rzeczy ostawiono bankietami które expensis Pana sprawował przez cały Seym: a Sami Officialiśmy Panscy powiadali ktory mu służył ze to Poławay y Cabry Krolewskie ze to Krolewskie wino y a Sami nawet co z niego ieśli druzi potym wyszedszy z bankietu y ieden drugi co wszystkie słyszały rzekł. Teraz by kruka treba nauczyć gadać Vinum et Saccarum persidimus. Potym posłano temuż P. Ligęzie kilka Jyszek Reniskich aci sami coie nosili gadali obym y pełne było tego grodno. Nawet y Sami Sendomierzanie powiadali mi to iak ze ledy obym y na Seymiku niemaią wiedzieć y co Nam takowe Subiecta pomogą które muszą być z Aspecta.

Ale y drugi error niemnieyszy w tym stoiły ze tak affectate wyprawiono Krolewicza z Grodna: lepiey go iuż było na Rus wyprawić iako z Początku chciano. Przynaymniey choć tu pozi mogli by byli uważyć ze to dla Tatarow. Takraz y to zarazem dumyślili się i to dlatego ze rudno było gwałtem osadzić go na Throcie. Wostatku lepiey go iuż było do Wilna posłać przynaymniey Specie nawrocenia ciała S. Kazimierza ale odestanego za

a Nas exoltabit Potuit non Seruit X. Gnienskiego Fundament, na ktorym budowac radzil
Successyą Krolewską aby znacznieysze Capita discredytować takysmy w tym porachowali
iako w owey Taryfie na Seymie co upomniał żeby nie grata Posłom a potym nikt ich
nie chciał acceptować.

Druga zas żeby persuadowac Populo żeby dwaj albo trzey mieli Cues conspirahi czy-
nic na Krola tak mocnego y tak Sensibilem, ktory się (zaloui dziemy) pierwszy pogroził w
Rzpltą, ledwo podobna nie do wiary żeby go można bylo dac tak in thesauro, thiem i zaboyć Michał
rego ar trzeba bronić Pospolitym ruszeniem zaloty tamtego: ktory ani miał wzgledu Woyska ani
Prowincyey ani żadney potęgi y dlatego go tacno prześladowano y Stracić mozno, żeby go bez
niebronieno. Zas Populus miał Słuszną okazyą bronić boga naybardziey menaci-
dziano że go libere nie przez fakcye Populus obrał y unim causam suam Ordo Equestris
trzebabr. Tu zas uszła in Populo impressio, kardy widzi y palpat, zaloslasz mocny y
potężny Jako Sami Hetmani musieć ma ciecą obedyencyą Służye Sam Woyskiem włada
Regimentow wolassych na tak wiele pod imieniem swoim pod imieniem Krolewicow pod imie-
niem Domowych Nur Tzarskich Chorągwi w zachich Wołoskich Gwardyy takuiłe nie
zliczonych. Fortece w Prusiech y na Rusi. Nur correspondencyą z Tatarami Wołochami
Kozakami Lipkami Francuzami Szwedami o ktorych czytasz Duch Szlachcic powiada, le-
piey z daleka uszytko uważa niżeli my Domowi. Tymkdy persuadere ze dwoy albo trzey
Senatorowie chcą nam Pana op primere bydź to tymcz chcieć wbić w głowy ludziom ze dwoy
albo trzey Baranie chcą nam zatykać Wilczka nieboracka. Gdzkdy y ten drugi fun-
dament do ustanowienia Successora Ktory X. Gnienski zakłada ze niema mieysca w Pospo-
litem ruszeniu: to iest żeby przeciwko Senatorom Wolność pospolitą bronić gdy co ochot-
kow trudniey nie o pochlebstwo) miałby się Woiewodztwa confederować przy Panu.
Dlatego radzey się tego bodz żeby się nie postrzegli y miedzawiali się aby Woyskami y hussarami ber
Capita Ciuium nie chciano Strzedz mutationem Status y Ewego Dziad: ktorego bylo tem-
pore interregni zwykło bywać na Elekcyą, ale Subditi nie Principe Seymiki bydź y Seymy
powinny leges condere ani Pospolite ruszenie Exercitum Kolom dlatego to mocno dano chyba
z Seymow y to in Summa necessitate nie abutantur hac potestą y aby poznosiany Seymi
kowie y Seymowe nie przewalam przez wzywania Seymow y Seymikow zaloty teraz
stało niewoli zas Seymowac w Pospolitem ruszeniu przez ktoreby się mogli uczynić Arbi-
trij absoluti: et Dictatores przez hucznem Campo. Czym Szlachta poczyna nie bardzo Ju-
dzicani.

Dlatego radzey bardzo stały dwie rzeczy. Pierwsza Że w owo Manifest o zerwanym Sey-
mie uczyniony wtorzono Artykuł o Pospolitym ruszeniu bo iest wtasmie co owo mowią
Wkt adzono a odezwatysy nowe. Zaraz tę kardy nchnie Processus quod au-
thor voluit Ruiniarowano Pospolitego ruszenia kiedy Pan pod Zorawnem u obozenia. Nie-
chcianego, pod czas Wiedeńskiey choć Pan był extra Regnum propter domesticam Secu-
tatem ani po Perkanskiey: a teraz kiedy mniey niebespieczeństwa myślą o Pospolitem ru-
szeniu. Znać tedy in turbido postanowiono czego dokazować y zaraz się domyślę że to na
motus Quiles aby zwarzyć siły Rzpltey w polu y coby longiori via et incerta przez Seymiki y
Seym dokazować się mogło to per breuiorem viam przez hucznie in Campo otrzymać zdasz

dacznie

łacniey: bo na Seymiki nie mogł by się spr wsadzić Chorągwi Husarskich Kozackich Wołoskich y Regimentow ani Pospolite ruszenie tu dnoby był Panu Sine militia est Praesidium. Stanęło co Pan Woiewoda Sieradzki odkrył w Votum swoim ze Manifest contra Cives est to disposito ad bellum fuile a ex bello fuili ktoby mogł by dalicior y co zatym idzie y alie na Respta y wolności Sicito.

Druga nec sbanonie dobra stała się rzecz Panowat znaczyć racz cie mi Stowy przy Sthu ludzie ach Litewskich to rozumieli aniekt ein hunc Sensum. A to że kiedy tak to ia zdrowe Pospolite ruszenie y na nim polu ze deploma Electionis abrdesy skarzyć na bych z ktorah wod zna cznie passionata ile in Principe ktoremu compett baddziey mocz erabo et aequanimitas ze pisowała Nan auram Popularem bo sapiebat takowy głos vindicte appetitum Potrzeby czas diploma Electionis co rzecz tylko abdicowaić a abdicatia a raz powinna bydz w Polu, pod Chorągwiami y muszkietami. Niechby taby ta abdicatia ktora powinna by z pacta et quieta ale bardziey in directa necessitato do Supplikowania aby Pan Rowny nie porzucał. Boy tak by to et venustato Scepti hypocritica bo ktoby śmiał odburać diploma Princi darmato Sequetur zatym zeby non tam libenter quam reuerenter upaść musiał by do nog Panskich bo dzie ciała pod Warte Woiewodztwa y Biskupi prostrati ad pedes Sacrego y bez tego dosc prochues) prosić cum lacrymis Non nos deseras Dnie. Toby trzeba podobno placando Maiestatem Sądzić Senatorow generosos y conspicowac et decusare Capita Papierowe. Trzeba by sądzić na garło Woiewodze. Kuradzkiego Marszałka Trybunalskiego. ze diuulgauit. Arcanum na co się zanosi y takie duchom gotuie się Maiestatis cum libertate potym po wnosić Sapiehow Opalinskich Lubomirskich Leszczynskich y inne Starzyne Familie aby ferocissimi quique y Prozonphones ustampili y nie przeszkadzali ktorzy ieszcze maią aliquam Sensum libertatis y aby Princeps in furore placatus non Nos deserat. Oto ieszcze Rada. Arazetaha była Abdicatia Krola Kazimirza. Wszych kazdey abdicatiey taiest Natura nie z nienawiści albo ex fonte vindicte dzierwacz się z niq, ale albo dla ucieczki starości albo propter curam eternitatis pure non duplicitate tutowe rzecz Dnie brac prze się należy rezolucie non in furore albo ale in amore nie na wzgardę Ciuium albo zamieszanie y pomste przeciwko komu ale propter melius bonum publicum nie w confuzyi albo ucieczach Pacholkow Tatarow Wołochow Semenow Sub etulate Seruit Surmacrow Orientalnych y Skarazowych tympanistwo ale w pokoiu przez oburzenie Spokoyne y nieszkodzące nikomu na Seymiki a potym zacząć na Seymie takowym pobożnym Monarchom godzi się czynić abdicacyą y z Krola Kazimirza pobożny zarzyć przykład mamy. A dotego ze Krolowi Nasz dobrodziejowi na Seymie powinnismy przez odawać Podskarbiowie Ekonomowie podobrac y Respublica ma bydz cała wtedy sąd iuris. Tu zas a Pospolitem ruszeniu radbym się nauczyć co by za Securitas była w tym iuris publici. Niech ktemu bo kolwiek weźmie kto Statum Polski rzeczmie co by złego było. Niech y domestici Panscy uważą quo kilo gauderent Dzieci Panskie gdyby się Electo pomiat ad statum priuatum bo Synowie Pyrawnie Krola byliby nu. Krolewiczowie y Zona nie Krolowa ani by Candidatura im competeret ex aequalitate chyba z cudzoziemcami Szlachtz wespół z tamtą.

Takie zas potrzebie diplomata znaczney sobie Szlachta tłumaczy: bo wiec niektorzy aperte mowią ze ich dlatego. Że Dwor widzi że na Seymiki przyponowiac abdicatią bytoby to z hred y zepsowac uczciwość: ale w Pospolitem ruszeniu abdikowawszy mogłby in instanti acclamare Populus ze bez złorzenia Sanuocatiey y Electiey futurum regnantem z rucieszy co między nich Ci nigdy drugich potrzebuiey: bo ktoby tam widział wkrotce tak wielkim ceremoniey Vtiad

trzy mile na fulwark y tam sie zwarł z nedznie niedbali in abscondito. Y wasze M.M.M.D. co za vile animi tych Naszych Consilianow rozumiec o Synu Krolewskim tak mało z tego może miedzy ludźmi skryc: a uszczerbku mogło ujść gdyby to drzewce iakie małe ale Krolewica we dwoch zostało. Co nas ludzie ile Nasi Polacy mowic musieli. Wiedzieli dzedy obym aco nayczęsza z tych samych co przy tym byli kiedy to Panstwu radzono zachowali Sami potym z tego, alleguiąc ow Text Euangeliey. Finxit se longius ire. To takich mamy Domowych Confidentow. A mezalby gdy by ich to zachowanie Krolewica na co przydało bydło ale baniey to na reputaciey zadrzeć z Krolewiczowi bo z dałoby się nieiako ustąpic y ze musiało się tu bydz cere y abscondere co nie dobrze. Bo co ich zawsze chociaż byłoby to y nie pozwolono zasiadać nie oszpecałoby go to bydło cedere Civili libertati y Ciuibus pneth aquani mi talem uysza dzyc. Czyż to nowiny Krolom samym zadrzeć mi widzieli zgody nacis odstępowali swoich nawet słusznych Postulata. Władysław zaciągnione Woysko wielkim kosztem y wdawszy się co wiksza woliy w Parol rożnemi Krolami a przecie zwinąc się musiał. choć tak Swiętobliwą intentią zaciągnął był a mieniał sobie za chybę bohtor niewie Statum Naszey Rzpty ze Stanie contradichone iednego Szlachcica albo Senatora nie mogącego nic Stanowic.

Podzierze zas Krolewica zachciało się Senatus Consilium Posthumiale wziąć mieliśmy rzecz miało skonczyć tego dnia y tam tak trwało aż się nie dziwic na co powolnie my że niemal do dwoch Niedziel. Co zaraz mi miało z Posłow zadney Grakey y cussem domyślić zaraz z ich chęci Posłow uymować aby się podpisali na Manifest. Tym czasem z wtorzono aby pod pozorem rady czas miec do pociągnienia ich co się nam nie podobało bo się ich rozumiał barziey nad nanekaizcych niż przeciągnionych. Zgoła z Nas Omnia non suo modo et tempore. Była propositia uczyniona przez Radziwiłła bo wtenczas decumbebat praue in extremis P. Kanclerz Lewski: ktory gdy się dał dzigr Punkt od Maiestatu wyporowazym tacno WMP imaginowac sobie może. Senat potym zaczął trzeba Napred Poświęcić dzieciniec iakoby się miał nay szczęśliwiey Seymu ucznyć y dzięk Cardinał Primas humillime nad spodziewanie bo się myślę tego twardego odmiego do mashkowania obawiali y cussem ad mentem Pana uczynił mowił. Nawet ruszto Votum swoim ze zapomniał był Punktu inhimowanego sobie od Pana ugdzem Pospolitego ruszenia zatamował widząc sobie gdoś wziął Votum mowiącego X. Biskupa Krakowskiego y chcąc complacere Panu radził aby conuocował Pospolite Ruszenie. Wczym z Nas uiszkie est arcanum y rozumiemy ze tego nikt nie chciał iak nasz odzrad od kilku. Bo co Białogłowy wiedzą co może było occultum dla WMM Panu communicabo tylko per sacra obtesto, aby to było sub rosa bo bys mię Dobrodzieiu zgubił.

Racz WM Pan tedy wiedzieć ze ieszcze przed kilka lat umrzeć było decusum przez Pospolite ruszenie postanowic Succesorem Krolewica y było to Consilium iezeli Hetman Wielki Litewski Podkanclerzy ale ex Summo Secreto: ktory iakoby miał od mego Dyssydenta dla swoiey ciasności ze tego dobrze w pospolitem ruszeniu y tak radził ze trzeba napred commouere Populum aliqua Suspicione contra Proceres ze co fomentant cum Exteris contra Principem. Cremutatwo Populus uiszkiey iako ignarus rerum et nouitatum amans, dopiero per subiecta stipendiata zawmowowac na Seymikach aby Woiewodztwa same zrosiły Pospolite Ruszenie a przynaymniey głownieysze. Bo drugie exemplum tego było

Pana

sam przydę. Złożywszy pospolite ruszenie uczynią Konfederacią przy Panu y naprawiwszy Delatores z huczkami tosy uczyscy ułyne Contradicentes y milczeć będą. Tym czasem z mniejszych więc nuciuszey Remedey między nich y miarowey z Woyska assistencią abyle ten ostatni Exercitus nie wszedł a wymownych Viuat Successor. tu uszyscy take uczynią Electoryey bywa zdani ex tedio do Domow znudzeni interessu a drudzy per exemptu rozeydą sami vlżo ubiegaciż będą seruiliter do mianowania. Tey pory Rady nayprzerussym był Mowrem X. Gminski Podhandlery, który Wrzesz WM Pan dobrze taki był Oyciec libertatis y tak mawiał Że nigdy nie byłby przodzey do pędzenia Swey Wolności iako Same Populus Rzeczy tedy na owym Seymie sprawiliśmy byli odium Populare na Morszczyna y concitauimus per Subiectą Wrzeszowskie Sendomierskie y włożyliśmy Tudzież nayznacznieyszych umyślnie w Cyfry bo rzekłem się naybardziey bali aby ich a Compendia Populi oddalić, z datosy X. Gminskiemu tey zazdrości oney y często mi solicitabat abym to Panu przypomniał Całość nie leżeć Nam nieczy dotego szykowały było że nastempity będą twoią Turecką y obleżenia Wiednia y nie baczyć to nagle ex vi Packnum z ruszyć z Woyskiem. Zaczym przyszło do tego nie mogło per ullam possibilitatem. Druga zaś że Krolowa chciała było Francya strzedz dla Domu Swego interessu, ale nie chciała tak nieczy uciąć do rana, aby potym do połączenia z Francyą nie zostawiła Sobie iakiey rezerwy. Prędko się ociągałaś etc Radzi, abyśmy Sasem potrzeba był. niszczyć pod Wiedeń y nie było dotego sposobności y czasu ale chowano przeciwne emydone Cyfry za praktyką y skoro z Zwycięstwem powrócono w rzeczy miał X. Gminski że tego consilium czas było zaraz po Zwycięstwie in illo communi applausu. Ale teraźny czas stracili z reputacyą pod Parkanem tak usłydliwą ucieczkę y nadwerwaliśmy sobie miłości u Woyska niepotrzebnym oczym po Węgrzech włóczeniem się y uszczupleniem gdy nie było ani czasu ani tractu do tego bo terz potym y X. Gminski umarł y niemiał kto tego promouere. Subiecta teraźniejsze z Przeczytanow niemieliśmy capacia et inclinata, bo y Flandern Hrebost y Wielopolski nie czyt tego: który przecie po Wielkiey części był Republicant. A nadewszystko że Krolowa przemogła była aby postąc do Francyey Pozwolenie bez którey Rady nic chciano vczynić nic czynić. Protesty też były uczynione w credicie do dochodzenia tego y zgoła nie chciano dostąc Nam podobno swych Pieniędzy nieczyć nam woleliśmy przebaczyć na Francuskie.

Teraz zaś pamiętając na owe Rady X. Podhandlego Hrebt chcielibyśmy sprobować teraz tego czy liby nie można na sądzie Sztolewickim y zazdrości ney oney zerwanej Seymu ad Odium Populare przeciwko niektorym Osobom Coś zdasię że mogło by być lepiey iako przez Pospolite ruszenie ja zaś mniemam y aperte mowię że Ele zeby ruszcesio całua. Bo iakoż to napisał concitare Populum przeciwko tym którzy są Populus dobrze że pro libertate agunt. Kiedy Krolewskiemu nie pozwolił nastawnie Zadrzeć. Ta generositas nie może się było Szlachcie podobać ale kiedy z auma nieczu uszystkich rzeczmy sami uczynili Seym dla Krolewica Co Lipsio et Tacito bus notum Jakoż tu tedy chcąc pochlebiać Sobie y ruszyć Synadzieją z tamtych Populus opprimet

cey wszyscy Szlachta Jy nie Szlachta Xiędz Prymas ten tak bliski krewny Panski mianowacby mogł choc w confusiey Electa y dosyć by na tym było gdyby Maior Pars co z potrzebnieyszych widała by obranego za Pana a zagrzewnoby drugich dawszy Salue Cetera ras Plebs do Domow. Ja do wielkich rzeczy est contemptus Pospolitego ruszenia u Naszych dobrych Consilia rzadzi Pan Bog tak zawodzi: ale y Nasz Pan Woiewoda Belski niepotrzebnie est acessurus Woiewodztwa wsuym votum wyrzekszy cos in hunc Sensum. Natenes Jak Mć krewnie na Kawe zarabiał kiedy tamte Gotembskie Cechy kotowały Niebytemia z tego Cechu. Co mistrzy bardzo szarkał Posłowie ze Woiewodztwa nazwał Cechami iakoby to rzemieślnikow iakich albo Mieszczanikow per contemptum. Nawity Nas Woyskowi musi mu za złe boc precie y est czuią się bydź Szlachtą niedrabantami y maią w Domach Cyeowy Bracią Drudzy zas mowili ich do Siebie Na cechu ieszcze y go teprzey. To W M M Pan uważ rezultatem Sprosłe ruszenie pochlebiac Nam y applaudowac będzie. Tego się baniey boią iakowi mi Litwy Veterani poczynaią co obym się nie mrzć zeby niektore Woiewodztwa pośledszy na co to Pospolite ruszenie mogło collimare Stanęłyby sobie obozem w swych granicach y postałyby Posłow do Krola Jmci prosząc aby Quibus racyey non desperatis remedijs chciał sanare Rempublicam aby Woiewodztwo Woiewodztwami nie puszczył ale raczey na Seymie weszmie Pacis conuentis zobrzeć dzieie poprawił y astekuruwał Wolnosci aby Senatorow Rady cierpliwie raczył słuchać iako Krol Polski pruzmien y mnieiszam ich mienie confundował Litwy nas przyszczaią. Quid quid nocuum sensen sraoustodiam et ne illud fiat me opponam. Ale dobrze Szlachechich nie chupował bo gdyby to Prawo ex sardinalibus pierwsze Seyscie tamało przodkowie nasi Terrestria wyłupione były y Samby Krol był Possessor całych Woiewodztw Przytym zeby Pieniędzy chciał nasze Krzty niemcy Chrześciańskoo zatrzymać. bo iako Ecclesia habet opes vt erroget non ferucet tak y Pomazańcy Pany od Kościoła S. pomazani na obronę ter Kosciołow S. y Pospolitwa swego Skarby zbierać y onemi szafować powinni aby Senatus Consulta nie rozwalały Sobie tak wiele iako Synie aby Krol Jmć tak wiele Chorągwi Gwardzey y Regimentow nie miał. Aby Krolowa Jey Mć in materias Status nie wdawała się. Aby Vacanse dobre zasłużonym darmo a nie za Pieniądze osobliwie Duchowne dawane były bo iako Krzta nie przedała tego Panom swoim ale powinny ta także tego odnich chupować nie powinna ale odburać. y wiele innych upommarobyś się podobno Pretensiy ad Pactum articulos gdyby przyszło na onych co Nam Woiewodztwa nie nie zostawuią y a Prywatni Wielki tego w Sobie duszą Regest.

Tak tedy pewno est twierdzo że wiele Woiewodztw potrzebnych nie chcieliby się do Pana y Kosztownia uszyć przez Posłow ze Krol Jmć nie ma potestatem bez dozwolenia Seymu składać pospolitego ruszenia ale nulla premente necessitate prosiłby raczey przez Poselstwo o Seym y albo by się rozieachali do Domow albo ter Stanęłyby o Sobnosc ani Protestatione contra ich Pospolitego ruszenia dla propter suam Securitatem a nie dopuscili by za dnego inconuenienz in Republica, aby Pan Woysko y Pospolstwo rospasczi alias posłaby defensiue przy Prawach swoich ale na dotulicego Króla wkroczyć się gotowa Krzty y wolnosciom musiała zaurzyć Soby zas było tego zacz W M Pan uważy Jesliby Pan uważaiąc się po Polsku nie a przykrzyły się Quibus gdyby chciał a furore suo fugientes prosequi y Samsiedzcy Monarchowie coby na to mowili gdyby sobie nie rzekli widzieć bichrem Ciuium vicinum ubiorym potym Stanowszy y absolutes by despotey in Sua Monarchia nie rzekli Krzta ona Sua Libertas.

Pakt tedy poufale W M P Panu zapisawszy wszytko arcanum Nasco to ten manifest zalisowano y tez Punkt Pospolitego ruszenia wen wtorzono y czemu X Primas wswoim gestum namienił o nim Lo
szy raz tego Polskomu nie communicowac y ten hist moy zarac Skalc

Jstad dla tego znac zeby dac o takich nieznach precautes otworzyło sub enigmate Mysterium w Wohl
swoim P Wda Sieradzki y uywiodł cobybydo z tego Manifestu takie bellum Ciuile co z Vicin
y taka dicht na iednym słowem z dat postawszy, iako W M P doczytawszy lepiy w tego mowie
abra posydam. Alewielki mankament ze Pan niemogł utrzymac w sobie pasiey y approbauit ho
bariey nie extinxit in tempestiua ira, Zazar wiele ludzi mowi do rzeczey to nie absolutum dom
num. Skłosc wtey Cyczynnie bedzie miało zwac kiedy taka na Marszałka Tribunal skiey Wo
iewod wysokiego y Cedurieka tanta qualitatis etauctoritatis u nas tymiono in uechwey

Inny concluriey zastey rady durie niecny statysy niedobre. Napisd ze Jan Pan w mowie swoiey
z commatica trakt owal Senatow w dobrych miał mieć chęć lubo non ad personas mowiąc do
rzecze ale dosc precie pokazał się Judex passionatus co nie ma lazło ad rem. Potym ze le
wszimis obiechonibus usus est zadawszy iednemu h iest znac W dzie Sieradzkiemu ze ny
mat tanio Zuppy od Krola Michała y ze dlatego przymi stawał. Pewnie emy nikogo takiey ma
nabaurem y przymowki bo nikomu nic nie dawamy Drugiemu zas obiektum ze Pana niemie
szka iest na Podskarbiego Litewskiego. Alec Nasz Gorczynski mu szanie na to powiedział
Gocmi za Ruskos Cathtatis Pudyego prosze aby był libertatis Trzeciemu zas ze sie Cabal
bami albo Astrologią wesny wiosny ze rendut ad Deos alienos to iest Na Marszałka W K ymia
nowanego przez ze rendut do Włoch do Papiera y był u Cesarza Boskaznie Cesarza nie lubiemy
anaybardziey dla dan przykłon. Pierwsza ze iest w nieprzyiaźni z Francyą y zadrzeszcze mu
ze takie obrymuie vichonie amy nic. Druga ze bronił by libertatem y nie dopuszczał by ieY przyno
dzac in bello Ciuili tako uczynił za P Lubomierskiego bo bytu nie chciał Boskahum dominium
widzieć Preterieden ex inhimonibus Pana nie dawno mowił o Woiewodzie wach ściągadawsz
Wsadzili by my byli tych wszytkich Domakowiu dawno w hoziorek gdybysmy się na Cesarza
y Brandeburczyka nie oglydali Zaras co Krol uspomniał u mowie swoiey z Palacz altare
contra altare to nie tłumaczemy y tak rozumiemy ze by Przymowka na tego ze P Marszałka ze
ma Pałace y Wsi ogranice z Willanowem Krolewskim bo to z Nas wielkie on men ludzi ich ma
dobre a Altare contra altare iest Wioska Szlachecka podle Krolewskiey A coz do tego ku y stto
ma Pieniędzy to iest na ywiętsza okazya do gniewu na takich. Vzreał Swiadkiem testament Ur
zędy y Prus kiego y przez nie do nas y Front a den z Nasz ych nie t dowcipnie ales ze Duchow
nie dar mo z P Bog skarał Pana Naszego Pieniędzmi bo per quae quis peccat per ea cum punitur
Drugi zas na bronc u tey Rady stałey error zemy achnę y publice mianowali y czytali cał
na Seymie Residentow na dwie lecie do Senatus Consilium przy Panu Co pesime do nauczą pra
Legis peritos ktory nie bez mianowanie Residentow iest to ona ex legibus, abre Mansz ałkow
Koselscy ad acta podaią y one rondo druku ią z Constitutiami ale ich nie mogłemy tylko na sey
mie condere nie to Senatus consultum y lubo porzerwanych Seymach warna czasy precie Resi
denthwa le ich czytaią w Sebie Senatorskiey kiedy iestesmy wszytkie Ordines wespod z Sobę ma
ią chiu tatem. In priaalo zas Consilio toby dz nie mogło: bo na Nie rzędzie cych Sę pany per le
gem. Ex Consilio zas to bydz nie mogło nic potestate legis imponi talem Prozobem treba aby do ma
nowac z Deputatow do Duarty: abre Solennitates iesli mogą promulgari z Boku Panskiey
nie ab integris Ordinibus zawa z W M P. Alech sprawuie ignorantia stałis z tkoreyby mo
gło urosc pessimum przeciw dzialom zeby potym y inne Solennitate Seymowe hoc exemplo
mogło s przenieść do priuatum tamen z consilium.

Pokazała się y w tym niemniey interessata Passią w Nas wielce po czym było nic. Że pewny Script Sub titulo Informacya o zerwanym Seymie kazano palić na czterech rogach. w którym to Scripcie iakom go czytał naywięcey było prætendowanych sobie uraz do Pana ex non obseruatione Pactorum Conuentorum. A że to tangebat Statum Libertatis trzeba się było raczey z tego iustificować Ciuibus bez Passiey, aniżeli tak passionatè condemnować materias które tykały satisfactionem publicam. Dlatego zaraz wiele mowiło ludzi y krzywdzą y niedadzą się napłakać. Drudzy mowili Euangelią w Grodnie spalono: allegując że to Prawda wszytko była. Jnni zas mowili iest to Phœnix ten Papier spalony Co powstanie z Popiołow iego siłę iasnieyszych Scriptow. Interim wszytka nasza mens o Seymikach abyśmy swoie rzeczy iako nay lepiey udali. WMMM Pan iuż do mnie nie pisuy więcey aż dam znać przez kogo, bo y my się z tąd ruszamy. A teraz &c.

Copia listu Dworskiego do Senatora Rzeczonego de Actis Reipublicæ.

Ad. 106. Sum. B. f. 782.

F. 106.

N. 170.

Ad 1.mam Puncten. Wpodziwieniu to iest wielkim y Pa Kadzidłowskie, y mi-
szych niektorych Jdnm, że dotąd Wsd moy M. Pan nie iestes imitatus
na to Wesele Jeo Kr. Mci, gdy iuż wszystkie, do nayiższego Dworzani
na Jeo Kr. Mść, ta ceremonia obersta, y nierozumiał maiąc, iedno
musiał być error takis Canctanicy, wdzikotnicy, rozsytana takis
Listow; Jednak obiecuie to same Jeo Kr. Mci dexterè to opowiedzieć, y
o tem niemniey, że Jmo X. Biskup Krakowski dał znać, że Wsd
iest od Jeo K. Wsd zmen destinowany na przyimowanie Krolowey
Jey Mci na granicy, á zgoła Wsd dotąd o tem niemaią nic y żadney
noty od Jeo Kr. Mci: Co Jeo Kr. Mci wyrzumie za przyiaznem
K. Wsci, Mnie same maiącego cómunicować, y dla tego rzecżano radzili mi
poczekać y zabrzymać się te na Zwroczenie się Jeo Kr. Mci, Wsd albo
na noc albo w Sobotę przed południem na tę drogę. Rzeczi iednak
pewna, że Krol Jeo Mść ostinatè animatus iest przeciwko Wsd nie
Mciwemu Panu, y często się pyta o zdrowie Wsd: Przyszłe przy-
pomni, że y do Krakowa na przyimowanie Krolowey Jeg Wsd nie wyszły nakazano.

Ad 2dum. Strony cytności Krolowey Jey Mci w Zamku Krakowskim,
O tem niepodobna rzeczy, że Krolowa Jey M będzie w Zamku Krakowskim,
Dnia 6. Augusti to iest dziś wyiezdza z Wiednia, przed nią Jdnm PP Posłowie
nasi mieli poprzedzić dwiema, trzema dniami drogę swoią y wyiazd stanowi
w Czechach gościńcami; Do Krakowa ma wiozdać Krolowa Jg M. Dnia
18. Augusta. Zmierza tedy dni, czwartego lecz dzień. Przyimo-
wać ią będzie w Zamku Jeo M X. Podkanclerzy. Pan Mnysek
Starosta Siedlecki Koronny iuż tam, na mocnieyszą potrzeb wszelakich
do Krakowa. onże Quartyrzerować będzie w Krakowie, y we wszy-
stkiey drodze z Krakowa, aż do Wiednia.

Na granicy zaś do przyimowania destinuowany przy JMo Xdzu Biskupie Crakowskim, JMci Pan Wda Sendomierski, ktory iuż snać y zgromadnie y z splendorem znacznym wyiezdza; a przy nich JMo P. Wda Mazowiecki.

Ad 3tium. Przyiazd Krolowey Jeymci do Viazdowa die 4. alb. quinta Septembris. Zaiachać ma Krol Jeo Mci albo do Padomia, albo do Jedlinska maiętności Pa Przezmskie: ten wyiazd będzie priuatny. Sine pompis.

Ad 4tum. JchMm PP. Senatorowie iako maią przyiezdzać na Wesele od żadnego z tutecznych trudno zasiądz wiadomości; od samego Jeo Mci Pa Marszałka zasiądz się musi sufficientiorem informationem. Jednak tutecznie rozumieią, że to będzie voluntatis każdego iako bydz iechie: o chorągwiach, niespodziewaią się takich pocztow od żadnego z JchMm PP. Senatorow, żeby mieli z chorągwiami hastatos mieć milites; o samem tylko Xciu Pa Wdzie Wilenskim szepcą, że ma stawić poczet znaczny in armis. Jakoż do JchMm PP. Senatorow gdy pisano, nie namieniano im takich pocztow, tylko do samych Dworzan, y pokoiowych też zagrzano żeby się w poczty sposobili.

Ad 5tum Strony gości z PP. Cudzoziemskich, y Pań. Niespodziewaią się nikogo in persona z znacznieyszych: od Krola Hiszpan. od Francuskie, od Duńskiego, od Xcia Weneckie obiecuią pewnie Posłow; ale tego wszytkiego Regestr sam przywiozę, ktorego trudno dostać, aż sam Krol Jeo Mci wroci się z Pań. Samę tylko Arcy Xiężnę Jeymci pewnie obiecuią Leopoldową wdowę, ktora ma przyiachać z Krolową Jeymci. Panien przednieyszych

siedm; iuszych po tych ma bydź 16. a drobnieyszych z Ochmistrzy-
nami starszemi kilkadziesiąt, że te° Zgoła rachuią pogłowia 80.
De nomine et cognomine iescze nikt z Dworskich niewie, tylko o
przednieyszych sąm Krol Je° Mcz.

Ad 6tum. Kogo destinant za Ochmistrzynią. Jescze deliberatur
z tey strony. Je° Mcz Pan Sieradzki iuż zapewne destinatus
et publicatus Ochmistrzem Krolowey Jey Mci, tuszą że y Ochmi-
strzynią Jey Mci Pan Sieradzka będzie. Słyszeć y to, że Jey Mci
Panią Kuchmistrzynią przeszłą Zerińską do te° pociągaią, ale
snać constanter opowiada się przy usługach Krolewny Jej Mci:
y niechce się dać ruszyć.

Z tamtey zaś strony wiozą snać Niemek znacznych, statecznych
białychgłow trzy: ale iako w każdey rzeczy, tak y w tem do woley
same° Krola Je° Mci, Krolowa Jey Mcz accomodować się chce,
ktorą Krol Je° Mci zechce na ten mieyscu zostawić, na tey przestać ma.

To przytym przydaię, że też Jey Mcz Panią Woynicką naznaczono
przymować na granicy Krolową Je° Mci.

Ad 7mum. Upominki na Wesele, iesli będą oddawane od Ichmm
PP. Senatorow. I to dano na wolą każde°. Żaden z
tych nie umie dać tu sprawy dostateczney: od Jm° Pa. Mar-
szałka tego się dowiem: iednak rozumieią, że będą ich
chcieli offerre, ale privatim: bez oracyi.

Ad 8um. Wesele K. Je° Mci, trwać ma właśnie przez 4. dni na-
mniey. chciano by dłużey, iedno się obawiaią, iesli Roba wystarczy.
Spectacula też także na 4. dni ordinowano.

Ad 9.num Strony Urzędow, Vacuiące Wdztwa Crakow: iuż WMć moy Mć Pan racz bydź certus, że Krol JeoMć zatrzyma się z conferowaniem ich do zniesienia się WMć me Mgo Pana: Życzą ich wiele tego Przemienienia WMć; y dla tego biorą się do Pieczęci osobliwie ci, JMP. Wda Sendomierski, do ktoreo KJMć inclinatus. JMo Pan Podskarbi CW. Cor. potenter o to starać się chce. JchMM Xięża promouent JMo Pana Małogoskie.

W inszych punctach zasiągszy dostatecznieyszych informacyi, sam z niemi poszpieszę na prośbę y od JMPa Marszałka y od JMPa Staro: Stanisł.

JeoMć X. Gniewosz Secretarz W. Corony Cancelerzem Krolowey JeyMci naznaczony

JMo Pan Stawsta Sochaczowski, Krayczy Krolowey JeyMci.

Obrzęd weselny Arcy XX Rakuszkiey

P. Weselli Bo
lowey JMSa Ar
cyxiężny Rakuski

Rakuska 157

Respons abo raczey Dowod ze Rakuska Dependentia Liberis Populis szkodliwsza nad Francuzką.

Jako przed zawieraniem prywatnych przyiazni pytamy się de anteacta vita, de moribus, et consuetudinibus, Osob, z ktoremi wone zachodzić mamy; tak ktora Rzpta meditatur związek zasty zawrzeć, usq ad dependentiam z Monarchą y Panem iakim, potrzeba uważyć anteacta in simili, iako się drugim nadawała taka przyiazn, wiedząc dobrze o tym, że iako do Cnot inclinatie per traducem Paterni Sanguinis bierzemy, tak y Vitiorum fomites a Maioribus deriuamus. Mylisię każdy kto rozumie, że tylko Religiosa Vitae instituta, maią propriis Actionum Regulas: co Dom, co Familia, co Dwor, aequiparatur w tym Zakonowi, że każdy z nich ma propriis agendi Regulas. I ztąd to y w Koronie y Wielkim Xięstwie widziemy Litewskim: że niektore Familie bellica tylko gloria illustres, Drugie zas tylko do Pieczęci, do Casek się maią, y iakoby ie sobie vendicant magis proprio Iure. Zaczym weźmy tu tylko a Natiuitate, to iest Czterechsett Lat bez pułtora Dom Rakuski, y w krotce w zebranych Historiach authentycznych obaczemy, iak periculosa liberis Populis, Principibus, tum vtriusq Status Libertati haec Domus.

Obaczemy Primo Że skoro ex tenui fortuna Rudolpha wzięto ad Imperium, przez Lat Czterysta raz tylko y to na Czas mały Korone Cesarską z Domu wypuścili, Concurrentow swoich et aemulos aspirantes, omnibus modis licitis et illicitis, iako się to in Rassoviio pokazało, znosząc, tak dalece; że Imperium iuż maią bez mała nie haereditarium, kiedy one Domy ktore przedtym te Korone nosiły, tak depresserunt, że nietylko iuż non aspirant do Korony, ale niektore z nich famulari in Imperio Electoribus muszą

Obaczemy Pewno Zeslowo tylko Komu Cesarskiey dostało Rudolfo zaraz Otbolara Krola Czeskiego. Rzyzca Raluskie perdu Elli, ons et Felonid acussatum, damnatum, libenum Imperii Principem stubli, zerszytkiey wyzuli, y Synowi Swemu Albrychtowi Jure Caduco Austrig, Stirg, Carniole, Sclauong, y partem Don Tuly dali. Obaczemy zepo Smierci Henrik Margrabiego Burgenso temusz Albrychtowi exclusio defuncti Successoribus Mar, chionatum Burgensem dali: iż w Dom swoy takze Jure Caduo, co Comitatum Feren, Comitatum Libei, Comitatum Gonicie morte Leonardi Comitis dalo. Iż w Dom swoy Ducatum Medwlanen, sem takze Raduskiem wprowadzili. Ico przedtym Cesarzowie Rzy, mscy ex Justitia Feudis rebus Vacanse rozdawali: to Dom Raluski adfirmandam potentiam, ad retinendam Imperialem Coronam w Dom swoy pertot incursus wprowadzili.

Da przypomnicy Leonem Ducem et Electorem Bauaria, ktorego Suspectam et guondam auxuram Seum concurrere potentiam fere memorat, depressenunt Electoratum, in alium transtale, runt, et ad eum Statum reduxerunt iako też Domus Hessia,

Tu przypomnicy Johannem Fridericum Saxonia, ktoremu Electo, ratum wzięto, a dano inszemu. Tuż wyzey przedtym Prin, cipes Anhalinos, takze Electoratu mulctatos. Tuż Friderico Palatinum Rheni Electoratu priuatum et Ducem. Tuż Virtem, bergium Ducem Ducatu exutum, y teraz tylko per Feudum Au, striacum eidem conferrum. Tuż considerandum, iako sig ex equalitate ten Dom swoy byt mysli przedtym inferior, ex Re, publica libera, iakie iest Imperium, wytagat, titulum Ar, chiducum Sobie wynalazszy. Owo Zgoła niemasz y rodne go Domu ex Principibus Germaniae libenis, ktoryby sig Dniem past ten Dom Raluski: y kwoby tak niezmorzo, fiowat ze tak wiele ex stratus Electoribus et Prin, cipibus a prawie Regulis Wizerie Raluskie pretyllo nawiedzili ale po Cudza tak sredzo drudzy Smerali. To nam exemplum, iako cum libens Principibus ten Dom

Sobie

sobie postąpił. Podzmysz ad liberos Populos.
Wmowili w Węgrow, że do Krolewny Anny Ludowika zabitego Siostry przybrali Ferdynanda Pierwszego, ktory tak dobrze posiadł Węgierską Ziemię, że ią per successionem aż do dnia dzisieyszego zatrzymał w Domu swoim; A że mu była silna Wolność Krolestwa tamtego, wolał per partes gubić y tracić, żeby religium sub absolute zatrzymał Imperio, iako to w oczach naszych ieszcze nieskrzepła krew wolnego Narodu testatur. Ztąż Anną y do Czeskiego Krolestwa przyszedszy, tak ią za gardło wzięli, że nefas było illis Populis reclamare; Kiedy Matthiasz Cesarz in casu caducitatis lineae Germanicae cum haereditariis Provinciis Philippi Secundi Successoribus oddawał y Czechy: Zaczym gdy Narod Wolny deferował Korone Brandeburczykowi po nim Saskiemu Xiążęciu, ktorzy iuż będąc moniti suis et alienis exemplis, quam periculosum est z Domem Rakuskim wchodzić w Concurrentią, non acceptarunt. Odważył się na nię Fridericus Elector, tak go persequitowali, że Electoratum, haereditarios Principatus, cum Regno amisit, Vitam exilio finivit.
Podzmysz do Włoch, gdzie Domum Mediceam per connubium naturalis Filiae sobie obligowawszy, liberam Rempcam Vni ex Civibus famulari fecerunt.
Podzmysz a secularis libertate ad Spiritualem, Przysłuchaycie się Panowie Duchowni co sobie Ray obiecuiecie w Domu Rakuskiego, y dlatego nas Braci swoich odstępuiecie in hoc passu, kiedy nam et libertati nostrae od nich cavemus, a wy ich tak barzo (annoniżuiecie) ieżeli Papieżow niemieli w Więzieniu? Ieżeli Cardinałowie ex Veritate, non ex gustu Domu tego piszący Historie, securi w Rzymie zostawać mogli? Ieżeli Bona Ecclesiastica et Status Pontificios Philippus Secundus niesequestrował? Ieżeli Vltraiectino Episcopo całego Dominium niewzięli? Leodiensi części Mastrychu cum adiacentiis nieoderwali? Ieżeli Czternastu Infuł większych

totidem mnieyszych in Imperio wswieckie nieprzerobili Mitry? ktore Hæreticis Principibus na głowe pokładli, Jezeli Heretykow do Capitul nienasadzali? Alternaty Lutrow z Katolikami do Biskupstw niepozwolili? na to tylko aby Bohemiæ libertatem redderent, sobie hæreditariam temisz Pactami: Jak wiele tez Papiezowie wylali? kiedy im takowe przychodziło podpisowac Pasawskie, Monasterskie, transactie. Niemowie nic o Theologiey Hiszpanskiey, ktora Wiedenskie gubernuie Summenia: dosc namieniam ze soluit in morte filiorum Legem Naturæ, soluit et legem Diuinam in oppressione Ecclesiasticæ libertatis, in violatione Sicariatu Osob Cardinalskich, iako dwa mamy tego w Węgrzech exemplarze. Horret animus meminisse plura.

Niesą to concepty moie. Historia testatur co mowie, imo co niemowie per modestiam, ta powie legentibus, iako terribilis est Austria Liberis Populis, iako nec sacra, nec profana tuta ab hoc telo, iako nec Iura Gentium złozą, kogo hoc fulmen petere constituit. Swiezym Xiąze Wirtemberg niech będzie dowodem. Pokazac mi ieden przykład gdzieby dependentibus suis absolutè niewskazowali, gdzieby niewszędzie vi apertâ, factione occulta niebyli terribiles? ad generationes usq przesladuiąc to, cokolwiek magnitudini, abo intentioni eorum zda się contrariari. Niewspominam tego co się w Hiszpanskich Krolestwach działo, gdzie tylko Philippus Archidux tanquam Maritus Ioannæ, tot regnorum Hæredissæ przypuszczony, quibus artibus onę, tak wielką Dziedziczkę szaloną vczyniwszy wprzod do Curateli apotym y do Bronu przyszedł. Niewspominam co Carolus V et Successores cum libertate Catauloniæ czynili, y iak one alterowali. Zapomnie iako Philippus Secundus, per vim et potentiam Lusitaniam inuasit Duces Brigantinos veros et legitimos hæredes exclusit. Pominę y Anglią

do Ktorey

do ktorey per connubium Mariæ tenże Philippus iuż był przy-
szedł. Nieprzytocze Factiey Hiszpańskich we Franciey
ktore subditos in Reges armabant, florentissimum Regnum
we krwi Krolewskiey y domowey nieraz zanurzyli et pro ratione
status ludebant fidibus, że tak rzekę raz Katholikow drugi raz
Calvinow in mutuam perniciem et Hispanicum commodum
trzymaiąc.

Cosz podobnego o Franciey powiedzieć z Historiey? chyba to że
pietnascie in terras Sanctas expeditiones pro fide susceptas
numeravimus że Sedem Romanam ab oppressione barbarica
vindicatam, statibus et dominiis dotatam, et defensam legimus
chyba to że Italiæ Regnis toties ab Hispanis oppressis auxilia-
ta est manus Gallica; chyba to że libertas Belgarum populis
vindicata: chyba to że Principes Germaniæ po zniesionych Woy-
skach swoich, po zabranych Wodzach Wolności swoiey Asilum
we Franciey nalezli: Chyba to że co kiedy Francia aperto acqui-
sivit bello, to potym proprio contenta nido. czy też niemaiąc
artem retinendi znowu upuściła. Pokazać w Historiach
Francuzkich, gdzie? kędy gentem liberam oppresserunt? gdzie
suppetias afflictis non tulerunt? gdzie Ecclesiam depresserunt
gdzie Bona spiritualia alienarunt? Zaczym ex anteactis
concludemus ab Austria liberis Populis periculum: à Gallia
oppressis subsidium

Ale podźmy ad argumenta na Pismie wyrażone. Wielki argu-
ment ex errore populari, w ktory go Ministri Cæsariani a po-
tym y Sam Pan Lubomierski wprowadził: iakoby Francia Pol-
skę mieszać miała: Na co odpowiadaiąc pytam: ieżeli nie
Polski concept był posyłać z pod Torunia do Condeusza o zgo-
dzie s Panem swoim, nie o Koronie Polskiey myslącey. Ieżeli
Francia podpisy a Civibus na dispensowanie prawa wymagała
w Częstochowey. kiedy z temi podpisami posłany Prałat Dworski

audientiey v Mazyryniego przez długi Czas otrzymac niemogł y le-
dwie ią otrzymawszy, quanto motu do tego przywiodł consilium Fran-
cuzkie, zeby Pieniędzy na rzecz gotową pożyczyli, bo Francia chcia-
ła zeby pro beneficio vznała Polska, że iey tak wielkiego czło-
wieka Condeusza vzyczała, y dlatego niechciała to beneficium
swoie opłacac, ledwie pożyczanym pieniędzy dano sposobem.
A iakosz tedy rzeczesz że Francia mieszała? A zasz to
nie Polska sama siebie exagitabat? Kiedy niektorzy Panowie
Panu Lubomierskiemu zazdroszcząc że concept swoy tak wy-
soko wymosł y prawie do Executiey przywodził w obraniu No-
wego Pana, z łaskiego Krolestwa oboyga wyrugowali? On irati
Jovis metuens fulmina, vciekł się do szlachty, y kogo inszego
operis sui vczyniwszy autorem, przywiodł Panow Dworskich
do tego że zza niego Mandaty pisali, ktore nieboszka Krolo-
wa opłakała od ktorych abhorrebat Gallia
A zasz to nie Rakuszanie namieszali cum caeteris Vicinis kie-
dy zląkszy się tego zeby Condeusz Rzeczy Polskiey bar-
ziey niewyniosł, niżeli Sąsiedzi życzą, ex aemulatione cum
Domo Gallica persuadowali niektorym Civibus, zeby chcieli
byc Piastami, Populum straszyli, że iuż Condeusz wysiada Mo-
rzem, że Krol Francuzki milliony sypie, co in rerum natura
niebyło, bo kto pożycza to nierozsypuie, tak, iako kto in-
szy po Rynnach Worki rozwiązywał corrumpuiąc Posłow
Ziemskich. Nie Franciey tedy przypisac rzeczy na-
sze, ale domowey aemulatiey, ktora contra Vincula Vnionis
W. Xtwa Lit. Cives in Concives armavit. Pewnie nie Francu-
zowie, ale Ministri status nasi, Wielkie Xięstwo na Korone,
Polskę na Polskę wsadzali, Przyczytac y Wiedniowi że obietni-
cami swemi odwiodł Pana Lubomierskiego od poiednania się
z Panem, czego oboie Panstwo życzyło, y nieboszczyk Arcibiskup
na ten Czas

na ten czas Kanclerz, dawał się in Obsidem zeby było tylko pogodzić
Ale Wieden iednym pensie poobiecował, ktorych do dziś dnia nieza-
płacił, Lubomierskiemu kilkakroć Sto Tysięcy obiecał, a przecie nie
dał nad Szescdziesiąt Tysięcy. Pdlategoto Francia vpomina-
ła się summy v Krola Kazimierza ktorą liquidowano, bo wiedziała
ze tych Pieniędzy nie na corruptie dała, ale in rem Reipcae, Wo-
statku niech powiedzą ci sami ktorzy przy Domu Rakuskim sta-
wali, iako teraz tego załuią y palam powiadaią, ze gdyby był Con-
deusz Krolem, to by był tak straszny Polak w Constantinopolu
iak teraz Turek w Podolu. Darmo y Sempola wspominac bo
ten znac y niemyslał o nas, kiedy się dla Polskiey nieszano-
wał Korony, kiedy na ogniste szyki, nieporownaną wpadł reso-
lutią. Wostatku co ten winien byc może, ze się grzeczności ie-
go y męstwo, Magnis Patriae Civibus podobac mogło, iezeli go
mieć Panem zyczyli, On przecie nonnisi Regia via, et legitima
tak iako y Wuy niepozwoliłby był na to. Co Francia winna
ze z Michała Krola, do Rzeczy się nieapplikuiącego Polska con-
tenta niebyła? Cosz o Domie Rakuskim rzekę, ktory tak can-
nonizuie Autor Scriptu swego, ze się do niczego niemieszał.
Odsyłam iago długo niebawiąc do Kobierzyckiego y inszych,
iako Zygmuntowską mieszali Electią, iako Posłow naszych
denuntiationem Electiey Stephanowskiey, niosących do Ratispony,
indigne per contemptum, et iniuriose tractowano. Zgadzam
się z Autorem ze Władysława od Swiętey imprezy odwiedli,
ale na to niepozwalam, zeby Michałowi ad Res turbandas nie-
pomagali, oto tak wielką Summę wysypali (gdzie constabit
posteris ze W X Litt non tinxit manum in Paropside
niechcąc brać pretium Sanguinis, ktore nietylko inni Vtriusq

Status brali, aley Niewiastom roznie rozsyłano) na Gołębską expeditią, ktorey był ten Scopus Węgierską Tragedią wystawić w Polszcze, y wyciąć magna nomina, tak wiele nam krwie upuscic, zebysmy więcey niewskorali. Alecby większego dowodu niebyło affectu Rakuskiego, mamy tego Roku iawny, kiedy przed Seymem Ablegatowie plenis buccis obiecowali posiłki wielkie, et quasi rzeczy do Zgody wiedli, aby tylko tym Expeditiores byliśmy, do złamania tractatu Buczackiego, y kiedy się Pieczętarze Vnich specificationem subsidiorum Vpominali, odpowiadali, resolwuycie się ieno na Woyne z Turkiem, obaczycie, iakie miec będziecie subsidia. Obiecowali insuper z Dziesięcin Włoskich Osmkroc Sto Tysięcy Talerow Dobrey Monety, et alia longe maiora; Alisci skoro nas w Clarigatią Woyny Tureckiey wprowadzili, binas Legationes nostras zniszczym z Wiednia odprawili, a trzecią obietnicami nadziali y to takiemi, ktore reputaciey Polskiey y W. X. Lit. szkodzic musiały. Kiedy niedo rąk naszych Sto Tysięcy Złotych, ale do cudzych ordinowali, iakobysmy byli ludzie tak iuz wrozum obrani, zebysmy niemogli tą trochą Pieniędzy szafowac, ale y ta obietnica euanuit, y gdyby nam był Pan Bog niedopomogł, toby byli Rakuszanie o Po Wislney Polszcze myslili kiedy o całey niechcieli

A tasz to Vtilitas dependentiey Rakuskiey, ze kiedysmy mogli Legatione vspokoić Woyne Turecką, to oni Krolowi Michałowi obiecali Dwakroc Sto Tysięcy na Gołębskie Tragedie, hac conditione y te y insze fauory largiendo, zeby przeciwko zdaniu tak wielkich Senatorow, przeciwko miłosci tey Oyczyzny Posła nieposyłał. I takasz to Dependentia, ktora in Clientem

pondus

pondus diei et aestus resonuerat, zeby się vchronić, Ale by to
ieszcze było excusabile, bo propior quisq sibi. Ale kiedy nas
przywiedli do Woyny Tureckiey, Czemusz Swiątobliwemu Domowi
niebyli Cordi Swiątnice Panskie. Wiara Chrzescianska, ktora
cum suo antemurali ginęła. Abyli Cordi rebelles Domu Rakuskie-
go Hollendrowie. Dlatych potrzeba było Polakow wywiodszy sub
ictum fatorum odstąpić: Rata tego iest ze Wieden maiąc Depen-
dentią od Madritu zkąd Fortune swoiey Consilia bierze, powi-
nien barziey słuchać nakazow tamecznych niżeli danego nam
słowa y braterskiego obowiązku. Zaczym Dependentami
Polacy Dependentow cudzych będziemy, y ci nas maią inua-
re, ktorzy seipsos nequeunt. Nieodpowiadam na ia-
kies beneficia pod czas Szwedzkiey Woyny, Sufficit ze nas
Tatarskie beneficia lubo mniey kosztowały, niż Rakuskie
barziey dzwignęli, bo in tempore.

Progredior do Czwartey Ratiey, y Dziwuie sie ze Autor Scri-
ptu pomienionego, tako Diszkurs prowadzi, iakoby to w Pol-
szcze, abo Austria, abo Francya tak iuż Panowała, zeby Po-
lacy powinni abo Francią woiować abo Rakuszanow, kiedy &
Aemula Domus każe. Ja tu inakszey nieprzyznaie Depen-
dentiey gdy o niey discurruie, tylko te ktora inter Partes, dla
związku Przyiazni być może certis legibus et conditionibus
to iest zeby mutuum było subsidium, mutuus consensus in
propulsando Hoste Christianitatis. Ale zeby nas ktory
Pan in aemulationes wdawał, ktore intercedunt cum Occi-
dentalibus Principibus to być niemoże salua Libertate
et Institutis tey Rzptey. Dlatego daremno dis-
currować o tym, iako Polacy Rakuszanow znosić mogą, iako

Jako Francuzow niemogą.
Quinta Ratio w ktorey się tam pokazuie że Vicini nostri nieżyczyli nam Condeusza: Odpowiadam że tak iest; Ale tesz przydaie że nam gratulowali Michała y niesłychane Vcontentowanie pokazywali z Electiey iego. Zaczym iuż in aperto iest, iakiego nam życzyli, y iakiego nieżyczyli Pana. Jeżeli tedy Author Scriptu tego nie ieszcze niestracił za szczęśliwego Panowania Michała JW. Iztąd nam drugiego od Austriey życzy dependenta, niech przynamniey ex Compassione tak wielu strat et ex imminenti nobis Crastino po Ruskim. hodie niechay się niewiąże ad Vota eorum, ktorzy florentem Sarmatiam Widzieć niechcą. W teyże Ratiey bo cætera dla krotkosci omitto, każe Autor Pactis Conuentis ligare Principem, aby Turczynowi po Wisłe nieoddawał: Pytam ia Autora tego a zdami się że przytomnego, kiedy z pod Połębia Commissarzow na Tractaty Tureckie wyprawowano, przysłuchał się tam ieżeli sam niebył eiusdem Sensus, że magna nomina, nietylko Krol sam kazali y Lwow Turczynowi oddać byle tylko on pożar zastanowić. Zaczym kiedy takiego obierzemy Pana, ktory ingens hoc Imperii Corpus, magno non animabit Spiritu ktory niebędzie miał tak wiele sposobow, żeby nieprzyiacielowi temu mogł wstręt vczynić, abo wostatku ex Dependentia Austriacorum, tak iako Michał serpenti malo non occurret: Po mi samisz necessitate pressi oddamy po Wisłe, y Krola oto niepytaiąc, nietylko żebyśmy mieli contradicere Volenti. I dziwuie się bardzo Autorowi Scriptu tego, że niechce widzieć że ten Argument Wielkiego w Rzeczy pospolitey Wodza, funduie się na Polityce, et in Praxi Domu Rakuskiego, gdzie przed Lat Kilkunastą Decretatum w Wiedniu, że præstat ablata Hungariæ

non recuperare

non recuperare. Jakoż to patuit że Woleli Fimbriam Węgier-
skiey Ziemie absoluto Iure sobie vbespieczyć, niżeli liberta-
tem w całym Państwie pati. Zaczym iako tey Pragmatyki
v Franciey niewidziemy, żeby Libertatis byli oppressores
abo ex insufficientia protectionis per partes niegubili Kro-
lestwo, tak się z Dependentiey Francuzkiey tego nieboiemy,
co iest inevitabile z Rakuskiey. Przyznam się że y Fran-
ciey wypadły Krolestwa z rąk, ale tym sposobem, kiedy sa-
me tey renuntiarunt Dependentiey, y Cesarskiey nad
Siedmdziesiąt Lat Korony nietrzymali. Rakuszanie zas
co raz amicitiae titulo wzięli, abo Contractu libero, to iuż tego
nigdy nieopuscili, ale raczey nieprzyiacielowi mutilandos
exposuerunt, quos Servitutis suae destinârunt.

Wostatku przyznawa Autor że mu iuż niestraszna Depen-
dentia Francuzka: A ia przyznawam; że mi ieszcze stra-
szna Rakuska; Bo krwią ludzi wielkich zafarbowa-
na: Principum oppressionibus invisa, libertatum ruin-
nis detestanda. Reliquum Scriptu tego: że insza za-
brała materia to iest Candidatorum Examen, nato nic
nieodpowiadam, bo extra sphaeram propositi.

Zaczym Concludowałbym tak, że widząc iako Dom Rakuski
quocunq titulo do Korony iakiey przyszedszy natosię
zawsze silił, żeby z Domu tego niewyszła, I tak
widzieliśmy namniey Piętnaście Koron w tey Samołowce
do tąd haerere; Consequens est, żebyśmy y my wtęż nie
wpadli.

Widząc Secundo ex anteactis iako Regulos et Principes Ger-
maniae ten Dom kruszył y znosił tych ktorzy się zdali
pro libertate ausuri: Tak słusznie się maią obawiać

Magnates Poloniæ tego tym bardziey, im są słabszymi od Panow Niemieckich

Widzieliśmy Tertio Ex Anteactis, iako tam Mandatami nakrywano Magna nomina, Kaduki po nich rozdawano, abo raczey sobie applikowano: co y do tąd w Węgrzech practicatur. iakoż się teyże Consequentiey, niemaią bac vnas Primores.

Czytaliśmy in Anteactis; iako Papieżow więziono: Cardynałow w Węgrzech Sicariatu znoszono, A iakosz Primas Polski audebit pro Libertate Dependenta Rakuskiego napomnieć. żeby niemiał metuere tego, od czego nec Triregnum Papale immune było. Zaczym ignoscat Autor że się to Pisze, do czego prouocauit silentem calamum. Wszak znaydzie wszytko w Historyach: cokolwiek się tu położyło. Ignoscet Zelo libertatis że się musiało non ad gustum Domu tak Wielkiego mowić prawdę Bo ieżeli Autorowi, iako ex Scripto constat, tam prudenti et notitiam rerum habenti, godziło się Popularem errorem przeciwko Franciey allegować, żeby tylko ohydzić Narod tam ten, ktory nulla nobis iniuria znaiomy. I Monarcha tameczny, za Vprosżeniem Polakow samych, pozwolił Condeusza, pożyczył Pieniędzy, in Rem Reipcæ, co ex liquidatione patuit. A czemusz mnie się nie będzie godziło in gratiam miłey Oyczyzny niemowić prawdy, nieconfirmować Saluatoris prawie libertatis Zamoyskiego monita: Ktory iako tak Wielki Wolnosci Zelant niemowił ex Priuato odio, żeby Polonia caueret ab Austria.

Jaśnie Wielmoźni Wielmoźni Jaśni Wielce Mć Pp. y Bracia 165
Długo dosyć baśnowałasię, y podczas Seymu y po Seymie niewinnaśc z Bożey
telnością y szczyrością Starożolskiey Cnoty Wdzięczną chronę, ieżeli natale
ojczyzny Oppressią, wolnego rozumienia y głosu, Cabodaxy nie represowania
onego) oraz Obelgę Imion naszych y całego Domu, dobrze á Regulis
Rzeczy pospolitey incorrupta veritate zasłużonego, miała Sarlinge y odezwać
wać na sterażliwszą zpomnadzenie, y Listy publiczne, po Zacnych y wielkich
Woiewodztwach WWMM Jaśnych Wielce mm Panow Subveniendo talis
malis litore Dwa Seymy zepsowane z reformowaniem, Prawy y Swobody
ze Rzpltey Catolicznie wprowadzily Oyczyznę. Miłość Religiey y
Ligi Swiętey Policy zewnętrzny pospolity respect Woyny Tureckiey, ich
nie wielkie wagi, obymy wstręt, uciążliwość Expedycyey, y obelgi nasze.
Ale z drugiey Strony, kiedy te Swięte, mocne, y gruntowne racye, nienia
łaśky tamtey Strony respecta że porzuciwszy Obiecta nayprzednieysze Rey
mu, zraniwszy w niego pierwszey Cadencyey wolność, gdyż Senatorskie Vo
ta upadły, gdy Seymowe Sprawiedliwości, ato dla variacyey
y zatrzymania Vacansow nad prawo aredna tylko Sprawa, Keyburska przez
Dnie Zupełne Cadencye wielkim Pitowaniem przeciwko trzem delataciom
JMć Ca. Nro Mill. poprzerana było non obstante by Contradictionibus nad pra
wa y Zwyczaie Oyczyste (bo taktowa bywała Praxis) iż przez dwadzieścia
sem y przeszłey gdy Litorey Constitucyey Contradicowano, one drapano, ado in
szych materyi przez stępowano, teraz podobno Studio WMć Pana Marszał.
ka Koselskiego etiam obnitente Principe aby był pokazał Wszechmoc:
nośc Officialis Suæ, nie tylko drapać nieściał, ale Sam że z Jch MM Pa
ny Listami Controvertował, namawiał, y w Byrthim R: Pospolitey czas za
brawszy, gdy prawnie chciał mieć Rzecz Pospolitą, nie prawnie zostawił
y odszedł ex Cardinibus zruszył. O czym ufamy Jch MM Panowie Posło
wie pro virtute Characteru Swego y Zacnośći Obszerniey, y
informabunt WMM Panowie w tey tak wielkiey Contuzyey wiernie:
Honory y Imiona nasze ny bronić się niemogły. Aby tak Okradzionych ty miała
Dniey mogła pokazać Officialis delationum quid valet, Ingenium, quid Fra
dia nalitowesię była zabrała. Wtak tedy Zamieszanych radach y my sami
Attoniti et Attonitos Samych WMM Panow rei novitate nie ważyliby
myśię sterpelare gdybyśmy niebyli ospressi publica ignominia fi

minationibg, Conviriis nullo nio demerito v crimine przez tak
długi Czas. Niewinnemy JMć K. Mć Pan. Nmu vchowaj Boże
procul a nobis hoc crimen; ale tylko tych Jch MM Ktoby W Gabinc
tonych radach, nielichimi perswazyami, vslnym Swym Staraniem, y
przyzwoleniem Zwyczaynie by długo, y sprzeciniaiącsię Statecznością
K. MŚci Pana Nmu przynieli dotego, ze tandem za Sadzeniem Sob
Zelacinem wradzie zsudziliby Sowrycinsby a potym circa Actus
publicos Legati Moskiewskiey Pozwolili, Krolewiczowi JMci przybo
dz Swoim zasiadać Catowniesza y niebespiecznieysza wolney Electiey
compellebat odanie zdania Swego wradzie. Za tenczas Senatus Consilij
odprawuiąc vczosię wliczbie. Dosc Wielki Jch MM Panow Senatorow stan
Studia inter sives nonullos wzruszono, v drugich zbudzone Suspicie
et contra promowuiąc albo sprzeciwiaiącsię tey materyey, litora zdata
wbrew Prawu wolney Electiey, Sami tedy z Sobą iako Bracia z Jl. MMci
Panem Kanclerzem W. X. Lit. pro fide fraterna non arcendo nate
Bas przytomnych iako to JMci Pana Ogrodzkiego Mieczn. W. X. Lit.
y JMci Pana Vniechowskiego Cześn. Nowogrodzkiego aniez absentes
wecessituiąc) scrypt napisalismy nato takobysmy JMci K. Mci Pa. Nmu
dominium za Zywota wrzeng naszą vsługą future, po długim Czasu Zgia
JMci K. Mci astum et ambitum Concilium według onego obowiązku Urzę
dzi Senatorskiey quid quid no civa Scivero revelato et avertam Liberam
tyż Electionem do Tymac et Posterity navidlata podac mogli. Pismo to po
per Era niechętnych w Grodnie in Suspicionem było podane do wiadomości
K. MŚci. Z Copiam przez Pocie Xięcia JMci Primasa z Vkontentowaniem
Zanskim, tłecz y Stanom Drogą Ktrey donieść byliśmy gotowi, gdyby przed
Obraniem Marszałka nie został Seym Zerwany, Teraz zas non deprehen
si, non Coacti Sami dobrowolnie ingenue, in facie całey Drogą Ktrey
ten Scrypt Authentice przezentowaliśmy Pewni tego będąc, ze y Scrypt
y nasza Szczerość, na vsłudze JMci K. Mci y Obronie wolności, wrowny
Coeter gratitudinis miała być policzona. Wiec gdy niektorzy Jch MM
Incremento obrocili y oddać Pismo to sobie Kazali agdysmy nie
oddali przez Manifestacyą nas w Grodzie Warszawskim Publicowali

y sposob nowy na wolny głos et contra Libertatem Sentiendi vformo
wali podalismy to pismo ad Acta Publica y z Akt po Woiewodztwach
y powiatach rozsyłamy, ażeby każdy de Securitudine nostra y Domu naszego
maiąc Authentyczny Dowod informowany Został

1mo Mymirzey na podpisach naszych
wyrazeni vważaiąc teraźnieyszego czasu Conjunctury które
nas do Eversionem Status et ruinam bene Sentientium nate Polskę
ściągaią hoc vinculo Iuramenti
obowiązuiemysię. Iż Liberam
Electionem in casu Fatorum moderni Regnantis imo Stante Regimine rego manu tenebimus Actus
et Ambitus. Throni nikomuż
2do Circa nie dopuszczamy, owszem prze
ciwko takowemu conjurgemus. Jeżeliby zaś z colligatis na którego ia
3tio kąż krolwiek malitia Insultare mia
la una manu, animo et fortuna zaś
chcąc się będziemy powinni, takia
4to liby aduersa nam et prospera Sint
communia. Correspondencye wszy
stkie które dla zaszłego Prawy y wol
nosci naszych mieć będziemy maią
być ex communicato Consilio, y co
krolwiek in re Pca mieć możemy
Subsidiorum et Emolumenti tegoż
5to tkwiego Społnie dla dobra Rzpltie
go zażywać będziemy. In Religione
cało wszystkich nas mysl iedna iedno
6to Serce wszystkich by Publicis occa
sionach być powinniśmy tak pogotowiu
machinacyi żadnych iedenkadrugie
go nie tylko vkrzyć owszem odwra
cać one powinniśmy sumno veleto
do Secreto co rozgłos sobie do in
vice dotrzymać powinniśmy tak
nam Boże dopomoż y przyczynna
Mysla wego. Potych Punktow po
wtorzonych y latinaszymi podpi

Pisuiemy

1 Skazyło do tego Skrypta podała fama
periculi niezdrowia Jego K. Mci ogłoszone
go odedworu za sadzenie Krolestwa im
wezwanie in Consilio. A throne podczas
Acta Legacyey Moskiewskiey. Takzeżeby
nuliw po dwakroć Attentowany z tego
Radzimy tedy In Consulta Pca niemie
dała skazyć z rahonibus Status dore
flexy i e adwetu periculi Liberę ele
ctionis.

2 Ten Skrypt Stanowi się wszystek nado
trzymanie Wiary Krolowi JMci Pano
wi obranemu Porządku zaś rzeczy
pogwałceniu natey że wolney Elekcyey za
chowaniu oten Punkt nihil Vrażaiąc się
3 niemoże Skoby by to chciał postrzegą
Day Boże tak nay poemieysze JKMci
ambire tym sposobem

4 Precationem Brat Brata Mamić in Consi
lenda nikomu też Inszemu non imponit
Cozto komu służy.

5 Correspondencye zwłaszcza de libera Ele
ctione niemogą być ex extemis tylko cu
Consilio ale ex Libero Regno inter Con
ciues od Wielkich Państw y ich wolno pogotowia
miedzy Braią y Obywatelami po Statucie i
6 Subsidia et Emolumenta in Pca mieć mo
żemy toc non Extra Pcam Zadnym nie
może nas nihil criminari bosmy sobie
nyzey przyrzekli Ina manu nostra ani
mo et fortuna nostra Bardzey Communa
rii tych co ab extra Szukali Subsidia et
pensiones My zaś Bud tych Pensyi nie
żrzemy et Oblatas nie przyiemy Cało
y Skrzy przeiżdżaiąc wysmiad Braią Prospe
amo et fortuna in Publicum et Priuatum

Suiemy się Kmmrz Sapieha Wiodawski Hetman WXLitt.
Benedykt Sapieha Podskarbi WXLitt

M

Martian Oginski Kanclerz WXLitt
Mikołay Oginski Miecznik WXLitt
Bogusław Unichowski Pisarz Nowogrodzki

Comodum Contenti y z nich Emolumenta na Słabszych Braci dla zaszczytu tey Oyczyzny declarowaliśmy ważyć, iako y teraz w niedostatku podatkow ważymy dla dobra Pospolitego

7 Kiedy odwracamy Machinatie toć wiernie służemy Krolowi JEMci kiedy odwracamy Astum et Ambitum toć in toto Libertatem Electionis zachowuiemy

8 Zakoniec ten Skrypt dotąd służył poka wyżey pomienione rationes in metu nas trzymały ktore gdy ustały Cessavit Skryptu Activitas y Ego valor.

Tak tedy pismo nasze z Eludidacyą posyłamy sub trutinam WWmmPanow Uniżenie Prosząc abyście Powszechney wolności et Posteritatis rationem przedsię wzięli ktory per Conscientiam tego dotrzymać powinnismy Cosmy od Przodkow naszych odebrali y to sobie obiecuiąc że dobrze Persuasyi favere zechcecie nam y Domowi naszemu w Oppressyi za wolność zostaiącemu iakoż zadziwić się Swiat Polski ma nato gdy nas Contra Iura Cardinalia, non Citatos, non Iure victos, ab Activitate Liberae vocis, ab Aequalitate, od Urzędow, a co większa per Circulos, rozdzieliwszy Narody w Izbie Senatorskiey In Audita Praxi odstręczać chciano, rożne novitates introducere ktore sine praevio Consensu chyba z naruszeniem Iurium Cardinalium stanąć niemogłyby Buławy przeciw wszytkim prawom enervare y żeby pod Mandaty y wszelkie rzeczy Seymowe podpadały skąd sequere tz że Hetmani sine Activitate Liberae vocis bez obrony wolności tylko ad numerum dicentium redigerent. A te wszytkie fulmina y Impetu na nas są wywarte Studio et Activitate Ichmm Ażeby Sublata vocis Libertate szkodliwe Rzpltey Novitates na nas

wymot abo wyszłszy mozono aby tomu chcy Intermedij et Moderatores
Sami Zarzyli animos Rium zkgd Secuta Incommoda Oppressa Sublata
vox Libera Electiey wolney Prawo in Theatrum wyprowadzone od Kilku set
mm S.P. Posłow Koronnych y Litewskich y co nam primini było Kultom
in Sonclavi przekazowe indemnitatem wolney Electiey to in Publico pod
Bastera z wyższego Seymu Gloriâ et Honori Ductum iż Głosy wszy Wo
iewodztwa Podolskiego Publice deklarowali hunc et non alium eligendu
em aklamu, Crzyszy et Voce Sonora Acclamato in przytomnia Statuum
Vivat Vivat.

[redacted]

Wyraziwszy tedy rahe Actorum Consilij Seymu Teraźniejszego y Vic
zenie naszey Uwagi nożiarowes doniesliśmy WMM Po napisania
tego Skryptu Vfaige ze Senioli Vultu et Affectu przyimowe Zelum
nostrum protenda Libera Electione, niżeli tempestas Mata Obrecu:
be Sobie y te Zebulâ Litore obscurant Znoty Podziwoże y Sławę
Domu Naszego Fatnosiąg Vwagi y Spolng Milosiąg Cu wolney Elec
ey wypogodziać totem peramento zeby S.K.M. Pan nasz Miły Secu
ritati Regimini dostatecznie było Consultum Zarowno y Wolney Elec
ciey Prawom y Swobodom tey Rzpey Obyczay. Obyczu declaruemy
Vitam et Sanguinem Wemosiąg Cupełng tak Maiestato S.K.M. Pa
S.M. iako miley Obyczaie Prawom y Swobodom Zyczy Rzpey
mie aby ta Hasła Submissa restituat. Internam Confidentiam et
Securitatem y zeby Zamieszaniem publicznym w Rzpey Prawa
wolney Electiey Siednad nie przenas iakoto chciwy narody in per
petuum Szczęście JK.M. Panowanie nie były interturbowane, regos
mo Voto Życzymy Oto Vniżenie Vprasamy WMM Panow abysmie tego dopomo
gli powagą rad swoich Obym nie wątpiąc Zasługie WMM.P. odslaremy.

WMM.P. Wielce mm. Brat
Vprzeymie Życzliwy Studzy

Benedikt Sapieha Kmrz Sapieha JW Idet. WX Litt.
Podskarbi WX Litt.

Datt w Warszawie
Aprill 25 Anno 1689

Cap. 1. [illegible]
F. 120 –

ad Fas. 106.
Summad B. f. 782.

N. 218.

F. 106.

1814 167

Komitet Woyskowy, czuie aż nadto korzyść dla Polski wyniknąć mogące z ścisłego i nierozerwanego związku z Koroną Rossyi, aby miał słuchać inney jakiey propozycyi — Precz od niego wszelkie wyobrażenia samowładney niepodległości, któraby tak nazwane wolne obieranie Królów za sobą pociągać miała, i kray na nowo pogrążyć w ten Stan Niedoli z którego wypadki całego niemal Wieku wyrwać Go niezdołały — Obok Konstytucyi utrzymuiącey Charakter Nasz Narodowy, ożywiaiącey w Sercach Naszych święto Miłość Oyczyzny, i uwieczniaiącey nasze poświęcenie się y wdzięczność dla naszego Zbawcy potrzebuiemy Wsparcia potrzebuiemy Protektora — Polityka, Rozum, Serca nasze pragnące z zapałem dobra własnego Kraju, wszystkie nakoniec nam wskazuie, iż N. Alexander C. R. iest jedyną Kolumną, na którey byśmy był Nasz Narodowy oprzeć mogli, nie ów był znikomy, który tchnienie jakieś rodzi, i natychmiast niszczy, ale był Stały, z jedney strony Interes wspaniałomyślności i rzetelności, z drugiey zaś wdzięczność i wrodzoną potrzebę, bydź Polakami za zasadę maiący — Lecz mieliśmy już honor oświadczyć W. C. X. N. ~~co może~~ co może uczynić Naród opuszczony. Co tymczasowy Komittet nie niewidząc jaki Go los spotka, i jakie czekaią Go wypadki — Racz W. C. X. M. postawić się na moment na Naszym mieyscu, nieszperaiąc w Dziejach Świata jak sobie z Nami postępowano od czasu wstąpienia na Tron Polski Stanisława Augusta. Wypadki te za nadto są świeże, aby w okolicznościach teraźnieyszych każdemu Polakowi przypominać nie miały, jak daleko staliśmy się offiarą Interessu naszych Sąsiadów — Teraz w słabey Łodzi bez żagla i Wiosła w pośrodku obszernego bujamy Oceanu. Prawda iż N. Cesarz wzywa Nas abyśmy

zawinęli

zawinili do Londu, ale nic Nam nieobiecuie —
Stawszy się już tyle razy Offiarą naszego Zaufa-
„nia, Czyliż N: Xiąże niemiałoby Nam być wolno cokol-
wiek się wstrzymać. Albożto pomimo wielkości Du-
„szy N: Cesarza, okoliczności sprawiłoby tego niemo-
„gły, iżbyśmy tam znaleźli kaydany, gdziesmy szuka-
„li Zbawienia? Czyliż ta Obawa niepowinna Nas wstrzy-
„mać, kiedy Nam jeszcze jedno pozostaie, a to iest:
zginąć z Honorem. Jeszcze raz osmielamy się po-
„włorzyć: Racz W: C: X: M: postawić się na moment,
w Naszym mieyscu, y osądzić nasze postępowa-
„nie — Szczerość, rzetelność, honor, Oto są zasady,
na ktorych Komittet swoie opiera postępowanie.
Te powody skłaniaią Nas do oswiadczenia, iż
zupełne Zauffanie, ktore w Harakterze osobistym Jego
Cesarzkiey Mości pokładamy, spodziewać się Nam
każe z pewnością, iż postępowanie Narodu rze-
„telnego pochwalić raczy, i że godząc swą politykę
z szlachetnemi uczuciami Swego wielkiego Serca,
znaydzie w swey Duszy chęć, a w mądrości swoiey
srodki do uznania bytu dla Kraju, ktory nigdy
zaginąć był niepowinien. Toż samo zaufanie daje
Nam powod do podania W: C: X: M: tego jednego
sposobu do uorganizowania Woyska Polskiego
i to teraz Nas skłania do złożenia na ręce W:
C: X: Mości nayuroczystszego zapewnienia naszey
wierności, gorliwości, i poswięcenia się stałego
i nieodmiennego dla N: Cesarza i Jego Następców.
Jeżeli J: C: M: zapewnić raczy byt polityczny
dla Polski i Rząd Konstytucyiny, jaką jedyną
Rękoymią naszey Wierności i Wytrwania — Niech
potym N: Cesarz pozwolić raczy Woysku Polskiemu

orga-

organizowac się, i iść bronić Granic swoje-
go Kraju, a jakikolwiek Nieprzyiaciel zagrażać
mu będzie, Narod znaydzie zawsze w swoim
męztwie srodki do utrzymania swoiey całości
i złożenia iey w Hołdzie Nayiasnieyszemu
Cesarzowi jako swemu Wielkiemu i łaskawe-
mu Protektorowi —

w Warszawie dnia 30go Listopada 1814

27

Uwagi Kommissiów Izby Poselskiey r. 1820.

169

Nayiaśnieyszy Panie!

Naród Polski zgromadzony w swoich Reprezentantach, składa u=stopni tronu Waszéy Krolewskiéy Mosci uwagi Kommissyów Izby Poselskiéy, nad Rapportem Rady Stanu; przynoszą hołd czci uszanowa=nia i nayglębszych dzięków, że po czteroletniey przerwie raczyłeś Nayia=snieyszy Panie, zgromadzić Nas dzieci twoie, dla zaradzenia potrzebom Kraiu. Przyiąwszy za prawidło działań naszych pełne mądrosci wyrazy Twoie Nayiasnieyszy Panie, tym smieley stawamy zowocem prac na=szych przed Obliczem naszego Krola i Oyca. — Wierni swym Władzcóm, wdzięczni za wylane na nich dobrodzieystwa Polacy, wolnemi za=wsze byli od wpływu zgubnego zasad podkupuiących spokoyność i szczęscie Narodów. — Po tylu gwałtownych zmianach, któremi ich dotknęły nie zbadane Przedwiecznego Wyroki, iedno tylko maią ży=czenie, ażeby ustalony konstytucyiny porządek, obok dzielności Rzą=du, utrwalił na pozne wieki szczęście Narodu, i dozwolił spełnie=nia w całéy swéy rozciągłości, dobroczynnych i Wielkomyślnych Twoich Nayiasnieyszy Panie względem niego zamiarów. —

Mądre Ustawy, ożywiony przemysł, porządki i zakłady, oczekiwania nasze przewyższaiące, dowodzą całéy mocy i dzielności Rządu. —

Oby te wielkie skutki rozciągnąć się dały i do rolniczego przemysłu. Ta korzyść położy ostatni wieniec na ogolną pomyślność Krolestwa. —

Zbliżony do ostatecznego obrachunku i do saméy nawet wypłaty dług Narodowy pomnoży dla prywatnych srodki niszczenia się swym wierzycielom. —

Oczekuiemy z naywiększą ufnoscią Budżetu Konstytucyinego, zostawuiąc wspaniałomyślnemu sercu Waszéy Królewskiéy Mosci los i dolę ziemian Kraiu naszego, nad któremi cięży znakomi=ta część podatków. —

Zniknął iuż niedostatek Skarbu pomimo upadku dochodów z=Dóbr Rządowych, stoiących w rownéy z Dobrami prywatnych kolei; czuyność Władz postanowionych, zdołała w samem ściśley=szém wykonaniu ustaw znaleść srodki zastępczych przychodów. —

Sól za pretensye kraiowe od ościennych Mocarstw zyskana podwoiła

dochód

dochód z tego zrzodła i wstrzymała wypływ coroczny na ten przedmiot obracanych pieniędzy. —

Ułatwione stosunki handlowe z Prussami, a nadewszystko o=twarta droga dla płodów i przemysłu tak Państwa Ros=syiskiego iako i Krolestwa polskiego, które Wasza Krolewska M=ość swém uszczęśliwiasz bertem sprowadzą pewnie nieoce=nione wzaiemne korzyści. —

Bogdayby srzodki zaradcze w Stowarzyszeniu Ziemianskiém z=Rozkazu Waszéy Krolewskiéy Mości, do Izby wniesione, i=przez nią przyięte rozciągnęły dobroczynne skutki na odłożo=nych, i ułatwiły tę zdradziwe stosunki, wprzód których tak dłu=go z Wierzycielami i swym własnym losém scierać się mu=sieli; Oby przyięta rownież część Cywilnego kodexu, prze=swiadczyła samą nawet potomność, że wskazane przez Ciebie Nayiasnieyszy Panie srzodki ulepszeń w prawodawstwie przy=iętę znaczną większoscią, musiały odpowiadać potrzebie narodu. —

Zbliżeni do zakresu prac ninieyszego Seymu, pochlebiamy sobie Nayiasnieyszy Panie, że myśl Waszéy Krolewskiéy Mości nie=odstąpiła nas wniczém. —

Obradowalismy w duchu iedności i zgody; i przełożylismy Ci Nayiasnieyszy Panie iako Oycu naszemu, zmiany i popra=wy do wniesionych Ustaw iakie Nam uczucie obowiązków na=szych i Sumienie natchnęła. —

Jesli przyszłość Oyczyzny naszéy, chociaż na iedną chwilę w ręku naszych spoczęła, ten Skarb naydroższy, to iedyne i naywyższe dobro zwracamy Ci Nayiasnieyszy Panie w nietknięciu; bo Ty=ieden powołanym zostałeś od Nieba, do zdziałania i uzupełnie=nia cudu odrodzenia się Naszego, bo Twoia tylko potężna prawica może ten gmach z gruzów podzwignąć, na którego zniszczenie, wysilały się klęski i Wieki. —

Uwagi Komisyi
Izby Poselskiej
1820 r

1721 171

Kopia

w Warszawie dnia 2 Września 1821 r.

Minister Spraw Wewnętrznych i Policyi. —

Dopełniaiąc polecenia Xięcia Namiestnika w skutku Woli Nayiaśnieyszego Pana w Odezwie Ministra Sekretarza Stanu 31 Lipca / 12 Sierpnia r. b. obiawiony Minister Spraw Wch. i Policyi w odpowiedzi na Adressa Rad Woiewodzkich przez Kommissyą Spraw Wch. do tronu zaniesione w Imieniu Nayiaśnieyszego Pana tymże Radom oświadcza

„ Że Jego Cesarsko Krolewska Mość Pan Nasz miłościwy
„ czułym iest na oświadczenie przychylności wynurzoney
„ Sobie z strony Obywateli. Przedsię biorąc przywrócenie
„ Polski niemiał Nayiaśnieyszy Pan innego celu ani
„ zamierzał sobie inney nadgrody iak zapewnić szczę-
„ ście Polaków przypuszczaiąc ich do dzielenia przeznaczeń Cesarstwa swego łącząc ich do niego węzłami
„ Braterstwa i w kształcie nayzdolnieyszym zacho-
„ wać im dobrodzieystwa Narodowości. —
„ Nie taił sobie Jego Cesar: Krolewska Mość trudno-
„ ści takowego przedsięwzięcia i nie odstąpiłby od niego
„ iak z naywiększym Żalem i iak po uznaniu nie-
„ możności lub niebespieczeństwa przywiedzenia go
„ do skutku. —

Takowa

„Takowa niemożność lub niebespieczeństwo niemogą pocho:
„dzić tylko ze strony samych Polaków. —
„Dalekim iest Nayiaśnieyszy Pan od przypuszczenia myśli
„iakoby znaydować się mogli Polacy tyle nieprzyiaźni
„własnemu Kraiowi iżby chcieli wystawić z nierozmyślnem
„zamiarem i przez godne kary nadużycia swych wspoł
„Ziomków na zniszczenie naydroższych Jm nadzieii.
„Lecz ten nieszczęsny wypadek mogłby bydź rownie zrzą:
„dzonym przez nierozmyślne przesadzanie niedoskona:
„łości nie oddzielney od wszystkich spraw ludzkich przez
„niewolnicze naśladowanie lub wroznym wcale zamia:
„rze sposobu używanych w innych kraiach od burzycie:
„li spokoyności publiczney przez nierostropne ogłasza:
„nie teoryi tezych a w zastosowaniu swy niezgodnych
„z utrzymaniem porządku towarzyskiego, przez krzy:
„kliwość obrażoney prozności albo przez Obłąkanie
„pochodzące z rządzy niepomiarkowaney sciągnienia
„na siebie uwagi iako też, mogłby być dziełem zdra:
„dliwego uwiedzenia zaślepiepioney złośliwości lub
„zbrodniczey dumy,
„Jeśli przed wypadkami ktore pogrążyły były w odmęcie Europę
„zwodnicze nauki rozsiewane przez sprawców nieporządku
„i zamieszania mogły znaleść przystęp u niektorych
„ludzi dobrze myślących i prawdziwych własnego Kraiu
„przyiaciół, lecz za daleko zaprowadzonych od pierwia:
„stkowego Celu przez popęd rozwolnionych namiętności,
„ieśli wyrzuty ktoreby sobie takowi ludzie mieli doczynie:
„nia, mogły znaleść usprawiedliwienie w szczyrey chęci
„osiągnienia lepszego porządku rzeczy, nie iest iuż wię:
„cey dozwolonym od czasu okropney nauki doświadczenia

ulegać

„ ulegać tak nieszczęsnym uwieniom, ani pobłażać tym którzy
„ by usiłowali one rozpościerać. —„

Ma sobie ieszcze polecono Minister Spraw W^ch i Policyi dodać
„ Że teraźnieysza Pora podwaia niebespieczeństwo tego rodzaiu i że
„ to, odwroconem tylko być może, przez sprawiedliwe zaufanie w
„ Rządzie, wytrwałą rostropność, rozsądne umiarkowanie, tu
„ dzież przez ducha spokoyności i uległości Władzom Rządowym.
„ Że Nayiaśnieyszy Pan wskazuiąc to niebespieczeństwo wypeł-
„ nił pierwszy swoy obowiązek; ale że Jego Cesarsko Królewskiey
„ Mości pozostawała by ieszcze druga niemniey święta po-
„ winność do wykonania, w przypadku, gdyby mimo ostrze-
„ żeń które mu dziś nadchnęła Oycowska Jego troskliwość
„ podobne niebespieczeństwo okazać się miało. Powinność
„ ta natenczas zasadzała by się na ukruceniu, nayskuteczniey-
„ szemi srzodkami wszelkiego przedsięwzięcia dążącego do
„ zaburzenia spokoyności lub dania powodu do zgorszenia
„ Miło iest przytem Nayiaśnieyszemu Panu spodziewać się iż przy-
„ wiązanie Polaków do Oyczyzny zawsze przemoże w nich nad
„ poduszczaniami kilku umysłu burzliwych ieśli by kiedy
„ miały się znaydować takowe pomiędzy niemi że Polacy nie
„ będą chcieli dać swym nieprzyiaciołom upragnionych przez
„ nich sposobności do powtórzenia ieszcze z nieiakim do
„ prawdy podobieństwem iż wszystkie usiłowania ku
„ uszczęśliwieniu Polski i przyprowadzeniu iey do stanu spo-
„ koyności i zakwitnienia przez ustawy maiące zaręczyć
„ byt iey narodowy zostaną zawsze bezskutecznemi. —
„ Że w tey pocieszaiącey nadziei Jego Cesarska Królewska
„ Mość dołoży ciągłego starania dla ziednania Królestwa
„ Polskiemu wszelkich korzyści których położenie Jego
„ dozwala mu żądać i że w osiągnieniu tego celu Nay-
„ iaśnieyszy Pan nie da się zrazić przeszkodami iakie-
„ by okoliczności stawiały. —
„ Na ostatek że nayprzyiemnieyszym będzie dla Oycowskiego

Serca

„ Serca, Jego Cesarsk: Kr: Mości widokiem uirzyć polskę uży-
„ waiącą z rostropnością nadanych Jéy swobod postępuiącą
„ spiesznie ku coraz wzrastaiącéy pomyslności i iedyną
„ drogą ktora może ią do tego trwale doprowadzić, to iest
„ drogą religii, moralności, umiarkowania, zgody, usza-
„ nowania dla prawéy zwierzchności, tudzież zamiło-
„ wania porządku i spokoyności „ Taka iest dosłowna treść
danego Ministrowi Spraw Wch i Polecenia.
Niewątpi on że Rada Woiewodzka przekonać się zechce
ile położenie Krolestwa wymaga ostrożności i oglądania
się na wszelkie okoliczności otaczaiące aby kiedyś docze-
kać się mogło korzyści iakich ustawy iego towarzyskie
i dobroczynna przychylność Cesarza i Krola spodzie-
wać mu się w czasie dozwalaią. —
Ztąd pewnie Rada Woiewodzka wszystkim mieszkań-
com da poznać iż spokoyna cierpliwość iest konie-
czną i iedyną drogą prowadzącą Narod do uszczęśli-
wiaiącey przyszłości, ktora inaczey zmieniła
by się w stan rozsucia i zupełnego upadku

Opinia JW. Admirała Mordwinowa względem Rybołostwa na Wodach zwanych Embeyskie w Senacie w Petersburgu 1827 R. dnia

Przedi o nadaniu Hrabiemu Kutaycowi Rybołostwa na Wodach Embeyskich zwanych, rezonowano podług samego tylko znaczenia nieograniczonej władzy, Zatwo rzecz rozsądzoną cała Sprawę.
Nieograniczona, woła jednego Monarchy nadane zostały wody do użytku prywatnemu człowiekowi, Nieograniczona wola drugiego Monarchy pierwszemu równego może odebrać na powrót, postanowić za tę, większą lub mniejszą nagrodę, albo też nie dać żadney, zależy od Jey chęci, y rozsądku, tu nie może bydź pytanie ani o sprawiedliwości ani o niesprawiedliwości. W pojęciu czyli wyobrażeniu władzy przemocnej wszystko położone, y nie masz w niey nic niesprawiedliwego ponieważ ona sama pierwsza iest niesprawiedliwością. W takim wyobrażeniu czyli pojmowaniu rzeczy nie byłoby żadney potrzeby żądać od Rady Państwa opinij w tey sprawie, chyba dla tego, jakim sposobem działania Samowładztwa obłożyć pozorem publicznego dobra

Lecz jak Ja myślę y myślenie przystane, Jż Monarcha odsyłaiąc tę sprawę do Senatu zapytuie się o nię, w poprzednym onej rozbieraniu, lecz żąda wymiaru sprawiedliwości, a więc pragnie, aby takowe zapytanie w stosunkach czyli wyobrażeniu Rządu Monarchicznego dochodzonym y wzaiemnie związanym było, zatym zdaie mi się, iż przed wszystkim zauważać należy początkowe y następuiące tey sprawy zasady.

1mo Posiadanie Embeyskich wod, ludzi tego wszystkiego co wyrażono w Ukazie 1799 r. wydanym iest własnością Hrabi Kutaycowa, y ta prawdę Senat przyznał na pierwszym swoim posiedzeniu

2do Prawo własności w Rossyi uważa się powszechnie nieporuszonym, a zatym własność Kutaycowa podług takiey opinij Senatu odebraną bydź nie może

3tio Jeżeli te niezachwiane Prawa własności zasadzaią się na tym, iż ludzie prywatni obstawaią przy Nim nie mogą, byłoby to więc Prawom dostatecznym tylko w Prowincyach Tureckich, lecz bardzo niesprawiedliwie w Rossyi, gdzie sam Rząd nie może u nikogo odebrać maiątku bez Prawa y Sądu.

4to Zkąd wynika, iż na własność prywatną w Rossyi y sam Rząd nie więcey ma Prawa ile każdy człowiek prywatny

5to Dla czego chociażby wyłączne władanie Maiątku pod jakimkolwiek tytułem okazałoby się bydź przeciwnym powszechnemu Dobru, nie można iednak go odbierać dla użytku wszystkich, albowiem nie masz u Nas Prawa aby dla powszechnego Dobra, pozbawiać maiątku ludzi prywatnych, a nawet nie wiem aby gdziekolwiek taki Prawo było dospiałym, czyli pożytecznym, gdyż nigdy Dobro powszechne na ruinach prywatnego zbudowanym bydź nie może

6to Pozbawiać kogoś własności podług powszechnego wyobrażenia, czyli pojmowania tego wyrazu iest odebrać maiątek bez woli tego który onym włada, a więc odebrać Embeyskie wody od Kutaycowa bez Jego zgodzenia się na to, iest to pozbawić Jego własności, iest nadewszystko najpierwsze Prawo, które Rząd pewne prawidła maiącey, różni się od gwałtownego

7mo Zamiana maiątku chociażby istotnie była odpowiednią temu, który odebrał zamiana nie oznacza iednakże wzaiemney na to zgody, kiedy takowa zamiana postanawia się przez tego który maiątek odbiera, a Rząd nie może mieć na własność cudzą więcey Prawa, ile każdy prywatny człowiek (: o tym wyżey powiedziałem :) lecz komu z prywatnych ludzi pozwoli Prawo bydź Sędzią, sprawy własney

8vo I tak sądzący podług zasad ścisłey sprawiedliwości, którą Senat szczególniey zachowywać obowiązany, nie można odebrać Embeyskich wod od Hrabi Kutaycowa bez Jego zgodzenia się na to

9no Powiedzą, iż takowey zgody a Niego zyskać nie podobna albo li też żądanie Jego będzie nie umiarkowane, lecz czyli proponowano Mu o tym? a więc zamiany ludzi koniecznie na iedną stronę tu mieyscu potrzeba, y dla tego w Sprawie rozpoczętey przedsięwzięcia, uważać nie należy na dobrowolne

Ja iednak mniemam, iż żądania Jego będą umiarkowane, iż on zechce naprzykład ode mnie oddaną sobie gotowemi pieniędzmi taką samą intratę, jaką teraz pobiera za pomocą swego przemysłu, lecz razem zapyta się czyli Rząd czyniąc zadosyć Jego żądaniu postąpi w tey mierze sprawiedliwie? Jeżeli sprawiedliwie to razem y dla powszechnego dobra dogodnie, ponieważ w swiecie niemasz pożyteczney sprawiedliwości, ta sama mylna Ekonomika Państwa która wmysł mocy Prawa zamierza ochronić kilka tysięcy Rubli, moc Prawa a szczególniey Prawa tak naturalnego jakim iest własność kilka milionów ocenić nie podobna. Ekonomika iest tylko pewną częścią dobra Państwa, Prawo zaś iest fundamentem Jego, część zrujnowaną można poprawić, lecz wstrząśnione fundamenta poruszą całą budowę. Jeżeli potrzeba aby Prawo wyrytym było w sercach Narodu y to w Rossyi jako iedyny srzodek ku lepszemu iest potrzebnym, a więc od tego zacząć potrzeba, aby Rząd ani dla nikogo ani też dla czegokolwiek naymnieyszego nadużycia nie pozwalał sobie, żeby zaś wyborzenie pierwszey niesprawiedliwości upozorowaną potrzeba zacząć od tego aby na nowo onych niedopuścił a wraziu opacznym przemoc uzmagać się będzie uiszczone będzie więc przemoc lecz nie będzie Prawa

10mo Powiedza, że akty na których oparte Prawa Grafa Kutaysowa zyskane podległe, iżeli Ustawy Państwa nie dozwalaią przyznawać onych za istotne ani o własności ani o nadgrodzie należy sędzia tego kto dopełnił ten postęp, ponieważ Monarcha dopełnić go nie mogł. Lecz ia myślę iż akty u Nas nie mogą bydź ani wypraszane ani też podstępnie zyskane, zatym y opozycya taka nie iest w swym mieyscu, lecz tylko spiawnie zamieszanie w prywatnym y prostym pomawianiu rzeczy.

11mo Dla tych więc wszystkich przyczyn konkluzya opinij moiey iest taka iż nie można wprzody odbierać od Grafa Kutaysowa Wod Embeyskich, aż nastąpi zgoda Jego na to, y takowa zawarta moia regulnie się zarówno do wszystkich ukazów podobnych lub też proiektów.

Druga część opinij moiey zawiera się w tym, iż jeżeli Embeyskie wody od Kutaysowa będą wzięte, nie należy więc onych ani też Ziemi nadbrzeżney zostawić w powszechnym y od nikogo niedependującym korzystaniu dowody na to są następuiące

1mo Rybołostwa dzielą się powszechnie na dwa rodzaie, jedne są ruchome na okrętach y dużych łodziach dopełniane, drugie zaś nieruchome wiadomemi zabudowaniami na wodzie urządzonemi, Pierwsze należy dozwolone wszystkim, lecz drugie albo nigdy w Rossyi exystowane będą, albo też powinny należeć wyłącznie tylko do tych którzy one urządzą.

Mniemanie że one teraz nie exystuią, nie iest dowodem aby onych więcey bydź nie mogło. Rozmysłowi Narodowemu naznaczać granicy nie podobna, a Prawo ogulne powinno obeymować nie tylko rzeczy obecne, lecz tyle wszystko co przyszłość odkryć może, inaczey zaś przyszłości nigdy nie będzie y my przy obecnym zostać musiemy

2do Wiadomo powszechnie że Ziemia do ogułu należąca iest drogą iedne tylko umiarkowanie przeto y Kapitał użyty na Jey uprawę y rozliczne zaprowadzenia tudzież trwałe Prawo własności, przeistoczyły pustynie w polazyzne, y zawsze one przestawać będą, dopoki tylko dochodu prowadzić się będzie edynym y trwałym wszystkich bogactwa założeniu własney korzyści y zupełnemu wszystkim zadowoleniu

3tio Podług tego ia mniemam, iż gdy na wodach Embeyskich zarzekli nieruchome zabudowania powinny należeć trwale y wyłącznie do samych tylko Właścicieli onych jako też y nadbrzeżne Wyspy powinny bydź rozdane ludziom prywatnym na tymże samym Prawie własności – Powiedzą, że bezpieczeństwo tychże samych zabudowań należeć powinno od rozporządzenia Policyinego, lecz ieżeli powinny te bydź własnością każdego z tym potrzeba doniecznie zabespieczyć one prawem, a nie rozporządzeniem Policyinym, które nie ustanawia własności lecz one obwarowuie y ogranicza od Jey exystowaniu

4to Powiedzą ieszcze mowiony; iż toby oznaczało odebrać od iednego aby oddać drugiemu, albo też nie drugiemu lecz wielu w których to zawiera się y pewnie Prawo istotney Ekonomij Państwa, Monopolium podług istoty swoiey oznacza to że ieden zawładał maiątkiem dla wszystkich potrzebnym, przywłaszcza wszystko swoiey woli y chciwości, lecz ieżeli iedna rzecz, włada wiele, wtenczas iest emulacyja w przedaży y ona ustanawia się liczbą pretendentow, tudzież ilością produktow.

5to Powiedzą że małe ozestki Tatuo bydź mogą kupione przez iednego y w ten czas Monopolium okaże się w całey swey mocy— Taka opinia prawdziwie oznacza bardzo prosty sposobek, uprzedzić owo postanowienie Prawa taka iest względem Azyatyckich Amerykańskich Kolonicow, iżby prywatni ludzie nie mogli pozwalać więcey jak tylko rocznemu przestrzeń na brzegach wodnych, y to wszystko co okaże się nad wydział bydź przez wyższaiącym odebrane bydź ma za Kaucia z warunkiem oddania czwartey części temu kto tego dowiedzie

Ja znayduię ostatni proiekt uważenia większą uwagę zasługuiącym szczególniey iżeli niebędzie zdawało się przyiąć postanowień moich względem zgody Grafa Kutaycowa, na ten czas proiekt takowy okaże tą przynaymniey korzyść, iż iawnie oddalone zostaną od Monarchy powody czyli okazye, nawrzesnia Prawo własności, y że Sędzia ludzkie nadzwyczay postanowi się Maiestatu pozwolenia Jaryzdykcyą Przeciw ego Senatu, który y z pewnością wnosić może, iż nie więcey postanowi Grafowi Kutaycowowi nadgrody, ile postanowiła onay y sam Sowiet, lecz to przynaymniey niechay lepiey tendopełni, kto oskarżenia Prawo, aniżeli ten kto one tworzy

Co się tyczy uwagi tey iż przy ogulnym niniejszym Ukazie spory między Grafem Kutaycowem a Grafem Sołtykowem wynikłe przez to samo zupełnie zdecydowanemi zostaną. Ja mniemam iż zdecydowań onych nie ma potrzeby albowiem znaleziono iuż y dowiedziono że Graf. Sołtykow pozwalenia tego, co do niego nigdy nie należało. Graf zaś Kutaycow posiada to co nadane onemu Prawem Własności. Decyzya więc zupełna zawierać się, powinna na odmowieniu pierwszemu, odmowienia zaś czyli oskarżenia nie należy do tey czynności, ludzkiey rzeczą nie należenia zawsze w podobnych zdarzeniach zarowno przyimowane były.

48

Opinia Admirała Mordwinowa w Senacie Petersburskim 1827 w sprawie Hrabiego Tuttay cowa obcowcowa

29 1836

175

Projekt.

Do zapobieżenia upadku. Włościan i podniesienia Ich Rolnictwa sposobem Instytutu

Liczne doświadczenia przechowywaią, że Włościanom na Rolach będącym w czasie przedaorzowym, i droższego korca nad dzisieysze targi, do nowych Zbiorów brakuie Chleba, a czasem i na Siew Zary Zboża, w tey potrzebie, domagaią się od swego Pana Zasiłków, których będąc pewni opuszczaią się, i dla tych powodów częstokroć maią sobie odmowione: w takiem razie Rolnik na pokrycie koniecznych wydatków w miarę potrzeby sprzedaie iedno Bydle lub więcey, a ieżeli mu na tem zbywa, poddaie się Lichwie i zaciąga pożyczkę, od którey w mieysce przeciwdziała swemu Wierzycielowi do wyboru część swey Roli z pracą własney uprawy do czasu uiszczenia się. Inni zaś w podobney niemożności zostaiąc, dzielą się z mocniejszemi do wspólnego Zasiewu Rolą; z którey gdy przyidzie właścicielowi z połowy plon zebrać, nie tylko w Ziarnie na utrzymanie swego Gospodarstwa, opłatę podatków i Czeladzi doświadcza niedostatku ale nadto pracy, czyli inaczey strawy na utrzymanie swego Inwentarza onemu brakuie, aco większa przy szczupłym nawozie do sterkoryzacyi swych Gruntów potrzebnego, pozostaie, tym sposobem Włościanie na Rolach osiadli, przy niemożności postępuiąc, koniecznie upadać muszą; a z tąd wynika ta szkoda, że Włościanin opuszczaiąc Rolne Gospodarstwo, opuszcza Budynki, utraca Zary Zasiewu, a częstokroć i Ozimy dotkniety zostaie. — Chociaż temu niedostatkowi położyć tamę i zaopatrzyć na przyszłość potrzebuiących w przednowkowe potrzeby, ale przy teraźnieyszych obfitych urodzaiach i tanim korcu; gdzie w tey chwili Rolnik ani Kwaterunkiem, ani daniną dla Woyska, ani dla tychże usługą, ani Dziesięciną, która dawniey na chorzyi Dworu pobieraną była, nie iest uciążony; uważam za rzecz potrzebną, po-

dać

podać Prowielit; aby każdy Włościanin Rolny, w stosunku Wysiewu i odby
waney swemu Dworowi powinności po Zbiorach i Zasiewach Ozimych,
na zasiłek Przednowkowy w małey ilości z sypał z sypkę Zboża w ka
żdym gatunku do Spiechrza przez Dwór nato przeznaczonego /: iako to:
Włościanin robiący Pańszczyzny tygodniowo dni dwa:/ Żyta garcy sześć
Jęczmienia garcy sześć Owsa garcy sześć Tatarki garcy sześć Grochu
garcy Cztery Prosa garcy Cztery, Spiechrz takowy pod dwiema
Kluczami Gromady i trzeciem Dworskiem zabezpieczony bydź winien,
z sypka takowa dla Jey wzrostu praktykować się winna w czasie Urodza
iów przez Lat trzy, i ta ma bydź raz na zawsze nieśmiertelną, z tego
Spiechrza w każdem czasie potrzebuiący Rolnik pożyczki Zboża, iako
do swey własności będzie mu służyło Prawo, udania się nayprzod do
Sołtysa właściwey Gromady, a następnie do Zwierzchności Dworu, kto=
rzy za przekonaniem się o Jego potrzebie, udzielą Onemu z tegoż Spie=
chrza pożyczkę do Siewu lub żywności, do czasu nowego Zbioru i Zasie
wu Ozimego, i tak aby z sypka Zboża bez przeciążenia potrzebuiących po
życzki na korzyść ogułu Włościan wzrastała zatym każdy pożyczaiący
za dziesięć miarow pożyczonego Zboża /: niezważaiąc na tanność lub dro
gość Onego:/ winien będzie oddać do tegoż Spiechrza z nowego Zbioru
w terminie przed Stym Marcinem w obecności Sołtysa i Przysięgłego
/: przy których Klucze zostawać będą:/ w naturze Miar iedenaście, tym
sposobem Rolnik potrzebuiący pożyczki przeciążony niezostanie, i z
sypka Zboża z dziesiątego Pro C. powiększać się będzie, która w po
wyższych latach przy pomyślnieyszych targach nad dzisieysze o tyle
uprzedaną bydź może o ile Jey z Pro C. przybędzie i Percepta zate
z czasem gdy się okaże, przez potrzebuiących Włościan pożyczki na
konieczne Ich Rolnicze potrzeby, tym samym sposobem co i pożyczka Zbo=
ża, użytą bydź może. — O czem Członek Kontrolluiący z strony Dworu, nad
całością Publiczney własności, czuwać, będzie miał Obowiązek, nadto
o postępie, tyle razy rzeczoney z sypki dwa razy do Roku swemu Panu

winien

winien złożyć Rachónek, to iest: pierwszy na Sty Marcin wykazu iący zapas znayduiącego się w Spiechrzu w każdem gatonku z sypane go Zboża drugi na Sty Jakób podobnież wykazuiący, ile z tegoż, i wia kiem gatonku potrzebuiącym rozpożyczone zostało, toż samo i do Pienię dzy które w późnieyszych latach za sprzedane z Proc: Zboże percepto wane bydź mogą. — Tym sposobem zaprowadzony zwyczay, postawi Rolnika w możności ratowania się, Lichwiarza pozbawi zysków, a Pana od podobnych Zasiłków w potrzebie swych Włościan na za wsze uwolni. —

Rudki dnia 10 Lipca 1836 Roku. —

Bonifacy Radzikowski

P.S. Wnosić należy, że w późnieyszych latach Korzec nad dzisieysze targi tańszy, nie będzie, a z tąd uważam porę, w którey Proiekt moy /: do dobra ogólnego Włościan dążący :/ przyiętym bydź winien, a ten w przyszłości na wypadek suchych Lat, a z tąd nieurodzaiu, gradobicia lub wylewu Wody z Wisły /: iak iuż tyle razy Rolnik tym wypadkiem dotkniętym został :/ wiele stanowić będzie, po przy ięciu którego Proc: od Zboża i Pieniędzy iak wysoki od Rolnika zaciągaiącego pożyczkę należyć będzie, Pan swych Włości podług własnego zdania, dogodnieyszy, ustanowić zechce. —

22 reszta 2 inow ręką Autora pisane 177

MOWA

Do

Obywateli Powiatu Koziennieckiego

przez

JAŚNIE WIELMOZNEGO STANISŁAWA
ODROWĄŻ PIENIĄŻKA
MARSZAŁKA SEYMIKOWEGO TEGOZ POWIATU

Przy zaprzysiężeniu Hołdu

ALEXANDROWI Iszemu.

CESARZOWI I SAMOWŁADZCY

WSZECH ROSSYI

KROLOWI POLSKIEMU

Dnia 25. Lipca 1815 Roku.

w Kościele Koziennieckiém.

miana.

178

M O W A

Do Obywateli Powiatu Koziennieckiego przez JW. Stanisława Odrowąż Pieniążka Marszałka Seymikowego tegoż Powiatu przy zaprzysiężeniu hołdu ALEXANDROWI I. Cesarzowi i Samowładcy Wszech Rossyi Królowi Polskiemu dnia 25 Lipca 1815 roku w Kościele Koziennieckiém miana.

SZANOWNI OBYWATELE!

Od lat kilku zmiennych okoliczności politycznych pędem wróżne strony miotani, poszliśmy na stronę BOHATYRA; który szybkością Błyskawicy przebiegaiąc część znaiomego Swiata, wszród Zwycięztw towarzyszących broni Jego na naszą po dwakroć przybył ziemię; z losem którego własne łącząc nadzieie, wystawiliśmy ogromne hufce Woyska Narodowego, a Żołnierz Polski walcząc obok licznych rot Jego, okryty chwałą, nie szukał innego szczęścia iak tylko bytu swoiéy Oyczyzny.

W przeciągu czasu dość krótkim odzyskaliśmy część utraconych Prowincyi, zwiększyła się Massa ludności, i chociaż wśród ogromnych ciężarów publicznych, możność Mieszkańca każdey klassy przechodzących ięczeliśmy wszyscy, naypodchlebnieysza przyszłość słodziła Polakowi cierpienia, goiła rany, który szczątki zniszczonego maiątku kładł bezustannie na Ołtarzu Oyczyzny.

Woyna z Rossyą w Roku 1812 rozpoczęta, pomimo początkowych korzyści, stała się w końcu grobem Sławy BOCHATYRA; a zbierane na Południu i Wschodzie laury tak długo, zwiędły na Północy zupełnie, w ten czas zbawił Rossyą zwłoką nieśmiertelny Kotuzow obok Rzymskiego Fabiusza maiący mieysce.

Oddał Fortuna odstąpiwszy Polubieńca swoiego na inną przeniosła się stronę, ale Polak któremu ciągłe nieszczęścia powiększyły chart duszy, który w każdym momencie chciał Światu okazać moc charakteru niczym nie ugięta, do ostatniego momentu, daleki od zdrady i podwóyności, dzielił z Nim niepomyślności wypadki; z tą krwią zimną; z iaką dawniey do Tryumfów należał, i w ten czas dopiero z nim się rozszedł, gdy wszystko we Francyi rozsprzężonym zostało, gdy NAPOLEON niedawno Pan nayprzedniejszych Państw w Europie, przenosząc się na szczupłą Wyspę, zostawił smutny dla ludzi obraz — Zmiany Fortuny, i znikomości rzeczy ludzkich w tym Swiecie.

To więc zupełne Oyczyznie poświęcenie się, ta niezgięta przeciwnościami wytrwałość, ta niezmienna dla swych Monarchów Wierność, ta nie zatarta i zmianie nie podległa Narodowość, zgoła te wszystkie charakteru Polaka zaszczyty, sprostowawszy Opinią niechętnych Nam Cudzoziemców, pytam się, kto pierwszy oceni, kto prawdziwą wartość nadać im umiał? Kto Woysko Narodowe na obcéy opuszczone ziemi, na łono Oyczyzny zwrócić i byt równie zdrowego iako chwalebnemi bliznami okrytego Żołnierza ubespieczyć starał się? kto o wszelkiéy, za naiazd i zniszczenie Kraiu własnego, zapomniawszy zemście, od napaści zwycięzkich Woysk swoich, przez

wprowadzoną karność resztę Maiatków naszych zachował? Kto Projekt zupełnego Polski rozbioru przez kilka Miesięcy na Kongressie Wiédeńskim usilnie popierany, stałością i wytrwałością zniszczyć, a Nas niepodległym Narodem zachować potrafił?

Ten to Panowie Monarcha, ktoremu każdy z Nas tutay przytomnych hołd wierności poprzysiądz zamyśla.

Niemasz pomiędzy Nami takiego, ktoby w inną stronę zwróciwszy swoie widoki podchlebnieysze (na te do których osiągnienia zbliżamy się) wystawiał sobie korzyści, minęły iuż te czassy, kiedy Intrygi nieprzyiaznych Nam Teutonów z drogi prawdziwie szczęścia palcem nieodżałowanego Króla Polaka wskazaney nas zwrócić, a w sidła podstępne wprowadzić umiały, rostropność i smutne doświadczenie nauczyły z Nas każdego, że niemasz politycznéy dla Nas pewności iak połączenie się z Narodem Wielkim, Mocnym, Pobratyńczym, bo z iednego szczepu Słowian początek swóy biorącym.

Przeczytana Konstytucya łączy w sobie wszystkie pożytki iakowych tylko Polak żądać zamyślał, mamy zachowaną Religią Oyców naszych, innym Wyznaniom dozwolone publiczne obrzędów sprawowanie — Prawo odwieczne Neminem captoabimus przywrócone, i do wszystkich Klass Mieszkańców rozciągnięte — Własność maiątku ubespieczona, a tym samym systemat Rekwizycyiny łami Inflów skropiony zupełnie zniesiony. — Cudzoziemcom w Kray Nasz przybywaiącym wolność nadana. — Wydatki Skarbu zmnieyszone — Kommissya oświecenia powszechnego dla dozoru Instrukcyi publiczney ustanowiona — kray na Woiewództwa i Powiaty podzie-

lony — Sądownictwo dogodniéy przy wolnym dwóch, trzech części Sejziów przez Obywateli wybiorze, urządzone — Seymiki i Seymy iako zasada prawdziwéy Reprezentacyi Narodowey i Uczesnictwa Prawodawczego Prawem fundamentalnym przywrócone — Duchowiestwo uboższe przy zwrocie niektórych własności dwoma Milionami uposarzone — Obowiązek Woyska, Miast swobody; i wolność Włościan opisane.

Te są prawdziwe przyszłego szczęścia zasady przez ALEXANDRA I. Cesarza i Samowładcę Wszech Rossyi dla Nas podane, któryż to z Mocarstw Swiata zawoiowawszy iakowaś Prowincyą, stawszy się iéy Panem tak liberalną zakreślił Konstytucyą? Któryż to wyzuł się zupełnie z użycia praw Monarchicznych w całéy swey rozciągłości a szladu samowolności niezostawił? tutay przeciwnie wszędzie rozumu i umiarkowania widziemy przykład, wszędzie zachowaną Narodowość i te zwyczaie, które długim nawyknieniem od tylu pokoleń naszych zamiłowane stały się dla nas swiętemi.

Ale Panowie te zasady Konstytucyine, Nas i Potomków naszych uszczęśliwić maiące, z czasem zwątlone i osłabiane bydź mogą, ieżeli tęgością charakteru Polaka wzmacniane nie będą.

Prawa wzorowe Greków i Rzymian dopóty tylko trwały, dopóki cnota w bezprawie, miłość Oyczyzny w interess prywatny, oszczędność w zbytek, prawda w podchlebstwo, stałość w niewolniczą uległość zmienione niezostały, w ten czas dopiero trafił chytry Filip Król Macedoński do Greków, a smiały Cezar zniszczywszy wolność Rzymianom panować zaczął.

180

Wsród radosci powszechnéy dostrzegam Obywatele smutek nieiaki, którego twarze Wasze ukryć nie mogą, dla tego, że przy trzech częściach Xięstwa zostawszy rozłączamy się z Bracią naszemi w Gniazdzie Jmienia Polskiego zamieszkałemi, gdy iednak ważny powód uspokoienia całéy Europy i przywrócenia Królestwa Polskiego zbawcę Naszego do téy zmusiły ofiary, znieść należy ten prawdziwie smutny dla Polaka wypadek, osładzaiąc go wspomnieniem, że Przodkowie Nasi w pierwiastkach swoich na szczupleyszym od Nas posadzeni Ziemi obwodzie z czasem rosprzestrzenić Ją umieli.

Nie było więc nigdy ważnieyszego powodu nad ten który nas tutay przytomnych na to zgromadził mieysce, przeięci wdzięcznością ku Wielkiemu Monarsze za tyle Dobrodzieystw, sladu iakowych w dzieiach Swiata doczytać się nie można, uwolnieni od przysięgi przez Nayiaśnieyszego Króla Saskiego, w téy tu błagalnéy Swiatyni przed Obliczém BOGA dopełniymy dobrowolnie hołdu wdzięczności, a potém z szlachetném duszy uniesieniem powie każdy sobie samemu słowa w Xięgach Swiętych będące.

Przysiągłem Panu, a żałować tego nie będę.

Zagaienie

przez JW.o Stanisława Odrowąż Pieniążka Marszałka Seymikow Powiatu Kozienickiego na tychże Seymikach dnia 21 8bre, 1811 R.o miane

Szanowni Powiatu Kozienickiego Obywatele

Kiedy po nagłym gmachu politycznego wzruszeniu los Narodow y panuiących zmieniać się zaczął, Polak w posz=rod przemożnych a niesprawiedliwych będący Sąmsiadow pomimo ustanowioney nowey Konstytucyi Rządowey, pomimo po=większoney siły zbroyney, pomimo związkow w ktore z naybliż=szym wszedł ~~Sąmsiadem~~ Mocarstwem; od Sprzymierzenca zdra=dzony od nikogo niewsparty, y sobie samemu zostawiony, wkrotce haniebnie podzielony na części, zdawało się, że wieczney podpadł zagładzie.

Były Narody ktore nad upadkiem naszym niedołężnym rozczulały się politowaniem, były y takie co obecną pomyslnością nadęte wyrzucaiąc zuchwale wady Rządu y charakteru naszego zagubę Polski sprawiedliwą bydz sądzili, ale mało

było tych

tych ktore gruntowną wypadkow politycznych rachubą zaię
ciągłym pasmem odmian nadzwyczaynych w Dziejach Swiat
wskazanych oswiecone a haniebnym Prawa Narodow pogwałce
niem ostrzeżone w ostatnim Polski rozbiorze nieochybną nie
część własnych przewidywały koley.

Ziemia nasza w ręce Przywłaszczycielow przeszedłsz
w Jeho posiadaniu przez lat kilkanascie będąca, ach jak
smutną stanu naszego przypomina nam postać, naypierw
od wszelkiego Rządowego uczęstnictwa od wszelkiey reprezentac
Narodowey odsuniętym wieczney niewoli Jarzmo zaprzysiądz
nakazano, wydarto metalowe pieniądze oszczędnoscią Przod
kow naszych zebrane y wywieziono z Kraiu, a na to mieysc
narzucono Papierami na przymuszoney opinij wspartemi żadn
wewnętrzney wartosci niemaiącemi, wyludniono wioski usta
cznym Kantonowaniem; a napędzono zgraie przybyszow z bog
cenia się chciwych, przeszladowano za opinie polityczne cno
=tliwego Polaka a Szpieg albo Delator znakami zasługi
był okryty, wypędzono z Swiątyni sprawiedliwosci z Szkoł

publicznych

publicznych mowę Oyczystą, a Niemczyzny nakazano się uczyć a tak przechodząc przez wszystkie stopnie upokorzenia y chańby ronił łzy potaiemnie Polak na własney ziemi kiedy tysiącznemi wydzierstwy ubogacony obcy przychodzień bezkarnie naygrawał się Jego nieszczęściu

Pomimo naywiększey Rządu zeszłego baczności, pomimo rozstawionych czatow ledwie nie każdego Mieszkańca tey Ziemi opinią śledzących, byli Obywatele; co nad ratunkiem Narodu pracowali ustawnie, ktorych ani zabory maiątku, ani ciągłe prześladowanie, ani więzienie y kaydany ugiąć lub zastraszyć niepotrafiły, y kiedy starsi przekładaiąc światu gwałt y krzywdę Oyczyznie naszey uczynione wzywali pomocy Narodu przyiacielskiego, Geniuszem Bohatera wiekow na stopniu przewagi polityczney postawionego, młodsi niemogąc bez zemsty przeżyć hańby swoich współbraci w obce zaciągnęli się szeregi a tam wraz z Walecznemi Frankami przebywaiąc niebespieczne gory y morza wszędzie sławą okryci szukali smierci albo Oyczyzny.

Obraz tak smutny byłego stanu Naszego usunął się, na koniec z przed oczow tylu klęskami dotkniętego Polaka, a nie-szczęścia które do nas samych działem należeć zdawały się na niepr-iawelską, przeniosły się ziemię. Ogromne Woysk Ich hufce, zgromad-ne Skarby powtorzone pokilkokrotnie związki nie były zdolne zasłonić Ich od upadku; w Xiędze przeznaczenia dla Nich zapis-nego, na ten czas Polak nie tylko z zimną obojętnością na Ich klęski spoglądał ale mszcząc się krzywd Narodowi zadanych do Ich upokorzenia przykładał się naydzielniey

Z upadkiem ościennych mocarstw byt nasz na nowo wziął swoy początek, na rozwalinach wiarołomnego alianta wskrzeszoną została budowa Narodu zatraconego, Bo-ter Swiata Napoleon Wielki nie zawiodł ufności którąśmy w Nim iedynie położyli od dawna, w nadaniu rzetelney Polakom wartości sprawiedliwszy od innych umiał w Nim ocenić to męstwo na które wszrod boju z zadziwieniem nie raz spoglądał, tę wierną y przywiązanie dla Panuiących jakich liczne dawaliśmy dowo-

te zupełne

Oyczyznie poswięcenie się, tę nie starta Narodowosci cechę, ktorych ciągłe nieszczęscia y klęski zniszczyć y osłabić nie były zdolne, uznał Go bydź wartym tey samowładnosci jaką Mu przez napisaną nadał Konstytucyą, z Jego Rąk mamy Monarchę, ktorego przed lat dwudziestu serca Polakow powołały do Tronu Jego przewaga y Ramię, naypodchlebnieysze dla Nas rokuie na dzieie.

Przystąpmy teraz Szanowni Obywatele do celu ktory nas na to zgromadza mieysce, naypierwey spoyzrzymy po sobie okiem radości przy rozczuleniu się Braterskiem że szczęsliwsi od wielu naszych wspołbraci ktorych zwłoki iuż ziemia pokrywa nowo odrodzoney doczekalismy się Oyczyzny atey budowla, pewność, y bespieczenstwo bez naszey pomocy bez ofiar bez naywiększych wysileń stać gruntownie nie może.

Uczęstnictwo w obradach Narodowych ten nayszacownieyszy Polaka zaszczyt przez Zbawcę Naszego dla tego Nam zwrocony został abyśmy Go przekonali, że długim nieszczęsci doswiadczeniem poprawieni

tego naywiększego po Oyczyznie daru iedynie ku zbawieniu Narodu y Jego obronie ku ugruntowaniu ciągłey pomyślności naszey użyć będziem umieli.

Niechay w tey Boskiey Swiątyni do zgromadzenia się naszego przeznaczoney, Duma, osobisty interes, dawnieysze nienawiści y sprzeczność mieysca nigdy nie maią, ale bodayby Cnota rostropność zgoda y wspolne o Dobro Kraiowe porozumienie się, posiedzeniom Naszym towarzyszyły. Obierzcie na Posła Człowieka zasługami czystym Patryotyzmem znajomością rzeczy Kraiowych zaszczyconego u ufność Obywateli maiącego po sobie — Podaycie na Kandydatow do Urzędow Sędziego Pokoiu Radzcow Departamentowych ludzi z ciągłą oswoionych pracą, Prawa wiadomych o Dobro Wspoł Obywateli troskliwych z Manipulacyą Kraiową oswoionych a do uległości niewolniczey nieskłonnych, tego Nayiaśnieyszy Nasz Monarcha, tego Dobro Kraiowe tego Wasz osobisty interes wyciąga —

Mowa Stan: Odrowąż Pieniążka
Marszałka Seymiku p^ta Kozienick
miana

DO PISZĄCYCH
GAZETĘ NARODOWĄ

EDYCYA PIERWSZA przez Stan: Ożr. Pieniążka w R.ᵘ 1789.
napisana

W pośrzod woien ościennych, przy męstwa pomocy,
Gdy Polak zrzucił iarzmo hańbiące Pułnocy,
Rząd ſtanowiąc, pomiędzy świętemi uſtawy,
Wolność Piſm nayświętſzemi obwarował Prawy,
Aby Narod gdy wolność dowcipy ośmieli,
Podobnych iak Ateny miał Obywateli;
Wy chwalebney uięci zapałem ochoty,
Szacowne poświęcacie współziomkom przymioty,
I życzliwi kochaney Oyczyznie Polacy
Daiecie nam żądane owoce ſwey pracy.
Tam prawda, rozum, światło i czyſty rozſądek,
Kſztałt nowy daie rzeczom i myślom porządek.
Nie widzę w Piśmie waſzym uwielbienia dumnych,
Pochwał Ex-Jezuitów kąſania rozumnych,
Wiwatów Trybunalſkich, uwag niepotrzebnych,
Przypiſków oſobiſtych, obchodów pogrzebnych,
Doniesień nie ciekawych, kto ſię i z kim żeni,
Komu ſuczka zginęła, groſz wzięto z kieſzeni:
Ale czytam, dla czego Seymuiące Stany,
Odrzuciły przyſięgi Proiekt im podany,
Co ſię na Europeyſkich Panſtw Teatrze dzieie,
Że dla Oyczyzny wolny wieśniak śpiże leie:
Wiele pieniędzy w Skarbie, co ſię Woyſku płaci,
Co w dodatku Staroſtów cały Naród traci.
Seym Francuzów bezſtronnym opiſany piorem,
Niemazany ohydnym czernidła kolorem.
Przychylni dla wolności, ſchowani w iey łonie,
Niechwalicie ſiedzących Tyranow na Tronie:
Którzy dla próżney ſławy, Kraiu niſzczą ſiły,
I zimnym okiem ſypią z ciał ludzkich mogiły.
Długo waleczny Francuz wzwyczaion do nędzy,
Doſtarczał z krwawey pracy na zbytki pieniędzy:
Długo, aż wſpomnieć przykro, wſzyſtkie kraiu płody
Trawiła Krew Królewſka, pſiarnie i ogrody:
A Burbończyk lubieżny, gdy wſrzód zabaw ſkakał,
Biedny rolnik nad pługiem wyniſzczony płakał.

Ludwik ſławny woynami, choć ſię we krwi nurzył,
Choć krocie ludzi ſtracił, choć narod zadłużył,
Choć go ledwie nie zgubił w długim dni ſwych ciągu;
Podchlebſtwo laur złozyło na iego poſągu.
Przyſzedł czas, gdy ſię Swiatło ſzerzey rozpoſtarło,
Wſkazuiąć wolność, maſkę deſpotyzmu zdarło:
Poznał człowiek ſwe prawa i do nich powrócił,
Kocha Króla, lecz zbytek władzy iego ſkrócił.
Wam niemało lud winien Rusſie i Reynalu!
Waſze imiona w twardym wyryte metalu,
Na pierſiach Francuz noſząc, późnym przeſzle wnukom,
Wdzięczen za to co winien ieſt waſzym naukom,
Niechay was złość Ex-mnicha w Baſtylii więzi,
Niechay pali na ſtoſach, wieſza na gałęzi,
Prozno ſię zaſłużoną ſławę wydrzeć kuſi,
Was ród ludzki iak miſtrzów ſwych ſzanować muſi.
Wyście mu święte prawa odkryli człowieka,
Co winna ſpołeczności rządowa opieka:
Ze z dzikiego przechodząc do wſpólnego ſtanu,
WRządcy Oycu ſię człowiek poddawał, nie Panu.
Któż was obwiniać będzie w tak chwalebnym dziele?
Tyranii obrońcy! praw nieprzyiaciele!
Tak ſzacowni Mężowie, dla światła Narodu,
Żądanego piór waſzych doſtarczaycie płodu.
Niech prawą cnotę od czczey rozeznaie chluby,
Niech wie, kto ſzczęścia Kraiu pragnie, a kto zguby.
Niechay ſię coraz nowym przekona dowodem,
Ze kochany Król trzyma z kochanym Narodem,
Niechay po Woiewodztwach te wznawia oklaſki,
Których ſtokroć cnotliwey godzien Piaſtun Laſki
Rzucaycie na tę ziemię czyſtych zdań naſiona,
Przyimą ſię, bo AUGUSTA pracą uprawiona.
Dziś, iak piſze Trembecki naſz Polſki Wirgili,
Wſpominaiąc iakeśmy za Auguſtów pili,
„ W te ſzafy piſma tłocząc, gdzie ſtały napoie,
„ Czerpa Polak obſite roſtropności zdroie.
Niech was Prześladowanie tym więcey zagrzewa,
Wiecie czego ſię ſtałość choć pożno ſpodziewa,
Na próżno ſię nienawiść przeciwko wam miota,
Przed światłem prawdy muſi uſtąpić ślepota.
Niech was ſzczypie, niech grozi buntem z Tarchomina
Takich pogrożek ſam ſię przelęknie *Łuskina*.
Utrzymuycie rozumu i Narodu ſprawę:
I dotylu zaſzczytów tę przydaycie ſławę,
Ze od was, co zapewne niemała zaleta,
Wyſzła godna Wolnego Narodu Gazeta,

S. O P.

Mowa JW^o Stanisława Odrowąż Pieniążka Marszałka Seymikow Powiatu Koziennickiego przy zagaceniu Seymikow tegoż Powiatu dnia 2. Grudnia 1817 miana

Szanowni Powiatu Koziennickiego Obywatele!

Pomiędzy naychlubnieysze zaszczyty, a razem naymilsze życia moiego chwile, to szczęśliwe dla mnie zdarzenie rachować będę; że od momentu odrodzenia się narodowego, w tym mieyscu na obrady polityczne przeznaczonym wam Szanowni Obywatele powtornie przewodniczyć mam honor.

Przed lat szesciu, kiedy pomocą Bohatyra ~~dziwiącego swiat cały~~, z stanu niewolniczey podległosci dzwignieni, wszystkie dalsze nadzieie o Jego silne opieralismy ramię, byłże kto z żyiących, coby zgadnąć potrafił jaki wyrok dla niego rownie y dla nas w xię=dze przeznaczenia był zapisany — oto tamten podobny do nadzwy=czaynego zjawiska natury, długo swiat dziwiąc, w końcu go zastra=szył, y zniknął. My po tylu krwi y maiątku ofiarach, do ostatniego upadku nachyleni, nowego rozcząstkowania bliscy; silną wspaniało=myslnego Alexandra prawicą wsparci, od ostatniey imienia Polskiego zagłady uchronionemi zostali.

Nie masz pomiędzy nami takiego, ktoby nie znał swobod ustawą Konstytucyina przez Wspaniałomyślnego Alexandra nam nadanych, te obrady polityczne do których przystępujemy, ta reprezentacya Narodowa a razem nienaruszona podstawa Obywatelskiey wolności, to uczęstnictwo prawodawstwa w Seymie, nie są to przywileie, o odzyskanie których przodkowie nasi, z poświęceniem maiątków y życia całey swoiey rozciągali troskliwość. Ale Szanowni Obywatele, wszystkie swobody y zaszczyty, wszystkie Rządu usiłowania będą niczym, ieżeli dobra chęcią przywiązaniem się do nich, y zupełnym Dobru publicznemu poświęceniem się przez nas samych wspieranemi nie będą, kiedy zamiast gorliwości, obojętność, zamiast nieznużonego usiłowania, bezczynność, zamiast cnot y przymiotow imieniowi Polaka właściwych nieufność oziębłość y podeyrzliwość wady porządkowi towarzyskiemu szkodliwe, wcisnąć się pomiędzy nas potrafią, uczą nas dzieie narodow że znane nawet przyczyny do upadku Państw przykładały się, kiedy wielkich potrzeba było do ich wzrostu.

Odczytane wam przezacni Obywatele Seymu Rządowe, wskazały cel zgromadzenia naszego a Konstytucya y prawa organiczne wyiaśniły prawidła podług których działać należy, mamy więc

przystępić

przystąpić naypierwey do obrania Posła na Seym następuiący, dwoch członkow do Rady Woiewodzkiey, y ułożenia listy Kandydatow na Urzędy Administracyine y sądowe, wybrać więc należy osobę całkowicie waszą, posiadaiącą ufność, ktora swiatłem, radą, doswiadczeniem, znaiomością rzeczy y pewnym z materyami Rządowemi oswoieniem, ~~się~~, mogła się dzielnie przyczynić do pomyslności ogulney

Znacie podobnież Szanowni obywatele rozciągłość władzy y attrybucye Radzie Woiewodzkiey nadane, ile ta do dobra Woiewodztwa przyłożyć się może, ona podanych Kandydatow oczyściwszy listę, ułatwi Rządowi dobor urzędnikow zdatnych, bezstronnych, y duchem intrygi nie skażonych

Na koniec wam dozwolonym zostało, ułożenie listy Kandydatow na Urzędy administracyine y sądowe.

Z głębi raczcie Panowie gruntowną uwagą ducha Konstytucyi w sposobie liberalnym utworzoney, a łatwo przekona się każdy, że od dobrego wyboru wasza spokoyność, bespieczenstwo, y pomyslność zależy. Zgromadzeni w tym mieyscu znamy się wszyscy, bośmy przeszli ciągiem lat kilku przez nader drazliwe okoliczności, w ktorych każdy Urzędnik administracyiny y sądowy w swoiey naturalney dał się widzieć postawie, zachowaymy więc szacunek dla dobrych, a chrońmy się niesprawiedliwych

Pamiętaycie, że Władza która wam zachowała ten drogi wyboru Urzędnikow przywiley, zwrocone ma na was oczy, y po wybranych o obieraiących sądzić będzie, co więcey powiem, że dobry w całym Narodzie wybor, zaszczytną o was w wspaniałomyslnym Alexandrze ustanowi opinią, a ta raz ugruntowana w sercu przy=wiązanego do nas Monarchy, niewyrachowane przyniesie Narodowi pożytki Szczęście niepomyslność, swobody niewola, w wielkiey części od samych Obywateli zawisły, tam gdzie Członek Narodu, pełen szlachetności y Cnoty, zna godność y wartość siebie samego, daleki od podłości, do niewolniczey uległości nieskłonny, prawym sercem y dobremi obyczaiami chlubny, doświadczane od władz administra cyinych przykrości, w prawdziwey lecz nieprzesadney Monarsze swo=iemu wystawia postaci, tam wszelkie nadużycia, zdarzone pomyłki, stronność nawet y niesprawiedliwość Urzędnika sprostowanemi bydź muszą, lecz przeciwnie skoro podłość, lub własny interes skazi Oby=watela, skoro o własne tylko a nie ogulne dobro ubiegać się będzie, skoro cicha intryga Jego samego z krzywdą wszystkich, od ciężarow pu=

blicznych

uwalniać ~~będzie~~ zechce, tam nieprawość wziąwszy gorę nad wszystkiem, iednych gnębić, drugich ocalać będzie

Od was więc samych Panowie, uniknienie tey ostateczności w dobrym Urzędnikow wyborze zależeć będzie, dzisiay dać mamy o nas samych swiadectwo, że swobody nam przez Monarchę nadane, prawdziwie cenić, y z nich korzystać tak dla własnego, iako y dobra potomkow naszych umiemy.

W tey nie rozciągłey mowie moiey, wystawiwszy wam Szanowni Obywatele, cel zgromadzenia naszego, ważność przedmiotu ktorym się, trudnić mamy, y skutki jakowe z dobrego wyboru nastąpić mogą,, wzywam was jako przewodnik tych obrad, abyście godnie ufności Monarchy odpowiedzieli, y waszę tym samym ugruntowali pomyślność.—

Przy rozwiązaniu Seymikow.

Dopełniliście na końcu Szanowni Obywatele to wszystko, co wam na=
=dawa od Monarchy karta konstytucyjna, y wasze dobro wykonać kaza=
=ły. Dalecy od ducha nieporozumienia się, stronnosci y sporow, znisz=
czyliśmy tym samym przez niechętnych Cudzoziemcow powzięte o nas
zdanie, że Polak w obradach publicznych zgodzić się nie może

Xięga przeszłości y smutne doswiadczenie zprostowały zdanie
Polaka ktory nadużyciem wolności grzeszył niekiedy.

Dzisiay odrodzeni na nowo, w błędach Oycow naszych zna
lazłszy przestrogę, umiemy się przekonać że wolność Konstytucyjna
podług prawideł politycznych umiarkowana, pewny namiętnos=
ciom ludzkim dawszy hamulec, pewnieysze jak nieograniczona wol=
ność zapewnia nam dobro

Podobało wam się szanowni Obywatele zrobić mnie członkiem
reprezentującym Powiat tutejszy w Seymie, składam wam więc
czułe podziękowanie tym czasem, a poźniey przekonać was pragnę,
że ieżeli zdolność jakowąś upatrzyliście we mnie, tę w zupełności na
usługi wasze poświęcę.

Rozwięzuiąc na koniec to polityczne zgromadzenie się, zwrócmy do domow naszych; a zapomniawszy o klęskach które nam woyna zadała, w pokoiu prawicą Alexandra nadanym, szukaymy prawdziwego szczęścia.

9. 1688 189

Mowa
Króla Jmci Jana III na Radzie Grodzieńskiey post Consilia 1688 miana

Musiał ten być w żalach wyćwiczony, który powiedział: Varvæ curæ loquuntur Ingentes stupent. Stupet y słusznie świat cały nad nami y Radami naszemi; stupet Urbs z głową Chrześciańską; stupent colligati, stupet Pogaństwo, ale y sama stupet natura, która naymnieyszemu, i naylichszemu dawszy sposob do obrony Zwierzęciu, nam tylko samym ona, non vis jaka nec inductum fatum, ale iakoby z umysłu iakiegoś na to nasadzona odeymuie malignitas. O! dopieroż stupebit posteritas, że po takich zwycięstwach y Tryumfach, po tak szeroko na świat rozgłoszoney Polskiego imienia sławie, æterna Nos, ach! żal się Boże, potkała labes, et irreparabile damnum, gdy się tedy widziemy bez sposobów y prawie extra vel impares consilio non fatis, bo my Chrześcianie Bogu samemu a Bogu Exercituum Panu Zastempów, sortes tey miłey Oyczyzny permittere y oddać powinniśmy. Rzeczono tu przed kilka dni do Osoby Naszey głos obróciwszy, i za naywiększe malorum podano remedium y iako o wakans jaki proszono: abyśmy inter libertatem tak solenniter compactam cum Majestate, nie czynili divertium y abyśmy oną zgubioną przywrocili. Juravi Domino et non pænitebit me. Są u nas, y będą w świeżey pamięci Pacta Conventa, wiemy cośmy poprzysięgli, i cośmy powinni Oyczyznie i wolności, w któreyeśmy się urodzili y wychowali, i na którey zaszczyt, tak wielekroć zdrowie nasze nieśliśmy ochotnie. W dzieciństwie ieszcze krew Przodków naszych innatos w Nas excitabat ignes, Imagines onych pokazywały nam, że non dictis sed factis extendere famam hoc virtutis opus. Niecheno ten, który nie wie, abo o tym wątpi, puściłby się tym, którym sława do nieśmiertelności usłała gościńce, znaydzie tam ieszcze dotąd y zastanie skropione krwią Tatarskie szlaki, dzikie Wołoskie y Ukraińskie pola, usłyszy z pod Ziemi y zimnego marmuru wołający głos. = Quam dulce est pro Patria mori, discite ex me. = Wyczyta w nadgrobkach. = Exoriare aliquis de nostris ossibus ultor. = Tak to tak po śmierci wolność i miłą kochają Oyczyznę. Pokazał to dobrze y Oyciec móy, kiedy in audito y przedtym exemplo, trzy razy tribunalitiam in hoc sacrario libertatis cum gloria et applausu piastował potestatem. Swiadczy nadto wszystko Seym Pacificationis. Doczyta się tam grata Posteritas, kto był oney Assertor, y kto onę przywrocił. Tam się tam każdy był powinien pokazać cum zelo wolnego głosu, ale ci zelanci cum grano salis o nie się na ten czas dobijali, lubo Bochęckie y Wielickie dobrze były zasolone żupy. Raczey ten głos Kaznodzieyski, obrocić było na tych Pseudo Theologów, co się to już bez Biskupów rozwodzą, którzy to ambulant in levitate, jako Pismo Sw: nazywa, którzy to per fas et nefas appetunt aliena, na których to kiedyś wołali Prorocy: adhuc quadraginta dies et Niniwè subvertetur. Czego się żal Boże już znaczne początki wrociły do Atheizmów, o których nie dopowiedziałem, którzy Boga za Boga nieznają, którzy to extenuant magnorum facta Deorum, do tych Hipokrytów, którzy pod płaszczem

prawdy

prawdy, assumunt Nomen Dei in vanum. Ja się wyroków nie badam, we sny nie wierzę, kabałą się nie bawię. Sortilegiis egebant Dubii, semperq̃ futuris casibus ancipites. Me non oracula, ale veritas certum facit, że co w Niebie przed wieki przeyrzano, to się na ziemi stać musi. Odkryie to raz Bóg łaskawy, któremu naypotajemnieysze serca nie są taiemne skrytości, y te myślenia niby to Regni, o których to wspomniano. Quia potens misericors, et justus est. Pokaże, o czym się godzi mowić y radzić vivente Principe kto altare contra altare wystawiać usiłuie. Kto quærit Deos alienos, et vindicabit in eis Omnipotens. = Już tu y sam ięzyk stupet i to tylko wymowić pozwala, i zanieść Protestacyą przed Bogiem, światem, y całą Rzpltą że tey wolności w niczym nienaruszenie, tak jakom ią odebrał dotrzymam, i dotrzymać zechcę: ani mnie od niey żadna rzecz będzie mogła separare, nec mors, nec vita, neq̃ præsentia, neq̃ futura, naostatek y sama co iest monstrum naturæ, ingratitudo. — Poniosę oto y teraz na dowód tego ochotnie zdrowie moie, na zaszczyty Wiary Sw: Kościołow, y swiątnic Pańskich, i oyczystych swobod, wszakże majorem dilationem nemo potest habere, iako kiedy kto ponit animam suam pro populo.

NB. Chciał tu ieszcze Król Jmć in summa teneritudine a prawie ad lachrimas universorum, coś daley mowić, ale Xiąże Jmć Karol uprosił sobie głos, i przerwał Panu; profusissimas imieniem senatu testando lachrimas. Co gdy skończył Xiąże Jmć, iuż tylko do samych Consilii punktów mówił, i one pro solita sua summa prudentia determinował, zagrzewając wszystkich ad curam Oyczyzny, ieżeli chcą, aby im służyło owo: Quos ardens evexit ad æthera virtus. —

Odpowiedź Szlachecka na ustną Przemowę Króla Jmci, od Jmć Pana Pieniążka Wojewody Sieradzkiego. —

Ten co powiedział parvæ curæ loquuntur, ingentes stupent był to komedyant, albo Tragedyant, któremu słuszna cwiczyć się w żalach y stupere na postępki Tyranów, które w tragedyach wypisał. To zaś Królowi wolnego Narodu niesłuszna stupere na sens wolnych głosów Szlacheckich, y Rady Senatorskiey, których słuchać cierpliwie i mile one iemu przyimować należy. Stupet raczey świat cały że Pan z posrzodka nas obrany za tak wielką miłość y Dobroć nieludzko nam przyiemny. Stupet senat że nauczywszy się śmiele mowić Królom z Królów zrodzonym prawdę, a teraz od szlachcica y w wolności zrodzonego Króla, takie na zdania swe impety i inwektywy ponosi. Stupent Domy Starożytne kościołowi y Oyczyznie dobrze zasłużone, któremi Rzplta stoi, że takie kontempty od Pomazańca Boskiego cierpi, a Kościoł święty inaczey im od wieków przyznaje. Stupent rady że tak gęste w nich zagęściły się podchlebstwa, iż prawdy mówić nie wolno. Stupet urbs głowa Chrześciaństwa, że zebrawszy tak wielkie z Rzpltey skarby, ruszyć się ich na potrzebę teyże Rzpltey i wiary Sw nam niechce, a my non stupemus, że ubogie i wyniszczone pospolstwo, tak długo nieznośnym podatkom wydołać nie może. Stupent colligati, stupet y sama natura, która biednym Pszczołkom dała

Króla —

Króla bez żądła, nasz zaś nas językiem kąsa, czego drudzy nie czy=
nili — Stupent swiątobliwe manes wielkich Krolów y Monar=
chów Polskich, którzy Oyczyznie praestiterunt Dobrodzieystwa,
i których memorias Rzplta veneratur że ich nasz Pan w
Szpicbandami nazwał per contemptum y iakoby mniey godnych
nad siebie mianował. Stupebit nakoniec posteritas że przy
tak potrzebnych dywersyach, przy zwycięstwach kolligatów
naszych na cały świat głośnych, my sami po sromocie, oney
Parkańskiey, pięć kampanii, tak nikczemnie straciliśmy,
całe woyska, i wygubiliśmy tak dobrego, y służałego żołnie=
rza, bez nieprzyiaciela i woyny. —
Gdy się tedy widziemy być bez sposobów i prawie extra albo
impares consilio non fatis, bośmy Chrześcianie to prawda,
że y Domino Exercituum tego Królestwa sortes służąc ma=
my permittere, ale że Pan Bóg oddał ie Regnanti, i po=
wierzył, tedy nie nazad go Panu Bogu nikczemnie oddawać,
/: żeby zaś go Pan Bóg komu innemu nie oddał :/ ale rachunek
iemu z niego oddać będzie potrzeba, i ze wszystkiego tego
cośmy wolnemu Królestwu przez imie Boskie poprzysię=
gli. —
Ale rzeczono wolnym głosem Senatorskim, i proszono jako
o wakans iaki, żeby Divortium nie czyniono, inter Maje=
statem et libertatem, wolney w tym racyi, słuchać y ube=
śpieczyć bojącego się oto Senatora należało, ale gniewać
się o to na nikogo i inwektywy czynić in libera Repu=
blica nie godziło. —
Dziękujemy że Pan baczny, iż juravit Domino et non peni=
tebit eum, mile słuchamy tego wierszyka Dawidowego
ale pierwszego słuchać nie chcemy, od którego się
Psalm ten zaczyna. Dixit Dominus Domino meo, sede
a dextris meis, przyznajemy to że Pana non penitet, że
juravit, i że został Królem, ale go też prosiemy oto, aby
Cives tak szanował, coby i onych non peniteat, że go
obrali. Że zaś oświadcza się Pan, że ma Pacta Conventa
w swoiey pamięci, nisko za to do nóg upadamy, ale ie=
szcze temu trochę niedowierzamy, aż pooddawa te majętno=
ści, które Ziemskim prawem ponabywał, y że Pani na=
sza Miłościwa, w żadne sprawy Rzpltey wdawać się
nie będzie, y że wakanse gratis będą dawane, fortece po=
stanowione, y inne Pactorum Articuli do skutku przy=
wiedzione. Bo już temu lat 15 będzie, jako nam nasz
Pan przysiągł, czas by też to już począć wykonywać. —
Wdzięcznie i to przyimujemy, że się nam Pan z tym od=
zywa, że się w teyże urodził wolności, a teraz kiedyśmy
go obrali Królem, nie patrzemy na to, ani się pyta=
my, iako się na świat urodził, ale jako nas na kró=
lestwie traktuie. Krew Przodków Pańskich była szla=
checka, iako i nasza i Przodków naszych, cnoty i
Dzieła niemnieysze iako i Pańskich Przodków, i też w
nas właśnie w dzieciństwie ieszcze excitarunt ignes,
a przecie przed Nami uczyniliśmy go Królem. Niechże
tedy Bogu i Nam powinien będzie, y fortuny swey
szanuie, a nikogo lekce sobie nie waży, z nas którzyś=
my się też z Oyców niemniey zasłużonych iako y On
porodzili. —
Imagines Przodków Pańskich znamy, i niektórych pa=
miętamy, ale nie na to ich malowano, żeby nam

ich

ich wymawiano, bo Nasi Przodkowie, siła im dobrego u=
czynili, a my tego nie wymawiamy, gdyby teraz żyli
prosilibyśmy ich do Króla Jmci o przyczynę aby nas
przecie nie łajał, i aby się dobroci naszey i wnuka
swego szczęściu przypatrzyli: a naszych kontemptów uża=
lili. Wiemy że Pańscy z Pańskiey Przodkowie w dzikie pola chodzi=
li, i naszych też Oyców Dziadowie nieraz tam bywali, ale że tam
nie masz co ieść i pić, dla tego się tam z woyskiem nie bawi=
li, aby go niestracili. Ale że Przodkowie Pańscy pożal się Bo=
że nieostrożnie weszli, dla tego też ich w tamtych krajach
znieśli. Nadgrobki ich czytaliśmy świeżo napisane i wyzło=
cone, i to: exurgat aliquis de nostris ossibus ultor, przyznawa=
my iż ie pięknie z Wirgiliuszem zgodzono, ale go w tym nie
słuchano, że się ieszcze słabo na Turkach zemszczono, bo po=
dobno łacniey exurgere, niżeli ulcisci. Pięknie przecie y na
to exklamuie Pan nasz, mówiąc. = To tak wolność i po
śmierci i miłą kochają swobodę, ale my go z tego kwitu=
iemy, i pozwalamy aby się w niey po śmierci nie kochał.
Bo cóż nam z tego że powiada co wszystkich w kupie ko=
cha, kiedy z osobna każdemu dokucza. —
x Oyca Pańskiego wdzięczniśmy wspomnienia, bo był go=
dny civis et zelator Libertatis, i to pamiętamy, że
był 4 razy Marszałkiem na Trybunale, ale też y
Pan Pieniążek Wwda Sieradzki, już był dwa razy
a ieszcze może być trzeci raz. A że się Pan odzywa z
Seymem Pacificationis y powiada że się w nim doczyta
grata Posteritas, kto w ten czas był tey wolności assertor,
tak rozumiemy, że to wszystko mówią o Nieboszczyku
Sw: P. Królu Michale, i przyznają mu że choć był in=
justissime oppressus, a przecie wolał widzieć Rzpltę
w pokoju, aniżeli Pomstę swoiey krzywdy, i wolał ros=
puścić wszystkie Województwa, choć unanimiter przy
dobie skonfederowane, a Seymem pacificari Rempubli=
cam. To uczynił iako dobry i pobożny Król, a iemu sa=
memu nie komu innemu gloriae tey pacifikacyi et
tantae aequanimitatis actio przyznana być powinna,
Zelanci zaś którzy przy nim stawali dla wolności,
to uczynili, że go wolnemi głosy ale nie fakcyami obra=
li, i dla tego zruynować go nie dali, a nie dziw że go
wszyscy kochali, bo na tę miłość u wszystkich za=
rabiał, i nikomu ani łakomstwem, ani złością był
ciężki, ale każdego sobie obligował, i nikogo sobie
lekce nie ważył. Bochęckie y Wielickie żupy wolno
mu było darmo puścić w arędę Szlachcicowi, nie
tylko tanio, ale i owszem godna rzecz zachwały, że
tak był szczodry, że sobie od gęby ujął, a Szlachcicowi
chleba nie żałował — Wymawiać to zaś nie Kró=
lewska, i swego nie dawać, i cudzego Dobrodzieystwa
komu żałować. — Suam arguit avaritiam, ut a=
lienam exprobrat liberalitatem. A że Pan nazywa
głosem kaznodzieyskim, głos Senatorski, czyni mu
justitiam, bo go po słowie Bożym naypierwey,
naycierpliwiey, naypilniey w tey Rzpltey słuchać
powinien, obracać go zaś iako Pan każe na tych,
co się bez Biskupów rozwodzą, gotowiśmy, jeżeli to
iest in Pactis Conventis. Myśmy się powinni Praw
upominać za Pana, a nie Cives spowiedzi słuchać.

Ale

Ale i tośmy uczynili pod Gołębiem, kiedyśmy obrocili głos ten na tych, co chcieli Króla Michała z Królową Eleonorą rozwieść, a Languilla Francuza z nią ożenić y na Królestwo wsadzić. Którzyby to zaś ambulare mieli in veritate niewierny, i zaprawdę chyba ci, co po Wołdskiey muzyce skakali w Jassach. — O tych zaś co appetunt aliena, domyślamy się że to podobno Pan o tych mówi, co mieli tak mocny apetyt na kleynoty Rzpltey co to są hæreditatis tak vivorum, jako y mortuorum successores, naylepiey ich znają sukcessorowie Xcia Wyżgi, Pana Koniecpolskiego, y Pa Grudzieńskiego, zaczymby lepiey mówić z Dawidem. Ne reminiscaris Dne delicta nostra, niżeli do Senatorow radzących obracać to Proroctwo: Quadraginta dies non sunt, et Ninive subvertetur. za którą przestrogę y my odwdzięczając oddajemy to powieścią Eccl: Cap: 4. Nihil est iniquius quam amare pecuniam, hic enim et animam suam venalem habet. Hipokrytów nie sądziemy, którzy sercem grzeszą bo tych człowiek widzi, a Duch swięty niemi się brzydzi. Dobrze i to Pan czyni że się wyroków nie bada, ale niech przecie spyta co o nim świat gada: I to nie źle że w sny nie wierzy, i że one pytać się niechce, chyba to co mu kto na jawie przyniesie. I gdyby był Nabuchodonozorem, nie wierzyłby był Danielowi, ani Faraonem będąc Moyżeszowi, a pogotowiu ani Jozefowi, chyba Xiędzu Wytwickiemu, albo Panu Bethunjowi. Y to dobrze czyni Pan że się gwiazdami, ani kabałą nie bawi, ale to nie dobrze, że się bawi przeymowaniem listów Szlacheckich y Senatorskich, znać że rozumie, że się z nich więcey iak z kabały dowie: czego ani Herod Żydom nie czynił. Dyonizyusza zaś Syrakuzańskiego dlatego tylko tyranem nazwano, że przez trąby słuchał, co o nim mówiono, i zazierał w listy co o nim pisano. Tyberyusza też ganią Historycy, że wygnał Astrologów y Kabalistów z Rzymu, bojąc się aby figury nie uczynili, kto po nim będzie Cesarzem. Więc jeżeli się oto Pan nasz boi, my go zaś i bez kabały upewniamy, że jeżeli nas tak będzie traktował, żaden też z iego dzieci nie będzie nam panował, chyba że będzie łatwy i przystępny i cierpliwy, na nasze trzoski i mieszki z jurystami czynić nie będzie kabały. Assekuracyi na to żadney nie damy za żywota, aby tylko w miłość naszę ufał, nie w tych kabalistów, co mu bardzo nieprawne sposoby do tego podają. Prosi przytym Pan Pana Boga i ma ufność że odkryie te misteria niby to Regni, ale nie odkryiemy nic Panu, bo bardzo curiosus o wolnych myślach szlacheckich, i chciałby to wszystko wiedzieć, co sam Bóg. Odkryiemy mu to sami tylko, niech nam wprzod odkryie, co zlecono w osobney instrukcyi traktować z Francyą Panu Kanclerzowi? i co Francuzowi Kolligaci Tureccy piszą do Tekielego? Co Han deklarował uczynić dla swoich kolligatów? co w tym latet za misteryum, że Seymiki i Seymy zrywać wolno, a polu seymować, którzy to są naznaczeni, co huczki zacząć mają w pospolitym ruszeniu, wiele ma być na wolne głosy chorągwi Wołdskich?

Co słuchać

Co słuchać mają w kole sejmikującym? czyjemi mają uymować contra dicentes, Francuskiemi, czy innemi pieniędzmi? wiele tysięcy ordy, i dołęd ma w ten czas Han puścić w zagony, kiedy kontrwaić będziemy? wiele Francya na to pieniędzy naznaczyła, dołęd pieniędze z Malborka przeniosą, niż się to zacznie? wiele się ich na konfederacyą spiwało? y na vivat successor? Y sejmy radzibyśmy Misteryów wiedzieli, iesce Regni, gdyby można. Jeżeli tedy nie odsłania nam Pan Bóg tych Misteryów, to i o naszym nie uczyni Panu tak przezornemu żadnego objawienia. Że nas pyta się Pan ieżeli się godziło radzić y mowić vivente Principe, a nie dolitada z tim, i czym znai że albo się boi temere judicare, albo się też tego od nas obawia, co sam Królowi Michałowi czynił, raczey vindicabit dolus za to omnipotens, czego nie day Boże. —

Altare u nas w Polszcze żadnego nie masz, bo nikogo nie adorujemy, chybaby libertas zdała się być altare contra majestatem, wiemy że altare rzucał raz sprawiwszy nie godzi się ale Królowi pokutnemu wypowiedzieć głosu wolności prawa kiedyś nie według Praw i sprawiedliwości sprawuie. Więc się Pan Bóg niech stara o miłość u swoich, to nie będzie miał gwałtu od żadnego, żeby miał kto querere Deos alienos. bo jeżeli quaerit Gentes, to i my quaerimus na nich długosz malos.

Pogarda należnie Pan od Stryjowca na Litwie mowi, że zaraz: iako Summus Imperator et Summus Orator bo tak Retoryka uczy, że na czym kto zasnie na tym powinien skończyć, i owo Pan na ostatek stawił, iako [illegible] Monstrum natura, iako [illegible] tak [illegible] odpowiadam że [illegible] w Krzyż, Gotowy, godniejszego, widzącego niż my iesteśmy do Krzyża, Gotowy, godniejszego, łaski, prosząc które ci nam podawał, wszystko to [illegible] przed nim nasi Przodkowie mieszali, ale Swiadectwo mu nie dali, żaden z Senatorów jego nie miał.

A naostatek potrzeba Sapientissimi, że się Pan deklaruie dotrymać wolności, i iż Pan do obozu, oto zdrada przeciwko, dopiero uważa że niż Jud omnie, aliaz bytoby bydlęstwo Katolicy Christianitas, a wszystko piekło, gdyby znowu w Jejemi łonie wszczęli, z drzewcami tylko się widzieli, a kamienica nie dobyli. Rzec Pan Bóg nowy i my Żydzi z Pisma S. Pana xięcia, aby [illegible] pogwiezdzy pouczył się Izaiasza C. 32. Principi vero ea quæ Principis digna sunt cogitandum.

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.